МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА СЛУБЖА ЯКОСТІ ОСВІТИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ВГО „АСОЦІАЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ“
REGIONALNY OŚRODEK DOSKONALENIA NAUCZYCIELI „WOM“ W BIELSKU-BIAŁEJ (BIELSKO-BIAŁA, POLSKA)
WYŻSZA SZKOŁA GOSPODARKI W BYDGOSZCZY (BYDGOSZCZ, POLSKA)
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ОБЛАСНИЙ КОЛЕДЖ „КРЕМЕНЧУЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ТЕХНОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА“ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

МАТЕРІАЛИ
VI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
„Дитинство XXI століття: інноваційна освіта“

27 жовтня 2023 року
м. Кременчук

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВГО „АСОЦІАЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ“
REGIONALNY OŚRODEK DOSKONALENIA NAUCZYCIELI „WOM“
W BIELSKU-BIAŁEJ (BIELSKO-BIAŁA, POLSKA)
WYŻSZA SZKOŁA GOSPODARKI W BYDGOSZCZY (BYDGOSZCZ, POLSKA)
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ОБЛАСНИЙ КОЛЕДЖ „КРЕМЕНЧУЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ТЕХНОЛОГІЧНА
АКАДЕМІЯ ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА“
ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

ДИТИНСТВО XXI СТОЛІТТЯ: ІННОВАЦІЙНА ОСВІТА

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ

27 жовтня 2023 року
Кременчук

УДК 371.13: 372:378
ББК 74.1/74.58

Дитинство XXI століття: інноваційна освіта: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (Обласний коледж „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради 27 жовтня 2023 року) / [редактор-упорядник: Тетяна КУЛІКОВА] Методичний кабінет, 2023. 279 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Тетяна КУЛІКОВА – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри фізичного виховання та здоров’я людини Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (редактор випуску)
Тетяна ЯЦЕНКО – кандидат психологічних наук, в. о. завідувача кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради.
Ольга КАСЬЯН – лаборант науково-методичного відділу Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради.

Видання містить доповіді VI Всеукраїнської науково-практичної конференції „Дитинство XXI століття: інноваційна освіта“. Молоді та досвідчені науковці, практики, психологи, методисти висвітлюють актуальні питання в галузях педагогіки, психології в дошкільній та інноваційній освіті.

Матеріали стануть корисними для широкої наукової громадськості, аспірантів, психологів, соціальних педагогів, реабілітологів, дефектологів, методистів ЗДО, викладачів, вихователів, студентів.

За достовірність фактів, дат, найменувань, прізвищ, цифрових даних, за орфографічне, пунктуаційне, стилістичне оформлення відповідають автори публікацій.

Подані на конференцію матеріали видаються в авторській редакції.

Посвідчення про реєстрацію УкрІНТЕІ № 375 від 18 вересня 2023 р.

Рекомендовано до друку вченою радою Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (Протокол № 3 від 14 листопада 2023 року).

ЗМІСТ

Секція 1. СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ПРОГРАМИ, ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ В ГАЛУЗІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ……10
Голенко О. В. Використання нетрадиційної техніки аплікації як засобу надолуження освітніх втрат за освітнім напрямком ,,Дитина у світі мистецтва''……10
Гей А. В., **Шкляєва Г. О**. Математичні ігри як засіб формування логічного мислення у дітей старшого дошкільного віку……..13
Крамаренко В. О. Вальдорфська педагогіка у світлі викликів сучасної педагогічної діяльності……...15
Слободонюк Л. І. Відкриваємо таємниці геокешингу разом з дітьми передшкільного віку….18
Чеботарьова А. М., Шкляєва Г. О. Розвиток емоційного інтелекту дошкільників…....20
Шкляєва Г. О. Ціннісне ставлення до батьківщини у контексті формування соціокультурного світу дитини дошкільного віку: організаційно-педагогічний аспект……...22
Прядко Д. В., Шкляєва Г. О. Здоров'язбережувальні технології як вимога сучасної дошкільної освіти…….23
Петінова А. Р., Кондратенко Т. В. Сучасні аспекти формування здоров'язбережувальної компетентності в закладах дошкільної освіти……...25
Башакова Н. В., Дорошенко Т. М. Палички Кюїзенера як засіб формування уявлень про число та множину у дітей дошкільного віку……..…28
Кривошеєва О. І., Алєко О. А. Застосування системи М. Монтессорі в сенсорному розвитку дітей раннього віку……...……30
Чумак Г. О., Алєко О. А. Розвиток уміння розв'язувати ситуаційні задачі в процесі формування логіко-математичної компетентності у старших дошкільників…….32
Козакова Д., Остапко Л. О. Педагогічна пісочниця як засіб розвитку дитини….....35
Радіо Г. П. Формування нестандартного мислення і розвитку творчої діяльності дошкільнят засобами інноваційної технології ТРВЗ…….…37
Барсуковська Г. П. Логоритміка як засіб корекції заїкання в дітей дошкільного віку……....40
Рудюк І. М. Використання технології ,,Са-Фі-Дансе'' в галузі дошкільної освіти……...42
Верхогляд Л. В. Впровадження елементів нейрофітнесу у фізкультурно-оздоровчій роботі з дітьми дошкільного віку……..……45
Красковська А. О., Мацько В. В. Інноційна діяльність, як інструмент в сучасній роботі з дошкільниками……47
Горяшина Д. І., Козак Т. В. Як подолати негативні емоційні стани під час військових дій за допомогою практик……..49
Іващенко Н. В., Аторіна В. М. Використання нейровправ в освітньому процесі закладу дошкільної освіти…….……51
Кордан Т. Л. Методика Марії Монтессорі, як одна з альтернативних інноваціцйних технологій у дошкільній освіті……..……52
Масло А. Д., Суятинова К. Є. Методичні засади організації національно-патріотичного виховання дошкільників в умовах сучасності……..……55
Пенцак А-Л. І., Яценко Т. В. Комп'ютерні розвиваючі ігри, як засіб формування пізнавальних психологічних процесів дошкільників……....57
Онищенко Т. В., Лонська Л. А. Організована освітня діяльність для формування мовленнєвої компетентності дошкільників……59

Можаєва Ю. М., Крамаренко В. О. Варіативність застосування інформаційних технологій в ознайомлені дітей дошкільного віку з природою……..…….62
Бочкарьова О. О., Дорошенко Т. М. Розвиток математичних здібностей за допомогою stream-освіти у дітей старшого дошкільного віку……..…64
Папка Л. М. Використання інноваційних технологій-LEGO ,,Шість цеглинок'' в освітньому процесі…….……..66
Мушик К. М., Ільченко О. В. Особливості формування емпатійних проявів у дошкільному дитинстві…….……..69
Габчак А. В. Педагогічні умови виховання працелюбності у старших дошкільників…….71
Войтович Г. І. Художньо-мовленнєвий розвиток дітей старшого дошкільного віку……73
Іванчук С. А. Арт-терапія як засіб розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку з ЗНМ……..……75
Швидь Я. С., Шкляєва Г. О. Розвиток творчих здібностей дошкільників у світлі використання інновацій на музичних заняттях……..78
Вознюк А. А. Формування соціально-громадянської компетентності дітей старшого дошкільного віку……...……79
Чуто К. О., Ступак О. Ю. Особливості комп'ютерних технологій в закладі дошкільної освіти……...……..81
Воропаєва О., Яценко Т. В. Особливості прояву допитливості у старших дошкільників…....82
Тристан А. В., Мацько В. В. Використання технологій інтерактивного навчання в закладі дошкільної освіти…….……..…...85
Садова Д. Ю., Яценко Т. В. Розвиток емоційного інтелекту в дітей дошкільного віку……..87
Щербак Д. В., Коробко Ю. В. Ігрові завдання для міжпівкульної взаємодії в дошкільному віці……..89
Юрко Ю. О., Коробко Ю. В. Су-джок терапія для мовленнєвого розвитку дитини……...91
Ярмольчук Я. В., Коробко Ю. В. Щоденні рутини в організації життєдіяльності дітей дошкільного віку……...……93
Сайко О. В., Коробко Ю. В. Нейрографіка як засіб корекційного впливу на дітей з особливими освітніми потребами……...95
Маринко Н. О, **Коробко Ю. В.** Розвиток критичного мислення дітей дошкільного віку..….97
Осіпов В. М. Корекція психомоторного розвитку дітей грудного віку засобами фізичної реабілітації…….……...99
Бакай А. М., Яценко Т. В. Криза трьох років – важливий етап психологічного розвитку малюка…….102
Козуліна Д. Є., Коробко Ю. В. Розвиток музичних здібностей дошкільників під час проведення пальчикових вправ…….……104
Губина Є. Б., Шкляєва Г. О. Ціннісне ставлення до життя у контексті формування особистості дитини дошкільного віку……..106
Халява А. Ю., Шкляєва Г. О. Виховання моральності дітей дошкільного віку як актуальна проблема сучасної освіти……...……...108
Вірьовка Є. Д., Яценко Т. В. Особливості розвитку творчої уяви у дітей дошкільного віку засобом сюжетно-рольової гри……...……...110
Юнг А. В., Яценко Т. В. Особливості формування феномену брехні у дітей дошкільного віку……...112

Вилобкова Я. В., Носкіна Л. М. Мовленнєві ситуації як метод розвитку діалогічного мовлення дошкільників……..114
Пшінник К., Носкіна Л. М. Проблема навчання старших дошкільників розповідання за серією сюжетних картин у психолого-педагогічній літературі…….116
Свіщова Л., Носкіна Л. М. Твори В. Сухомлинського – важливий засіб морального виховання дітей дошкільного віку……..……...119
Малахова Т. А., Яценко Т. В. Особливості розвитку творчої уяви у дітей дошкільного віку в конструктивній діяльності…….……121
Васильєва А. К., Ільченко О. В. Замкнені та сором'язливі дошкільники в соціальних відносинах та спілкуванні…….……124
Донова Є., Бровата О. Б. Дитячий фітнес як сучасна оздоровча технологія для дошкільнят……..126
Мацько В. В. Використання інноваційних технологій в роботі з дошкільниками…..……128
Дорошенко Т. М. Проблема інноваційних освітніх технологій та методик в системі професійно-педагогічної підготовки……130
СЕКЦІЯ 2. НАСТУПНІСТЬ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ Й НУШ……....133
Іщенко К. В., Остапко Л. О. Психологічні аспекти мовленнєвої готовності старших дошкільників до навчання в школі……133
Непорада І. М., Олійник І. О. Наступність в організації освітнього процесу закладу дошкільної освіти і НУШ: теоретичний аспект……..……..136
Хвостик І. К. Наступність роботи дошкільної та початкової освіти……..…..138
Кравець А. І., Корх В. М. Специфіка проведення занять для адаптації дітей молодшого дошкільного віку……...……..140
Ільченко О. В. Особливості застосування методу проблемного навчання при роботі з дошкільниками…….……..142
Шевельова А. А., Яценко Т. В., Особливості формування адекватної самооцінки дітей дошкільного віку……...……..144
Левченко В. Б., Яценко Т. В., Важливість зниження тривожності дошкільників в умовах воєнного стану…….……...146
Войтюк Н. А., Ільченко О. В. Гармонійний розвиток дошкільників: гендерний аспект…..149
СЕКЦІЯ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРАКТИКИ ПОДОЛАННЯ ТА КОРЕКЦІЇ НЕГАТИВНИХ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ ПІД ЧАС ВОЄННИХ ДІЙ……..……...152
Maksimov Dafna, Sadykina Alyona. The neuropsychological and art therapy methods in the structure of Hibuki-Therapy method as factors developing children's creative abilities……...152
Клюшніченко О. Д. Взаємозв'язок негативного сімейного досвіду та нав'язливих станів……..……..…155
Відніченко Л. І. Характеристика лідера натовпу, психологічний вплив лідера на утворення натовпу…….……..157
Славунік В. О. Психологічні особливості адаптації молодших підлітків до навчання у середній школі у постковідні та воєнні часи……...…..159
Старик В. Г. Вплив типу прив'язаності на соціальні відносини підлітка……....161
Лебідь О. С. Психологічний вплив інформаційної пропаганди на формування соціально-політичного світогляду мас……163

Молявко Т. В., Яценко Т. В. Подолання тривожності дітей дошкільного віку засобом педагогічної пісочниці……..……..166
Побережна Л. Л. Універсальні методи для подолання стресових станів…….……168
Злинько О. О. Психологічний феномен тривожності як негативної емоційної реакції дітей дошкільного віку на стресові ситуації……...169
Сукач Т. С., Остапко Л. О. Педагогічна пісочниця як засіб зниження тривожності дошкільників в умовах війни……....172
Чемерис Н. А., Скрипнікова С. В. Подолання тривожності засобом казкотерапії для дітей старшого дошкільного віку……....174
Крайня А. О. Подолання тривожності у дітей старшого дошкільного віку засобами казкотерапії…….……177
Крупник Т. В. Психолого-педагогічні практики подолання та корекції негативних емоційних станів під час військових дій……..……..179
Сєргєєва С В., Ільченко О. В. Особливості прояву негативних особистісних проявів дошкільників під час війни……181
Данюк В. І., Філанчук С. В. Зрозуміти себе і свою дитину: місія здійсненна…….183
Семеряга О. В. Розвиток емоційного інтелекту дітей дошкільного віку як необхідна умова досягнення психологічного благополуччя під час військових дій…….……186
Ніколенко А. О., Коробко Ю. В. Сюжетно-рольові ігри як засіб активізації суспільної лексики дітей старшого дошкільного віку……..……..190
Федь В В., Коробко Ю. В. Пальчикові ігри та вправи для розвитку мовлення дітей дошкільного віку……...……..193
Бороздун С. Я., Ільченко О. В. Умови подолання дитячої агресивності……....195
Лукова Н. Р., Ільченко О. В. Особливості ігрової діяльності дошкільників під час війни…197
Хоменко Т. П., Ільченко О. В. Формування моральної свідомості засобами дитячої літератури……199
Яковенко А. О., Ільченко О. В. Психолого-педагогічні умови подолання дитячої тривожності…….202
Лисова А. О., Ільченко О. В. Особливості сприймання і розуміння дошкільниками емоційних станів інших людей……204
Крамаренко А. О., Яценко Т. В. Проблема адаптації дітей раннього віку до умов закладу дошкільної освіти в умовах війни……..206
Фролова В. В. Сучасна пропаганда як елемент умов воєнного стану…….…….....208
Гаврашенко А. А., Братанова Л. В. Соціально-емоційна підтримка як механізм корекції та подолання негативних емоційних станів у дітей під час військових дій в Україні…….……211
СЕКЦІЯ 4. ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ…….215
Стрільчук О. І. Біоенергопластика - як нетрадиційний метод в логопедичній роботі з дітьми з порушеннями мовлення……...…215
Яблонська Т. І. Актуальність логоритміки в корекційній роботі з дошкільниками……217
Гуменюк Н. П. Музичні заняття з дітьми з особливими освітніми потребами в закладах дошкільної освіти…….……..220
Прядка Ю. О. Соціалізація дітей з особливими освітніми потребами в закладах дошкільної освіти……...222

Бочкарьова О. О., **Станіченко О. Ф**. Інклюзія в умовах дошкільної STREAM-освіти…….224
Бондаренко М. В., Станіченко О. Ф. Використання каністерапії у реабілітації дітей з особливими освітніми потребами…….226
Музика О. В., Станіченко О. Ф. Формування пізнавальної активності у дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами через дидактичну гру …….229
Коваленко В. Р. Ігрова діяльність дошкільників з ООП……..…….231
Сенченко С. О., Коробко Ю. В. Нейропсихологічні вправи у корекційній роботі з дітьми, які мають особливі освітні потреби…….……...234
Яковенко А. О., Станіченко О. Ф Інклюзивне освітнє середовище: особливості організації у закладі дошкільної освіти……...236
СЕКЦІЯ 5. ІНСТРУМЕНТИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ….239
Маєвська М. Р. Цифровий інструмент формувального оцінювання MENTIMETER…….239
Кіріллова А. О. Медіаграмотность молодших школярів з ООП у воєнний час……..…241
Нарищенко С. М. Моніторинг досягнень дітей старшого дошкільного віку в форматі дистанційної співпраці……..…….244
Гуртова Л. М. Організаційно-методичний супровід організації освітнього процесу в ЗДО в дистанційному форматі……..246
Лейба А. А., Ступак О. Ю. Рекомендації батькам з приводу підвищення комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку……...249
Ткаченко Л. І. Цифрові інструменти сучасного педагога в закладі дошкільної освіти……..251
Іванова Н. А. Легке створення навчальних матеріалів у сервісі CANVA…….…...253
Макарова Н. О. Форми роботи під час дистанційного та змішаного навчання на заняттях англійської мови…….……..…..256
Орлова О. О., Остапко Л. О. Психолого-педагогічні умови подолання кризи 3 років у дітей раннього віку…….……..……258
Миколенко А. Е., Остапко Л. О. Особливості розвитку творчої уяви у дітей дошкільного віку в конструктивній діяльності……..……259
СЕКЦІЯ 6. ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ……..……...……...261
Аторіна В. М. Розвиток естетичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах дистанційної освіти……..…….……..261
Карпенко О. Є. Професійні якості сучасного вихователя ЗДО…….……262
Чепіль М. М.Мотивація студентів до досягнення кар'єрних та життєвих цілей……264
Крупіна Л. В. Виклики системі дошкільної освіти України в умовах воєнного стану……..266
Заровнятних В. Л. Професійне зростання педагогів: інструмент для подолання освітніх втрат…….268
НАШІ АВТОРИ…….……...271

СЕКЦІЯ 1.СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ПРОГРАМИ, ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ В ГАЛУЗІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Голенко О. В.,
вихователь спеціальної групи
комунального закладу
дошкільний навчальний заклад (ясли-садок)
комбінованого типу № 303
Криворізької міської ради
м. Кривий Ріг

ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНОЇ ТЕХНІКИ АПЛІКАЦІЇ ЯК ЗАСОБУ НАДОЛУЖЕННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ ЗА ОСВІТНІМ НАПРЯМКОМ „ДИТИНА У СВІТІ МИСТЕЦТВА”

Питання освіти і безпеки наших дітей – найбільш актуальне в період воєнного стану. Так перебуваючи досить часто у найпростішому укритті я намагаюся надолужити ті знання, вміння та навички дітей, якими вихованці повинні володіти відповідно віку і були втрачені внаслідок нашого сьогодення.

У додатку листа МОН „Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні”, в розділі „Рекомендації для педагогів”, пункт №11 зазначено, що вихователі повинні залучати дітей до самостійного виготовлення поробок, малюнків, тощо, адже швидке усвідомлення результату підвищує відчуття спокою і сили.

На мою думку використання одного з напрямків базового компоненту „Дитина у світі мистецтва”, а саме – аплікації сприяє розвитку у дітей уяви, конструктивному мисленню, руховій та зоровій пам’ яті, дрібної моторики, координації рухів та математичним здібностям. Дитина, займаючись аплікацією, задіює всі свої сенсорні можливості: розрізняє кольори і відтінки паперу, відчуває різноманітність природних матеріалів (листочки, шишки, гілочки, каштани тощо). Також дитина активно пізнає навколишній світ через свою практичну діяльність. А застосування нетрадиційної аплікації в організації освітнього процесу дозволяє провести час в найпростішому укритті з користю для дітей.

Аплікація – це спосіб створення художніх зображень з різних форм, фігур, вирізаних з якогось матеріалу і наклеєних на відповідний фон.

Трохи історії появи аплікації.

Аплікація виникла понад дві тисячі років тому за часів кочівників коли існувала необхідність зшивати шкури, з'єднувати і прикрашати деталі одягу. Сюжетом для аплікації були квіти, птахи і тварини, рослини. Поступово аплікація ставала більш різноманітною, стали використовуватися різні матеріали бісер, оксамит, атлас, шовк та інше. З 18 століття сільські мешканці почали прикрашати свій інтер’єр картинами аплікацією з соломки, насінням соняшнику, обтягували шкірою та прикрашали аплікацією з неї різні ємності. Аплікацію клаптиками тканини використовували для прикраси покривал, завісок, подушок, прихваток, серветок, жіночих сумок, предметів побуту та інше. З того часу як з’явився папір в моду входять паперові аплікації-силуети, які вирізалися з темного паперу та згодом були популярні як у знатних, так і бідних людей. Цікаво, що це мистецтво захоплювало і відомого казкаря Ганса Кристіана Андерсена.

У показниках компетентності дитини програми „Українське дошкілля” з напрямку „Дитина у світі мистецтва” вже з середнього віку відмічається експериментування з нетрадиційними техніками. Спостерігаючи за дітьми я помітила, що аплікація у незвичайних техніках дуже їх захоплює, тому багато років проводжу гурткову роботу з художньо-продуктивної діяльності з дітьми з особливими освітніми потребами, техніки аплікацій яких змінюю щорічно.

До таких технік нетрадиційної аплікації, які я використовувала у гуртковій роботі з дітьми відносяться: пухнаста аплікація, об’ємна аплікація, аплікація зі смужок, аплікація оригамі з кружечків, аплікація з кружечків з використанням покидькового матеріалу, аплікація айріс – фолдінг. Аплікація – одне із самих улюблених занять дітей. Вона являються не тільки цікавою і пізнавальною але і є частиною освіти. Малюкам подобається щось вирізати з паперу клеїти і в підсумок отримувати творіння, зроблене своїми руками.

Пропоную до ознайомлення досвід з практики роботи – використання нетрадиційної аплікації з кружечків, яка позитивно про себе заявила під час роботи з дітьми в укритті. Освітній процес з цього напрямку який проходе в укритті я вважаю має бути мобільним, орієнтованим на ситуацію сьогодення, враховуючи фізичний, психологічний стан дітей, вікові особливості та їх зацікавленість. Для мобільності, швидкості, зручності використання я зробила таку творчу коробку для аплікації з кружечків. З її допомогою можна швидко облаштувати місця для творчості дітей. В ній знаходяться: заздалегідь вирізані кружки різного кольору та розміру та все необхідне для аплікації, а саме: серветки, клейонки, клей – олівець, ножиці, олівці, різнокольорові смужки. Можна доповнити коробку за потребою фломастерами, восковими олівцями, штампами тощо. Коробку творчості поповнюємо ми з дітьми теж в укритті вирізаючи кружечки різного розміру та кольору за потребою. Звичайні вирізані кружечки з паперу, складені різними способами стають цікавим конструктором для дітей, із якого можна скласти різні картинки. Чим більше малюки „працюють” пальчиками: мнуть, гладять, перебирають, складають, ріжуть, - тим більше розвиваються їхні сенсорні і тактильні відчуття.

Круг в техніці нетрадиційної аплікації з кружечків можна скласти в різні форми, а саме: півкола, квадрата, трикутника, прямокутника, ромба. Познайомивши дітей з даною технікою і показавши різні форми складання круга я спочатку навчила їх складати найпростішу форму, півкола. Перш ніш почати виконувати роботу за зразком діти обирають потрібні їм за розміром і кольором кружечки з коробки творчості та складають у формі півкола. Потім можна ввести ускладнення – сюжетна аплікація, робота за задумом. За бажанням діти за допомогою олівців, або інших додаткових предметів для малювання доповнюють роботу різноманітними деталями.

Для створення аплікації необхідно застосувати зусилля, здійснити трудові дії, оволодіти навичками поводження з ножицями, олівцем, пензлем, з клеєм. Всі ці навички діти засвоюють на заняттях, та в індивідуальної роботі з вихователем. А в укритті я намагаюся закріплювати ці навички, бо вони сприяють розумовому розвитку дітей, розвитку таких вольових якостей особистості як увага, наполегливість, витримка, посидючість. У дітей виховуються вміння

працювати, домагатися отримувати бажаний результат, з' являється інтерес до самостійної творчості.

Цей вид аплікації не тільки розвиває творчість, естетичний смак, дрібну моторику, тактильні відчуття. Вчить гармонійно підбирати кольори, працювати з формами, з просторовим розміщенням предметів. А також розвиває конструктивне мислення – малюку необхідно зібрати з частин ціле. І знайомить дітей з поняттям технологія: щоб отримати результат, необхідно виконати послідовність дій: вирізати деталі, змастити клеєм папір, наклеювати, послідовно відтворювати задумане.

І як результат для дітей – позитивний настрій від задоволення своєю роботою, роботою друзів, та надолуження освітніх втрат, які є головним із завдань у воєнний час. З досвіду роботи хочу сказати, що дітям дуже подобається працювати в цей техніці, тому що це доступній вид аплікації, як для старших дітей так і молодших. Завжди пам'ятаю слова Василя Сухомлинського:

„Вірте в талант і творчі сили кожного вихованця. Людина неповторна".

Як що вас зацікавили нетрадиційні види аплікації в допомогу пропоную ознайомиться з методичною літературою за напрямком, яку ви зможете знайти за посиланням: https://www.yakaboo.ua/ua/aplikacija-z-kruzhechkiv.html

https://www.yakaboo.ua/ua/aplikacija-z-kvadratikiv.html

https://www.yakaboo.ua/ua/aplikacija-z-trikutnikiv.html

https://www.yakaboo.ua/ua/aplikacija-z-ovaliv.html

ЛІТЕРАТУРА

1. Програма розвитку дитини дошкільного віку „Українське дошкілля". Мандрівець, 2022 рік.
2. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція. Наказ МОН №33 від 12.01.2021 року.
3. Лист МОН та методичні рекомендації „Про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2023/2024 навчальному році".
4. Наталія Коппалова „Нетрадиційна аплікація оригамі з кружечків". Мандрівець, 2011
5. Наталія Коппалова „Гурткова робота з аплікації та оригамі". Мандрівець, 2016 рік.
6. Лист МОН №1/8820-23 від 20.06.2023 року „Про організацію безпечного освітнього простору в закладах дошкільної освіти та обладнення укриттів".

Гей А. В.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Шкляєва Г. О.,**
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

МАТЕМАТИЧНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У сучасній педагогіці дидактичну гру розглядають як ефективний метод для розвитку дитини та стимулювання різних інтелектуальних психічних процесів, таких як увага, пам'ять, мислення і уява. Навчання через гру – це цікавий та захоплюючий спосіб, який сприяє плавному переходу інтересу та захоплення від ігор до освітньої діяльності. Гра, яка привертає увагу дітей, не перевантажує їх ні розумово, ні фізично. Очевидно, що інтерес дітей до гри поступово переходить не лише до навчання, але й до предметів, які вони вивчають, зокрема математики.

Для підготовки дитини до життя, важливо розвивати її логічне мислення та вміння застосовувати набуті знання, навички та уміння у повсякденному житті. Іншими словами, це означає навчити дитину жити в гармонії з іншими дітьми, дорослими та навколишнім світом шляхом розвитку взаєморозуміння.

У наш час науковці та педагоги-практики виявляють великий інтерес до пошуку ефективних засобів навчання, які сприяють формуванню логіко-математичного мислення у дітей дошкільного віку.

Продуктивним періодом для розвитку логічного мислення є старший дошкільний вік. Це пов'язано з тим, що діти включаються в нові види діяльності та міжособистісні системи, які вимагають нових психологічних якостей. Математичні та словесні ігри з предметами, картинками та моделями є ефективними для розвитку логічного мислення дітей.

Саме розвиваючі математичні ігри роблять навчання цікавим заняттям для дітей. Вони вирішують мотиваційні проблеми дітей і викликають інтерес до набутих знань, умінь і навичок. Спілкування з дорослими в іграх, виконання цікавих ігрових завдань роблять перебування дітей у дитячому садку радісним.

Важливий аспект в процесі усвідомлення математичних понять дітьми дошкільного віку становлять ігри, які поєднують в собі дві складові: сюжетно-рольову та дидактичну [1, с. 45].

Сюжетно-рольова гра допомагає дитині поринути у світ соціальних відносин, засвоєння соціальних ролей, розвитку комунікативних навичок та побудови міжособистісних стосунків у дитячих колективах. Для дітей старшого віку більш характерні сюжети, з якими вони

найчастіше зустрічаються в реальному житті, тому вони із задоволенням будуть гратися „у вихователя”, „у продавця” „у лікаря”. Рівень, на якому дитина справляється зі своєю роллю в грі, відображає основний вміст її особистого досвіду та вплив специфіки виховання у сім'ї і особливостей її потреб. Відомо, що потреби виступають ключовими факторами, що спонукають внутрішню мотивацію в навчанні [2, с. 103-104].

Дидактичні ігри сприяють формуванню у дошкільників таких навичок та якостей, як концентрація, кмітливість, рухливість, систематичність, а також сприяють розвитку вольової сили, стійкості, і вміння працювати для досягнення позитивних результатів. Для досягнення навчально-виховної мети використовується різноманітний навчальний матеріал, такий як іграшки, ілюстрації, геометричні набори, предмети суспільного вжитку та інше [3, с. 19-20; 19, с. 22, 35].

У педагогіці існує багато класифікацій логіко-математичних ігор. Так, наприклад, Н. Носов рекомендує використовувати на заняттях з логіко-математичного розвитку такі види ігор:

а) ігри на виділення та абстрагування характерних ознак предметів (форма, колір, розмір);

б) ігри на розвиток навичок узагальнення, класифікації та порівняння;

в) ігри на розвиток логічного мислення [4, с. 43].

Роль методики впровадження ігрових елементів з використанням геометричних фігур надзвичайно важлива і не підлягає переоцінці. Так, науковці К. Григорян, Г. Ковачева і Ю. Пистун рекомендують включати в програму занять з математики для старших дошкільників ігри з використанням геометричних фігур. Це сприяє розвитку логічного мислення, орієнтуванню в просторі, роботі з числами та цифрами, а також допомагає в розумінні понять про час.

На сучасних математичних заняттях для дітей активно використовуються дві популярні ігрові системи: „Кольорові палички Кюізенера” та „Логічні блоки Дьєнеша”. Ці ігри сприяють розвитку у дітей розуміння характерних ознак предметів, таких як форма, розмір, колір і товщина. Діти вчаться моделювати та перетворювати об'єкти, а також розшифровувати та кодувати інформацію за допомогою цих матеріалів. Додатково, іншою популярною групою ігор є „Інтелектуальні ігри Нікітіних”, які спрямовані на розвиток аналітичного та просторового мислення, дрібної моторики рук та творчих здібностей дітей. Вони допомагають формувати різноманітні навички та розвивати інтелектуальний потенціал. У старших групах дошкільних навчальних закладів активно використовуються дві основні гри: „Кубики для всіх” і „Танграм”. Ці ігри сприяють більш глибокому розвитку математичних навичок дітей. Поряд з цими іграми, популярними є ігри для опанування навичок трансфігурації, такі як „Чарівне коло”, „Колумбове яйце”, „Квадрат Воскобича” та „Геоконт” [5, с. 101].

Отже, сюжетно-дидактичні та логіко-математичні ігри є важливими інструментами для розвитку логічного мислення у старших дошкільників. Ці види ігор допомагають дітям розширювати їхній життєвий досвід, закріплювати наявні знання і набувати нові навички. Вони також сприяють вдосконаленню соціально-комунікативних та аналітичних здібностей у невимушеній та комфортній формі, що значно підвищує інтерес дітей до навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брежнєва О.Г. Сюжетно-дидактична гра як фактор сприйняття математичного змісту дошкільникам: прикладний аспект. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Сер. Педагогічні науки. 2016. Вип. 3. С. 43-51.

2. Дуткевич Т.В. Дитяча психологія. Київ, 2012. 424 с.

3. Ільченко Л.В., Чернега Н.С. Логіко-математичні ігри як засіб формування мислення старших дошкільників. Сквира, 2011. 70 с.

4. Ласточкина О.В., Соловйова А.А. Логіко-математичні ігри як засіб формування логічного мислення старших дошкільників із тяжким порушенням мовлення: матеріали VII Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції. Суми, 2018. С. 40-44.

5. Мартиненко Ю.А. Ігрова діяльність як засіб розвитку логічного мислення у дітей старшого дошкільного віку: збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 2020. С. 99-102.

Крамаренко В. О.,
доктор філософії, старший викладач
кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ВАЛЬДОРФСЬКА ПЕДАГОГІКА У СВІТЛІ ВИКЛИКІВ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Дошкільна педагогіка, як і будь-яка наука, успішно розвивається за умови постійного осучаснення новими досягненнями та відкритями. З огляду на це, методологія педагогіки, як науки, є сукупністю положень про педагогічне пізнання і перетворення дійсності. Десятиріччями науковцями-педагогами ведеться пошук найефективніших методів розвитку дітей, починаючи з дошкільного віку. Сучасність диктує пошук нових, ефективних потенцій, щодо підходів до педагогічного пізнання дійсності, яка з шаленою швидкістю змінюється в фазі одного покоління.

Проблемам пошуку найефективніших методів розвитку дітей дошкільного віку присвячені дослідження американських та європейських науковців: Н. Дойджа, S. Kaufman, Дж. Медіни, T. Lubart, H. Rajaei, R. Sternberg, E. Torrance, X. Tryk, Е. Фуллера, Rudolf Steiner та ін.

Відомо, пошук нових педагогічних рішень, як у будь-якій науці, ґрунтується на попередніх історичних досягненнях та педагогічних знахідках, які з плином часу та активного фахового залучення, доводять свою ефективність. Або ні.

За прикладом звернемось до Вальдорфської педагогічної школи, що до сьогодні активізована у світовій дошкільній галузі, переглянемо її актуальність, визначимо сильні сторони та помилки, які треба враховувати задля уникнення в їх майбутньому.

Вальдорфська педагогіка грунтується на вченні Рудольфа Штайнера, австрійського філософа, який жив у другій половині 19 - початку 20 ст. Ключовою метою освіти він вважав формування „мудрої людини”, що розкриває в собі божественне джерело життя, долаючи тваринну природу.

У 1919 р Еміль Мольт, власник великої тютюнової фабрики „Вальдорф-Асторія” в Німеччині, вирішив відкрити школу для дітей своїх працівників (щоб в перспективі

підготувати собі кваліфікований персонал). А організація навчального процесу була доручена Рудольфу Штайнеру – австрійському доктору філософії, соціальному реформатору.

Незвичні методики викладання в цьому закладі швидко стали популярними, а нова педагогічна система отримала свою назву на честь фабрики — вальдорфська.

Сьогодні, вальдорфські школи і дошкільні заклади успішно функціонують в десятках країн. Зараз у світі налічується понад 1000 вальдорфських шкіл.

В Україні ідеї цієї альтернативної педагогіки почали впроваджувати у 1990-х як педагогічні ініціативи. Одна з перших в Україні вальдорфських школ „Сходинки" була заснована в Одесі в кінці минулого сторіччя. Також, у Одесі було створено „Асоціацію вальдофських ініціатив в Україні". В 2005 році керівництво асоціацією було передано до Києва. „Сходинки" – науково-педагогічний центр, що об'єднує навчально-виховні заклади України, які працюють за вальдорфською системою освіти. Нині в Україні можна отримати освіту вальдорфського вчителя в процесі навчання та підвищення кваліфікації на Київському вальдорфському педагогічному семінарі та в Київському університеті імені Бориса Грінченка.

Серед загальних принципів вальдорфської педагогіки: повага до особистості дитини, важливість духовного начала, розвиток творчого потенціалу, визнання унікальності кожної людини, використання в навчанні природних матеріалів. Приоритетом даної методики є створення дитині умов, в яких вона відчуває внутрішній комфорт у пошуку індивідуальних рішень проблем, що виникають. Таким чином, педагогічна система підлаштовується під потреби дитини.

Вальдорфський дитячий садок не схожий на традиційні освітні установи і має свої особливості, серед яких:

1. Різновікові групи. Малюки вчаться у більш старших дітей, а ті, в свою чергу, допомагають їм
2. Найважливіше місце займають іграшки — вони вчать дитину взаємодіяти із зовнішнім світом. Вальдорфскі іграшки зроблені тільки з натуральних матеріалів (тканина, дерево, жолуді, каштани, мушлі та ін.). Їх виготовляють вихователі, батьки, а діти їм допомагають.
3. Дошкільнята самі вибирають, чим їм займатися. Наприклад, вихователь збирає малюків, щоб почитати книжку, і будь-який з них може відмовитися, вибравши собі інше заняття. Аналогічно організовується образотворча діяльність: наприклад, малювання — це просто робота з фарбами, дитина сама вирішує, що конкретно він з ними буде робити.

Звичайно, ця педагогічна система розглядається фаховою спільнотою неоднозначно. З переваг вальдорфської системи розвитку можна виділити такі: тепла, комфортна атмосфера; відсутність страху перед негативним результатом; вальдорфські приміщення компактні, що дає можливість педагогу приділити достатньо уваги кожному; заняття проводяться в захоплюючій живій формі, що стимулює цікавість; за рахунок чергування інтелектуальних занять з творчістю і ручною працею дитина не перевтомлюватися; діти вчаться нестандартно мислити, привчаються до самоконтролю, самодисципліни (а не просто діють за вказівкою).

З часом існування вальдорфської педагогічної системи виявлено недоліки:

✓ Оскільки протягом семи років заняття веде один педагог, успіхи дітей безпосередньо залежать від його професіоналізму та особистої обдарованості.

✓ Багато батьків і фахівці побоюються, що навчання, де інтелектуальні предмети не висуваються на перший план, можуть мати наслідки зменшення можливостей розвитку дитини в технічному напрямку.

✓ Деякі психологи і педагоги вважають вчення Штайнера дивним через його езотеричних акцентів

✓ Звичайно, іграшки, зроблені з природних матеріалів, це чудово, але дитина повинна у грі розвиватись за допомогою сучасних функціональних ігрових методик та матеріалів, наприклад, за допомогою сучасного мистецько-ігрового матеріалу.

На нашу думку, саме новітній мистецько-ігровий матеріал надає можливість сучасним дітям готуватись до майбутнього, навчатись тому, чим їхні батьки оволоділи вже у дорослому віці. Завдяки новим ігровим можливостям діти більш впевнено входять у життя, осягають нову реальність, розвивають творчий потенціал, що забезпечує не тільки успішність молодого покоління, але й цивілізаційний рух. І ці процеси набувають прискорення через стрімке виробництво та розповсюдження сучасного ігрового матеріалу для дітей дошкільного віку, що вважається найбільш сприятливим для розвитку креативності (Зімакова, Крамаренко, 2020).

Вважаємо, на сучасному етапі розвитку вітчизняної дошкільної освіти, повстала потреба у залученні можливостей сучасного ігрового матеріалу у дитячій грі через вплив на формування креативної особистості, згідно вимогам часу.

Вальдорфська педагогіка — досить спірна і обговорювана методика, що має свої плюси і мінуси. Звичайно, в її основі лежать чудові принципи, але для їх реалізації необхідні талановиті, захоплені педагоги, що володіють знаннями про вимоги сучасності та можливості майбутнього, через залучення сучасного мистецько-ігрового до виховної та навчальної діяльності у ЗДО.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зімакова Л. В., Крамаренко В. О. (2020) Інноваційні можливості сучасного ігрового матеріалу у формуванні креативності дітей дошкільного віку. / Полтава. Retrieved from file:///C:/Users/user/Downloads/7005%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8-13081-1-10-20201213.pdf

2. Зімакова Л. В., Крамаренко В. О. (2020) Класифікація сучасного мистецько-ігрового матеріалу у контексті формування креативності дитини дошкільного віку. / Полтава (Серія „Педагогічні науки"). Retrieved from https://www.moderntechno.de/index.php/meit/issue/view/meit17-04/meit17-04

3. Lahdreth G. (1978). *Children communicate through play.* / Texas Personnel and Guidance Journal. 6 (1). P. 41-42

4. Rudolf Steiner // Benezit Dictionary of Artists (англ.) - OUP , 2006. - ISBN 978-0-19-977378-7

5. Вікіпедія (Wikipedia) – загальнодоступна вільна онлайн-енциклопедія Retrieved from https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A8%D1%82%D0%B5%D0%B9%D0%BD%D0%B5%D1%80,_%D0%A0%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%84#%D0%9F%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D0%BA%D0%B0

Слободонюк Л. І.,
вихователь-методист
Комунального закладу дошкільної освіти
(ясла-садок) комбінованого типу № 264
Криворізької міської ради
м. Кривий Ріг

ВІДКРИВАЄМО ТАЄМНИЦІ ГЕОКЕШИНГУ РАЗОМ З ДІТЬМИ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ

ХХІ століття відзначається стрімкими технологічними змінами, які перепрофілюють не тільки дорослий світ, але й дитяче дозвілля та освіту. Освітній процес у закладі дошкільної освіти (ЗДО) регламентується Базовим компонентом дошкільної освіти, чинними освітніми програмами та реалізується через організацію різних видів дитячої діяльності, їх інтеграції на основі особистісно – орієнтованого підходу. Діти дошкільного віку, які зростають у цей період, знайомляться з інноваційними технологіями настільки, що це стає невід'ємною частиною їхнього дитинства. Новітні технології грають ключову роль у дитячому розвитку та вихованні, впливаючи на їхнє дитинство. Вони можуть як сприяти розвитку та навчанню, так і ставити певні виклики перед суспільством, особливо щодо безпеки та використання вільного часу. Занурення дітей передшкільного віку в мережу Інтернет, використання мобільних телефонів, комп'ютерів, гаджетів, відеоігри та інтерактивні програми – це все, звісно, розвиває креативність, логічне мислення та координацію рухів у дітей і стає важливою частиною дитячого дозвілля, але шкодить розвитку іншим напрямам. Вихователям сьогодення з кожним роком все важче зацікавити дітей дошкільного віку. Тому, головним завданням для педагогів є збалансувати доступ до технологій з іншими аспектами дитячого життя, такими як фізична активність, соціальні відносини та творчість, щоб створити здорове та щасливе дитинство для наших дітей.

Традиційна система освіти в закладі дошкільної освіти стає малоефективною, що стимулює вихователів нашого закладу до пошуків інноваційних форм, методів, технологій розвитку вихованців. Тому, враховуючи особливості фізіологічного та психічного розвитку дітей дошкільного віку, в умовах воєнного часу, доцільно використовувати форми роботи діяльнісного характеру, що сприяють індивідуалізації освітнього процесу, розвитку творчої ініціативи, навичок вирішення життєвих проблем.

В організації життєдіяльності дітей, керуючись принципом інтегрованого підходу, наш заклад розпочав впровадження інноваційної технології: „Геокешинг".

Дана технологія дозволяє зробити процес навчання актуальним, особистісно-значущим, цікавим, продуктивним, творчим, і в якійсь мірі навіть азартним. Що означає слово „геокешинг" і звідки воно походить? „Геокешинг" походить від англійського слова, складається з двох частин „гео" – земля, „кеш" – скарб [1, с. 41]

Геокешинг – це захоплююча командна гра, в якій присутні: подорож, знаходження місця розташування заданих об'єктів, пошук інформації про об'єкти і відповідей на питання, розвиток допитливості та пізнавальної активності, уміння спілкуватися і знаходити в результаті спілкування потрібну інформацію, вирішувати проблему спільно. Важливими атрибутами технології Геокешинг є карта, кеши (сюрпризи), сховок (на дереві, на землі), ігрові завдання, сюжет гри, дві та більше команди [2, с. 10-13]. Також, під час такої гри

дошкільники досліджують територію, знайомляться з флорою, фауною досліджувальної місцевості, навчаються орієнтуватися на місцевості, самостійно розробляти маршрут і завдання для команди суперника, налагоджувати взаємостосунки вирішувати проблемні ситуації та допомагати один одному. Геокешинг розвиває навички навігації, логічного мислення та розв'язання завдань. Діти навчаються працювати в команді, розв'язувати головоломки та бути активними. Граючи в Геокешинг, діти вчаться дотримуватися правил безпеки щодо надзвичайних ситуацій, знаходяться більше часу на свіжому повітрі та залишаються більш фізично активними, що сприяє здоровому способу життя. Особливо все це актуально у воєнний час.

Свою роботу педагогічний колектив розпочав з ознайомлення інноваційною технологією ,,У пошуках козацького скарбу" до Дня Козацтва та Дня захисників та захисниць України, метою заходу: розширити знання дітей про українське козацтво, народні звичаї, про воїнів ЗСУ, які захищають нашу країну від ворогів; розвивати спритність, швидкість, увагу дітей.

За допомогою такої гри ми досягли певних освітніх цілей: реалізували проектну та ігрову діяльність, ознайомили з новою інформацією, закріпили наявні знання, відпрацювали вміння дітей на практиці, викликали зацікавленість та інтерес дітей. Покращили розвиток когнітивних навичок, таких як навігація, логічне мислення, розв'язування головоломок. Шукаючи кеші, діти більше часу знаходились на свіжому повітрі, що сприяло їх фізичному розвитку та здоров'ю.

Таким чином, я вважаю, що інноваційна технологій поєднує у собі і активну розвагу, і навчання, тим самим стимулюючи дітей і дорослих до фізичної активності, роблячи цей процес цікавим і захоплюючим.

Використання Геокешингу з дітьми у воєнний час має стати цінним інструментом для підтримки та розвитку дітей в умовах, коли благополучне та емоційне почуття може бути під загрозою.

Ось, на мою думку, основні аспекти для впровадження інноваційної технології ,,Геокешинг":

- може стати інструментом для збереження психологічного комфорту та психологічної підтримки дітей в умовах конфлікту чи воєнного стану. Він сприяє зняттю стресу та створює атмосферу позитивних емоцій.

- Покращує фізичну активність, що важливо в будь – який час, а особливо в умовах кризи, коли діти можуть бути обмежені у виході на вулицю.

- Допомагає розвитку логічних, спостережливих навичок, які можуть бути корисними в будь – якому контексті.

- Геокешинг об'єднує дітей, батьків та вихователів, наділяє обміном інформацією, доступна для дітей та їх батьків.

Усі ці переваги та ,,родзинки" роблять Геокешинг цікавою та захоплюючою грою для дітей різного віку та інтересів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Марченко Н.В. Освітній геокешинг – сучасна ігрова технологія дошкільної освіти. *Педагогічні обрії*. 2019. № 1-2 (103-104). С. 45-50

2. Савінова Н. Де сховано скарб, або геокешинг у дитячому садку. *Вихователь – методист дошкільного закладу*. 2018. № 6. С. 47-51

3. Інтернет ресурси: http://www.geocaching.su/ офіційний сайт гри геокешинг.
4. Інтернет ресурси: всеосвіта „Геокешинг: інноваційні методи дошкільної освіти”.

Чеботарьова А. М.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Шкляєва Г. О.,**
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДОШКІЛЬНИКІВ

Розвиток емоційного інтелекту дошкільників виступає основою гармонійного та всебічного становлення особистості. Особистісно-орієнтований підхід сучасної освіти ґрунтується на загальнолюдських цінностях, гуманістичній спрямованості виховання підростаючого покоління та забезпечує успішність соціальної взаємодії. Актуальність теми наукової роботи підтверджується суспільними потребами, трансформаційними змінами в системі освіти, а також проблемами виховання дітей зі збереженням психічного здоров’я. Саме емоційний інтелект особистості сприяє емоційному благополуччю дітей, тому батьки, педагоги та спільнота приділяють багато уваги розвитку емоційної сфери дитини, вмінням керувати емоційним станом і поведінкою.

Сучасні наукові дослідження емоційної сфери особистості свідчать, що запорука щасливого життя – це вміння налагоджувати та підтримувати близькі стосунки з іншими, здатність вибудовувати взаємини на основі розуміння та співпереживання, яке можливе лише за умови розвитку емоційного інтелекту [1, с. 200–201].

Емоційний інтелект – це здатність людини усвідомлювати власні емоції, вміння керувати ними, а також розпізнавати емоційні стани оточуючих. Люди з високим рівнем емоційного інтелекту добре розуміють свої почуття та почуття інших, можуть опановувати сильні емоції та керувати своєю емоційною сферою, а також впливати на почуття інших, відзначаються емпатією та здатністю до співчуття. Визначені характеристики вказують на те, що в суспільстві поведінка емоційно-врівноважених людей є більш адаптивною, вони легше досягають своїх цілей у взаємодії з оточуючими, а також мають більші шансів на встановлення теплих, глибоких взаємин із близькими людьми [2, с. 92–94].

Виходячи із зазначеного вище, можна стверджувати, що саме у дошкільному віці дитина ще не вміє керувати емоціями. Емоції найбільше пов’язані з новими інтересами, потребами та мотивами. Під час розвитку пізнавальної та мотиваційної сфери дитини відбуваються зміни в емоційній сфері. Емоції роблять дитячий світ різнобарвним, саме тому цей період є незабутній для дитини. На формування почуттів впливають сюжетно-рольові ігри.

Науковці виокремлюють чотири типи сприймання емоцій за експресією, а саме:

• довербальний (дитина ще не вміє розмовляти);

• дифузно-аморфний (розпізнається смуток і радість);

• дифузно-локальний, за допомогою якого сприймання емоцій є глобальним;

• аналітико-синтетичний, люди з цим типом намагаються зрозуміти саму суть явища та підтвердження його фактами.

За допомогою емоцій люди розуміють свій стан. Коли людина радіє то відповідно, що вона більше рухається, спілкується з іншими ,а коли вона сумує то вона почуває себе в'яло. Якщо ми сходимо до психолога, або ж знайдемо книгу чи статтю з психології то можемо дізнатися, що почуття не можуть бути тільки правильні, або не правильні. Всі почуття та емоції в нашому житті відіграють важливу роль. За словами різних психологів ми можемо дізнатися, шо потрібно формувати в дитини навики керування почуттів та емоцій.

Також проаналізувавши праці психолога С.Л. Рубінштейна, дізналися, що в емоційних проявах є три сфери: органічне життя; інтереси морального порядку; моральні потреби особистості.

Вітчизняні психологи довели, що емоція – це певна форма ставлення до предметів та явищ, яка вміщує аспекти переживання, відновлення та відображення.

На думку Л. Славіної розвиток спілкування з однолітками зменшує стадію емоційного розвитку дитини. Характеризується до здатності емоційної децентрації. Отже, це відсторонення від емоційних переживань та здатності сприймати емоційний стан інших.

Отже, проблема емоційного розвитку особистості дитини залишається актуальною тому, що емоційна сфера дітей є специфічним емоційним полем, яке забарвлює те, що відчуває дитина.

На нашу думку, емоційний розвиток дитини дошкільного віку у сучасних реаліях життя важливий і потрібний як ніколи. Сучасні діти опановують та успішно користуються сучасними технологіями. Все це суперечливе впливає на розвиток дитини. Негативні емоції таки як агресія, яку діти неконтрольовано виплескують на інших дітей або навіть дорослих. Сучасним батькам легше дати дитині телефон, планшет аби та сиділа тихо та не заважала (це величезна помилка батьків). Коли дитина звикає до гажета її більше не цікавлять іграшки та книги, прогулянки на свіжому повітрі, і як результат – діти відстають у розвитку від однолітків. Проте, за допомогою гаджета можна навчити дитину посидючості, якщо на телефоні чи комп'ютері знайти якусь розминку або розважальну гру, можна розвинути логіку дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Д. Ґоулман. Емоційний інтелект. Х. : Віват, 2019. 318 с.

2. Дж. Медіна. Правила розвитку мозку дитини. К. : Наш Формат, 2015. 256 с.

Шкляєва Г. О.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО БАТЬКІВЩИНИ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО СВІТУ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Для виховання ціннісного ставлення до Батьківщини у контексті формування соціокультурного світу дитини дошкільного віку необхідно створити відповідні умови, які б допомагали впроваджувати форми й методи виховної роботи та сприяли б процесу діалектично-спрямованого переходу дошкільника в активну позицію патріотично спрямованого суб’єкта у різних видах діяльності.

Зазначимо, що організаційно-педагогічний аспект виховання ціннісного ставлення до Батьківщини ґрунтується на засадах народної педагогіки, які яскраво відображають самобутність українського народу, національні особливості культури, господарсько-побутової діяльності. При доборі засобів народної педагогіки ми орієнтувались на діалектичну єдність свідомості, інтелектуального та емоційного розвитку дитини.

Виходячи з того, що найбільший виховний вплив на дитину дошкільного віку здійснюють ті елементи національної культури, які дитина розуміє та емоційно сприймає, відгукується активною творчою, ігровою та іншими видами діяльності. Базуючись на діяльнісному підході, слід зазначити, що дитина дошкільного віку тільки в діяльності засвоює культурну спадщину рідного народу, здатна відображати у практичній діяльності соціально-символічний зміст ціннісного ставлення до Батьківщини.

Жанрове різноманіття, національна символіка, художня образність літературних творів, яскрава емоційна насиченість мистецькими елементами культури, дають можливість відображати особливості виразних засобів народного мистецтва, емоційно відчувати народний колорит і духовний світ рідного краю. Системне, комплексне використання народної педагогіки запропонованих засобів цілеспрямованого впливу на внутрішній світ дитини дошкільного віку дозволить досягти бажаного результату у вихованні ціннісного ставлення до Батьківщини у дошкільників [3].

До організаційно-педагогічних умов, що сприяють вихованню ціннісного ставлення до Батьківщини ми відносимо:

- активне збагачення знань та уявлень дітей дошкільного віку про національно-культурну самобутність рідного народу;

- формування емоційного ставлення, інтересу та поваги до національно-культурної спадщини рідного народу;

- облаштування освітньо-виховного середовища, у якому зосереджено різноманітні елементи національного побуту, українського мистецтва та культури.

Запропоновані організаційно-педагогічні умови виховання ціннісного ставлення до Батьківщини розглядаються нами у сукупності зовнішніх і внутрішніх чинників, які

безпосередньо впливають на внутрішній емоційний стан дитини. На нашу думку, визначені умови діалектично поєднують необхідний та достатній виховний вплив для ціннісного становлення особистості дитини. Систематичний характер впровадження визначених організаційно-педагогічних умов надає можливість дошкільникам активно та якісно оволодіти необхідними знаннями народної педагогіки, емоційно усвідомити ціннісну значущість національної культури та активно використовувати у різних видах дитячої діяльності.

Вищезазначене дозволяє стверджувати, що виховання ціннісного ставлення до Батьківщини можливо виключно на культурно-історичному досвіді народної педагогіки, яка вміщує ціннісний досвід рідного народу, його звичаї, традиції та обряди, багатовіковий виховний потенціал рідного народу. Духовність дитини може бути вихована тільки на національному підґрунті, гуманістичних і загальнолюдських цінностях конкретного етносу. Педагогі визначають історичний, загальнолюдський, гуманістичний характер виховання як природній виховний вплив на особистість дитини.

Отже, ціннісне ставлення до Батьківщини, свого народу, держави, нації є основним завданням національно-патріотичного виховання особистості. Ціннісне ставлення до Батьківщини знаходить своє відображення у системі національно-патріотичного виховання, яке ґрунтується на розумінні етнічного, територіального та державницького патріотизму. Базуючись на почуттях причетності до свого народу, його культури та історії, етнічний патріотизм трансформується у територіальний, де особистість ідентифікує себе з конкретною територією, місцевістю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти України. *Дошкільне виховання*. 2021.

2. Бех І. Д. Особистість на шляху до духовних цінностей : монографія. Київ; Чернівці : Букрек, 2008. 296 с.

3. Гриців Т. К. Виховання ціннісного ставлення до Батьківщини засобами народної педагогіки як наукова проблема. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2016. Вип. 20 (1). С. 121-132.

Прядко Д. В.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Шкляєва Г. О.,**
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ВИМОГА СУЧАСНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Дошкільний вік є сензитивним періодом, коли у дитини формується такі психічні процеси як сприймання, мовлення, пам'ять та інші, тому саме в цей період педагог повинен

сформувати у вихованців звичку до здорового життя, дати всі необхідні докази про користь спорту та систематичних занять спортом та фізичного здоров’я. Саме у цей період дитина повинна дізнатися про „квітку здоров’я”, його складники і взагалі про здоров’я.

Здоров’я – це стан повного духовного, фізичного, емоційного, інтелектуального та інтелектуального благополуччя. Це визначення повинна знати кожна дитина, в свою чергу педагог повинен пояснити дітям значимість здоров’я та здоров'язбережувальних заходів.

Здоров'язбережувальні заходи – це заходи, які організовуються для отримання дітьми безпечних умов перебування у закладах дошкільної освіти, тобто якісне виховання, вирішувати завдання раціональної організації виховного процесу (з урахуванням індивідуальних, вікових, статевих, особливостей та гігієнічних вимог), відповідності навчального та фізичного навантаження можливостям дошкільників [1].

Метою всіх здоров'язбережувальних освітніх технологій є сформувати у дітей необхідні знання, уміння та навички здорового способу життя, належне розуміння, дотримання та використовування цих знань у повсякденному житті.

Зміст здоров'язбережувальних технологій полягає в аналізі всіх аспектів умов навчання та виховання, які сприяють збереженню поточного стану здоров'я дітей і формуванню вищого рівня їхнього фізичного та психічного здоров'я, а також виховання навичок здорового способу життя. Ці технології реалізуються шляхом створення безпечного середовища, екологічно чистого простору для навчання, забезпечення належного медичного обслуговування, корисного харчування, наявність якісного сну, формування у дітей розуміння цінності здоров'я та сприяння взаємодії між педагогами та вихованцями, а також між самими дітьми, яка сприяє гармонійним та доброзичливим взаємовідносин.

Здоров'язбережувальні технології доцільно поділити на 3 групи:

- технології збереження та стимулювання здоров'я, які призначені запобіганню стану перевтомлення, гіподинамії та інших дезадаптаційних станів. В цьому нам допоможуть психологічні етюди, динамічні паузи, фізкультхвилинки, гімнастики: пальчикова, дихальна, зорова, психо-гімнастика;

- корекційні технології такі як: казкотерапія, музикотерапія, пісочна терапія, сольові терапії, кольоротерапії та арт-терапії;

- технології навчання здоровому способу життя – це, перш за все, залучення дітей до різних видів масажу, самомасажу, ігротерапія, проблемно-ігрові методики [2].

До сучасних технології збереження і стимулювання здоров’я належать: стретчинг, динамічні паузи, рухливі та спортивні ігри, свята, розваги, релаксація, пальчикова гімнастика, гімнастика для очей, дихальна гімнастика, виправна (коригуюча), гімнастика ортопедична.

Науковці виокремлюють технології навчання здорового способу життя, а саме: фізкультурні заняття, які проводяться 2-3 рази на тиждень в спортивному залі; комунікативні ігри як засіб розвитку культури спілкування та формування мовленнєвого етикету у дітей дошкільного віку.

У цьому контексті зазначимо, що у ранкові години корисно проводити точковий самомасаж із дошкільнятами. Такий масаж доцільно проводити в осінній і весняний періоди в будь-який час дня. Точковий масаж запобігає простудні захворювання і хворобами органів дихання дітей дошкільного віку.

Особливо звернемо увагу і на технології музичного впливу, які виконуються в якості допоміжного засобу та як частина інших технологій задля зняття напруги, підвищення емоційного настрою дошкільників.

Кольоротехнології (хромотехнології) використовуються для впливу колірної гами на психоемоційний стан дитини, їхнє самопочуття. Також правильно підібрані кольори інтер'єру в групі сприяють при знятті напруги та підвищують емоційний стан дитини.

Важливим елементом в системі збереження здоров'я та виховання дітей є загартування, яке наближає стан людини до здорового та підвищує імунітет. Загартовування дає оздоровчий ефект за умови його правильного здійснення та дотримання наступних правил:

- проводяться систематично з дотриманням теплового стану дітей;
- проводяться з урахуванням індивідуальних, вікових особливостей дітей, стану здоров'я, рівня загартованості;
- сила впливу і тривалість оздоровчих процедур поступово збільшується.

Завдяки повітряним процедурам дитина стає більш врівноваженим, спокійним, непомітно зникає підвищена збудливість, поліпшується сон. В процесі відбувається підвищення працездатності всіх систем, що забезпечують терморегуляцію.

Отже, провідною діяльністю дошкільної освіти є не лише збереження здоров'я вихованців, а й формування у них звичок здорового способу життя. Тільки здорова дитина охоче бере участь у різноманітних заходах, є життєрадісною, оптимістичною, відкритою до спілкування з однолітками та вихователем. Здоров'я - це ключ до успішного розвитку всіх сфер особистості та всіх її властивостей і якостей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойченко Т. С. Валеологія – мистецтво бути здоровим. *Здоров'я та фізична культура*. 2015. № 2. С. 1–4.

2. Бутов Р. С. Здоровий спосіб життя, як один з основних чинників збереження та зміцнення здоров'я. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка „Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини"*, 2019. Випуск 2. С. 144–146.

П
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіте
Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка" Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Кондратенко Т. В.**,
кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри фізичного виховання та здоров'я людини
Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка" Полтавської обласної ради
м. Кременчук

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Однією з основоположних засад, які визначає Конституція України, є людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека, які визнаються найвищою соціальною

цінністю [2]. Науковці визначають шість основних типів сутнісних елементів визначення здоров'я:

1) здоров'я як норма функціонування організму на всіх рівнях його організації;

2) здоров'я як динамічна рівновага (гармонія) життєвих функцій організму;

3) здоров'я як повноцінне виконання основних соціальних функцій, участь у житті суспільства й активна трудова діяльність;

4) здатність організму адаптуватися до умов навколишнього середовища, що змінюється;

5) відсутність патологічних змін і нормальне самопочуття;

6) повне фізичне, духовне, розумове й соціальне благополуччя [1, с. 6].

Держава, згідно з державною політикою у сфері дошкільної освіти, піклується про збереження та зміцнення здоров'я, психологічний і фізичний розвиток дітей [5]. Одним з провідних завдань дошкільної освіти є збереження та зміцнення фізичного, психічного і духовного здоров'я дитини. Саме ці складові є першоосновою цілісності здоров'я особистості, як гармонійного поєднання фізичної, психічної і духовної, соціальної складових здоров'я.

Питання актуалізоване на рівні здобуття вихованцями дошкільної освіти в умовах сучасного стану навколишнього середовища, функціонування системи охорони здоров'я, рівня захворюваності дітей першого року життя та віком до шести років, зростання кількості дітей з особливими освітніми потребами, наявної кількості дітей з інвалідністю, збільшення кількості родин, які потрапила у складні життєві обставини.

Від народження у дитини формується особистість і закладаються основи досвіду безпечної життєдіяльності, навички здорового способу життя. Діти раннього, дошкільного віку за своїми фізіологічними особливостями не можуть самостійно визначити загрозу та спрогнозувати рівень небезпек, тому відповідальність за розвиток, виховання, навчання, збереження життя, здоров'я, людської гідності несуть їх батьки або особи, що їх замінюють, та/або в межах трудової функції та здоров'язбережувальної компетентності вихователь закладу дошкільної освіти, який фізично організовує безпечне освітнє середовище з наданням домедичної допомоги особам при невідкладних станах [7].

Отже, сучасна дошкільна освіта забезпечує збереження життя дитини, формування у вихованців відповідальності за власне здоров'я та безпеку як індивідуальної цінності, здоров'я людини як найвищої соціальної цінності, в цілому [4]. Векторами освітнього процесу в закладах дошкільної освіти є ознайомлення дітей з: небезпеками природного й техногенного характеру, у побуті, на вулиці та природі, заходами протипожежної безпеки, загрозами небезпечних ситуацій та обставин для життя людини, наданням першої допомоги потерпілим у разі травмування та невідкладних станах.

В умовах сьогодення одночасно з фізичним здоров'ям актуалізується проблема стану психічного, духовного, соціального здоров'я підростаючого покоління. Одними з проявів якого є упевненість в благополуччі, позитивний настрій та відсутність напруження, гуманне ставлення до людей, які потрапили в біду. Отже, основним засобом набуття вихованцями здоров'язбережувальної компетентності є сформоване здоров'язбережувальне середовище в закладах дошкільної освіти, яке забезпечується в умовах: дотримання розпорядку дня вікових груп з урахуванням норм навчального навантаження на вихованців за типами закладів дошкільної освіти та умов воєнного стану, надзвичайних ситуацій, санітарно-гігієнічних вимог до організації фізичного виховання з урахуванням медико-педагогічного контролю його організації, санітарно-гігієнічних вимог до особистої гігієни дітей з урахуванням індивідуальних особливостей за віковими категоріями та тривалості їх перебування в закладах

дошкільної освіти, супроводом та медичним обслуговуванням, оцінкою/моніторингу стану здоров'я вихованців [8].

Концепцією безпеки закладів освіти актуалізоване застосування закладами дошкільної освіти під час освітнього процесу укриттів для захисту вихованців та персоналу в разі фізичної небезпеки, які пройшли експертизу та відповідають нормативним вимогам, враховують вікові особливості дітей дошкільного віку, забезпеченість необхідним майном, інвентарем, засобами та матеріалами [3, с. 6]. Обов'язковою умовою перебування дітей в укриттях є спланований змістовий контент освітньої діяльності та різноманітні активності, орієнтовані на зняття напруги, проведення часу з користю з дотриманням режиму роботи закладу дошкільної освіти, використанням спеціального обладнання, добору наочності, іграшок та атрибутів, психологічного супроводу учасників освітнього процесу [6].

Сформованість навичок здорового способу життя, безпеки життя та діяльності у вихованців під час освітнього процесу в закладах дошкільної освіти стають життєвими здобутками підростаючого покоління та фундаментом їх здоров'язбережувальної компетентності на шляху подальшого розвитку та становленні особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження: колективна монографія / за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. Харків: Вид. Рожко С. Г., 2017. 488 с.

2. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80?find=1&text=%D0%B7%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2#Text (дата звернення: 09.10.2023).

3. Концепція безпеки закладів освіти. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.04.2023 № 301-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/301-2023-%D1%80#Text (дата звернення: 09.10.2023).

4. Лохвицька Л. Психолого-педагогічні засади формування основ здоров'язбережувальної життєдіяльності у дітей дошкільного віку. Формування відповідального ставлення до здоров'я підростаючої особистості: колективна монографія. Київ : Міленіум, 2018. С. 151-192.

5. Про дошкільну освіту. Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 49, ст.259. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14?find=1&text=%D0%B7%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2#Text (дата звернення: 09.10.2023).

6. Про організацію безпечного освітнього простору в закладах дошкільної освіти та обладнання укриттів. Лист Міністерства освіти і науки України від 20.06.2023 № 1/8820-23.

7. Професійний стандарт за професіями „Вихователь закладу дошкільної освіти". Наказ Міністерства розвитку економіки України від 19.10.2021 № 755-21. URL: https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti (дата звернення: 10.09.2023).

8. Санітарний регламент для дошкільних навчальних закладів. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 234. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0563-16#Text (дата звернення: 10.09.2023).

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Дорошенко Т. М.,**
викладач кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ПАЛИЧКИ КЮЇЗЕНЕРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ЧИСЛО ТА МНОЖИНУ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У сучасному світі математична освіта є надзвичайно важливою для інтелектуального та соціального розвитку особистості. Формування позитивного відношення дітей до математики на ранньому етапі їхнього життя визначає майбутній успіх у цій галузі. Один із способів досягнення цієї мети - використання інноваційних навчальних ігрових методів та засобів, таких як палички Кюїзенера. У даному тезисі розглядається важливість використання паличок Кюїзенера для навчання математики дітей дошкільного віку та методика їхнього використання.

На початковому етапі навчання математики важливо зрозуміти, як діти формують поняття числа та множини. Розглядаються психологічні аспекти, що характеризують розвиток цих понять у дітей дошкільного віку. Дошкільний вік – це період, коли діти починають вивчати основи математики, і важливо, щоб вони мали правильне розуміння числа та множини. Палички Кюїзенера можуть стати корисним інструментом у формуванні правильних числових уявлень.

Палички Кюїзенера – дидактичний засіб, який відповідає специфіці та особливостям елементарних математичних уявлень дошкільників, їх віковим можливостям, рівню розвитку дитячого мислення: наочно-дієвого та наочно-образного. Палички Кюїзенера – це набір паличок для лічби, які ще називають ,,числа в кольорі”, ,,кольоровими паличками, числами. лінієчками”, призначенні для занять з дітьми віком від 1 до 7 років. У наборі містяться чотиригранні палички 10-ти різних кольорів, довжиною від 1 до 10 см. Розробили палички так, що палички однієї довжини виконані в одному кольорі і позначають певне число. Чим більша довжина палички, тим більше числове значення вона виражає.

Винайшов Палички бельгійський педагог Джордж Кюїзенер, ще на початку 20 століття. Вони є багатофункціональним математичним посібником, який дозволяє “через руки” дитини формувати поняття числової послідовності, складу числа, відношень ,,більше – менше”, ,,право – ліво”, ,,між”, ,,довше”, ,,вище” і багато іншого. Набір сприяє розвитку дитячої творчості, розвитку фантазії і уяви, пізнавальної активності, дрібної моторики, наочно-дієвого мислення, уваги, просторового орієнтування, сприйняття, комбінаторних і конструкторських здібностей. Палички Кюїзенера - проста ,,візитна картка” таблиці множення. Виникнення уявлень, як результат практичних дій дітей з предметами, виконання різноманітних

практичних операцій, які є основою для розумових дій, вироблення навичок рахунку, вимірювання, обчислень, створюють передумови для загального розумового і математичного розвитку дітей.

За допомогою кольорових паличок діти легко засвоюють кількісну і порядкову лічбу, усвідомлюють співвідношення, вчяться ділити ціле на частини і вимірювати об'єкти, легко запам’ятовують склад числа з одиниць і двох менших чисел (в моїй практиці це і склад числа з трьох і більше чисел), опановують арифметичні дії додавання, віднімання.

Висвітлюється значення гри в навчанні, зокрема, математики, як способу зацікавити дітей та розвивати їхні математичні навички. Гра важлива для стимулювання активного навчання та сприяє відмінному сприйняттю математичних понять дітьми. Палички Кюїзенера можуть бути легко використані у формі різноманітних ігор, що робить навчання математики більш привабливим та цікавим для дітей.

Розглядається питання вибору віку та рівня підготовки дітей для ефективного використання паличок Кюїзенера у навчальному процесі. Важливо враховувати вік та індивідуальні особливості дітей при виборі методики роботи з паличками Кюїзенера. Молодші діти можуть потребувати більше підтримки та спрощених завдань, тоді як старші дошкільники можуть швидше освоювати складніші поняття.

Представлено методи навчання базових понять математики за допомогою паличок Кюїзенера, їх роль у розумінні числа та множини. Вивчення основних математичних понять, таких як число та множина, є ключовим завданням на ранньому етапі навчання. Палички Кюїзенера можуть бути використані для створення конкретних ситуацій, які допомагають дітям розуміти ці поняття. Вони можуть розділяти палички на групи та легко візуалізувати числа та множини.

Методика впровадження паличок Кюїзенера в навчальний процес дошкільних закладів, включає конкретні завдання та вправи. Палички Кюїзенера можуть бути використані для виконання різних навчальних завдань. Діти можуть використовувати їх для побудови чисел та множин, порівняння різних кількостей, а також для вивчення операцій додавання та віднімання. Проведення різноманітних вправ допомагає дітям закріпити свої математичні знання та навички.

На підставі вище зазначеного можна зробити наступні висновки:

- Використання паличок Кюїзенера в навчанні математики дітей дошкільного віку допомагає активізувати їхні числові уявлення та розвивати математичні навички.
- Гра з паличками Кюїзенера сприяє позитивному ставленню дітей до математики, роблячи процес навчання більш цікавим та захопливим.
- Використання паличок Кюїзенера є ефективним методом для формування базових понять про число та множину.
- Палички Кюїзенера можуть бути використані для навчання операцій додавання та віднімання, сприяючи розвитку математичних навичок дітей.
- Палички Кюїзенера як дидактичний засіб математичного розвитку дітей дошкільного віку.

В цілому, використання паличок Кюїзенера є важливим елементом навчання математики дітей дошкільного віку, що сприяє їхньому математичному розвитку та формуванню позитивного ставлення до цієї галузі знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Педагогічна психологія: підручник. Київ : Вища школа, 1991.

2. Ганзель В. Р. Використання ігрових методів у навчанні математики дітей дошкільного віку. *Педагогіка і психологія*. 2017. № 3 (86). С. 68-72.

3. Методика навчання математики в дошкільних навчальних закладах. Київ: Видавництво ,,Шкільний світ", 2016.

Кривошеєва О. І.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
педагогічного факультету ДВНЗ
Донбаського державного педагогічного університету
м. Дніпро, м. Слов'янськ
Науковий керівник: **Алєко О. А.,**
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти ДВНЗ
Донбаський державний педагогічний університет
м. Дніпро, м. Слов'янськ

ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМИ М. МОНТЕССОРІ В СЕНСОРНОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ

Знайомство малюка з навколишнім світом розпочинається з живого емоційного споглядання, з різноманітних відчуттів і сприймання предметів та явищ оточуючого світу. Збагачення сенсорного розвитку є підґрунтям загального розумового розвитку дитини, фундаментом успішної соціалізації й подальшого навчання дитини; про що засвідчено в сучасних державних документах (Закон України ,,Про дошкільну освіту", Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку, Державний стандарт дошкільної освіти). Чинні комплексні програми з дошкільної освіти (,,Дитина", ,,Я у світі", ,,Українське дошкілля", ,,Оберіг", ,,Соняшник" та ін.) визначають мету й завдання сенсорного розвитку дітей раннього віку.

Жодна педагогічна система в історії вітчизняної і зарубіжної дошкільної педагогіки не ігнорує роль сенсорного виховання у всебічному розвитку особистості. Психолого-педагогічними дослідженнями доведено, що розвинуті органи чуття сприяють розвитку інтелекту та вихованості особистості. Аналіз наукових джерел дає можливість стверджувати, що значну увагу сенсорному вихованню приділяли такі всесвітньо відомі вчені як: О. Декролі, Ж. Ітар, Я. Коменський, М. Монтессорі, І. Песталоцці, Е. Сеген, Ф. Фрьобель, а також провідні вітчизняні науковці – Л. Артемова, А. Богуш, Н. Грама, З. Калмикова, В. Котирло, С. Кулачківська, Л. Олійник, С. Ладивір, Т. Поніманська, С. Русова та ін. Науковці переконують, що задля того, щоб сенсорний розвиток відбувався ефективно, необхідно сприяти і педагогічно доцільно впливати на цей процес.

Концепцією освіти дітей раннього та дошкільного віку ранній вік визначено стратегічно важливим для всього подальшого життя людини. Автори Концепції доводять, що ,,перші три роки життя є вирішальними у найбільш інтенсивному розвитку всього організму дитини, що в подальшому є визначальним для розвитку людини на всіх етапах її життя" [4, с. 16]. Ранній вік є найбільш сприятливим для вдосконалення діяльності всіх органів чуття, його називають ,,золотою порою" сенсорного виховання, обмеження зовнішніх вражень породжує у дитини відчуття ,,сенсорного голоду", уповільнює її розумовий розвиток. Успішність психічного,

пізнавального, розумового розвитку, фізичного, естетичного, морального виховання в значній мірі підпорядковується рівню сенсорного розвитку дітей, тобто наскільки добре дитина чує, бачить, відчуває навколишнє середовище. Сенсорний розвиток науковці визначають провідним напрямом серед інших для дітей раннього віку і наполягають, що всі напрями всебічного розвитку особистості не йдуть паралельно, а витікають з основного – сенсорного.

Сьогодні Україна активно входить в світовий освітній простір, тому є нагальна необхідність у вивченні й інтерпретації передового педагогічного досвіду відомих зарубіжних експериментаторів, представників реформаторської педагогіки кінця XIX – початку XX століття. У контексті нашого дослідження особливу цінність мають педагогічні ідеї всесвітньовідомої педагогині М. Монтессорі (1870–1952 рр.), яка довела свій революційний метод і унікальну теорію вільного виховання до технологічного рівня й успішно втілювала в життя.

Педагогічну спадщину М. Монтессорі досліджували і продовжують досліджувати багато вітчизняних педагогів (А. Андрушко, В. Бондар, В. Горюнова, І. Дичківська, Н. Дудник, Б. Жебровський, В. Золотоверх, А. Ільченко, Н. Кравець, Т. Михальчук, Т. Мостова, Т. Поніманська, Н. Прибильська, О. Савченко, К. Стрюк) і зарубіжних науковців (Г. Кольберг-Шредер, Р. Крамер, П. Лілард, Е. Стендінг, Д. Фішер, Е. Хейнсток, Т. Хелбруг). Не завжди до педагогічних ідей М. Монтессорі було однозначне ставлення, її погляди то викликали величезну зацікавленість в усьому світові, то нещадно критикувалися, але безумовно її досвід і так званий ,,метод Монтессорі" вплинули на розвиток як зарубіжної, так і вітчизняної освіти.

Спадок М. Монтессорі є дуже багатим, у її педагогіці втілені провідні до сьогодні принципи виховання – дитиноцентризм, індивідуалізація і компетентнісний підхід; педагогиня створила власну педагогічну систему, засновану на вихованні дитини через її саморозвиток. Марія Монтессорі наполягала на тому, що здібності дитини розвиваються відповідно до законів природи, дитина краще оволодіває тими знаннями, які спираються на її чуттєвий і життєвий досвід, відповідають її віку, потребам та інтересам.

Нині педагоги-новатори розробляють методику впровадження Монтессорі-матеріалів у практику і пропонують нові, осучаснені матеріали в дусі Монтессорі: різноманітні ігри-головоломки, фігури-вкладки, вироблені із сучасних матеріалів, а також розробляють цікаві ігри та заняття із застосуванням цих матеріалів.

Велику роль у становленні особистості дитини М. Монтессорі надавала особистості педагога; багато її праць присвячено саме вимогам до педагога й питанням його підготовки (,,Виховання для нового світу. Яким повинен бути Монтессорі-вчитель", ,,Самовиховання і самонавчання в початковій школі. Підготовка вчительки", ,,Всотуючий розум. Підготовка вчителя" та ін.) [3].

У своїх наукових працях М. Монтессорі наголошує, що педагоги мають бути дипломованими фахівцями, мати високий рівень професійної освіти, постійно підвищувати рівень своєї майстерності. За М. Монтессорі вихователь має бути радше другом, помічником, радником, ніж людиною, яка нав'язує свої думки та переконання. Монтессорі-педагог не має повчати, оцінювати дитину, порівнювати її досягнення з досягненнями інших дітей, пропонувати готові шаблони чи варіанти дій, а повинен умотивувати дитину до міркування, самостійного розв'язання завдання чи життєвої ситуації.

У нашому дослідженні ми зробили припущення, що сенсорний розвиток дітей раннього віку буде більш успішним й ефективним завдяки спеціально створеним педагогічним умовам, а саме:

– застосування запропонованих М. Монтессорі матеріалів і вправ для розвитку сенсорних відчуттів у серії ігор-занять і самостійній діяльності дітей;

– мотивування та залучення батьків до роботи з сенсорного розвитку малят за системою М. Монтессорі;

– створення освітньо-розвивального простору сенсорного розвитку в ЗДО за педагогічною системою М. Монтессорі.

Ми вважаємо, що сучасна педагогічна практика потребує рекомендацій щодо нових підходів застосування ідей М. Монтессорі у сенсорному розвитку дітей раннього віку. Також залишається мало дослідженою з точки зору сенсорного розвитку дітей раннього віку система „сім'я – заклад дошкільної освіти" в організації спільного творчого освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондар В. І., Ільченко А. М. Психолого-педагогічні основи розвитку дітей в системі М. Монтессорі: Навчальний посібник. Полтава: РВВ ПДАА, 2009. 252 с.
2. Грама Н. Г. Сенсорний розвиток дітей раннього віку: теорія і практика: Монографія. Одеса, 2018. 239 с.
3. Дичківська І. М., Пониманська Т. І. М. Монтессорі: теорія і технологія. К.: Видавничий Дім „Слово", 2009. 304 с., іл.
4. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку /Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В. Б., 2020. 44 с.

Чумак Г. О.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
педагогічного факультету ДВНЗ
Донбаського державного педагогічного університету
м. Дніпро, м. Слов'янськ
Науковий керівник: **Алєєко О. А.,**
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти ДВНЗ
Донбаський державний педагогічний університет
м. Дніпро, м. Слов'янськ

РОЗВИТОК УМІННЯ РОЗВ'ЯЗУВАТИ СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

У реаліях сьогодення дедалі очевиднішим стає той факт, що зміст навчання елементам математики дошкільників, який формувався десятиліттями і забезпечував базовий рівень їх математичної розвиненості втрачає свою актуальність. Сучасність вимагає зовсім інших, новітніх підходів до математичної підготовки дітей. Парадигма освіти, яка ґрунтувалась передусім на накопиченні знань, забезпечувала переважно інформативну підготовку

дошкільників. На зараз дітям потрібні не стільки знання, скільки здатність оперувати ними, діяти швидко і впевнено, розмірковувати нестандартно і творчо, переконливо обґрунтовувати власну точку зору, приймати сміливі рішення, не боятися задач з багатьма варіантами розв'язання.

Завдання, яке постає перед науковцями й практиками – навчити дітей цінувати, любити і поважати науку математику, виховати в них упевненість у власних математичних силах; сформувати вміння розв'язувати прості арифметичні задачі і проблемні ситуації. А розпочинати цей процес необхідно з дошкільної ланки освіти, коли закладається фундамент для всього подальшого навчання.

Проблема вивчення математики в сучасному світі набуває все більшого значення, що пояснюється, по-перше, потужним розвитком математичної науки та її застосуванням в усіх галузях знань. Складно визначити професію, у якій можна повністю уникнути цієї науки. Математика потрібна будь-якій пересічній людині і думка: ,,Мені не потрібна математика, бо я гуманітарій!" – є оманливою. Математика – універсальна мова, яку розуміють в усьому світі, це кількісна сторона довкілля, з якою ми маємо познайомити малюка. Математика розвиває пам'ять, логічне мислення, допомагає краще і точніше висловлювати свої думки, до того ж розвиває креативність – здатність об'єднувати ідеї, які, не пов'язані одна з одною, для створення нових форм вираження. Математика допомагає вирішувати складні життєві проблеми, тому що, якщо когнітивні навички розвинуті слабо, навіть найменші перешкоди будуть здаватися надто складними.

На важливості математичного складника в розвитку особистості дитини дошкільного віку наголошено в законодавчих актах та нормативних документах про освіту: у Законі України ,,Про дошкільну освіту" (2017), Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку (2020), Державному стандарті дошкільної освіти (2021), Концепції нової української школи (2016).

У своїх дослідженнях до проблеми навчання дошкільнят елементам математики звертались як представники класичної (Я. Коменський, М. Монтессорі, І. Песталоцці, Ф. Фрьобель та ін.), так і сучасної педагогіки і психології (Л. Березовська, О. Брежнєва, Л. Зайцева, Л. Іщенко, М. Мащовець, Р. Непомняща, Т. Пагута, Т. Степанова, І. Стеценко, Т. Тарунтаєва, О. Фунтикова, К. Щербакова та ін.). Сучасні українські науковці досліджують математичну підготовку дошкільників з різних аспектів: вивчають дидактичні методи, форми, засоби формування математичних знань (Л. Гайдаржийська, М. Машовець, Л. Плетеницька, В. Старченко та ін.); визначають шляхи реалізації індивідуально-диференційованого підходу до формування математичних уявлень у дітей (Н. Баглаєва, Т. Кондратенко, В. Кортило, С. Ладивір, Т. Степанова); вивчають особливості формування часових уявлень за допомогою різноманітних моделей (О. Фунтікова); досліджують пізнавальну активність старших дошкільників як фактору математичного розвитку (О. Брежнєва, К. Щербакова); пропонують можливості впровадження в освітньо-виховний процес ЗДО інноваційної технології формування логіко-математичної компетентності в дітей (Л. Зайцева); обґрунтовують теорію і практику математичного розвитку дітей 3-6 років у системі дошкільної освіти та вивчення математики дошкільниками за допомогою інтегрованих дидактичних модулів (О. Брежнєва); аналізують особливості запровадження природничо-математичної освіти дошкільників (А. Сазонова) та ін.

Потужним засобом розвитку в дітей логічного мислення, кмітливості і здогадливості є арифметична задача і вміння її розв'язувати. У роботі над задачею розвиваються вміння

проводити аналіз і синтез, узагальнення і конкретизацію, здатність виокремлювати головне в тексті задачі і другорядне. Задачі надають можливості для поєднання теорії з практикою, зміст навчання з реальним життям дитини, про що йдеться в дослідженнях відомих науковців (Г. Бєлошиста, Л. Березовська, Л. Зайцева, Т. Степанова, І. Стеценко, К. Щербакова та ін.).

Сучасні дослідження [1; 2; 3] доводять, що реалізація завдань логіко-математичного змісту повинна відбуватися з урахуванням принципу інтеграції, здійснюватися в ігровій, пошуково-дослідницькій діяльності у розвивальному предметно-ігровому середовищі, у якому дитина відчуває потребу в спостереженнях, міркуваннях, активних пізнавальних діях. Важливим засобом організації освітньо-виховного процесу з логіко-математичного розвитку дітей є впровадження проблемного навчання. Широкі можливості в реалізації проблемного навчання має застосування проблемних ситуаційних задач логіко-математичного змісту. Розв'язуючи ситуаційну задачу, дитина має можливість порівнювати, зіставляти, встановлювати подібність і відмінність, відкривати світ чисел і фігур, вчитися орієнтуватися в навколишньому середовищі, застосовувати особистий досвід, виявляти ініціативу, обґрунтовувати власну думку і прислухатись до чужої.

До основних показників розв'язання логіко-математичної ситуаційної задачі дослідниця О. Ємчик відносить: усвідомлення змісту ситуаційної задачі і її головну ідею та проблему; здатність робити найпростіші припущення; уміння обирати спосіб перевірки запропонованого припущення; уміння робити висновки і найпростіші умовиводи.

Логіко-математичні ситуаційні задачі сприятимуть пізнавальному розвитку дошкільників за умови дотримання таких педагогічних умов:

– задачі мають відповідати рівню розвитку дитини чи мають знаходитись у „зоні найближчого розвитку";

– ситуаційні задачі мають бути спрямовані на засвоєння способів пізнання, збагачення досвіду самостійної діяльності;

– задачі мають створювати умови для усвідомлення способів упливу на світ: пізнання, перетворення, спілкування та взаємодії з ним за допомогою спостереження, обстеження об'єктів, порівняння, класифікації, серіації, аналізу, синтезу, експериментування, моделювання [2, с. 149].

Педагоги мають заохочувати використання дітьми результатів їх пізнавальної діяльності, їх природничо-наукові уявлення про властивості предметів, матеріалів, закономірності явищ, математичних понять для розв'язання різноманітних практичних завдань у їх повсякденній реальності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Березовська Л. Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку: навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2022. 252 с.

2. Ємчик О. Логіко-математичні ситуативні задачі як засіб пізнавального розвитку дітей дошкільного віку. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 31. 2021. С. 147-150.

3. Щербакова К., Брежнєва О. Теорія і методика логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку: навчальний посібник. Мелітополь. 2015. 200 с.

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Остапко Л. О.,**
асистент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ПЕДАГОГІЧНА ПІСОЧНИЦЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Дошкільне дитинство – це час, коли дитина вчиться про світ навколо, спілкується з іншими та розвиває свою цікавість та любов до навчання. В цьому контексті особливу важливість набуває розвиток художнього смаку та творчих здібностей дітей.

Малювання піском викликає особливий інтерес у дітей, оскільки воно не лише терапевтично впливає на їхній психічний та фізичний стан, але й виконує важливі функції у навчанні: розвиває, коригує, діагностує та сприяє соціалізації. Ця техніка допомагає дітям подолати замкнутість, розвиває комунікативні навички, сприяє уяві, просторовому мисленню та дрібній моториці рук.

Пісочна терапія є вікном до внутрішнього світу дитини, дозволяючи виразити почуття, досліджувати навколишній світ та будувати відносини. Початок використання цієї методики у психологічній практиці сягає кінця 1920-х років. Вона базується на техніці активної уяви, розробленій К. Юнгом, і сприяє творчому регресу через створення пісочних картин.

У рамках арт-терапії, пісочна терапія становить собою невербальний метод психокорекції, де увага спрямована на творче самовираження дитини. Утворені образи виявляються у символічній формі під час створення творчого продукту, який складається із фігурок та побудов у піску у пісочниці.

Метод використовує як невербальний елемент (процес створення композиції з піску), так і вербальний вираз дитини (розповідь про створену композицію, твір, історії чи казки, які розкривають сенс композиції)

Головна мета педагога полягає не лише в передачі знань дітям, але й у навчанні їх взаємодіяти з однолітками, розуміти соціальні та етичні норми, та впровадженні їх у соціальне середовище. Саме тому існують численні методики ігрової діяльності з дітьми, однією з яких є пісочна терапія.

Пісочна терапія сприяє:

- розвитку індивідуальності дитини;
- обробці психотравматичних ситуацій на символічному рівні;
- відповідальності за власні дії та вчинки;
- подоланню психологічних травм;
- використанню пісочниці як контейнера для усіх дитячих переживань, негативних і позитивних;

- розвитку позитивної самооцінки та самосвідомості;

- сприяти психоемоційному збалансуванню та зменшенню тривожності;

- розвивати позитивну самооцінку;

- вчити владнанню почуттів контролю;

- надавати можливість дитині з'єднувати своє тіло, свідомість і несвідоме, вирішувати причини соматичних проблем;

- слугувати додатковим інструментом у психотерапевтичній роботі, доповнюючи інші методи.

Пісочна терапія сприяє розвитку таких навичок:

- Удосконалення комунікативних вмінь;

- Розвиток дрібної моторики рук;

- Покращення пам'яті, уваги та образного мислення;

- Зменшення тривожності та страхів.

Спеціалісти в пісочній терапії поважають унікальність кожної дитини, не намагаються змінити її чи навчити специфічним навичкам. Замість цього вони створюють можливість для самовираження, дозволяючи дитині бути собою. Цей процес „гри в пісок" допомагає вивільнити заблоковану енергію та активізувати внутрішні можливості самозцілення, що закладені в людській психіці.

У впровадженні пісочної терапії з дітьми необхідно враховувати три етапи гри:

1. Початок гри – показ пісочниці.

2. Наступний етап – показ колекції фігурок.

3. Останній етап – ознайомлення з правилами гри на піску.

Пісочна терапія має велике значення для дітей дошкільного віку, які стикаються з проблемами у мовному розвитку, сором'язливістю чи агресивністю. Планування занять повинно включати поетапне навчання базовим навичкам малювання піском, таким як використання пальців, краю руки та обох рук для симетричних та асиметричних малюнків, включаючи відсічення зайвого. Це допомагає розвивати їх технічні вміння та сприяє психологічному зростанню.

Пісочну терапію найчастіше використовують під час розвивальних занять, як індивідуальних, так і колективних. Колективна творча діяльність, в яку включені діти, сприяє розвитку навичок комунікації, спільності досягнення цілей і почуття колективу, сприяючи реабілітації та подальшій соціалізації дитини. Під час групової роботи часто виникає потреба вирішувати конфлікти. Зазвичай діти можуть конфліктувати між собою, не розуміючи, як вірно себе вести та як домовлятися. Спільна мета допомагає їм знаходити спільну мову під час гри та йти на компроміси. Використання казок на піску з включенням персонажів може сприяти розв'язанню цих конфліктів та полегшити взаємодію між дітьми.

Діти можуть творити свої варіації відомих казок, обертаючи сюжет навпаки та придумуючи нові закінчення. Педагог у відповідний момент надає поради щодо вірного способу поведінки, і ці навички успішно використовуються дітьми у їхньому спілкуванні один з одним. Це ігровий спосіб, яким дитина відтворює моделі поведінки в суспільстві, демонструючи основні орієнтири, соціальні та моральні цінності.

Робота з піском є унікальним напрямом, який інтегрується в навчально-виховний процес. Цей метод сприяє розвитку творчого потенціалу дітей, надаючи можливість використовувати різноманітні вправи для розвитку тактильно-кінестетичної чутливості та дрібної моторики рук. Він сприяє зниженню психоемоційного напруження та впровадженню пізнавальних ігор,

художньо-мовленнєвих вправ та ігор для розвитку творчого потенціалу. Ці заняття можна проводити як індивідуально, так і у групах, починаючи з молодшого дошкільного віку. Вони сприяють формуванню позицій учасників колективу, розвитку ситуаційного стилю спілкування та групової динаміки.

Організуючи захоплюючі ігри з піском, діти проявляють свою активність та спілкуються вільно. Для них гра – це не лише розвага, але і спосіб спілкування. Гра в піску стимулює їх розвиток, дозволяючи вільно виражати свої почуття та емоції.

Пісочна терапія відкриває унікальну можливість вивчати світ через мініатюрні фігури та пісок, даруючи відчуття свободи та самовираження під час спілкування як з дорослими, так і з іншими дітьми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бережна Н. Ф. Використання пісочниці в корекції емоційно-вольової та соціальної сфер дітей раннього молодшого дошкільного віку. *Дошкільна педагогіка*. 2006. № 4. С. 56–60.
2. Карабаєва І. Пісок як матеріал для розвитку творчості та навчання дітей. *Вихователь – методист дошкільного закладу*. № 4, 2010.
3. Пісочна терапія в роботі з дошкільниками. Харків, 2012. 127 с. URL: http://osnova.com.ua/preview/ book/2315/%D0%94%D0%9D%D0%A23%20Pisochna_ terapia-%D0%B41.pdf (дата звернення: 16.10.2023).
4. Розвивальні ігри з водою та піском. Упоряд. Юрченко Н. Ф. Харків. ВГ „Основа”, 2010. 207 с.

Радіо Г. П.,
вихователь ЗДО № 8
„Золотий ключик’’
м. Нетішин

ФОРМУВАННЯ НЕСТАНДАРТНОГО МИСЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНЯТ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ТРВЗ

Світ, в якому ми живемо, дивовижний і різноманітний. Щоб повністю його осягнути й зрозуміти, не обійтися без творчого і нестандартного мислення. У сучасному світі дуже важливо вміти не тільки засвоювати певні знання, а й оперувати ними, застосовувати їх у розв'язанні як життєвих, так і професійних проблем, мислити творчо, неординарно, креативно. І основи цієї здатності слід закладати з дошкільного віку, розвивати у дитини гнучкість і критичність мислення, творчу ініціативу, високий адаптаційний потенціал. Гін С. І.: „Дошкільний вік є унікальним, бо як сформується дитина, таке буде і її життя, саме тому важливо не упустити цей період для розкриття творчого потенціалу кожної дитини” [1, с. 7].

Перетворення дитини в дієспроможну творчу особистість залежить від технології педагогічного процесу. Тому, я вважаю, щоб виховати креативну особистість, чий мозок не скутий стандартними думками, покликана інноваційна, наукова технологія розвитку творчості Г. С. Альтшуллера – теорія рішення винахідницьких задач (ТРВЗ). Як зазначила І. М. Дичківська: „На відміну від методик, які становлять сукупність окремих прийомів, ТРВЗ є цілісною, самодостатньою технологією і суть цієї технології полягає у формуванні

системного, діалектичного мислення, розвитку творчої уяви, винахідницької дошкільника кмітливості" [2, с. 210].

Як свідчить аналіз наукової літератури, ТРВЗ як технологію творчості, розвитку творчого мислення дітей різного віку, розроблену Г Альтшуллером, досліджують А. Гін, Т. Сидорчук, В. Телячук, О. Лесіна та інші [1, 2, 4].

Основне завдання технології – навчити дитину розв'язувати проблеми різного рівня складності з використанням винахідницьких завдань. Основна ідея технології полягає у тому, щоб переводити завдання з нижчого рівня складності на вищий. Для її успішної реалізації потрібно навчити дитину виявляти проблеми, з'ясовувати, чому легкі завдання розв'язуються просто, а важкі – складно [5, с. 8].

В основі використовуваних в ТРВЗ-педагогіки засобів спочатку лежить проблемно-пошуковий метод, що зближує цю технологію з розвиваючим навчанням.

Актуальність визначеної проблеми і надихнуло мене на вибір теми: ,,Формування нестандартного мислення і розвитку творчої діяльності дошкільнят засобами інноваційної технології ТРВЗ".

Мета роботи за даною технологією – розвиток, з одного боку, таких якостей мислення, як гнучкість, рухливість, системність, діалектичність; з іншого – пошукової активності, прагнення до новизни; мовлення і творчої уяви.

Робота за методом ТРВЗ проходить у чотири етапи і визначається такими послідовними завданнями:

На першому етапі вчити дитину знаходити і розв'язувати суперечності, не боятися негативного в об'єкті та явищі; вчити системному підходу, тобто баченню світу у взаємозв'язку його компонентів; формувати вміння бачити навколишні ресурси.

На другому етапі вчити дошкільнят винаходити; вчити ,,оживлювати" предмети та явища, приписуючи одні якості інших і навпаки, а також відкидати непотрібні і шукати найкращі варіанти.

На третьому етапі вирішувати казкові завдання і придумувати казки.

На четвертому етапі вчити дитину знаходити вихід з будь-якої життєвої ситуації, спираючись на набуті знання та інтуїцію, використовуючи нестандартні, оригінальні рішення.

Ця технологія дає змогу мені, як вихователю, отримати достатньо високий результат під час формування інтелектуально-творчих задатків дитини за умови дотримання дидактичних принципів цієї науки, якими я намагаюся керуватися в роботі з дошкільниками: принцип свободи вибору; принцип відкритості; принцип діяльності; принцип зворотного зв'язку; принцип ідеальності.

Всі ці принципи передбачають: створення для дитини комфортної психологічної атмосфери, в якій вона може радісно дивуватися власним відкриттям у процесі пошуків нестандартних рішень; неприпустимість несхвальних оцінок творчих спроб; терпимість до незвичних ідей і запитань, необхідність відповідати на всі запитання дітей тощо.

Серед головних принципів роботи за ТРВЗ – навчання дітей розв'язувати суперечності, застосовувати системний підхід, тобто бачити навколишній світ у взаємозв'язку всіх його компонентів, знаходити резерви для творчого виконання завдання.

Форми роботи з дітьми: фронтальні заняття; ,,проблемний пошук", інтегровані заняття; індивідуальні заняття. Основа роботи за даною технологією – ігри-заняття, під час яких діти знайомляться з навколишнім світом, вчаться виявляти суперечності в предметах і явищах та розв'язувати їх.

Найбільш ефективною формою впровадження технології ТРВЗ є інтегровані заняття, які забезпечують активність дітей і свободу вибору. Вони проводяться в ритмічній зміні діяльності: „Діалог – гра – робота – винахід – торжество", тому включають: ігри, вправи, тренінги, творчі завдання, етюди, бесіди, проблемні ситуації, міні-конкурси.

Щоб стимулювати творчу активність дітей, знаходити логічний вихід з будь-якої ситуації, грамотно вирішувати свої проблеми і усунути негативний вплив психологічної інерції, я намагаюся використовувати різні методи і прийоми, серед яких: метод спроб і помилок; метод контрольних запитань (МКЗ); метод мозкового штурму; метод фокальних об'єктів (МФО); метод морфологічного аналізу (ММА); метод функціонально-ціннісного аналізу (ФВА). Ці методи розвивають такі пізнавальні та творчі здібності дітей, як уміння встановлювати причино-наслідкові зв'язки, робити висновки, інтегрувати й синтезувати інформацію, аналізувати ситуації, передбачати наслідки, вибудовувати гіпотези, застосовувати нові ідеї та методи розв'язання задач на практиці; здатність висловлювати оригінальні ідеї і винаходити нове; творчу уяву, дивергентність мислення, розуміння неоднозначності ідей, розвинену інтуїцію та ін.

Методи даної технології дозволили мені успішно вирішити завдання творчого та інтелектуального розвитку дошкільників.

Результати, отримані в ході роботи, дозволили мені зробити наступні висновки: використання методів і прийомів ТРВЗ сприяло виникненню у дітей позитивного емоційного ставлення до освітньої діяльності, зросла пізнавальна активність і інтерес, діти стали більш ініціативними, проявляли свою індивідуальність, дитячі відповіді стали нестандартними і розкутими, у дітей з'явилося прагнення до новизни, до фантазування, вони стали впевнені у своїх можливостях, знаходили вихід із складної ситуації; регулярне зіткнення з творчими, дослідницькими завданнями дало можливість дошкільнятам щодня здійснювати свої маленькі відкриття, знаходити шлях до творчої свободи.

Головне у дітей сформувалося вміння слухати один одного, радіти чужим успіхам, шанобливо ставитися до думки інших дітей.

Отже, діти, граючи в ТРВЗ, бачать світ у всьому його різноманітті. ТРВЗ вчить знаходити позитивні вирішення виникаючих проблем, що дуже стане в нагоді дитині і в школі, і в дорослому житті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гін С. І. Заняття по ТРВЗ в дитячому садку: посібник для педагогів дошк. установ: 3-е вид. Мінськ: ІОЦ Мінфіну, 2007. 112 с.
2. Гін А. О. ТРВЗ-педагогіка: вчимо креативно мислити. Мінськ: Віта-пресс, 2016. 148 с.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Київ: Академвидав. 2015. 304 с.
4. Лесіна О. В., Телячук В. П. Сходинками творчості. Методика ТРВЗ. Харків: Основа, 2007. 112 с.
5. Яценко А. В. Джерельце творчості. ТРВЗ. Харків: Ранок, 2011. 176 с.

Барсуковська Г. П.,
старший викладач кафедри дошкільної педагогіки і психології
Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка
м. Глухів

ЛОГОРИТМІКА ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ЗАЇКАННЯ В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Заїкання є одним із найпоширеніших розладів мовлення у дітей, яке глибоко і всебічно вивчалося протягом століть. У сучасній спеціальній педагогіці комплексний медико-психологопедагогічний підхід до проблеми заїкання є системою чітко означених і погоджених між собою засобів взаємодії різних фахівців: лікаря, логопеда, психолога, спеціаліста з логопедичної ритміки, фізіотерапевта. Успішна корекція заїкання у дітей дошкільного віку можлива за умов багатоаспектного впливу, спрямованого на формування та регулювання мовленнєвих і немовленнєвих процесів. Зважаючи на тяжкість цього мовленнєвого порушення та складність у його подоланні, сучасному періоду розвитку системи спеціальної освіти притаманні пошук і розробка нових технологій навчання та виховання дошкільників, які заїкаються.

Великий внесок у подолання заїкання зробили такі науковці: Л. Арутюнян, Л. Білякова, Н. Власова, Л. Міссуловін, І. Мураховський, Ю. Некрасова, Р. Рау, В. Сільвестров, А. Ястрєбова та інші. Продовжують досліджувати логоневроз сучасні науковці: С. Гордєєва, Т. Іванова, Т. Кваша, В. Кондратенко, А. Кравченко, І. Поварова, І. Сікорський. У дошкільному віці одним із методів подолання заїкання є використання логоритміки. Уплив логоритміки на подолання заїкання описували в своїх працях С. Гандзюк, В. Екман, Є. Оганесян, Є. Рау, Ю. Рібцун, Н. Самойленко, С. Скляр, В. Черниш.

Поширеним засобом подолання заїкання є комплекс різних методик, таких як артикуляційна гімнастика, голосове дихання, вокальні вправи, навчання плавності мовлення, ігри, заняття з ритміки та мануальної терапії.

Логоритміка – це комплекс вправ, завдань та ігор, які поєднують музику і рух, музику і слово, музику, слово і рух. І всі вони спрямовані на вирішення корекційних, виховних та оздоровчих завдань [1]. Метою логоритмічного заняття є розвиток, виховання та корекція дітей з мовленнєвою патологією в руховій сфері в поєднанні з мовою та музикою. В результаті наполегливих занять дитина повинна адаптуватися до навколишнього середовища.

Музична логоритміка допомагає розв’язати такі завдання: оздоровлювальні (розвиток дихання, загальної, дрібної та мімічної моторики, зміцнення кістково-м’язового апарату, навчання правильної постави, ходи, грації рухів); навчальні (навчання зосереджувати слухову, зорову, тактильно-вібраційну увагу, перемикатися з однієї діяльності на іншу, розвиток слухової і зорової пам’яті, формування координації рухів, рухової реакції на звукові й зорові подразники, засвоєння елементарних музично-теоретичних знань); виховні (сприяння розумовому, моральному, естетичному, трудовому вихованню, розвиток художньо-творчих здібностей, смаків, відчуттів, формування морально-вольових рис, почуття відповідальності, колективізму, волі); корекційні (корекція, усунення мовленнєвих порушень, а також порушень психомоторики)

Під впливом регулярних логоритмічних тренувань відбувається позитивна перебудова фізичних і психомоторних здібностей різних систем: серцево-судинної, дихальної, рухової, мовленнєво-рухової, сенсорної тощо.

Логоритмічна корекція вимагає багаторазового відпрацювання рухових навичок, що розвиваються. Тільки при систематичному повторенні можна сформувати здорову рухову динамічну фіксацію.

Активність дошкільників на логоритмічному занятті стимулюється емоційною залученістю педагога, музичною образністю, різноманітними іграми, ігровими прийомами та вправами [2].

Сьогодні логопедична ритміка все частіше використовується в різних методиках реабілітації як самостійний засіб корекції. Поєднання руху, музики і слова в логоритміці може бути різним, але якою б не була роль музики і слова або музики і руху, разом вони формують і організовують рухову сферу дитини і позитивно впливають на особистість і мовлення дитини.

Логоритміка спрямована на подолання мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку через симбіоз мовлення, музики та руху, а також на інтеграцію розуму дитини з ритмами руху та музики, розвиток основних рухів у дітей дошкільного віку та розвиток почуття музики та ритму.

Щоб поєднати в свідомості дитини чітке мовлення з музичним ритмом і руховою активністю, дитині пропонують дихальні вправи, які сприяють правильному діафрагмальному диханню.

Заняття з логоритміки сприяють:

– розвитку моторики та вміння, розвивати правильну поставу, ходу, сприяти розвитку сили та спритності, витривалості, координації рухів, орієнтації в просторі; зміцнення опорно-рухового апарату;

– розвиток дихання, рухових функцій, слуху, уваги, пам’яті, міміки;

– розвиток ритму, темпу, просодики, фонематичного слуху, здібностей;

– сприйняття музичних образів і вміння відповідно ритмічно, чітко рухатися;

– здатність розслаблятися, усувати стрес;

– розвиток особистісних якостей, почуття колективності, цілеспрямованості, впевненості в собі.

Змістом логоритмічного заняття має бути орієнтований на розвиток емоційної чутливості до музики, інтересу до якої, активізує певні дії пов’язані з музикою. Важливе місце займає розвиток сприйняття звуків різної висоти, тембру та дикції. Повторення рухових вправ у супроводі музичного твору виконується протягом усього логопедичного заняття (з використанням різного музичного репертуару). Досягти корекції мовлення засобом логоритміки можливо при успішній роботі з даними компонентами: взаємозв’язок ритму з мовленням, розвиток основних рухів, розвиток музично-ритмічного чуття.

Таким чином, змістом логоритмічного заняття має бути орієнтований на розвиток емоційної чутливості до музики, інтересу до якої, активізує певні дії пов’язані з музикою. Важливе місце займає розвиток сприйняття звуків різної висоти, тембру та дикції. Повторення рухових вправ у супроводі музичного твору виконується протягом усього логопедичного заняття (з використанням різного музичного репертуару). Так, досягти корекції мовлення засобом логоритміки можливо при успішній роботі з даними компонентами: взаємозв’язок ритму з мовленням, розвиток основних рухів, розвиток музично-ритмічного чуття.

Отже, логоритміка є важливим і доцільним засобом корекції мовленнєвих порушень, в тому числі і заїкання. В умовах дистанційної освіти важливими є пошук нових форм роботи з дітьми та їх батьками з питань використання логоритміки у роботі з дітьми, які мають проблеми з мовленням: елементів віртуальних занять, віртуальні майстер-класи для батьків, обмін інформацією за допомогою батьківських чатів тощо Перспективу досліджень з питань формування педагогічної майстерності, відповідних компетентностей майбутніх вчителів-логопедів убачаємо у розвитку умінь використання інформаційно-комунікаційних технологій, формування культури праці з Інтернет-джерелами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Логопедичні технології: навч-методичний посібник. Уманський ДПУ імені Павла Тичини, Ін-т розвитку дитини; уклад. Л. Д. Бегас. Умань: Алмі, 2014. 124 с.

2. Рібцун Ю. Організація ігрової діяльності дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку. *Дошкільне виховання.* 2018. № 1. С. 12-16.

3. Скляр С. Логопедична ритміка: корекція заїкання в дітей дошкільного віку. *Дефектолог*. 2016. № 1. С. 22-24.

Рудюк І. М.,
музичний керівник,
спеціаліст ІІ кваліфікаційної категорії
ЗДО № 6 ,,Веселка''
м. Нетішин

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ „СА-ФІ-ДАНСЕ” В ГАЛУЗІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

В умовах сьогодення одним із головних завдань, що стоять перед педагогами, є збереження і зміцнення здоров'я дітей, розвиток їх фізичного та психічного здоровє’я, реалізація рухових та розумових можливостей.

Дошкільний вік – самий вдалий період для залучення дитини до здорового способу життя, формування навичок бути здоровими, дужими, веселими. Саме в цей період закладаються основи здоров'я, розумового, психічного і фізичного розвитку дитини, формується особистість дитини. У цей період дитина активно росте і розвивається, рухи стають її необхідністю [1, с. 68].

Рух – це життя, ритміка – це краса, а танець – це політ творчості і душі, тому я рахую, що потрібно викликати у дітей прагнення проводити дитинство в русі, займатися ритмікою, спортом, танцями гімнастикою; виховувати в них почуття прекрасного.

В 90-х роках з’являються такі інноваційні напрями, як ритмопластика, танцювально-ігрова гімнастика ,,Са-Фі-Дансе”, авторами якої є Ж. Є. Фірільова, О. Г. Сайкіна. Танцювально-ігрова гімнастика ,,Са-Фі-Дансе” – це оздоровча аеробіка на основі ігрового методу проведення занять [5, с. 36].

В танцювально-ритмічну гімнастику входять розділи: ігроритміка, ігрогімнастика, ігротанець.

Нетрадиційні види вправ представлені: ігропластикою, пальчиковою гімнастикою, ігровим самомасажем, музично-рухливими іграми, іграми-подорожами.

Креативна гімнастика включає: музично-творчі ігри. Ігровий метод прискорює процес запам'ятовування вправ, підвищує емоційний стан дошкільників, розвиває мислення та творчі здібності дітей.

Ігроритміка допомагає розвивати відчуття ритму дітей. Ці вправи допомагають вільно і точно виконувати рухи під музичний супровід, відповідно до його характеру, ритму, темпу тощо.

Ігрогімнастика сприяє формуванню різних видів рухів, умінь, оволодіваючи якими діти набувають навичок, необхідних для подальшої роботи. Містить стройові, загальнорозвивальні й акробатичні вправи: вправи на розслаблення м'язів; дихальні; на зміцнення постави.

Ігротанці допомагають формувати у вихованців танцювальні рухи. Включають: елементи хореографічних вправ; танцювальні кроки; танці (народні, сучасні, ритмічні, бальні, східні, латино-американські і т.д.).

Танцювально-ритмічна гімнастика - спеціальні образно-танцювальні композиції та комплекси вправ: „Я танцюю", „Весела зарядка", „Я зайченя". Кожна з композицій має завершений сюжет.

Музично-рухливі ігри – це прийоми імітації, повторення, добирання сюжетів, рольові ситуації, змагання тощо („Відгадай, хто співає", „Лисонька", „Чапля і жаби", „Кіт і горобці" тощо).

Ігри-подорожі допомагають дітям розвивати фантазію, уяву („На лісовій галявині", „Прибульці", „Морські пригоди", „У королівстві чаклунів"та ін.)

Ігропластика – нетрадиційна методика розвитку усіх видів м'язів і пластики. Вправи дають можливість вільно виражати свої емоції, маючи при цьому відкритість і внутрішню свободу [2, с. 88].

Нетрадиційні види вправ:

Ігровий самомасаж – основа загартування і оздоровлення дитячого організму.

Пальчикова гімнастика – розвиток дрібної моторики і координації рухів рук.

Креативна гімнастика – музичні ігри із застосуванням гімнастичних прийомів, які спрямовані на розвиток уяви і творчої ініціативи.

У своїй роботі на музичних заняттях я використовую саме танцювально-ігрову гімнастику „Са-Фі-Дансе", яка спрямована на всебічний розвиток дітей дошкільного віку. Завдяки впровадженні на заняттях цих елементів створюються сприятливі можливості для розвитку пізнавальної активності дітей, їх творчого потенціалу та самовираження.

Саме така діяльність є оптимальною підготовкою до школи. На відміну від оздоровчої гімнастики, де дитина самостійно виконує рухи, танцювально-ігрова гімнастика вимагає ідентичності рухів з іншими учасниками, правильної послідовності рухів, а також загального розуміння танцю або гри.

Я, як музичний керівник вважаю, що танцювально-ігрова гімнастика є одним із найдоступніших та найефективніших засобів. Її доступність пояснюється застосуванням простих елементарних вправ. Емоційність досягається не тільки музичним супроводом та музично-танцювальними рухами, що є основою вправ танцювально-ігрової гімнастики, але й

образними вправами, сюжетними композиціями, які відповідають віковим особливостям дітей дошкільного віку.

Танцювально-ігрову гімнастику можна використовувати на музичних заняттях, що сприятиме всебічному розвитку особистості дитини старшого дошкільного віку [4, с. 36].

Розвивальні завдання:

- вміння виражати емоції та внутрішній стан під час вільної імпровізації та виконання творчих завдань, розвивати естетичний смак;
- сприяти розвитку відчуття ритму, музичного слуху, вміння поєднуваи музично-ритмічні рухи із супроводом;
- вправляти в танцювальному експериментуванні, надавати простір для реалізації творчих здібностей;
- розвивати рухові властивості (швидкість, ритмічність, спритність, витривалість, гнучкість), психічні процеси (увагу, пам'ять, уяву);
- сприяти зняттю м'язової та психологічної напруги засобами танцювальних рухів;
- розкривати хореографічні здібності та визначати успіхи подальшого навчання.

Таким чином, підводячи підсумки впровадження інноваційної технології „Са-Фі-Дансе" (автори Сайкіна О .Г., Фирильова Ж. Е.) через використання танцювально-ігрової гімнастики як ефективного засобу вдосконалення рухової активності дітей, можна зробити висновок, що використання в роботі ЗДО на музичних заняттях даної технології позитивно впливає на рухову активність, розвиток фізичних та психічних якостей дітей старшого дошкільного віку. На мою думку, використання даної технології є необхідним сьогодні, коли наша країна протистоїть окупантам. Адже, танець – це здоров'я і краса. Він лікує і тіло, і душу. Танець – одне з найпрекрасніших подій, що може відбуватися з людиною, це символ життя і руху. А наші дітки – наше майбутнє, заслуговують жити у світі прекрасного та краси.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуш А. М., Бєлєнька Г. В. Дошкільне виховання: навч. посіб. Київ: Вища школа, 2012. 68 с.
2. Денисенко Н. Ф. Через рух – до здоров'я дітей: навч.-метод. посібн. Тернопіль: Мандрівець, 2009. 88 с.
3. Драганчук В. М. Музика як фактор психокоригування: історичні, теоретичні і практичні аспекти: дис. канд. мистецтвознавства. Луцьк: Волинський держ. унів ім. Л. Українки, 2003. 190 с.
4. Жавініна О. А. Музичне виховання: пошуки і знахідки. Мистецтво в школі. 2003. № 5. 36 с.
5. Фірільова Ж. Є., Сайкіна Є Г. „Са-Фі-Дансе" .Танцювально-ігрова гімнастика для дітей: Навчально-методичний посібник для педагогів дошкільних і шкільних установ. „Дитинство-прес", 2010. 36 с.

Верхогляд Л. В.,
інструктор з фізичної культури
Комунальний заклад дошкільної освіти
(ясла-садок) комбінованого типу № 76
Криворізької міської ради
м. Кривий Ріг

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ НЕЙРОФІТНЕСУ У ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Якщо ми прагнемо допомогти дітям,
Мусимо зайнятися їхнім мозком
(З книги „Революція в навчанні”
Гордон Драйден, Джаннетт Вос)

Одним із основних джерел щастя, радості й повноцінного життя батьків, педагогів та суспільства в цілому є здоров’я дітей. Підростаюче покоління – це наше майбутнє. З самого народження ми намагаємось виховати здорову, розвинуту та розумну людину.

Сучасний світ, реалії життя, досягнення технічного процесу змінюють наше спілкування, мислення, світогляд та бачення майбутнього.

Головна мета дошкільної освіти – виховати зрілу особистість, в якої сформовані дитячий світогляд, прагнення домогтися успіху, впевненість в собі, почуття власної гідності, емоційну сприйнятливість та вольові риси характеру.

Нова редакція Базового компоненту дошкільної освіти приділяє велику увагу питанню фізичного розвитку дітей дошкільного віку. Виконання вимог державного стандарту вимагає від нас, педагогів, створювати умови для гармонійного фізичного та емоційного розвитку. Тому в закладі дошкільної освіти повинна здійснюватись фізкультурно-оздоровча робота [1].

На жаль, останнім часом спостерігається збільшення кількості дітей з порушеннями фізичного та психічного розвитку, труднощами в адаптації та навчанні. І головною задачею діяльності педагогічних колективів повинно бути збереження й зміцнення здоров’я дітей та формування мотивації до здорового способу життя. Нові ефективні методики, технології і засоби для всебічного розвитку дітей відповідно до вікових та індивідуальних психофізичних особливостей і потреб, формування та розвиток цінностей – завдання педагога на сучасному етапі. Таким чином, здійснення задач можливе за умови використання здоров’язбережувальних технологій.

Однією з таких технологій є кінезіологія – наука про розвиток головного мозку через рух. Її вправи спрямовані на збереження здоров’я дітей, корекцію та відхилення у їхньому розвитку.

Інноваційний метод роботи з дітьми – нейрофітнес. Його ще називають „гімнастика для мозку”. Це спосіб збільшити стресостійкість, навчитися контролювати свою увагу та покращити пам’ять. Автором цієї методики є Рахул Джандіал, нейрохірург, доцент Каліфорнійського клінічного дослідницького центру City of Hope.

Нейрофітнес є складовою нейропедагогіки. Це комплекс багатофункціональних вправ, який впливає на різнобічне тренування мозку.

Цей метод дозволяє розвивати одночасно праву та ліву півкулі, підвищує нейропластичність.

Переваги нейрофітнесу:

- стимулює розвиток мисленнєвої діяльності;
- позитивно впливає на розвиток інтелектуальних здібностей, концентрацію уваги, пам'яті;
- покращує швидкість реакції;
- допомагає підвищити рівень стресостійкості;
- розвиває рухливість плечового пояса;
- сприяє поліпшенню орієнтування в просторі [2].

Нейрофітнес – це оздоровча фізкультура на основі нейронаук (нейропсихологія + кінезіологія). Нейро – це про розвиток мозку, фітнес – про розвиток тіла. Мозок на фізичному рівні розвивається тільки через рух. Складні, але здійсненні рухливі задачі дозволяють поліпшити рухливість суглобів, розвивати силу й витривалість, швидкість реакції, орієнтування в просторі. Наприклад, очі слідкують за об'єктом, рука виконує команди мозку, а ноги тримають все тіло.

Звідси випливає, що кожна спеціально підібрана вправа запускає такий механізм, який поєднує думку та рух. Виконуючи спортивні вправи регулярно і в ігровій формі, ми розвиваємо не лише фізичні здібності дітей, а й сприяємо запуску та розвитку мовлення, покращуємо координаційні та когнітивні здібності [3].

Головний принцип нейрофітнесу – змінювати прості шаблонні дії, тобто давати мозку можливість вирішувати звичні задачі незвичним способом. Дієвим зараз є використання цього методу на заняттях з фізкультури. Елементи нейрофітнесу поступово впроваджую у свою роботу з дошкільниками. Прості вправи та ігри приносять малюкам задоволення. Ось деякі з них:

1. „Кольорові обручі". Обручі різних кольорів розкладаються доріжкою, квадратом або сотами. Завдання для дитини: встати, стрибнути в той обруч, колір якого показує педагог (прапорцем, карткою).

2. „Весела вправа з предметами". Ходьба по масажним килимкам або стрибки в обручі з виконанням завдань. Біля кожного килимка (обруча) можна розкласти предмети, з якими пов'язані завдання (мішечки, м'ячики), кинути їх в корзину, яка стоїть по центру; покласти предмет на іншу сторону килимка (обруча) тощо. Можна придумати багато варіантів.

3. „Класики зі слідів". Сліди викладаються у різних варіаціях класиків. Стрибаючи, дитина змінює положення рук та ніг відповідно до схем.

„Розклади за схемою", „Хлоп-стоп", „Пропусти всі кольори, окрім червоного" та інші цікаві вправи дають малюкам рухатись і думати.

Доцільним є використання таких вправ у спортивних естафетах. Завдання можна урізноманітнювати самостійно. Складова „розумного" фітнесу (придумано мною): дивувати свідомість та змушувати клітини мозку працювати за новою, незвичною для нього схемою. Тактильна стимуляція та дихальні практики, вправи та рухливі ігри на фітболах, з обручами, палицями, м'ячиками, мішечками та іншим обладнанням сприяють утворенню нових міжпівкульних взаємозв'язків.

Аналізуючи свою роботу з дошкільниками, визначила перспективу подальшого впровадження інноваційної технології – нейрофітнесу та доцільне його використання в процесі фізкультурно-оздоровчої роботи.

Отже, у наш час надважливим є формування ціннісної мотивації особистості до здорового способу життя та виховання здорової людини через впровадження інновацій в галузі дошкільної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти. 2021.
2. Яшна О. П. Нейрофітнес – сучасний освітній предмет у підготовці фахівців з фізичного виховання. Сучасні проблеми фізичного виховання, спорт та здоров'я людини. Матеріали І Міжнародної інтернет-конференції, присвяченої 70-річчю факультету фізичного виховання, м. Одеса, 11-12 жовтня 2017 р. Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2017. С. 153-157.
3. Дерябіна А. К. Активізація мозкової діяльності засобами здоров'язбережувальних технологій на уроках у початковій школі: метод.посібник. Кременчук, 2022. С. 6-10.
4. Азламець О. О. Нейрогімнастика для дошкільнят. Всімосвіта. https://vsimosvita.com/nejrogimnastyka-dlya-doshkilnyat/.

Красковська А.О.,
здобувач передфахової вищої освіти Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка"
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Мацько В. В.,**
викладач дошкільних дисциплін Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка"
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ІННОЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ У СУЧАСНІЙ РОБОТІ З ДОШКІЛЬНИКАМИ

Усі ми знаємо, як стрімко змінюється наше суспільство в умовах постіндустріального розвитку, де провідну роль відіграють освіта й наука, а основним об'єктом діяльності стає торгівля інформацією. В умовах глибоких соціально-економічних змін у країні суттєво відбувається важливий перегляд усіх суспільних відносин. Водночас ми є свідками зміни освітньої парадигми, яка приносить нові погляди, ідеї, методи і, певною мірою новий педагогічний менталітет.

Тому розвиток сучасної педагогіки має бути спрямований на пошук нових підходів, які є фундаментальними для побудови сучасного освітнього процесу. Педагоги повинні володіти різноманітною палітрою освітніх технологій, у тому числі інноваційних, для того, щоб досягти найкращих результатів у своїй педагогічній діяльності та цілісного розвитку особистості, на яку ця діяльність спрямована. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року одним з основних стратегічних напрямів розвитку освіти визначено розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті, підвищення якості освіти на інноваційній основі. Дошкільна освіта є першою і обов'язковою ланкою навчання у вітчизняній системі освіти.

Вона є надзвичайно важливим етапом для цілісного розвитку дитини, оскільки в цьому віці найстрімкіше розвиваються фізичні та психічні якості дитини, формуються контури її як особистості [2].

Ми безпосередньо досліджуємо сучасні цікаві, актуальні інноваційні технології, що включають у себе різноманітні методи, прийоми та форми роботи в дошкільних навчальних закладах.

Якщо тлумачити поняття "технологія" у педагогічному розумінні, то можна сказати, що це інструмент педагогічного процесу. Налічується близько трьохсот визначень "педагогічної технології", і всі вони є правильні та мають право бути застосованими.

Педагогічна технологія – це системний набір і порядок функціонування всіх особистих, інструментальних та методичних засобів, що використовуються для досягнення педагогічних цілей [3]. Без даного "інструменту" неможливо забезпечити повноцінний навчальновиховний процес, оскільки він його невід'ємна складова.

Варто зазначити, що на думку Г. К. Селевко, будь-яка освітня технологія повинна відповідати таким педагогічним вимогам:

-концептуальність;

-систематичність;

-керованість;

-ефективність;

-відтворюваність [3].

Якщо розглядати інноватику, то це порівняно нова наука, яка бере початок із середини XX століття у зарубіжній педагогіці. В Україні ж її розвиток пов'язаний з масовим громадсько-педагогічним рухом, спричиненим суперечностями між суспільними потребами щодо розвитку і функціонування навчально-виховних закладів і реальним буттям навчальновиховної справи [1].

Педагоги, а зокрема вихователі, у своїй педагогічній діяльності постійно перебувають у широкому пошуку нових інноваційних технологій навчання і виховання, які б давали найкращий результат для формування творчої, духовної, високоадаптивної до всіх аспектів життя особистості. Інновація – це нововведення, новий якісний підхід, оновлення тощо. Однак, варто пам'ятати, що не завжди нове буде корисним і матиме гарні результати, оскільки воно не завжди буде виправданим та раціональним у застосуванні.

Про корисність можна говорити лише за результатами його функціонування, а згодом ефективності.

Показниками інновації є:

- націленість на вирішення актуальних проблем;

- можливість використання в широкій педагогічній практиці;

- адаптованість (незалежно від умов);

- наявність наукової ідеї;

- завершеність: в ідеалі розуміється перехід від простого відтворення до розширеного.

Джерелом інновацій можуть бути праці окремих визначних педагогів, як от: Г. Сковороди, М. Монтессорі, В. Сухомлинського, С. Френе, Г. Альтшуллера, Г. Домана, М. Зайцева, М. Шичиди та ін. Також це можуть бути набутки творчих груп, які мають спільне концептуальне ядро чи власний педагогічний досвід.

У суспільстві постійно виникатиме потреба для пошуку нових засобів, технологій, шляхів навчання і виховання, оскільки життя не стоїть на місці і нас ще попереду чекає багато

відкриттів та нових впроваджень. А педагоги завжди будуть на шляху до оновлення психолого-педагогічних знань, проявлятимуть інтерес до передового педагогічного досвіду, тим самим створюючи інновації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : Навчальний посібник. К. : Академвидав, 2004. 352 с.

2. Пониманська Т.І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2006. 456 с.

3. Електронний ресурс: https://rep.ksu.kz/bitstream/handle/data/5983/Sarzhanova_Modern_2018-924.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Горяшина Д. І.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Київського національного
університету імені М. Драгоманова
м. Київ
Козак Т. В.,
кандидат педагогічних наук,
доцент Київського національного
університету імені М. Драгоманова
м. Київ

ЯК ПОДОЛАТИ НЕГАТИВНІ ЕМОЦІЙНІ СТАНИ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ ЗА ДОПОМОГОЮ ПРАКТИК

Під час воєнного стану ми змушені переглянути правила свого життя та життя і виховання своїх дітей, також, відмовитись від, того, що було важливим у час до війни.

Негативний емоційний стан українців зараз стає звичним: ми перебуваємо в ненормальних обставинах. Такий емоційний стан, нестабільність – нормальна реакція нашого організму на такі важкі обставини. Перепади емоційних станів під час війни – це типово. Питання в тому, як ми діємо та повертаємо себе до більш нормального стану.

В емоційних хвиль є певна послідовність, і звісно, в кожної людини є своя специфіка. Протягом дня можуть бути у кожного свої зміни настрою, коли спочатку людині сумно, потім тривожно, потім вона відчуває злість. Але, якщо розглядати середній стан людей, емоції чергуються так:

- розгубленість;
- тривога, страх, паніка;
- злість, роздратування;
- ейфорія;
- апатія, депресивні симптоми.

Апатія, втома та депресивні симптоми зазвичай припадають під час тривалого сильного стресу. Тож можна зробити висновок, що ми, українці зараз знаходимось більш-менш десь на цій стадії.

Але в тих, хто поїхав за кордон, або виїхав в більш безпечні місця , може виникнути провина: ,,Я в безпеці, поки хтось ризикує життям".

Після етапу апатії ми виходимо на фазу стабілізації. ,,Емоційні хвилі будуть повторюватись, але, оскільки ми з ними вже знайомі, вони проходитимуть більш м'яко".

Що відбувається під час періоду адаптації? Ми думаємо про те, що буде далі, як діяти в новій реальності, звикаємо до невизначеності та все одно будуємо плани на майбутнє. Усвідомлюємо, що все змінилось і треба жити відповідно до нових умов.

Дуже важливо вийти на фазу адаптації, у якій ми діятимемо раціонально, усвідомлено та більш стійко. ,,Пам'ятаймо: нам потрібно не тільки виживати, але жити під час війни, заробляти гроші, платити податки.

Після війни в нас також буде багато роботи – відновлювати все те, що було зруйноване".

У стані адаптації треба усвідомити: ми знаходимося в нових умовах на невизначений термін. Треба вчитися в них функціонувати.

Для подолання та корекції негативних станів під час війни варто використовувати різні практики.

Перше, що ми можемо зробити, це легітимізувати переживання. Не кожен сидить у себе вдома і переживає, а колективно. До прикладу, щоденна хвилина мовчання о 9 ранку. І це норма для всього народу. Також можуть бути мистецькі прояви того, що пов'язано з травмою. Не важливо що: виставки, пісні, пам'ятники. Будь-який арт-об'єкт є засобом легітимізації.

Другий вид практики – це об'єднання. Наприклад, ми не окремо проводимо хвилину мовчання, а збираємось для цього разом. Ми не самі слухаємо пісні, а йдемо на концерт.

Наступна доступна для всіх практика це прослуховувати музику або співати пісні.

До такої практики добре залучити інших людей, і тоді можна отримати не лише заспокоєння, а й відчуття згуртованості та єдності.

Дуже популярні стали практики для дихання.

Багато психологів та практиків визначають, що коли є термінова потреба, щоб заспокоїтись потрібно:

- Глибокий повний вдих;
- Затримати дихання на рахунок ,,три";
- Глибокий видих;
- Затримати дихання на три рахунки;
- Повторити вправи.

Такі практики допоможуть зберегти або хоч трохи покращити самопочуття людини під час провів емоційної напруги.

ЛІТЕРАТУРА

1. Півторак О. УП. Життя. Київ. 2023.
2. Мироненко Т. Журнал Forbes Ukraine. 2022.
3. Міністерство освіти і науки України. Київ. 2023.

Іващенко Н. В.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка
м. Глухів
Науковий керівник: **Аторіна В. М.,**
доктор філософії, старший викладач кафедри дошкільної педагогіки і психології
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка
м. Глухів

ВИКОРИСТАННЯ НЕЙРОВПРАВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

На сьогоднішній день дошкільна освіта є важливим етапом для цілісного розвитку дитини. Тому постає питання в необхідності конкретних і дієвих заходах з її модернізації.

Сучасні тенденції дошкільної освіти характеризуються переходом від традиційних методів виховання до більш інноваційних. Серед них важливе місце займає кінезіологія.

Використання кінезіології, а саме нейровправ, в корекційній і педагогічній роботі вивчали: Е. Анищенкова, Р. Бабушкіна, Г. Волкова, О. Макаренко, О. Яшина та інші. Засновником кінезіології вважають Дж. Гудхарда, який у 1964 році видав книгу „Прикладна кінезіологія". Послідовниками вченого стали А. Бердал, Л. Віліамс, Дж. Даймонд та інші, які створили науку про взаємозв'язок та вплив роботи м'язової системи на психоемоційний стан людини.

Кінезіологія – наука і практика, що вивчає взаємозв'язки тіла з психічними та емоційними процесами [1].

Нейровправи – це комплекс простих вправ, які сприяють поліпшенню пам'яті, дають додаткову енергію і підвищують здатність нашого мозку за будь якої роботи в будь якому віці [1].

Існує велика кількість кінезіологічних вправ, зокрема нейровправ, нейрогімнастики, які можна використовувати в освітньому процесі в закладах дошкільної освіти з метою розвитку, корекції міжкульної взаємодії кори головного мозку.

Пол і Гейл Деннісон стали авторами спеціальних вправ, які використовують для покращення освітнього процесу. Вчені дослідили можливості фізичних рухів, які можуть бути використані для успішного розвитку та навчання дитини. Рухи з комплексу програми „Гімнастика мозку" покращують слух, швидкість реакції, відчуття рівноваги. Програма складається з 26 вправ, які можна використовувати з дітьми дошкільного віку, так із дорослими.

На даний момент розроблено безліч нейровправ різної складності для дітей. Головною вимогою є те, що вправи повинні виконуватись асинхронно, тобто одночасно одна рука робить один рух, інша – інший. Ці вправи відновлюють порушені міжкульові зв'язки та баланс функціональної асиметрії мозку, поліпшують переробку інформації, рухи перехресного характеру. Адже, міжкульові нейронні зв'язки з'являються тільки під час виконання тренування і виконання. Якщо ця вправа виходить добре, доведена до автоматизму, то потрібно її замінити іншою, або ускладнити. У дошкільному віці можна використовувати

вправи ,,Долоня-кулак", ,,Вухо-ніс", ,,Погладили-покрутили", ,,Рука-за руку". Існує безліч варіантів вправ, які можна придумувати самому.

При виконанні комплексів вправ варто дотримуватися певних вимог:

1. Перед виконанням вправ проводити розминку: потерти руки, зробити масаж пальців та долонь, взяти руки в замок і помасажувати.

2. Виконувати вправи від найпростіших до найскладніших.

3. Час проведення вправ закладах дошкільної освіти становить 3-5 хв.

4. Необхідно слідкувати за правильністю виконання вправ, зацікавленістю дітей та їх втомою.

5. Виконувати вправи в кількості 5-8 повторень.

Під впливом тренувань в організмі дошкільників відбуваються позитивні структурні зміни. Нейровправи мають вагоме значення для формування та збереження здоров'я дітей дошкільного віку. Важливо, щоб вихователь сам добре адаптовував всі вправи під вікові можливості дошкільників та розумів їх вплив на дитячий організм. Регулярне виконання нейровправ позбавляє втоми, покращує пам'ять, увагу, підвищує розумову активність.

Отже, нейровправи посідають вагоме місце для гармонізації психофізичного стану дітей, формування та збереження їх здоров'я.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / В. Т. Бусел. Київ, 2005. 1440 с.

2. Лічман Н. М. Кінезіологія як засіб розвитку мовлення та інтелектуальних здібностей дітей з особливими освітніми потребами. *Логопед*. 2018. № 6. С. 12-16.

3. Макаренко О. М., Яшина О. П. Теоретичне обгрунтування застосування нейрофітнесу як методу дитячої нейропсихокорекції. *Психологічне здоров'я.* 2018. № 1. С. 82-91.

Кордан Т. Л.,
вихователь-методист закладу дошкільної освіти № 7 ,,Оленка''
Нетішинської міської ради
м. Нетішин

МЕТОДИКА МАРІЇ МОНТЕССОРІ, ЯК ОДНА З АЛЬТЕРНАТИВНИХ ІННОВАЦІЦЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ

Дитину не потрібно примушувати зробити те,
чого їй не хочеться або не цікаво, як варіант,
а потрібно це зробити так,
щоб у неї прокинувся до цього інтерес
Марія Монтессорі

На сучасному етапі з'являються різноманітні педагогічні теорії, які присвячені ранньому розвитку дітей. Усі ці теорії переслідують одну мету – допомогти батькам в розвитку дитини. Таку мету переслідувала і Марія Монтессорі і головну увагу приділяла розвитку пізнавальних

здібностей дітей (сенсорних, тактильних відчуттів) і використовувала для цього спеціальні дидактичні матеріали [1].

Освітня парадигма націлена на пошук такої системи освіти, яка навчила б людину жити і діяти відповідно до законів Природи та Космосу. Розроблена технологія виховання Марією Монтессорі є надзвичайно ефективною, що доведено багаторічним досвідом практичної роботи з дітьми, а також застосування її у всьому світі. Провідна ідея методики Марії Монтессорі полягає в тому, щоб дати можливість дитині найповніше розкрити свій внутрішній потенціал в процесі вільної самостійної діяльності у створеному педагогом просторово-предметному середовищі. Підготовлене середовище є умовою розвитку і навчання дітей, а завдання педагога полягає насамперед у наданні дитині засобів для саморозвитку і показі правил користування ними.

Напрацювання М. Монтессорі, яка розробила власну систему розвитку дітей після 3 років, були зроблені на початку ХХ ст., але ця методика навчання та виховання дитини є чи не найпопулярнішою серед сучасних батьків [4].

Педагогічна спадщина Марії Монтессорі стала предметом досліджень багатьох науковців, а саме у таких педагогів, як І. Дичківської, Б. Жебровського, Н. Кравець, Т. Поніманської, О. Савченко, які відзначили актуальність цієї педагогічної теорії для сучасної освіти, досліджували філософське підґрунття поглядів науковця, а також різні аспекти виховної системи. В роботах сучасного дослідника А. В. Хуторського особливо аналізується зона космічного виховання Марії Монтессорі [5].

Основним засобом роботи з дітьми є педагогічний пошук. Педагог не повинен давати дітям готові знання, розкривати перед ними істину, він повинен вчити її знаходити.

Марія Монтессорі розробила орієнтовні строки сензитивних періодів:

Від 0 до 6 років – період розвитку мовлення.

Від 0 до 3 років – період сприйняття порядку.

Від 0 до 5,5 років – період сенсорного розвитку.

Від 1,5 до 2,5 років – період сприйняття маленьких предметів.

Від 1 до 4 років – період розвитку рухів і дій.

Від 2,5 до 6 років – період розвитку соціальних навичок

Основні принципи методики:

• індивідуальний підхід до дитини. Це не просто слова: малюк сам може обирати, чим йому займатися, сам визначає, скільки часу він витратить на заняття;

• навчання обов’язково повинно проходити у грі;

• основне гасло методу: „Допоможи мені це зробити самому”, тобто завдання дорослого не робити за дитину, а стимулювати її власну активність;

• для розвитку дитини необхідно створити спеціальне розвиваюче середовище, яке так і називають „Монтессорі-середовищем” і саме у такому середовищі дитина зможе і захоче виявити свої здібності.

Не слід прискорювати розвиток дитини, але, водночас не можна і пропустити той момент, коли дорослий повинен дати дитині матеріал для пізнання навколишнього світу.

Головна рушійна сила педагогіки – це інтерес. Якщо вам вдасться викликати і підтримувати його у дитини, то успіх виховання забезпечений.

Для дітей раннього віку необхідна різноманітність сенсорних відчуттів. Головна особливість цього віку – знайомство з різноманіттям навколишнього світу. Тому й іграшки які використовують прості, але функціональні, вони шарудять, шумлять:

- мішечки з наповненням для тактильних і зорових відчуттів (мішечки різної фактури (гладкі і шорсткі, з грубої і м'якої, яскравої і однотонної тканини, з малюнком і без нього) і наповнення різне (крупи, гранули, квасоля і горох, пінопласт і камінчики);

- баночки-коробочки з наповненням для розпізнавання звуків на слух (ємності повинні щільно закриватися і не відкриватися, основна мета – створити гаму різних звуків, для цього в різні за розміром і матеріалом ємності (баночки, флакони, коробочки, пляшечки) та різні наповнювачі (крупи, пісок, гранули, квасоля, пінопласт, галька);

- дрібні предмети (іграшки з кіндер-сюрпризів, намистинки різних кольорів і розмірів, квасолю і макарони);

- пальцеве захоплення (двома і трьома пальцями, а не жменею).

Головна особливість дітей раннього віку – пізнання особливостей навколишнього світу на власному досвіді, і в цьому допомагають ігри з використанням елементів методики М. Монтессорі: скринька з секретами; годування; сенсорний таз; ігри з крупами; банка з кульками; різання; пальчикові фарби; пластилін; ігри з водою; аплікації; конструювання; розрізні картинки; предмети певних груп; рамки-вкладиші; рожева вежа [2].

Діти 2-3 років вже здатні працювати самостійно при невеликій участі дорослого, якщо буде потрібно. Вони легко вливаються в колектив ровесників, вчаться один у одного і копіюють дії дорослих. Дворічним подобається процес роботи і навчання, оскільки він призводить до результату. Вони із задоволенням вчаться чомусь новому, і їм це подобається. Головна особливість цього віку – творчість, зміна світу власними силами [3].

Отже, застосування методики Марії Монтессорі дає змогу значно підвищити ефективність організації освітнього процесу з дітьми раннього віку.

Використання елементів технології дозволяє вести роботу не на рівні традиційного, який дає змогу простежити перебіг розвитку дитини, підготувати середовище, яке допомагає вести дитину від простого до складного, від конкретного до вербального спілкування з дітьми, а спираючись на метод спостереження, як до абстрактного, стимулювати дії дитини, її розвиток до відповідних сензитивних періодів. І найголовніше, Монтессорі-матеріал дає право вибору дитиною тієї чи іншої діяльності, допомагає досягти певної мети [1].

ЛІТЕРАТУРА

1. Дичківська І. М. Педагогіка М. Монтессорі: виклики сучасності. Монографія. Рівне: Волин. Обереги, 2016. 384 с.

2. Мальцева Ірина. Як стати Монтессорі-мамою. Київ-Медіа-Груп, 2015. 160 с.

3. Монтессорі М. Дитина Монтессорі їсть все підряд і не кусається. 2015. 384 с.

4. Орлова Дарина. Велика книга Монтессорі. Головна книга батьків. 2012. 24 с.

5. Поніманська Т. І. „Дошкільна педагогіка". К: „Академвидав", 2006. 133 с.

Масло А. Д.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Криворізького державного педагогічного
Університету
м. Кривий Ріг
Науковий керівник: **Суятинова К. Є.,**
кандидат педагогічних наук,
доцент Криворізького державного педагогічного
університету
м. Кривий Ріг

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ

Актуальність обраної теми на сьогоднішній день важко переоцінити, адже в умовах глобалізації та інформаційних технологій діти зіштовхуються з різними культурними впливами. Патріотичне виховання допоможе зберегти та сформувати власну ідентичність, підтримуючи зв'язок із власною культурною спадщиною та історією. Саме національно-патріотичне виховання сприяє формуванню у дітей громадянської активності, відповідальності за свою країну, та розвиває навички громадянської участі, а методичні засади надають вихователям та батькам структурований підхід до навчання та виховання дітей, спрямований на розвиток патріотичних цінностей.

Національно-патріотичне виховання дітей є актуальним завданням, яке стоїть перед сучасними суспільствами. У часі стрімкого технологічного прогресу та глобалізації, збереження та формування патріотичних цінностей у молодого покоління набуває особливого значення. Саме в дошкільному віці, коли діти формують свої перші прояви про світ і навколишнє суспільство, виховання патріотизму стає вагомим фактором у їхньому соціокультурному розвитку.

Відповідно до Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти в Україні національно-патріотичне виховання – ,,це комплексна система й цілеспрямована діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, громадських об'єднань та благодійних організацій, сім'ї, закладів освіти, інших інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірної любові до Батьківщини, турботи про блага свого народу, готовність до виконання громадського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності та незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної держави. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації" [3, с. 4].

За висновками український вчених І. Беха та К. Чорної, патріотизм – ,,це любов до Батьківщини, українського народу, турбота про її та своє благо, сприяння становленню й утвердженню України як суверенної, правової, демократичної, соціальної держави, готовність відстояти її незалежність, служити, захищати її, розділити свою долю з її долею" [2, с. 4].

Базовий компонент дошкільної освіти [1] основним визначає організацію системної та цілеспрямованої діяльності, щодо національно-патріотичного виховання дошкільників.

Процес спрямований на виховання у дітей почуття любові до України, поваги до сім'ї, збереження національних традицій, мови та культурних цінностей українського народу.

Відповідно до Стратегії національно-патріотичного виховання, удосконалення професійної компетентності фахівців із національно-патріотичного виховання має відбуватися за допомогою сучасних інтерактивних форм і методів роботи [6]. Для цього використовують як традиційні, так і нетрадиційні форми та методи: педради, семінари-тренінги, круглі столи, педагогічні спільноти та ін., на яких педагоги можуть ділитися ідеями, досвідом, пропрацьовувати нові форми та методи роботи з дітьми щодо патріотичного виховання.

Найпоширеніші методи національно-патріотичного виховання в закладах дошкільної освіти включають різні форми та заходи, такі як організація тематичних свят, таких як „День прапора", „День Незалежності" та „День міста"; проведення спортивно-патріотичних ігор і змагань; створення народознавчих міні-музеїв у групах; проведення бесід та консультацій, які сприяють вихованню патріотизму; використання ігрової діяльності для роботи з дітьми; вивчення літератури, яка сприяє формуванню національно-патріотичних цінностей; організація тематичних вечорів, розваг, свят і виставок; проведення педагогічних конференцій для вихователів та батьків на тему національно-патріотичного виховання; проведення екскурсій по вулицях рідного міста; залучення батьків до спільних заходів та зборів [5, с. 30-31].

Вищезазначені заходи сприяють патріотичному вихованню дітей та покликані формувати у них почуття гордості за свою країну та розуміння важливості національних цінностей.

З метою популяризації використання української мови та народної творчості, а також декоративно-прикладного мистецтва в дошкільних закладах розгортається ініціатива створення міні-музеїв, таких як „Українська світлиця", „Бабусина хата" та інші. Українська хата, яка вивчається та вшановується через пісні, казки та літературні твори, викликає особливий інтерес серед громадськості та знаходить відображення в повір'ях, прислів'ях, приказках та легендах [4].

Предметно-розвивальне етнічне середовище в ЗДО може бути створено, наповнюючи всі куточки групової кімнати предметами, що відображають етнічну спадщину. Наприклад, в куточку „Кухня" розташовані мініатюрні предмети кухонного приладдя та посуду, виготовлені у національному стилі, які діти використовують під час самостійних занять та ігор. В куточку книг розміщуються книжки, що належать до малих жанрів дитячого фольклору, які вихователі читають та вивчають разом з дітьми, поглиблюючи їх знайомство з народною культурою України. Куточок гри обладнаний народними іграшками, створеними майстрами з різних регіонів України. Ці іграшки використовуються не лише для дитячих ігор, але і для вивчення народно-декоративного мистецтва загалом [4].

Отже, застосування різноманітних методів, таких як організація тематичних свят, культурних заходів, використання народних іграшок та розповідей, дозволяє створювати цікаве та запам'ятовуване середовище для дітей. Тому вивчення та розуміння методичних засад організації національно-патріотичного виховання дошкільників є важливою складовою процесу формування повноцінних громадян, які пишаються своєю країною та готові приносити їй користь.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонен дошкільної освіти (нова редакція) від 12 січня 2021 року. URL:https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 18.10.2023).

2. Бех І., Чорна К. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. *Методист (Шкільний світ).* 2014. № 11. С. 11–25.

3. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України від 29 липня 2019 року. URL:https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5d5/279/7ca/5d52797ca746c359374718.pdf (дата звернення: 18.10.2023).

4. Лисенко Н. В. Етнопедагогіка дитинства. Навчально-методичний посібник. Київ: Слово, 2011. 720 с.

5. Лісовець О. В., Матвієнко С. І., Аніщук А. М. Національно-патріотичне виховання з основами народознавства: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальність 012 Дошкільна освіта. Ніжин: НДУ імені М. Гоголя, 2022. 111 с.

6. Стратегія національно-патріотичного виховання від 18 травня 2019 року. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#n15 (дата звернення: 18.10.2023).

П
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіте
Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної рада
м. Кременчук
Науковий керівник: **Яценко Т. В.,**
кандидат психологічних нау
доцент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

КОМП’ЮТЕРНІ РОЗВИВАЮЧІ ІГРИ, ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ, ПСИХОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ДОШКІЛЬНИКІВ

Гра є для дитини природньою формою навчання, яка виступає частиною її життєвого досвіду. Керуючись потребами дітей, вихователь повинен за допомогою гри або комп’ютерної гри організувати освітньо-виховний процес [1, с. 27]. У сучасному світі інформація стає важливим стратегічним ресурсом розвитку нашого суспільства [2, с. 98]. Впровадження в освітній процес дошкільнят комп’ютерних технологій дозволяють спонукати до пізнавальної діяльності, проводити цікаві та майстерні заняття на вищому рівні, аналізувати персональний підхід до дітей, застосовуючи цікаві завдання [2, с. 98]. Якщо використовувати комп’ютерні ігри в освітньому процесі, то це буде доречно в сучасному навчанні [3, с. 42].

Сучасний педагог повинен вміти провести та підготувати завдання для заняття з використанням комп’ютера. Якщо поєднувати сучасні та звичайні методи навчання в

інформаційних технологіях, то це є сприяння самостійному отриманню нових знань, тобто інтелектуалізації навчальної діяльності. Якщо на занятті використовувати комп'ютер, то це дасть змогу зробити освітній процес цікавим та ефективним. Комп'ютер є засобом для розвитку дитини й формує в неї нові якості компетентності. Комп'ютерна гра в сучасному світі є популярним видом програмного забезпечення [3, с. 42]. В наш час для дошкільнят комп'ютерні ігри є базою для навчального процесу. На екрані монітору рухаються будь-які фантазії дитини, казкові герої, предмети сучасного світу, букви та цифри. Крім того, для дитини комп'ютерні ігри складені так, щоб вона могла уявити ситуацію або випадок, та отримала загальне уявлення про схожі ситуації або предмети. Завдяки цьому у дітей розвиваються різні види мислення та мислительні якості. Освітні комп'ютерні програми для дошкільнят мають величезний потенціал для інтелектуального та емоційно-особистісного розвитку. Зокрема, їх розвивальний характер реалізується через символічне подання інформації та опосередкований характер управління нею. Разом з тим, в асортименті дитячих програм відокремлюють великі групи ігор, які об'єднані в: розвивальні ігри, навчальні ігри, ігри-експерименти, ігри-забави, комп'ютерні діагностичні ігри [2, с. 95].

Для переходу від ігрової до навчальної діяльності необхідно поєднувати дидактичні цілі з можливостями ігрових комп'ютерних технологій. Саме тому якщо використовувати комп'ютерні ігри, то рекомендується введення їх в освітній процес дітей дошкільного віку [3, с. 44].

Звичайно, комп'ютерні ігри не замінять, а доповнять форми ігор і занять в педагогічному процесі. Але дітей можна залучити до набуття початкових навичок роботи з комп'ютерами, якщо вони органічно завзято та уважно включені у гру. Поняття навчальної комп'ютерної гри – це можливість спрямувати діяльність дитини на здобуток дидактичної мети в ігровій формі. Особливістю для комп'ютерної гри є те, що замість партнера по грі може виступати комп'ютер. Ігровою метою такої навчальної гри є стимул для одержання дитиною винагороди, а навчальною метою є придбання знань, умінь і навичок.

Комп'ютері ігри та вправи стимулюють прояви творчої активності дітей. Вони є цікавими та доступними, а ігрові завдання які в них закладені містять не тільки навчальний матеріал, а ще мотив щоб стимулювати дитину. Дошкільник, працюючи за комп'ютером, має реальну можливість бачити на екрані результат своєї роботи. Завдяки комп'ютерим іграм діти краще засвоють матеріал, виявлять прогалини у знаннях та усунуть їх, покажуть рівень інтелектуального розвитку дитини. У дітей спостерігаються позитивні емоційні реакції, що сприяє корегуванню і розвитку психічних процесів. Заняття з використанням комп'ютерних ігор стимулюють у дітей цікавість і прагнення досягати поставленої мети.

Фахівці з Великобританії, які працюють за проєктом освітніх програм Teachers Investigating Educational Multimedia, провели дослідження та, спостерігали за процесом навчанням і розвитком більше як 700 дітей. На заняттях з використанням комп'ютерів та виявили, що комп'ютерні ігри можуть інтенсивно сприяти розвитку як логічного, так і інших видів мислення. Це стосується ігор, де діти будують міста і створюють спільноту людей, наприклад, в іграх SimCity, Championship Manager чи Roller Coaster Tycoon. У цих іграх створюють конфліктні ситуації, які розраховані на певну вікову групу, де учасники цієї гри повинні не тільки досягти позитивної результативності на рівні особистих навчальних цілей, але й своїми успіхами впливати на інших дітей, що діють в подібних ситуаціях. Крім того, при застосуванні комп'ютерних технологій у освітньому процесі для дошкільнят необхідно враховувати наступні фактори: ступінь придатності інформаційного і технологічного

забезпечення навчальному плану, сприятливий вплив мотиваційних орієнтацій на формування в дітей компетентності, умінь та навичок більш високого рівня ніж при звичайному навчанні, можливості варіювання індивідуалізованих і диференційованих навчальних завдань, доповнення та покращення навчального плану за рахунок використання новітніх методик [4, 5].

Отже, вплив на формування пізнавальних та навчальних процесів у дошкільнят завдяки комп'ютерним іграм та програмам у навчальних закладах дає змогу поєднати інноваційні дидактичні функції комп'ютера з можливостями традиційних засобів навчання. Збагатити виховний та навчальний процес новими формами роботи, створити або розробити інноваційні методики, що сприятимуть більш ефективному засвоєнню знань дітьми дошкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буяк Р. Р. Навчаємо граючи. *Початкове навчання та виховання*. 2016. № 25. С. 26–28.
2. Підгорна В. В. Методика та педагогічні умови впровадження мультимедійних технологій в освітній процес. Київ: Просвіта, 2011. 356 с.
3. Таргоній О., Чабанюк Т. Використання інформаційних технологій на уроках у початкових класах. *Сучасна школа України,* 2011. № 2. С. 42–44.
4. Лисенко Н. В., Кирата Н. Р. *Педагогіка українського довкілля*. Івано-Франківськ: Плай, 2002. С. 101-116.
5. Наєнко Г. В., Воробуєва Т. Б. *Курс Користувача ПК.* Донецьк: Поник, 1997. 286 с.

Онищенко Т. В.,
вихователь
ЗДО №16 ,,Веселка''
м. Звягель, Житомирська область
Лонська Л. А.,
вихователь
ЗДО №16 ,,Веселка''
м.Звягель, Житомирська область

ОРГАНІЗОВАНА ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕНЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІДОШКІЛЬНИКІВ

Мовленнєва компетенція — це вміння на практиці доречно користуватися мовою (висловлювати свої думки, бажання, наміри, прохання тощо), використовувати для цього як мовні, так і позамовні (міміка, жести, рухи) та інтонаційні засоби. Це полікомпонентний утвір, що містить такі компетенції:

■ лексичну (наявність певного запасу слів у межах вікового періоду, їх доречне застосування, вживання засобів мовної виразності: приказки, прислів'я, фразеологізми, епітети, порівняння);

■ фонетичну (правильна звуковимова, розвинений фонематичний слух, володіння інтонаційними засобами виразності);

■ граматичну (практичне вживання відповідних граматичних форм рідної мови: рід, число, відмінки, час тощо) та діамонологічну (розуміння зв'язного тексту, вміння відповідати

та звертатися із запитаннями, вести діалог, складати різні види розповідей, переказувати). Мовленням дитина оволодіває в процесі спілкування під час різних видів діяльності, адже всі вони тісно пов'язані з мовленням і супроводжуються ним. Але повсякденного спілкування для становления мовленневої компетенції, звісно, недостатньо. Основною формою навчання дошкільнят у процесі організованої пізнавальної діяльності все ж лишається заняття. Саме на заняттях вихователь систематично та послідовно формує у дітей мовленневі уміння та навички, які закріплюються при спілкуванні дітей під час різних видів діяльності в повсякденному житті. На заняттях з мовленнєвого спілкування діти мають не стільки засвоювати матеріал про навколишній світ, скільки вправлятися в мовленнєвій діяльності. Необхідно звертати увагу вихователів на те, що на такому занятті основну увагу варто зосереджувати на практичному засвоєнні дітьми норм рідної мови (фонетичних, лексичних, граматичних); формуванні навичок розповідання та переказування. Заняття з мовленнєвого спілкування проводять у всіх вікових групах один раз на тиждень лише з підгрупами дітей. Тільки за цієї умови можна забезпечити максимальну мовленнєву активність дітей на занятті.

ВИДИ ЗАНЯТЬ З МОВЛЕННЄВОГО СПІЛКУВАННЯ

Заняття з мовленнєвого спілкування бувають комплексними та тематичними. Комплексне заняття з мовленнєвого спілкування проводиться тричі на місяць. Цей вид заняття поєднує завдання щонайменше з трьох компонентів мовлення, серед яких: звукова культура, лексика, граматика і власне зв'язне мовлення. Причому останнє є обов'язковою складовою такого заняття.

Тематичне заняття з мовленневого спілкування (в методичній літературі зустрічається і під іншої назвою – «домінантне») охоплює лише один компонент мовлення (звукова культура мовлення, лексика або граматика) і проводиться лише один раз на місяць.

ПЛАНУВАННЯ ЗАНЯТЬ З МОВЛЕННЄВОГО СПІЛКУВАННЯ

Доктор педагогічних наук Алла Богуш пропонує проводити протягом місяця три комплексні й одне тематичне заняття з мовленнєвого спілкування: на перші три тижні місяця плануються по одному комплексному, а на останній тиждень — тематичне заняття. Плануючи комплексні заняття, вихователь слідкує, щоб усі завдання з розвитку мовлення рівномірно чергувалися протягом місяця.

Тематичне заняття доцільно планувати на квартал. У першому місяці кварталу, скажімо, у вересні, завданням тематичного заняття може бути формування звукової культури мовлення. Наступного місяця, у жовтні, Тематичне заняття варто присвятити виключно формуванню граматичної правильності мовлення, а у листопаді — словниковій роботі. Відповідно плануються заняття з мовленнєвого спілкування і в наступних кварталах. Плануючи тематичні заняття, необхідно враховувати вікові особливості мовлення дітей. Так, у молодшому дошкільному віці тематичні заняття, присвячені формуванню звукової культури мовлення, можна проводити частіше одного разу на квартал, а в роботі з дітьми старшого дошкільного віку більше уваги слід приділити граматиці. Тож тематичне заняття з формування в старшій групі можна спланувати в одному з кварталів двічі.

Такий підхід до планування занять забезпечує формування у дітей лексичної, фонетичної, граматичної та діамонологічної компетентності. Складаючи програмовий зміст комплексного заняття, вихователь має передбачити розвиток різних компонентів мовлення і відповідно визначити зміст роботи над кожним завданням із розвитку мовлення на цьому занятті. До речі, вихователь сам визначає, які завдання (словник, звукова культура чи зв’язне

мовлення) розв’язувати на початку, в середині чи в кінці заняття – це залежить від його змісту та рівня мовленнєвої підготовки дітей

Освітні завдання тематичного заняття містять завдання по роботі лише за одним компонентом мовлення, наприклад, над звуковою культурою мовлення. Вихователь закріплює той матеріал, який подавався на комплексних заняттях, та додатково планує одне-два нових завдання стосовно роботи над звуковою культурою мовлення. Плануючи тематичне заняття зі словникової роботи, особливу увагу варто приділити формуванню у дітей узагальнюючих понять (меблі, одяг, транспорт тощо), ознайомленню їх з якостями та властивостями предметів. При плануванні треба слідкувати, щоб заняття з мовленнєвого спілкування було взаємопов'язане з іншими заняттями, насамперед з художньої літератури, ознайомлення з навколишнім світом, рідною природою тощо. Так, наприклад, для складання розповіді на занятті з мовленнєвого спілкування дітям слід запропонувати вже знайому картину, яку вони розглядали під час заняття з рідної природи чи ознайомлення з навколишнім світом; для переказу можна взяти твір, З яким дітей ознайомили на занятті з художньої літератури. Пропонуючи тему для розповідання, вихователь має враховувати попередній досвід дітей.

Роль інтегрованих занять у мовленнєвому розвитку дітей.

Державні освітні стандарти передбачають оновлення змісту навчання й виховання на засадах гуманізації, диференціації та інтеграції. Тож принцип інтеграції в сучасній дидактиці розглядається як один з провідних. З огляду на це у дошкільній освіті назріла необхідність поєднувати різні види діяльності та об'єднувати знання із різних галузей на одному занятті. Цього можна досягнути в процесі інтегрованого заняття. На інтегрованому занятті ключовим моментом є тема, а різні види діяльності, що використовуються на ньому, — лише засоби її розкриття. У ході такого заняття для розв'язання одного завдання можна задіяти знання та вміння з різних галузей. Скажімо, педагог пропонує прикрасити новорічну ялинку, намалювавши певну кількість кульок різного кольору. До кожного кольору треба дібрати образну характеристику: фіолетовий колір нагадує вечір, що темним покривалом опускається на землю; червоний колір — дорогоцінний камінь, що аж іскриться на сонечку тощо. Таким чином на одному занятті реалізують завдання і з математики, і з зображувальної діяльності, і з мовленнєвого розвитку. Ще одна особливість інтегрованих занять — збільшення їх тривалості, адже завдяки швидкій зміні видів діяльності діти менше втомлюються і не втрачають інтересу до заняття. До планування інтегрованих занять треба підходити дуже помірковано, їх рекомендовано проводити орієнтовно один раз наквартал з метою закріпити знання, мовленнєві уміння та навички дітей.

Мовленнєвий розвиток дошкільника— складний психологічний процес, що не зводиться до простого відтворення дитиною почутої мови. Він визначається мірою сформованості знань, умінь та навичок дитини і виявляється в соціальній та інтелектуальній активності у колі дорослих та однолітків.

Таким чином, для виховання мовної особистості педагогу необхідно створити оптимальні умови з використанням різних форм роботи: ігри, проблемні ситуації і, звичайно, заняття.

Можаєва Ю.М.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
науковий керівник: **Крамаренко В.О.,**
доктор філософії, старший викладач кафедри
педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ВАРІАТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОЗНАЙОМЛЕНІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПРИРОДОЮ

У світі все актуальніше постає питання використання інформаційних технологій, як один із засобів розвитку дітей, починаючи із дошкільного віку, констатуючи той факт, що в сучасних реаліях дитина народжується „з гаджетом в руках’’.

Класики західноєвропейської педагогіки: К. Ушинський, Ж.Ж. Руссо, А. Симонович, С. Русова, Н. Гавриш, Л. Шульга тощо, досліджували питання, щодо важливості введення методики ознайомлення дітей з природою, як фактор виховання дітей.

Ознайомлення з природою - одне із важливих компонентів формування особистості дошкільника, адже дитина не тільки взаємодіє з природою, але й формує конкретні знання. Наприклад, влітку ніколи не буває снігу або взимку – зеленого листя на деревах. І як не дивно, у цьому нам можуть допомогти інформаційні технології.

Виникає питання, як педагогу поєднати дві зовсім різні сфери, природу й інформатику, щоб зробити освітній процес не тільки корисним, але й цікавим. Це виявитися дуже легко, необхідно правильно визначити етапи формування уявлень, щоб досягти бажаного успіху.

По-перше, сучасні діти сприймають гаджети, більше як розваги. Тому починати формувати знання про навколишній світ за допомогою комп’ютера буде некоректно, так як діти не будуть сприймати це щось важливим.

По-друге, малюки досліджують світ за допомогою сенсорних аналізаторів, тому первинним етапом є контакт дитини і самої природи. Якщо малюк ізольований від навколишнього світу, то в результаті не зможе навіть просто охарактеризувати красу природи. Адже, для цього йому необхідно мати хоч якісь уявлення.

Вихователь має надавати дітям можливість досліджувати природу, контактувати з нею. Замість того, щоб спостерігати із вікна закладу, можна влаштувати дітям екскурсію по території садочка. Дошкільнятам буде дуже цікаво не тільки дізнатися, які види рослини ростуть біль закладу, але й дослідити об’єкти і явища природи.

Отже, якщо формувати знання про явища та об’єкти природи, доступні для їх сприймання, такі як ґрунт, пісок, вода, то необхідно надати можливість доторкнутися рукою,

щоб можливість задіяння сенсорики, щоб відчути їх дотиком та візуально, на прикладі продемонструвати властивості. Наприклад, сухий пісок розсипається з рук, його легко насипати у різні предмети, але якщо полити його водою, то він стає вологим та менш розсипчастим.

Досліджуючи рослини потрібно також дотримувати певних вимог. Підійшовши до будь-якої рослини (квітка, дерево, кущ), педагог спочатку говорить назву, потім коротко історію або легенду, після чого пропонує дітям спробувати самім його дослідити. Як приклад, понюхати, доторкнутись. Після цього усім разом обговорити, щоб і малюки змогли поділитися своїми думками, відповідаючи на різні питання вихователя: «Що вам нагадує цей кущ?», «Чи бачили ви вже подібне?». Якщо на рослину раптом сів метелик або бджілка, то це також з дітьми необхідно обговорити, адже комахи також частина природи.

Досліджувати рослин з дітьми, не виникає важких проблем, адже, спостерігати за ними можна у різну пори року як на подвір'ї, так і приміщенні. Однак, коли необхідно сформувати уявлення про певну пору року, розвинути уміння спостерігати за їх змінами, пояснити, що всі ці зміни взаємопов'язані одне з одними, без технологій буде важко. Тому тут виокремлюємо наступний етап – використання інформаційних технологій, як супровід під час заняття, так і повторення вже відомих уявлень.

Клімат центральної частини України не завжди надає можливість провести екскурсії, спостереження в природі, тобто сенсорно дослідити об'єкти та явища природи. Як рішення проблеми ми пропонуємо фахівцям з дошкільної освіти створення презентацій із зображеннями флори і фауни. У такому випадку ми реалізуємо завдання програми розвитку дітей дошкільного віку, використовуючи не тільки презентації, але й малюнки, мультфільми тощо. Так, педагог вдосконалюючи свою роботу і мотивуючи дітей до пізнання, пропонує їм цілу подорож природою в груповій кімнаті.

Презентації, що поєднуються з елементами, надають можливість повторення матеріалу про догляду за рослинами в групі, мешканцями живого куточку тощо.

Педагог, демонструючи презентацію з зображенням маленького паростка, наочно демонструє процес догляду задля здорового і активного росту рослини. Дітям пропонується декілька варіантів відповідей по догляду за рослиною, з яких вони вибирають єдине вірне. В такому випадку, дошкільник спочатку пригадує з попередніх занять, що необхідно рослині для росту: світло, вода, добриво, а потім обирає правильну відповідь. Процес залучення інформаційних технологій до екологічного розвитку дітей, можна зробити ще цікавішим, додавши різноманітні анімаційні ефекти. Обираючи правильну відповідь, дитина отримає візуальну підтримку від анімованого предмета або персонажа зі словами підтримки, а якщо відповідь невірна, то персонажем пропонується ще одна спроба або підказка. Саме така методика опанування новими знаннями надає фахівцю допомогу та формує в дітях широту поглядів на можливості опанування новими технологіями.

Окрім того, використання інформаційних технологій, як засіб закріплення знань, надає можливість дошкільнику самостійно включитися в створення та розширення наявної інформації складової.

Інтернет пропонує нам безліч різних програм для роботи з дітьми, і кожна по-своєму особлива та корисна.

Як приклад, Tux Paint – програма для малювання дітям від трьох років. У цьому графічному редакторі поданні різні інструменти: лінії, пензлі, олівець, геометричні фігури, гумка, можливість відкату та повернення дії, а також кумедний звуковий супровід. Крім того,

тут присутня функція «штамп». Це різноманітні картинки: рослин, тварин, планет та багато іншого, які можна помістити на полотно. Дана програма є не тільки найефективнішою у знайомленні дітей з комп'ютерною графікою, але закріпленні знань. Малюючи власні картини за допомогою програми Tux Paint, діти орієнтуються на сформовані уявлення про оточуючий світ та доповнюють його новими враженнями і знаннями.

Отже, інформаційні технології краще використовувати і як засіб формування Soft Skills та задля закріплення наявних уявлень та знань. дитини дошкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брук Ф., Янг К. Моя перша книжка про природу. К.:Книголав 2017. 17 с.
2. В'юнник В.О., Ханіна О.Г. Креативні прогулянки в дитячому садку: [посіб.] /, Х.: Основа, 2019. 112 с.
3. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років/ наук. Кер. проєкту В.О. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В Бєленька, О.Л. Богініч, В.М Вертугіна [та ін.] ; наук. ред. Г.В. Бєленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К. :Київ ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

Бочкарьова О. О.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка"
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Дорошенко Т. М.,**
викладач кафедри педагогіки,
психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка"
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

РОЗВИТОК МАТЕМАТИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗА ДОПОМОГОЮ STREAM-ОСВІТИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Державне Законодавство України щодо розвитку освіти в Україні у 21 столітті "Про дошкільну освіту" наголошує на важливості розвитку освітніх технологій, підкреслює важливість розвитку освітніх технологій, які спрямовані на озброєння дітей найбільш продуктивними видами і формами мислення, які розвиваються в процесі природничо-математичної освіти. Питання математичної освіти сьогодні набуває все більшої актуальності. Це пов'язано насамперед з тим, що ця наука значною мірою проникла в різні галузі знань. Ціль сучасних вихователів - розвинути ключові математичні поняття, які допомагають сформувати гнучкість дитячого мислення, вчать шукати шляхи вирішення проблем нестандартними способами. Математика прищеплює вміння виходити за межі звичних способів мислення,

вирішувати проблеми та шукати інші шляхи вирішення завдань. Тому математичний розвиток дітей дуже важливий.

У дошкільному віці старший дошкільний вік є особливо важливим і багатим на нові зміни. Найважливіші зміни охоплюють когнітивну, спонтанну та емоційну сфери дітей старшого дошкільного віку. Старші діти здатні діяти довільно і контролювати свою розумову діяльність. Пам'ять характеризується довільністю процесів запам'ятовування та відтворення. Мислення все ще наочно-образне, але поступово стає словесним. Розвиток мови та уяви у дітей дошкільного віку нерозривно пов'язаний з розвитком мислення [7].

Дітям часто доводиться докладати максимум зусиль, щоб розв'язати певні математичні задачі. Тому метою досліджень психологів і педагогів є визначення оптимального (природовідповідного) змісту математичної інформації для засвоєння дітьми дошкільного віку. Особливого значення набуває формування математичних дій у дітей дошкільного віку. (О. Грибанова, М. Макляк, Н. Непомняща), специфіка сприймання геометричних фігур та форми предметів (О. Запорожець, Н. Корзакова, Н. Пеневська, Н. Сохіна), засвоєння величини об'єкта та формування величини предмета та просторових уявлень (В. Котирло, Т. Мусеїбова), складено чимало методичних посібників. Укладено багато методичних посібників, спрямованих на розвиток логічного та творчого мислення у дітей дошкільного віку під час формування математичних уявлень (Н. Дикань, Г. Леушина, Л. Метріна, З. Михайлова, В. Стальченко, К. Щербакова та ін.), в яких узагальнено методики реалізації індивідуального та диференційованого підходів. Методика реалізації індивідуального та диференційованого підходів у процесі формування математичних уявлень у дітей дошкільного віку (Н. Баглає. Баглаєва, Степанова) та "Ефективні методи формування первинних математичних уявлень у дітей старшого дошкільного віку" (Баглаєва, Степанова). Ефективні методи формування первинних математичних уявлень у дітей старшого дошкільного віку (О.Брежнєва, Л.Гайдаржиська, Л.Зайцева, О.Фунтикова) [3, с. 25].

Новітня технологія - STREAM-освіта (Science, Technology, Reading + WRiting, Engineering, Arts and Mathematics) - це інтегрований освітній підхід до формування у дітей уявлень і навичок у галузях наук. До них належать: технології, читання і письмо , інженерія, мистецтво, математика, що передбачає формування у дітей уявлень та навичок у цих галузях [4].

Ця технологія передбачає забезпечення розвитку у дітей дошкільного віку базових (стартових) компетенцій та особистісних якостей, що сприяють формуванню творчої, технічної та продуктивної компетентностей. Розвиває сенсорні, інтелектуальні і творчі здібності, дитячих інтересів, допитливості та пізнавальної мотивації. Результати досліджень сучасних науковців (наприклад, Н. Гавриш, І. Кіндрат) доводять, що інтегративний підхід є більш ефективним, ніж традиційний. Взаємопроникнення та систематизація знань дітей, формування цілісної та багатовимірної картини світу, когнітивний розвиток.

Особливості технології STREAM у роботі з дітьми дошкільного віку полягають у наступному. До особливостей технології STREAM у роботі з дітьми дошкільного віку можна віднести різні види наборів для творчості (дерев'яні, металеві та пластикові "Поєднайко", "Липучки", конструктори LEGO та ін.), які сприяють розвитку дитячого мислення, уяви, фантазії та творчості. У процесі навчання з дітьми слід використовувати проблемно-пошукові методи, підтримуючи позитивний діалог треба використовувати відкриті запитання, які стимулюють до відповідей дітей. Із стимулюючих питань до відповіді, можна використовувати: „Що б ти зробив, якби я зробила так? Як би ти повернув цю частину, щоб

отримати фігуру, подібну до тієї, що на малюнку?; "Що тобі потрібно зробити?"; "Що змінилося?"; "Як ти думаєш, якщо я зроблю це?" [2, с. 8]. Отримавши відповіді, вчитель звертає увагу на логічне мислення дитини та його бажання до пізнання. Завдання вихователя стимулювати пізнавальну активність та заохочувати математичну діяльність вихованців. Всі ці методи мають потужні пізнавальні можливості для когнітивного, емоційного та творчого розвитку дітей дошкільного віку, які пов'язані з технологіями.

Діти старшого дошкільного віку особливо люблять досліджувати таємниці LEGO. Вміння дітей ідентифікувати деталі за формою, кольором, кількістю розвивають моторику та навички вирішення проблем. Гра "LEGO" - це засіб дослідження та орієнтації дітей у реальному світі. Мотивує до конструктивної діяльності, активного включення дитини в ігровий процес, виховує у дитини толерантне ставлення до оточуючих та закладає основу для розвитку навичок навчання [6].

ЛІТЕРАТУРА

1. Інтергація LEGO-технологій в освітній процес. *Інтеграція LEGO*: веб-сайт. URL:http://dnz12.sumy.ua/intergatsiyalego-tehnologiy-v-osvitniy-protse

2. Концепція розвитку STEM-освіти на період до 2027 року. *Законодавча рада України:* веб-сайт.

URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-p#Text

3. Кривошея Т. Взаємозв'язок образного і логічного мислення як шлях до гармонізації розумової діяльності дошкільників. Імідж сучасного педагога : науково-практичний освітньо-популярний журнал. 2015. № 6. С. 25–27.

4. Крутій К. Л., Грицишина Т. І. STREAM-освіта дошкільнят: виховуємо культуру інженерного мислення. Дошкільне виховання. 2016. №1. С. 3–7.

5. Крутій К. Л. «STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт». Альтернативна програма формування культури інженерного мислення в дошкільників. Київ: 2019. 146 с.

6. Стеценко І. ЛЕГО-конструювання як компонент STREAM-освіти для дошкільників. *Комп'ютер у школі та сім'ї*/Київ:Фенікс,2016. С. 37–41;

7. Щербакова К. Й. Теорія і методика логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку: навчальний посібник. Мелітополь: Вид. буд. Мелітопольської міської друкарні, 2015. 200 с.

Папка Л. М.,
вихователь
дошкільного навчального закладу
(ясла-садок) № 63 ,,Посмішка''
м. Кропивницький

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ – LEGO „ШІСТЬ ЦЕГЛИНОК'' В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Головна мета дошкільної освіти в Україні створити сприятливі умови для особистісного становлення дітей, забезпечити їх збалансований розвиток, узгодженість у житті основних тенденцій до самореалізації, саморозвитку та самозбереження, формування життєвої

компетентності, розвитку ціннісного ставлення до світу, природи, культури, людей, самих себе. Одним із ефективних засобів педагогічного впливу на розвиток особистості дошкільника є використання інноваційних технологій. Інноваційні технології пронизують всі сфери дошкільної освіти.

Вітчизняні та зарубіжні педагоги відзначають, що використання в роботі з дітьми наборів LEGO дозволяє за більш короткий час досягти стійких позитивних результатів у навчанні та вихованні. Кожна дитина любить і хоче грати, але не кожен може навчитися це робити самостійно, та ще й не з кожною іграшкою. У той же час, як показали експериментальні дослідження, гра в LEGO ефективно сприяє розвиткові дітей. Підкреслюючи соціальну значимість іграшок і порівнюючи їх з міні-предметами реального світу, через які дитина доповнює уявлення про навколишній світ, Г.В. Плеханов і Б.П. Нікітін в той же час відзначали, що ці готові іграшки позбавляють дитину можливості творити самому. Про це ж багато років тому в своїй книзі про іграшки писав французький соціолог і філософ Роланд Бартес, кажучи, що головним для дитини в грі є мікрокосмос, аналогічний світу дорослих, що складається з предметів дорослих, тільки в мініатюрі: «До цього космосу віри і складних перекладень дитина може ставитися тільки як власник і споживач, ніколи – як винахідник і творець. Діти вправляються виконувати дії без казковості, без подиву, без радості. Дитина отримує все готове, їй не треба думати і працювати над тим, якою має бути її іграшка. Вони створюють дітей-споживачів, а не дітей-творців». У той же час навіть самий маленький набір будівельних елементів відкриває дитині новий світ. Дитина не споживає, вона творить.

Сучасні діти з легкістю засвоюють інформаційно–комунікативні засоби, і традиційними засобами їх важко здивувати. Наші діти живуть в світі комп'ютерів, Інтернету, електроніки, автоматики і вони хочуть бачити це в освітній діяльності: вчити, використовувати, розуміти. Бурхливим розвитком інноваційних технологій став LEGO–конструктор, який увійшов у життя дітей і став невід'ємною його частиною. LEGO–конструктор для дошкільників достатньо різноманітний і має дуже велику кількість деталей за допомогою яких діти створюють цікаві іграшки для себе та друзів. LEGO завжди передбачає конструювання чогось, що є відповіддю дитини на запитання, проблемну ситуацію, яку вона сама собі змоделювала. Досвід роботи з LEGO – конструктором дає змогу перейти від дуже великої кількості деталей до обмеженої, а саме LEGO ,,ШІСТЬ ЦЕГЛИНОК".

LEGO ,,ШІСТЬ ЦЕГЛИНОК"– це технологічний інструмент для навчання. Виконуючи веселі завдання і граючись набором з шести різнокольорових цеглинок LEGO, діти тренують пам'ять, розвивають моторику і мислять творчо. Крім того, використання цієї технології дає можливість адаптувати і, звичайно, створювати власні завдання відповідно до вмінь та інтересів дітей. Використання LEGO ,,ШІСТЬ ЦЕГЛИНОК" в сучасному навчанні має цілий ряд переваг перед традиційним навчанням. Серед них:

– широкі можливості впродовж дня обирати самостійно завдання;

– посилення мотивації навчання (не тільки новизна роботи з LEGO ,,ШІСТЬ ЦЕГЛИНОК'' сприяють підвищенню інтересу до навчання, а й дають можливість самостійно підходити до вирішення складних завдань);

– розширення можливостей використовувати LEGO ,,ШІСТЬ ЦЕГЛИНОК'' в освітньому процесі;

– забезпечення активного включення в навчальний процес усіх дітей.

LEGO ,,ШІСТЬ ЦЕГЛИНОК'' повністю відповідає інтересам дітей, їх здібностям і можливостям, оскільки є виключно дитячою діяльністю. LEGO ,,ШІСТЬ ЦЕГЛИНОК'' дають

змогу швидше удосконалити навички і уміння, розумовий, фізичний і естетичний розвиток дитини, розширюються уявлення про предмети та явища, розвиваються уміння: спостерігати, аналізувати, порівнювати, виділяти характерні істотні ознаки предметів і явищ узагальнювати за ознаками.

Використання елементів LEGO-конструктора на заняттях ставить перед педагогами такі завдання:

- формувати у дітей цілісну систему уявлень про навколишній світ (про світ людей, природи, речей);
- формувати елементарні знання з основ математики, фізики, механіки;
- навчати дошкільників основним прийомам та способам конструювання різних моделей з деталей LEGO-конструктора;
- формувати загальні вміння - виконувати завдання відповідно до поставленої мети;
- доводити розпочату роботу до кінця, працювати поряд і разом з дорослим, з однолітками;
- планувати діяльність;
- аналізувати та оцінювати її результат;
- розвивати дрібну моторику, формувати зорову координацію рухів, правильну поставу;
- створювати умови для активного розвитку всіх психічних процесів, зокрема конструктивного мислення; репродуктивної та творчої уяви; образної, рухової та словеснологічної пам'яті;
- збагачувати активний словник дошкільників та формувати навички зв'язного мовлення, вербального та невербального спілкування;
- формувати морально-етичні цінності; виховувати такі базові якості особистості, як самостійність, цілеспрямованість, наполегливість, креативність.

Використання LEGO „ШІСТЬ ЦЕГЛИНОК" в освітньому процесі дає вагомий вплив на розвиток дитини, радикально змінюючи характер пізнавальної діяльності. За допомогою даної технології педагог адаптує освітньому процес відповідно вмінь та навичок дітей, що активізує інтерес до навчання.

Систематична послідовна робота з LEGO „ШІСТЬ ЦЕГЛИНОК" з дітьми дошкільного віку досить позитивно впливає на підвищення у них рівня розвитку пам'яті, розумових операцій, уміння логічно міркувати, розвитку творчої діяльності, у цілому інтелектуальної сфери діяльності. Все це впливає на загальний рівень розвитку дітей. LEGO „ШІСТЬ ЦЕГЛИНОК" є чудовим матеріалом всебічного розвитку дошкільників, що забезпечує інтеграцію різних видів діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базова програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. керівник О. В. Проскура, Л.П. Кочина, та ін. Київ, 2012.

2. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція. Київ, 2012.

3. Гончаренко А. П. Сучасні підходи до розвитку мовлення дітей. Дошкільне виховання. 2004. №7. С. 5–9.

4. Лапшина І. М. Специфіка формування мовної особистості дітей дошкільного та молодшого шкільного віку Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: збірник матеріалів науково–практичної конференції

викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М.Коцюбинського, 1–2 квітня 2015 р.) / за ред. Г. С.Тарасенко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. №4. С.194–198.

5. Рома О. Ю. Шість цеглинокв освітньому просторі школи. Київ, 2018. 32 с.

6. Пеккер Т. В. Програма розвитку конструктивних здібностей дітей дошкільного віку ЛЕГО конструювання. Київ, 2010. 20 с.

7. Програма розвитку дитини від 2 до 6 років та методичні рекомендації ,,Безпечний світ гри з LEGO" О. Ю. Рома, В. Ю. Близнюк, О. П. Борук. Київ, 2016. 140 с. 138 doi: 10.5281/zenodo.2609041 УДК 373.2.016:81’233]:001.895 Савчин О. М., ДВНЗ Переяслав–Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сков

Мушик К. М.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Ільченко О. В.,**
викладач кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕМПАТІЙНИХ ПРОЯВІВ У ДОШКІЛЬНОМУ ДИТИНСТВІ

Проблема формування емпатії в період дошкільного дитинства, безумовно, входить в ряд найскладніших у психологічній науці. Багато науковців звертались до цієї теми у своїх працях, зазначаючи, що цей період є не тільки найважливішим й найбільш сприятливим для формування ігрової діяльності але й також грає важливу роль у соціальному розвитку дитини - те, як вона будує взаємини з оточуючими її людьми в сім’ї та поза її межами.

Емоції є невід’ємною складовою міжлюдських взаємин, а тим більше

дітей. Тому не менш важливим завданням вихователя є познайомити дитину з

усім їх спектром, навчити керувати ними, а також донести, що жодну емоцію не можна вважати негативною, оскільки кожна має право на прояв, бодай згідно фізіологічних показань. Однак слід пам’ятати, що постійні стреси, яким може піддаватись дитина в цьому віці, можуть привести до подальшого відставання у розумовому розвитку, що в майбутньому може завадити здатності до навчання.

Емоції, що різняться за своїми проявами і є індивідуальними від дитини

до дитини, слід розглядати й в контексті раціонального мислення. На своєму шляху дитина стикається зі складними задачами, які необхідно подолати, найчастіше не одноразово,

які потім відкладуться спогадами, що будуть вирішальними у деяких життєвих виборах дитини - як от дилема власного вибору – з ким можна потоваришувати, поділитись іграшками або довірити таємницю, а з ким цього робити не варто.

Також, слід відмітити, що емпатійні почуття напряму залежать та є взаємозв'язаними з рівнем розвитку емоційного інтелекту дитини. Під емоційним інтелектом розуміємо здатність дитини розуміти власні почуття та почуття інших людей. Як вже було зазначено вище, емоційність є основною психофізіологічною особливістю дітей періоду дошкільного дитинства. Саме в цей період розпочинається формування емоційного інтелекту, одночасно з яким формуються також базові вміння, за допомогою яких дитина вчиться розуміти власні переживання і керувати ними.

Для формування емоційного інтелекту дитина має пройти декілька етапів. На першому з них вона вчиться, насамперед, бути в контакті з собою, розуміти власні емоції та позначати власні почуття. Коли дошкільник впорався з цим завданням, він переходить до наступного, другого, на якому визначаючи власну реакцію на майбутні події вже здатен керувати своїми емоціями, а також вміє знаходити позитивні шляхи подолання деконструктивних почуттів.

Завершає формування останній етап – дитина виховує здатність до підвищеної чутливості до почуттів і настоїв інших, а також вміння швидко й глибоко реагувати на життєві події.

Саме так позитивні взаємини набувають рис корисних соціальних навичок, завдяки яким малюк зможе вчасно запобігти конфліктній ситуації і підтримувати хороші стосунки з іншими дітьми. В цьому аспекті ми розглядаємо емоційний інтелект, як фактор успішної взаємодії з навколишнім світом, в наслідок чого дитина, усвідомлюючи ставлення до себе, краще розуміє інших.

Можна виділити наступні чинники, які впливають на формування емоційного інтелекту дошкільника: внутрішні, а саме – темперамент, сенситивні періоди розвитку; та зовнішні, в які входять соціальне середовище і не менш важлива, постать дорослого. Але також слід не забувати, що прояв емоцій малюка залежить також від її темпераменту й сенситивного періоду, в якому вона зараз перебуває. Тому, наприклад, у період кризи трьох річна дитина зовсім по іншому реагуватиме на той чи інший подразник аніж дитина, яка ще не досягла або вже пройшла її.

Формування емпатії є важливим ще й тому, що вона грає роль у формуванні взаємодопомоги – ще однієї важливої форми взаємовідносин, яку необхідно засвоїти малюку у період дошкільного дитинства. Ж.Ж. Руссо, Платон та інші науковці розглядали взаємодопомогу як суспільну функцію, що об'єднує людей і сприяє розвитку суспільних взаємин. Педагоги ж розглядають її, як моральну активність та милосердя.

Емпатію можна вважати дійовим механізмом прийняття моральних норм і взаємодопомоги дитиною. Вона вчиться розуміти внутрішній світ інших, маральний стан людей, співпереживати і співчувати, що є основою формування толерантної особистості.

Зрозуміти почуття інших, ужитися в них дошкільникам допомагає гра. В.В Зеньковський казав, що діти завжди грають в „людину'' й ігри служать засобом уживання в усю повноту людських відносин, у все неозоре багатство соціального життя. Під час гри-драматизації, в сюжетно-рольовій грі діти найкраще навчаються бачити внутрішній світ іншої дитини, співпереживати разом з нею, приймати її роль, співставляти її точку зору зі своєю, проявляти співчуття. Проте, малюку важко перенести кращі досягнення зі свого ігрового досвіду у реальний світ стосунків. Психіка дитини в цей період ще досить центрована і його

бачення світу дещо порівнюється зі всією реальністю. Вона ще не може, як дорослий, пережити всю радість іншої дитини і заздрячи їй, відчути смуток. Проте розвиток здатності до децентрації дозволяє дитині при співпереживанні - однолітку чи літературному герою, комусь з батьків або братів чи сестер, - зі своїх почуттів переключитися на почуття об'єкта емпатії, проявити співчуття до нього і відчути переживання протилежної модальності, якщо вони йому не емпанують.

Отже, емпатію вважаємо важливим чинником морального розвитку особистості і розглядаємо її, як ефективний засіб, за допомогою якого можна допомогти дитині розкрити і засвоїти внутрішнє єство, моральні відносини і естетичні норми, що при цьому зростають. Емпатія сприяє розвитку гуманності, безкорисливому піклуванні про благо інших і готовності до самопожертви. В цьому випадку емпатійне відчуття стає мотивом –посередником у діяльності допомоги і взаємодопомоги малюків.

Тому, вивчення й знаходження можливостей формування емпатії у дитини в період дошкільного дитинства за допомогою інтерактивних засобів є важливим у подальшій роботі вихователів і є перспективним напрямом у подальшій науково-пошуковій роботі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Візник І.М. Особливості розвитку емпатії у дітей дошкільного віку. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія. 2022. С. 34-39.
2. Кириленко Альона. Розвиток емоційного інтелекту важковиховуваних дітей молодшого шкільного віку: Збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції. Вінниця, 2022. С. 23-25.
3. Смоліна О.С. Роль емпатії у формуванні взаємодопомоги дітей дошкільного віку: Збірник наукових праць Кам'янець подільського. 2012. С. 186-192.
4. Філіпішена І.М. Реалізація наступності у формуванні емпатії дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: Збірник наукових праць ,,Педагогічні науки''. 2008. С. 173-175.
5. Чисткова Ю.Ю,. Полікарпова М.С. Формування емоційного інтелекту в дошкільному віці: Збірник ,,Science and technology: problems and innovations''. Proceedings of I International Scientific and Practical Conference. Osaka: Japan, 19-21 October 2022. С. 236-238.

Габчак А. В.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка
м. Дрогобич

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИХОВАННЯ ПРАЦЕЛЮБНОСТІ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Постійна зміна економічних, технологічних та соціокультурних умов вимагає від дітей більшої адаптивності та навичок, пов'язаних з працею та самоорганізацією. Виховання працелюбності старших дошкільників надає можливість дітям здобувати цінні навички, які будуть корисні не лише в дитячому віці, але й протягом усього життя. Поняття "праця" в контексті виховання дітей відіграє ключову роль у розвитку їхньої особистості. Процес

виховання дошкільників тісно пов'язаний із формуванням у них моральних цінностей і навичок, які допомагають їм стати активними та відповідальними членами суспільства [2]. Праця визначається як свідома та цілеспрямована діяльність людини, спрямована на створення матеріальних і духовних цінностей. Ці цінності несуть суспільне значення і слугують для задоволення потреб як окремої особистості, так і суспільства в цілому. Вагому роль у цьому контексті відіграє розвиток громадянських якостей та навичок колективної спільної діяльності, особливо в старших дошкільників.

Варто зауважити, що процес виховання через працю не обмежується лише дошкільним віком. Навіть у цьому періоді закладаються основи для подальшого розвитку якостей, таких як самостійність, відповідальність, здатність до самооцінки, активність і ініціативність. Ці якості формують особистість дитини і впливають на її ставлення до праці та власних обов'язків у майбутньому. Якщо говорити про мету виховання дітей до праці, то вона є однаковою як для закладів дошкільної освіти, так і сімей. Вихованні діти поважають працю інших людей, ставляться з повагою до результатів своєї праці і готові надавати допомогу дорослим членам сім'ї у виконанні трудових завдань.

Слід враховувати, що підходи до виховання можуть відрізнятися в кожній сім'ї. Різні обставини можуть впливати на те, як батьки виховують своїх дітей. Завдання вихователя полягає у тому, щоб спонукати членів сім'ї до співпраці або, принаймні, допомогти їм краще розуміти педагогічний процес в закладі дошкільної освіти. Виховання працелюбності як особистісної якості дошкільників вимагає створення відповідних педагогічних умов у закладі дошкільної освіти.

Створення емоційно-позитивної атмосфери в закладі дошкільної освіти є важливим аспектом трудового виховання. Діти повинні відчувати, що дорослі, які їх оточують, працюють з ентузіазмом та насолодою. Такий підхід допомагає дітям розуміти, що праця може бути цікавою та захоплюючою, а не просто обов'язком. Дорослі повинні бути прикладом для дітей, не скаржитись на труднощі, а навпаки, знаходити радість у досягненні позитивного результату. Важливо підкреслити досягнення дітей шляхом вручення нагород і похвал, що спонукає дошкільників до активної діяльності та прагнення вдосконалювати свої навички. Обговорення результатів праці в групі дає можливість дітям ділитися своїми досягненнями та вчитися одне від одного. Підтримка позитивного налаштування є основною складовою в створенні сприятливого середовища для розвитку працелюбності.

Взаємодія вихователів та батьків у процесі трудового виховання дітей покращує їх сприйняття праці. Батьки повинні бути інформовані про завдання та методи трудового виховання, щоб сприяти їхній реалізації в сімейному середовищі. Не менш важливо, щоб матеріали та обладнання відповідали віку та потребам дітей, а також були доступні для всіх. Це сприяє активній творчій діяльності та розвитку практичних навичок, що формує позитивне ставлення до праці через практичний досвід.

Систематичність дитячої праці передбачає регулярне і обов’язкове залучення всіх дітей до різних видів праці. Це створює можливість для дітей брати участь у різних аспектах діяльності, розвивати господарські навички, розважатися та допомагати іншим. Важливо враховувати індивідуальні особливості та інтереси кожної дитини, не примушувати їх працювати, а натомість створювати стимули та умови, в яких вони бажатимуть активно займатися працею [1]. Розвиток працелюбності дітей включає в себе кілька етапів, таких як розвиток умінь визначати цілі праці, створення соціальних мотивів для трудової діяльності, а також розвиток навичок та умінь, пов'язаних з працею. Роль вихователя у цьому процесі є

важливою, оскільки він сприяє формуванню позитивного ставлення дітей до праці та розвиває їхні трудові навички.

Отже, виховання працелюбності у дітей має вагоме значення для їхнього соціального та особистісного розвитку, сприяючи формуванню цінностей, навичок та підходу до праці в майбутньому житті. Виховання працелюбності старших дошкільників в умовах закладу дошкільної освіти допоможе сформувати у них правильне ставлення до праці в майбутньому. Найбільш ефективним методом виховання працелюбності є використання ігрових методів, які дозволяють дітям навчатися виконувати завдання, вирішувати проблеми та співпрацювати з іншими дітьми.

Важливо розуміти, що виховання працелюбності – це постійний процес, який потребує терпіння та віри в успіх. Усе це має важливе значення для формування особистості дитини та готовності її до подальшого навчання та життя. Діти, які навчаються цінувати працю та виконувати свої обов'язки з інтересом та відповідальністю, мають більше можливостей для успіху у майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горопаха Н. Підготовка майбутніх вихователів до формування у дошкільників ціннісного ставлення до праці. *Інноватика у вихованні.* 2018. Вип. 7(1). С. 84–93.

2. Літіченко О. Теоретичні аспекти виховання культури праці в дітей дошкільного віку. *Актуальні питання гуманітарних наук.* 2020. Вип. 28(2). С. 238–242.

Войтович Г. І.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка
м. Дрогобич

ХУДОЖНЬО-МОВЛЕНЕВИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У сучасному кризовому періоді розвитку нашого суспільства важливо розглядати напрям художньо-мовленнєвого розвитку, який враховує національні інтереси держави, що бореться за право на самостійність в європейському контексті. Українські традиції та народна культура стають ключовими для освітніх педагогічних процесів, тому вони повинні бути активно впроваджені в методичні розробки та оновлені в змісті навчання. Фольклор має важливе місце в передачі скарбів національної культури, соціальних норм та моральних цінностей через метафори, казки, байки, загадки і забавлянки. Це створює особливий мовленнєвий контекст та підкреслює національну ментальність.

Проблеми українознавства привертають увагу педагогів, письменників та громадських діячів, які роблять акцент на використанні національного фольклору для виховання нового покоління та популяризації рідної мови, включаючи говори різних регіонів. Це важливо для переосмислення фольклору та збереження демократичних традицій виховання. З іншого боку, науково-технічний прогрес та цифровізація знань вимагають володіння англійською мовою як засобом міжнародного спілкування. Це ставить виклик перед освітніми інститутами щодо

забезпечення дітей як знаннями своєї культури, так і навичками англійської мови та інформаційних технологій.

Процес розвитку мовлення у дітей дошкільного віку є складним і різностороннім. Включає в себе сприймання мови на слух, розуміння, вимову звуків, спостереження за навколишнім світом, вираження власних почуттів та порівняння їх з текстами. Наслідки діяльності та спостереження впливають на розвиток мовлення, тому розвиток навичок спостереження та опису об'єктів та подій вимагає розвитку мови. Досягнення комунікативно-мовленнєвої компетентності у дітей дошкільного віку вимагає уваги з боку педагогів і психологів, і важливість цього процесу відзначена у сучасних програмах для розвитку дітей.

Поняття «художньо-мовленнєва компетентність» науковці трактують як здатність дитини виражати свої думки та почуття, як вербально, так і невербально. Вона включає фонетичний, лексичний, граматичний, діалогічний, монологічний аспекти та показує їх взаємозалежність і важливість одне для одного [2]. У художньому мовленні мова стає інструментом для вираження краси та культури української мови у всіх дітей, незалежно від їх національності, оскільки освіта в Україні передбачає володіння українською мовою. Вихователям у закладах дошкільної освіти важливо формувати позитивне ставлення до української мови, підкреслюючи її красу та красу народного фольклору. Це сприяє розвитку естетичного смаку та розумінню краси української мови на ранніх стадіях виховання дітей.

Розвиток художнього мовлення є ключовим для того, щоб діти могли впевнено та креативно використовувати мовні навички у спілкуванні рідною мовою та творчо її інтерпретувати. На нашу думку, сучасна дошкільна освіта важлива не лише для надання знань про світ, але також для формування мовленнєвої культури, патріотичних почуттів та розвитку творчого підходу з урахуванням національної ідентичності. Ця освіта сприяє розумовому розвитку та систематизації культурологічного контексту, що найкраще відображено в народній мудрості та фольклорі.

Отже, дошкільна освіта має передбачати не лише передачу інформації про предметний світ, а також презентувати літературні скарбниці та мовні зразки, які сприяють оптимістичному сприйняттю світу з урахуванням національного колориту. Це допомагає формувати цілісне розуміння світу та залишає місце для творчого розвитку дитини. Такий підхід підсилює роль освіти в особистісному розвитку з акцентом на культурологічні принципи, національне виховання та мовну компетентність.

У закладі дошкільної освіти розглядаються різні методи використання казок в освітньому процесі. Серед них зустрічаються такі підходи, як театралізація та рольова гра, інсценізація казкових подій, відтворення основних рис персонажів, розвиток сюжетних ігор, використання дидактичних ігор, обговорення моральних та етичних аспектів у бесідах, а також спільне створення казок з дітьми і аналіз ілюстрацій до них. Під час роботи з казками важливо враховувати індивідуальні особливості дітей та їх потреби. Казку можна обирати так, щоб сюжет відповідав конкретній дитині, або обговорити вибір зі всією групою. Для успішної роботи з казкою важливо часто перечитувати її, враховуючи бажання дітей. Для дошкільників важлива повторюваність, яка допомагає їм краще розуміти та сприймати казкові події [1].

Після прочитання казки дітям слід надати час для роздумів та поставити питання, які сприяють їхньому розумінню та аналізу сюжету. Пізніше можна пропонувати дітям переказувати сюжет, доповнюючи його власними ідеями. Під час обговорення та бесіди щодо моральних аспектів у казці, вихователю варто обрати декілька завдань, які спрямовані на розвиток практичних навичок та навичок взаємодії в реальних ситуаціях, які цікаві дітям.

Важливо підкреслювати виховні аспекти, такі як чуйність, довіра, доброзичливість, обережність, щирість та сміливість, які виявляються героями казок у їх боротьбі за істину.

Під час співпраці з батьками, педагог може надати поради щодо вибору казок і їх правильної подачі. Важливо попередньо ознайомитися зі змістом казки, розуміти її мораль, розглянути ілюстрації та розглянути можливість використання імпровізацій. Також, важливо визначити актуальність обраної казки для дитини та її потреб.

ЛІТЕРАТУРА

1. Калузька Л., Чекан О. Казкова розмовлялочка за малюнками: посібник для роботи з дітьми 6-го року життя. Тернопіль: Мандрівець, 2020. 48 с.

2. Тур Л. В. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільників: Навч.-метод. посіб. Харків: ВГ „Основа'', 2016. 112 с.

Іванчук С. А.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти ДВНЗ
„Донбаський державний педагогічний університет''
м. Дніпро – м. Слов'янськ

АРТ-ТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЗНМ

Зв'язне мовлення являє собою найскладнішу форму мовленнєвої діяльності. У сучасному світі вбачається необхідність у пошуку більш нових, ефективних методів розвитку зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку з ЗНМ, якими є методи арт-терапії.

Будучи засобом невербального (тобто безсловесного) спілкування, арт-терапія є особливо цінною для дітей із ЗНМ. Крім того, арт-терапія має на меті не „навчити" дошкільника того чи іншого виду мистецтва, а чинить терапевтичну дію через саме мистецтво і процес.

Згідно В. Литвиненко, функція арт-терапії дає змогу дошкільнику звільнитися від негативних станів, які дитина не здатна самостійно усвідомити, висловити та вирішити комунікативним шляхом. Регулятивна функція терапії мистецтвом дає змогу зняти нервово-психічне напруження, регулювати психосоматичні процеси, коригувати емоційно-вольові процеси, моделювати позитивні процеси та психоемоційні стани. Комунікативно-рефлексивна функція забезпечує корекцію порушень спілкування, формування адекватної міжособистісної поведінки, самооцінки, яка поліпшує процес соціалізації дитини з ЗНМ [2].

Усі види арт-терапії (казкотерапія, пісочну терапія, ігротерапія, музикотерапія і танцювальна терапія, лялькотерапія, імаготерапія, ізотерапія, психогімнастика, пісочна терапія) є основою мультимодальних арт-технологій.

Музикотерапія – це метод арт-терапії, який використовує музику як основний психокорекційний вплив. Музика може використовуватися як цілісний, ізольований метод психокорекційного впливу (прослуховування музики, музикування) або як додатковий супровід, що слугує засобом посилення впливу та ефективності інших методів. Крім регуляторної та комунікативної функцій, музикотерапія має також реактивну функцію,

спрямовану на досягнення катарсису. У поєднанні з музикотерапією в психології широко використовується танцювальна терапія.

Танцювальна терапія – це різновид кінезітерапії (психокорекційного впливу через рух). Танцювальна терапія надає унікальну можливість дітям з проблемами комунікації – самовиразитися, що є особливо актуальною і для дошкільників із ЗНМ. Різновидом танцювальної терапії є корекційна ритміка – вид активної музично-танцювальної терапії, в основі якого лежить синтез музично-ритмічного рухливого впливу [4].

Малюнкова терапія – широкий пласт арт-терапевтичних методик, психокорекційний вплив яких здійснюється за допомогою образотворчого мистецтва: малювання, ліплення, декоративно-прикладне мистецтво тощо. Терапія малюнком здійснюється через проекцію особистості дитини, яка в символічній формі представляє бачення і ставлення дитини до світу. Для малюнкової терапії головним є не результат, а процес творчості, саме він має терапевтичну та психокорекційну дію [4]. До різновидів малюнкової терапії також відносять ігри з різними неструктурованими матеріалами: пісочна терапія, ігри з глиною, солоним тістом, водою тощо.

Пісочна терапія. Пісок – матеріал для роботи з дітьми будь-якого віку. Використання його в корекційних цілях далеко не нове. З величезним інтересом діти беруть участь у виконанні завдань педагога в „пісочниці’’з різними наповнювачами (піском, манкою, гречкою, рисом, дрібними іграшками). Її використання розвиває дрібну моторику, дозволяє закріпити мовні вміння дітей. [4].

Кольоротерапія. Педагогам необхідно володіти елементарною інформацією про кольори та використовувати ці знання в корекційному процесі. Завдання з кольором допомагають розвивати у дітей увагу, зосередженість. Метод занурення в певний колір в даний час активно використовується в практиці роботи ЗДО: з малоактивними, пасивними дітьми педагоги використовують для активізації завдання з використанням червоного кольору, помаранчевого або жовтого кольорів; гіперактивним дітям пропонуються вправи з холодними відтінками кольору: блакитним, синім або зеленим [5].

Водна терапія надає дітям практично необмежені можливості для отримання приємних відчуттів, розвитку різноманітних рецепторів та пізнавальної активності. Цінність цієї технології полягає в тому, що гра у воді є одним з найприємніших способів навчання. Тому цю технологію можна використовувати для когнітивного та мовленнєвого розвитку, для збагачення емоційного досвіду дитини та у випадках адаптаційних труднощів.

Ігротерапія – вплив на дітей з використанням ігор, сприяє розвитку спілкування, комунікації, створення близьких відносин, підвищує самооцінку. У грі формується довільна поведінка дитини, її соціалізація.

На думку Н. Чорноус, на розвиток зв’язного мовлення в дошкільників із ЗНМ найефективніше впливатиме казкотерапія та кінезітерапія [6].

Кінезітерапія – «лікування рухом»; рух як результат впливу механічної енергії на організм людини застосовували як профілактичний і лікувальний засіб здавна, ще за часів зародження медицини [1].

Заняття з використанням кінезітерапії перебувають у тісному зв’язку з іншими засобами комплексного корекційно-педагогічного впливу. Рекомендується поєднувати сюжетний перебіг, ігрову форму з широким використанням наочного матеріалу, тоді стимулюватиметься потреба в спілкуванні, розвиватиметься мовленнєве наслідування, моторика. Зміст

використання методу арт-терапії має бути безпосередньо пов’язаний з лексичною темою, що вивчається на логопедичних заняттях [2].

Казкотерапія – метод інтеграції особистості, розвитку творчих здібностей, розширення свідомості та покращення взаємодії з навколишнім світом за допомогою казки [3].

О. Полєвіковою розглянуто можливість роботи з казкотерапією з дітьми старшого дошкільного віку із ЗНМ у корекційно-освітньому процесі: використання казки як метафори (тексти й образи казок викликають асоціації та можуть бути обговорені); обговорення поведінки та мотивів дій персонажів (система оцінок у категорії ,,добре-погано’’); програвання епізодів казки (індивідуально, з підгрупою дітей або всією групою); малювання за мотивами казок; творча робота за мотивами казок (аналіз, розповідання казки, створення казки) [4].

Таким чином, для дітей із ЗНМ арт-терапія є засобом пізнання світу, через мистецтво самовираження та налагодження комунікації з оточуючими, розвитку різних сфер (емоційної, вольової, особистісної), стабілізації її внутрішнього світу, що, сприятиме більш якісній роботі з корекції зв’язного мовлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Козич І., Гольцева Т. Арт-терапія як ефективна технологія соціалізації дітей з мовленнєвими порушеннями. Спеціальна освіта та соціальна інклюзія: виклики XXI століття. 2021. №13. С. 34–39.
2. Литвиненко В. А. Застосування арттерапії в логопедичній роботі з дошкільникамита молодшими школярами : навч.-метод. посіб. [для студ.вищ. навч. закл.]. Суми : Вид-во СумДПУім. А. С. Макаренка, 2011. 112 с.
3. Мартиненко І. Особистісний профіль як фактор становлення комунікативного потенціалу дитини з недорозвитком мовлення первинного генезу. Актуальні питання корекційної освіти. 2019. Вип. 13. С. 144–156.
4. Полєвікова О., Гаврилюк Т. Використання елементів арт-терапевтичних технік у мовленнєвій роботі зі здобувачами дошкільної освіти. The 11 th International scientific and practical conference “Modern directions of scientific research development”(April 20-22, 2022) BoScience Publisher, Chicago, USA. 2022. P. 221.
5. Сайко Х. Особливості застосування гри в системі формування лексичної компетентності дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення. Молодий вчений. Одеса, 2017. № 3 (43). С. 466–470.
6. Чорноус Н. Роль і місце арт-терапії у формуванні комунікативних навичок дітей з особливими потребами. Психологія: реальність і перспективи. 2018. №11. С. 177–183.

Швидь Я. С.,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Шкляєва Г. О.,**
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДОШКІЛЬНИКІВ У СВІТЛІ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙ НА МУЗИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ

Розвиток творчих здібностей дошкільників на музичних заняттях передбачає створення творчого середовища, де дитина має можливість вільно, емоційно, творче розвиватися. Створення творчого середовища ґрунтується на духовно-естетичних потребах особистості та передбачає цілеспрямовану взаємодію та естетичний смак і розвиток творчого потенціалу дитини. Саме творче середовище спрямоване на естетичний розвиток дитини, збагачення її уяви, фантазії, формування духовної культури та творчості. Спеціально створене творче середовище, де проводяться музичні заняття, допомагає особистості розкритися, вільно фантазувати та виявляти творчі здібності.

Педагог має пам’ятати, що розвиток творчих здібностей дошкільників відбувається у грі, спілкуванні з оточуючими, різних видах діяльності. Театрально-ігрова діяльність на заняттях музикою також здатна розвивати творчий потенціал дошкільника.

У цьому контексті зазначимо, що театрально-ігрова діяльність передбачає організацію відповідного предметно-ігрового середовища. Демонстраційний матеріал такого середовища має костюми казкових персонажів, пальчиковий театр, театр на рукавичках, ложках, настінний театр, ляльки об’ємні та ляльки-бібабо.

Музично-хореографічні традиції нашого народу всебічно та цілеспрямовано впливають на розвиток музично-хореографічних рухів, духовний світ дитини, її культуру та ціннісні орієнтації. На музичних заняттях доцільно чергувати різни види музично-рухової активності дошкільнят (хоровод, танець, гра-забава, музичний етюд), тим самим змінюючи та урізноманітнюючи комплексний гармонійний вплив на розвиток особистості дошкільника.

Розвиток творчих здібностей і музикальності дошкільників успішно відбувається в співі. Співаючи, діти вслуховуються у виразне виконання, розвивають музичний слух, голос, слухову уяву, отже, творчі здібності, які природньо закладені в дитині та задовольняють музичні та творчі інтереси дошкільника.

Для того, щоб у дітей з’явився інтерес і бажання займатися музичною діяльністю педагогам рекомендуються створити емоційно-сприятливу атмосферу музичного заняття. Музична зала для малят – чудова казка, казкове середовище, де все співає, грає кольоровою

веселкою. Так створюється творчий настрій, бажання самостійно взяти музичний інструмент або заспівати.

Музика виступає засобом творчого розвитку особистості та допомагає розкритися творчому потенціалу та природним задаткам дитини. Важливу увагу педагогу слід приділяти особистісним інтересам, нахилам і здібностям дитини. Самостійний творчий пошук, музичне фантазування, імпровізація – головні критерії ефективного розвитку творчих здібностей дошкільників.

Проявами інноваційного мислення, творчих здібностей дитини можуть бути неприймання суворо регламентованих занять, гостра реакція на несправедливість, незалежність, бажання активно діяти.

Дитина, яка наділена творчими задатками буде виявляти цікавість, винахідливість в іграх, використанні природних матеріалів і музичних інструментів. Творча дитини вирізняється самостійністю, розвиненою пам’яттю, вона енергійна, дотепна, здатна нестандартно підійти до розв’язання поставленого завдання. Отже, розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку можливий за умови врахування педагогом особливостей дитячої творчості.

Розвиток творчих здібностей пов'язаний із виконавськими уміннями та навичками дошкільників. Тому музичні заняття покликані удосконалювати уміння та навички, збагачувати фантазію та уяву дітей. Психологи довели, що розвиток мислення пов'язаний із розвитком мовлення, тому доцільно акцентувати увагу на вміннях словесно описувати музику, її характер і настрій. Творчість характеризується тим, що спочатку ідея виникає в розумі, потім переноситься у зовнішній план.

Отже, творчі здібності виявляються і формуються тільки в діяльності. Творча атмосфера музичного заняття має задовольняти вікові потреби дитини, мотивувати її до пізнавальної активності та творчого пошуку. Музична освіта – безперервний процес творчого розвитку особистості, спрямований на розвиток музикальності, творчих здібностей особистості, накопичення музичних знань, формування умінь і навичок музичної діяльності, пробудження духовно-естетичних почуттів, формування духовної культури особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дудник Н.З. Сучасні технології дошкільного виховання : навчально-методичний посібник (курс лекцій). Дрогобич , 2018. 208 с.

2. Левчук Я.С. Українські народні дитячі музичні інструменти : гра музикою чи музикування грою. Музичний керівник. 2013. № 1. С. 4–7.

Вознюк А. А.,
старший викладач кафедри дошкільної освіти ДВНЗ
„Донбаський державний педагогічний університет’’
м. Дніпро –м. Слов’янськ

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Остання редакція Базового компонента дошкільної освіти визначає соціально-громадянську компетентність як результат соціалізації дитини дошкільного віку «уміння проявляти особисті якості, соціальні почуття, любові до Батьківщини; готовність до участі в

соціальних подіях, що відбуваються у дитячих осередках, громаді, суспільстві та спрямовані на покращення спільного життя» [1, с. 16].

В оновленому Базовому компоненті дошкільної освіти особливу увагу приділено змістовій складовій освітнього напряму «Дитина в соціумі». Метою освітнього напряму є розвиток у дітей дошкільного віку соціально-громадянської компетентності, яка є складовою їх особистісного зростання в період дошкільного дитинства.

Розвиток соціально-громадянської компетентності вимагає від дитини набуття знань про соціальне середовище, суспільство, в якому кожна людина має своє місце, роль, є важливою частиною єдиного цілого, а водночас є неповторною індивідуальністю; про свою сім'ю, родину, рід, рідну домівку, заклад дошкільної освіти, Батьківщину, її державні та національні символи, звичаї, традиції сім'ї та українського народу; про необхідність дотримання соціальних норм моралі, поваги до прав і свобод людини, розв'язання конфліктів, суперечок мирним шляхом [2].

Соціальна компетентність пов'язана з особистим і соціальним благополуччям, яке вимагає розуміння того, як люди можуть забезпечити оптимальне фізичне та психічне здоров'я, зокрема як ресурс для себе, своєї сім'ї та свого найближчого соціального оточення, а також знання того, як здоровий спосіб життя може сприяти цьому. Для успішної міжособистісної та соціальної участі важливо розуміти кодекси поведінки й манери, загальноприйняті в різних суспільствах та середовищах (наприклад, у середовищі закладу дошкільної освіти як важливому етапі соціалізації дитини). Не менш важливо знати основні поняття, що стосуються окремих осіб, груп, гендерної рівності та недискримінації, суспільства й культури. Розуміння мультикультурного та соціально-економічного вимірів європейських суспільств і того, як національна культурна ідентичність взаємодіє з європейською ідентичністю, теж має важливе значення у змісті соціально-громадянської компетентності.

Основні навички цієї компетенції охоплюють уміння конструктивно спілкуватися в різних середовищах, проявляти толерантність, висловлювати та розуміти різні точки зору, комунікувати зі здатністю викликати довіру та відчувати емпатію, поратися зі стресом і розчаруванням, виражаючи їх у конструктивний спосіб. Компетентність базується на ставленні до співпраці, наполегливості та чесності. Діти дошкільного віку вже повинні вміти цінувати різноманітність і поважати інших, бути готовими долати упередження та йти на компроміс.

Громадянська компетентність передбачає освоєння концепцій демократії, справедливості, рівності, громадянства та громадянських прав, зокрема того, як вони виражені в міжнародних деклараціях та Конституції України. Компетенція також апелює до знання дітей про сучасні події, а також знакові події національної та деяких подій світової історії. Навички громадянської компетентності стосуються здатності ефективно взаємодіяти з іншими у суспільному житті, а також демонструвати солідарність і зацікавленість у вирішенні проблем, що стосуються локальної (наприклад, групи вихованців закладу дошкільної освіти) та ширшої спільноти (усі приналежні до роботи дитячого садка). Повна повага до прав людини, включаючи рівність як основу демократії, оцінка та розуміння відмінностей між системами цінностей різних релігійних або етнічних груп, закладає основу для позитивного ставлення. Це означає як демонстрацію почуття приналежності до свого місця проживання, країни, Європи, так і світу, а також бажання брати участь в суспільному житті на найбільш елементарних, актуальних для раннього дитячого віку заходах. Це також включає

демонстрацію почуття відповідальності, а також демонстрацію розуміння та поваги до спільних цінностей, необхідних для забезпечення згуртованості.

ЛІТЕРАТУРА

1. МОН. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція. 2020. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2020/21.12/bazovyy%20komponent%20doshkillya.pdf (дата звернення: 19.10.2023)

2. Руденко А. С. Організаційно-методичні умови формування соціально-громадянської комптентності дітей старшого дошкільного віку. In *The XIII International Science Conference «Perspectives of development of science and practice»* (December 14–17, 2021, Prague, Czech Republic). 626 p. (p. 388).

Чуто К. О.,
здобувач другого(магістерського) рівня вищої освіти
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: **Ступак О. Ю.,**
доктор педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
м. Київ

ОСОБЛИОВСТІ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Застосування комп'ютерних технологій у дошкільній освіті надзвичайно актуальне в сучасному світі, оскільки цифрова трансформація нашого суспільства неминуча, а діти мають ознайомлюватися з технологіями ще на початкових етапах навчання. Комп'ютери допомагають розвивати обчислювальне та логічне мислення дітей, готуючи їх до викликів майбутнього. Забезпечуючи доступ до навчальних ресурсів та інформації, вони допомагають дітям вчитися та розвиватися. Підготовка до роботи в цифровому середовищі стає необхідністю, і вивчення комп'ютерів та програмування в дошкільному віці допомагає дітям стати більш конкурентоспроможними на майбутньому ринку праці. Інноваційні педагогічні методи, спрямовані на використання комп'ютерів, розширюють можливості навчання та сприяють творчому розвитку дітей.

Комп'ютерні технології в закладах дошкільної освіти мають свої особливості:

• **Вікові особливості**: Технології повинні бути призначені для дітей дошкільного віку, з урахуванням їхніх специфічних потреб, можливостей розвитку та психологічних особливостей.

• **Ігровий підхід**: Використання комп'ютерів має бути в ігровій формі, сприяючи навчанню через гру та розвитку творчості.

• **Безпека**: Забезпечення безпеки дітей у віртуальному середовищі та обмеження доступу до неконтрольованих матеріалів.

• **Інтерактивність**: Програми повинні бути інтерактивними, дозволяючи дітям активно взаємодіяти з комп'ютером, а не лише спостерігати.

• **Педагогічний контроль**: Вихователі повинні бути підготовлені до роботи з комп'ютерами та вміти відстежувати прогрес та результати дітей.

• **Розвиток різних навичок**: Технології повинні сприяти розвитку різних навичок, включаючи логіку, мовлення, моторику, творчість та математичні основи.

• **Індивідуалізація навчання**: Можливість налаштування програм для врахування індивідуальних особливостей та потреб кожної дитини.

• **Збереження дитячої приватності**: Дотримання вимог щодо конфіденційності та приватності даних дітей відповідно до законодавства.

• **Здоровий спосіб життя**: Забезпечення балансу між комп'ютерними заняттями та іншими активностями, сприяючи фізичному розвитку та спілкуванню з ровесниками.

• **Підтримка батьків**: Залучення батьків до процесу вивчення комп'ютерних технологій та надання їм інформації щодо безпеки та використання технологій у дошкільному віці.

Загальною метою використання комп'ютерних технологій у закладі дошкільної освіти є підтримка розвитку дітей та підготовка їх до сучасного інформаційного світу, дотримуючись основних педагогічних принципів та враховуючи особливості цього вікового періоду.

Отже, комп’ютерні технології мають сприяти ігровому навчанню та розвитку творчості, забезпечувати безпеку віртуального середовища та бути інтерактивними. Важливо, щоб педагоги були готові до використання технологій та знали, як відстежувати прогрес дітей. Також важливо враховувати баланс між комп'ютерними заняттями та іншими активностями для сприяння фізичному розвитку та соціальному спілкуванню. Підтримка батьків у процесі вивчення технологій та надання їм інформації щодо безпеки є також важливою складовою.

Воропаєва О. В.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Яценко Т. В.,**
кандидат психологічних наук
доцент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу
„ Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка”
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ДОПИТЛИВОСТІ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Будь – яка людина має потребу у знаннях. Жодне відкриття в науці та практиці не відбулося би без допитливості, але ми не народжуємося з цією особистісною якістю. Допитливість формується протягом життя в результаті наполегливої праці педагогів та

батьків. Нажаль, практика роботи з дітьми демонструє, що допитливість дітей дошкільного віку останнім часом зводиться нанівець.

Допитливість – це базова якість особистості, потреба дитини у пізнанні світу. Допитливих дітей зазвичай називають чомусиками.

У пізнанні допитливість це й мотив, і рушійна сила, і пошук інформації, породження позитивних емоцій, це те, що спонукає дитину до взаємодії з дорослим та однолітками [2,с.96]. З простої цікавості при певних умовах допитливість переростає в пізнавальний інтерес. Діапазон такої допитливості сягає від „Що це таке?" до „Я хочу знати все! "

Закон України „Про дошкільну освіту", Базовий компонент дошкільної освіти говорить про забезпечення належного розвитку, вихованості та навченості дитини перших семи років життя. В цих документах визначається пріоритетна роль дошкільної освіти у формуванні особистості дитини, розвитку її творчих здібностей [1,с.99].

На сучасному етапі розвитку суспільства підкреслюється унікальна роль в розвитку особистості саме дошкільного дитинства. Науковці виявляють особливий інтерес щодо пізнавальної активності дітей дошкільного віку.

Розвиток пізнавальних психічних процесів є основою підготовки дитини до школи, тому цілеспрямований і систематичний розвиток допоможе їй у навчанні. Массове користування електронно – обчислюваною технікою, різноманітні носії масової інформації, технологізація виробництва не сприяють розвитку логічного мислення та інших пізнавальних психічних процесів, привчають малюків споживати інформацію в "готовому" вигляді, бути малоактивною як в житті так і в пізнанні [4,с.113]. Допитливість у дітей, як якість яку потрібно розвивати, знижується в силу різних причин: низка батьківська психолого – педагогічна культура, зайнятість, ігнорування дитячих запитань, недостатній зв'язок знань з практичною діяльністю, вузькі інтереси дітей, ігнорування дитячих інтересів дорослими та інші…Вихователі закладів дошкільної освіти методи та прийоми розвитку цієї базової якості особистості дитини використовують несистематично, приділяючи більше уваги засвоєнню знань за програмою, ніж усебічному розвитку особистісних якостей дошкільника [1,с.102].

Сучасні соціально – економічні умови вимагають нового науково – методологічного підходу до організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти. Саме в дошкільному віці заклади дошкільної освіти повинні розвивати розумові операції, мислення, мовлення, пам'ять, уяву та інші психічні функції та їх довільний характер.

Проблема формування пізнавальної активності у різних аспектах широко висвітлена в дослідженнях видатних психологів та педагогів К. Альбуханова-Славська, Д. Богоявленська, Л. Божович, Л. Виготський, Г. Костюк, А. Матюшкін, Л. Проколієнко, С. Рубінштейн та ін. Пізнавальна активність дитини дошкільного віку розвивається і формується завдяки дорослому, і не є вродженою [2,с.101]. Теоретико-методичною основою такого положення є роботи видатних науковців О. Запорожця, Г. Єльникової, Ю. Приходько, В. Котирло, К. Крутій.

Ф. Сохіна зазначає, що пізнавальний інтерес до оточуючої дійсності поєднує як інтелектуальний, так і емоційний компонент. Емоційна сфера дошкільника супроводжується ефективністю, але згодом, до старшого дошкільного віку вона позбавляється афекту, стає менш імпульсивною, дошкільник вчиться керувати власними емоціями [4,с.107]. Вона може виявляти відверто свою захопленість тим, що їй цікаве. Низка вчених доводять необхідність єднання інтелектуальної та емоційної складової пізнання, яка є необхідністю розумової діяльності дошкільників.

Коли, ближче до старшого дошкільного віку у дошкільників вже з'являється саморегуляція, дитина за своєї ініціативи, за власної активності може визначити мету власної діяльності та самостійно відшукувати шляхи вирішення певної поставленої задачі перед собою. Кожна дитина від народження має певні здібності, щоб вони розвинулися до творчих здібностей необхідно щоб пізнавальна активність дитини керувалася пізнавальним інтересом та закладала в дитині пізнавальні здібності, творче мислення [1,с.99].

В процесі розумової діяльності у дитини старшого дошкільного віку виникають пізнавальні потреби, які спонукають допитливість, яка у свою чергу призводить до глибини та широти пізнання.

Саме допитливість є мотивом до пізнавальних дій дитини, спонукає дитину до занурення в пошук, винахід прихованих ознак того чи іншого явища [2,с.106].

Пізнавальний інтерес як і його прояв допитливість завжди індивідуальні і різні у всіх дітей групи.

Для розвитку допитливості старших дошкільників потрібно створювати відповідне розвивальне – ігрове середовище. Ще М. Монтессорі говорила про важливість створення «активного соціального середовища». В ньому повинні не тільки іграшки відповідати віковим інтересам дітей, а також міститися засоби для експериментування, пошукової діяльності [1,с.101]. Дитяче експериментування як засіб розвитку допитливості сприяє розвитку мислення, самостійності та ініціативності, розвиває творче відношення до навколишнього світу.

Потрібно максимально використовувати для розвитку допитливості різні види дитячої діяльності, які будуть стимулювати процеси пізнання. Старший дошкільник пізнає весь світ, самого себе, природу тощо. Але в цьому розвивальному середовищі повинні ще панувати комфорт, демократичний стиль спілкування дорослого з дитиною, доброзичлива емоційна атмосфера [4,с.119].

Для того щоб не придушити допитливість й батьки й вихователі повинні надавати відповіді на всі запитання дітей, щоб не зробити дітей далі безініціативними. Головне для дорослого – посіяти зерно інтересу у дитини до всіх сфр життєдіяльності. Не зловживати дидактичними методами під час проведення занять, пам'ятати про те, що діти дошкільного віку навчаються граючи, провідною діяльністю дошкільного віку є саме гра. Навіть формування під час занять елементів учбової діяльності у дошкільників відбувається ігровим способом, залученням цікавого для дітей ігрового методу навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кузіна О. Допитливість як етап пізнавальної активності дітей дошкільного віку. *Viae educationis*. 2022. С. 96–101.

2. Товкач І. Формування пізнавальної активності старшого дошкільника у ході мовленнєвих занять. *«Роль та місце психології та педагогіки у формуванні сучасної особистості»: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції:*. Харків, 2014. С. 92–97.

3. *Бердянський державний педагогічний університет*. URL: https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2020/05/12.-MTDO-2020.pdf (дата звернення: 21.10.2023).

4. Карабаєва І. Прояви активно-пізнавального ставлення дітей до оточення у запитаннях до дорослих. *Актуальні проблеми психології*. 2013. Т. 4, № 9. С. 103–120.

Тристан А. В.,
здобувач передфахової вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Мацько В. В.,**
викладач дошкільних дисциплін
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У рамках нової парадигми освіти - сучасна індивідуально-орієнтована освітня технологія, здатна забезпечити вільну реалізацію розвитку, саморозвитку, самостійності та природних нахилів дитини.

Вона інтерактивна, активна, креативна й орієнтована на підтримку індивідуального розвитку дитини, надаючи їй необхідний простір для самостійного ухвалення рішень, творчості, вибору змісту та методів навчання, дій.

Оновлення освіти в Україні, характеризується інтенсивним розвитком інноваційних процесів. Істотною особливістю цієї тенденції є реальна варіативність, пошук ефективних технологій навчання.

З усіх інноваційних технологій саме технологія інтегрованого навчання дає можливість широкого використання у початковій ланці освіти, оскільки створює умови для реалізації засад компетентнісного підходу.

Ідеї інтегрованого навчання нині надзвичайно актуальні, оскільки сприяють успішному впровадженню нових освітніх завдань: дають можливість педагогу спільно з дітьми опанувати значний за обсягом навчальний матеріал, досягнути формування міцних, усвідомлених, міжпредметних зв’язків.

У сучасній педагогіці інтегроване навчання трактується як цілісний підхід до освітнього процесу, звернений безпосередньо до навчальної аудиторії або її частини, без поділу на окремі дисципліни.

У всьому цивілізованому світі інтегровані методи навчання є обов'язковою умовою надання якісної освіти. Ігрові технології широко використовуються в освітньому процесі з дітьми дошкільного віку, В іграх розвивається уява, створюються фантастичні образи та ідеї, формуються емоційно насичені результати діяльності дітей.

Особливої актуальності в умовах модернізації змісту освіти набувають інформаційно-комунікаційні технології (через демонстрацію та власну роботу на інтерактивній дошці, з ноутбуком, смарт-телевізором, з прослуховуванням через навушники та інше, з метою активізації пам’яті та розумових процесів дітей).

Поряд з традиційним засобами популярності набувають мультимедійні засоби навчання в електронних освітніх ігрових ресурсах, де вдало поєднуються тексти, аудіо, малюнки, анімація, інтерактивні завдання створені у формі гри, які дозволяють задіювати одночасно зір і слух, увагу і мислення.

В основі роботи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку лежить мультисенсорний підхід, що зосереджується у слуховому, візуальному, маніпуляційному сприйнятті змісту навчального матеріалу.

LEGO-технології є незамінним дидактичним матеріалом освітнього процесу як дошкільної освіти, так і початкової школи, що поєднують у собі елементи гри та експериментування: застосування в якості обладнання на заняттях мовно-літературної, математичної, здоров'я збережувальної, фізкультурної, мистецької, технологічної та ін. освітніх галузей.

Конструктор є надійним помічником у роботі психологів, логопедів і корекційних педагогів для проведення тестування, релаксації, корекційно-розвивальних занять: за допомогою методик LEGO розвивається сенсорне сприйняття, формуються уявлення про зовнішні властивості предметів, розвивається дрібна моторика, формується загальна система уявлень дитини про навколишній світ, збагачується її життєвий досвід. розвивається моторика, формується загальна система уявлень дитини про навколишній світ, збагачується її життєвий досвід.

Отже, інноваційні технології сприяють розвиткові гармонійно розвиненої особистості розкриваючи перед дітьми широкі можливості для розвитку здібностей.

Таким чином, кожна дитина індивідуально пізнає корисну інформацію і знаходить для себе щось нове, обґрунтовує, продумує і на основі цього формує свої життєво необхідні компетенції, формує себе як особистість в цілому, що у свою чергу, сприяє розвиткові інноваційної культури особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інтегровані уроки в початковій школі / упоряд. Н.С. Вегера. Тернопіль - Харків: ранок, 2010. 160 с.

2. Рябошапка О. В., Денисюк Т.К. Підготовка учителів до гуманізації освітнього процесу як педагогічна проблема. Початкова освіта: сучасні перспективи розвитку: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 14 грудня 2018 р. Кременчук: Кременчуцький педагогічний коледж імені А.С.Макаренка, методичний кабінет, 2018. С. 164-167. Режим доступу: https://pu.org.ua/konferencii.html

3. Шість цеглинок в освітньому просторі школи : методичний посібник / упор. О. Рома.THE LECO Foundation, 2018. 32 с.

Садова Д. Ю.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Яценко Т. В.,**
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка”
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Бажанням кожного з нас – є щаслива, розумна дитина, яка буде успішною в житті. З самого дитинства батьки та педагоги починають розвивати та навчати малюка. Але для щасливого та повного життя, гармонійно розвиненої особистості важливо уміти розбиратися у власних почуттях, вміти будувати та підтримувати стосунки з іншими, вибудовувати взаємини на основі розуміння інших, співпереживання їм, керувати своєю поведінкою [4,с. 54]. На жаль, в умовах війни в Україні діти та їх батьки особливо вразливі до подій, виникають складнощі в усвідомленні та визначені власних емоцій, відповідно, підвищується ризик психологічних та соматичних захворювань у дітей і дорослих, що робить проблему розвитку емоційного інтелекту ще більш гострою та актуальною. Емоційна самосвідомість стає важливою умовою збереження здоров’я та запорукою успішного входження в соціум [4,с.55]. Тому розвивати емоційний інтелект стає значно ефективніше і доцільніше на сучасному етапі розвитку суспільства, особливо під час військового стану в країні [4, с. 59].

Емоційний інтелект – це здатність людини усвідомлювати власні емоції, уміння керувати ними, розпізнавати емоційні стани оточуючих людей, уміння впливати на почуття інших, володіти сформованою емпатією та здатність до співчуття.

Проблема формування пізнавальної активності у різних аспектах широко висвітлена в дослідженнях видатних психологів та педагогів Л.І. Божович, О.Л. Кононко, В.К. Котирло, О.В. Запорожець, Г.Д. Кошелєвої, В.С. Мухіної, П.М. Якобсона, О.І. Кульчицької, Є.А. Сергієнко, Л.С. Вигодського, М.А. Нгуєна, О.А. Прусакова та інших. Вчені прийшли до висновків, що в дошкільному дитинстві діти мають певні особливості психічного розвитку, у дошкільників емоційний розвиток відбувається у різних видах діяльності, які змінюються відповідно віку, і на кожному віковому періоді емоційний розвиток має свої особливості [2,с. 97].

Початок емоційного розвитку характеризується умінням дошкільників розпізнавати емоції за зовнішніми та внутрішніми ознаками. Цією проблематикою займалися А. Прусакова, Є. Сергієнко. На початку дитина сприймає емоцію як певну реакцію на ситуацію, яка виникає. Виявляється розпізнавання в особливостях поведінки та відповідній міміці, жестах. Поступово

дошкільник починає орієнтуватися на соціальну ситуацію загалом та бажання та потреби людей. Діти вчаться розпізнавати і визначати емоції, емоційні стани, розуміти прояви емоційних переживань, усвідомлювати причини їх виникнення у себе та інших людей [5,с.118]. Окрім цього, «у міру ускладнення діяльності і віддалення її початкових моментів від кінцевих результатів змінюється місце емоцій у часовій структурі діяльності і вони починають випереджувати хід виконання задачі, що розв'язується» [2,с.65]. Л.С. Вигодський та О.В. Запорожець вивчали формування особливої психічної діяльності – емоційну уяву, яка має афективну та когнітивну структуру. Дитина попередньо, в уяві програє різні варіанти подій та їх наслідки, відповідні переживання. Вчені називають цей процес " емоційним випередженням ", яке має величезна значення для формування у дошкільників моральної поведінки на основі засвоєних етичних норм. О.В. Запорожець наголошував на тому, що" емоційна децентрація" передує " інтелектуальній децентрації " [3,с.50].

На думку Л.І. Божович в старшому дошкільному віці відбувається становлення довільної регуляції - новоутворення, що забезпечує готовність дитини до навчання в школі.

М.А. Нгуєн розглядає розвиток емоційного інтелекту у дошкільників в сукупності умінь спрямовувати свою увагу на світ людей і світ емоцій, емоційну орієнтацію на іншого, готовність враховувати емоційний стан іншої людини у своїй діяльності [3,с.193].

Більшість спеціалістів, які вивчають навчання, виховання і розвиток дітей дошкільного віку наголошують на тому, що емоційна сфера сучасних дітей недостатньо розвинута. Причин цього є багато. Головна з них полягає в тому, що дорослі, у першу чергу, спрямовують усі свої зусилля на розвиток інтелектуальної сфери, діти повинні вступити в престижні школи, ліцеї, гімназії, а потім у вищий навчальний заклад. Батьки та деякі педагоги забувають той факт, що недостатньо розвинута емоційна сфера у дошкільників значно гальмує розвиток інтелектуальний. Саме емоції допомагають дитині сприймати навколишній світ та реагувати на нього. Емоції визначають все подальше життя дитини, її успішність, знаходження її у соціумі.

Емоційний інтелект – один з напрямків соціально - комунікативного розвитку дошкільників [1,с.176]. Діти можуть забути все, що ми говорили, робили, але ніколи не забудуть яке враження викликали ви у дитини.

В дошкільному віці важливо розвивати наступні компоненти емоційного інтелекту: самоусвідомлення своїх емоцій; саморегуляція – здатність керувати своїми емоціями; емпатія – розуміння емоцій інших; комунікабельність – здатність знаходити компроміси у складних ситуаціях [3,с.205].

Розпочинати потрібно з того, що при будь – якому сплеску емоцій дитина повинна зрозуміти які почуття її зараз охоплюють. Дорослий дитині пояснює; " Зараз у тебе злість бо ти чимось обурений ". Не намагатись придушувати ту чи іншу емоцію. Дорослим часто здається що дитячі почуття занадто перебільшені та драматичні. Насправді це не так! Такі фрази як: " Не вигадуй ", " Немає чого боятися! ", або " Перестань плакати! ", " Не варто так засмучуватися! " – це заклик до заперечення, не сприйняття емоцій " [4,с.59]. Придушування емоцій завжди тягне за собою стрес, нервові розлади і навіть справжні хвороби.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атемасова О. А. Проблеми розвитку та корекція емоційної сфери. Харків : Ранок, 2010. 176 с.

2. Дерев’янко С.П. Актуалізація емоційного інтелекту в емоціогенних умовах. *Соціальна психологія*. 2008. № 1. С.96–104.

3. Кононко О. Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві). Київ : Освіта, 1998. 255 с.

4. Кучеренко Ж. Емоційний інтелект дошкільників: шляхи розвитку. *Вихователь–методист дошкільного закладу.* 2016. № 7. С. 54–59.

5. Піроженко Т. О. Психічний розвиток дитини дошкільного віку: досвід роботи сучасного дошкільного навчального закладу. Запоріжжя : МПС ЛТД, 2003. 168 с.

Щербак Д. В.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-
технологічна академія імені А.С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
***Науковий керівник:* Коробко Ю. В.,**
асистент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу
“Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А.С.Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ІГРОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ МІЖПІВКУЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Мозок людини складається з двох півкуль: лівої і правої, кожна з яких відповідає за різні функції. Ліва півкуль відповідає за логіку, мову та аналітичні здібності, тоді як права півкуль займається творчістю, сприйняттям мистецтва та емоціями.

Міжпівкульна взаємодія – особливий механізм об'єднання лівої і правої півкуль головного мозку в єдину цілісно працюючу систему.

Така взаємодія важлива для забезпечення гармонійного функціонування мозку. У дітей, особливо в дошкільному віці, стимулювання обох півкуль може призвести до поліпшення когнітивних навичок, підвищення креативності та сприяти загальному розвитку [2].

Ще у 1960-і роки перехресні рухи використовувались для допомоги дітям з мозковими порушеннями. Перехресні рухи змушують праву та ліву півкулю працювати одночасно. Коли вони функціонують одночасно, то взаємодія між ними, що відбувається за допомогою мозолистого тіла покращується.

Приклади ігрових завдань для міжпівкульової взаємодії:

- *Вправа "Вухо – ніс"*. Ця вправа сприяє координації рук і допомагає обом півкульним областям мозку співпрацювати. Діти вчаться виконувати симетричні рухи лівою та правою рукою, що сприяє розвитку моторики.
- *Вправа "Кулак, ребро, долоня"*. Ця вправа сприяє розвитку логічного мислення, оскільки діти виконують послідовні дії. Крім того, вона допомагає зміцнити м'язи рук і поліпшити увагу.
- *Вправа "Колечко"*. Ця вправа сприяє розвитку просторового сприйняття та дрібної моторики. Діти вчаться керувати пальцями обох рук і створювати симетричні рухи.
- *Вправа "Лезгінка"*. Вправа "Лезгінка" сприяє координації між рукою, яка виконує рухи вгору та вниз, та рукою, яка робить горизонтальний рух. Ця вправа стимулює співпрацю обох півкуль мозку.
- *Вправа "Ліхтарики"*. Ця вправа допомагає дітям розвивати спритність рук і змінювати рухи від однієї півкулі до іншої. Це сприяє гармонійному розвитку мозку.
- *Вправа "Дзеркальне малювання"*. Дзеркальне малювання допомагає дітям розвивати симетричне мислення та сприяє активізації роботи обох півкуль мозку.
- *Вправи з симетричними малюнками*. Ці вправи допомагають дітям розвивати координацію рухів обох рук і поліпшують просторове сприйняття [3].

Ігрові завдання для міжпівкульної взаємодії можна легко інтегрувати в роботу з дошкільниками. Вони можуть бути включені в щоденний розклад групових занять. Наприклад, під час ранкової гімнастики або групових ігор діти можуть виконувати вищезгадані вправи.

Міжпівкульова взаємодія важлива для повноцінного розвитку дитини. Ігрові завдання допомагають стимулювати обидві півкулі мозку та сприяють комплексному розвитку різних навичок і властивостей, включаючи креативність, соціальну взаємодію, розвиток фізичних здібностей, та мислення. Важливо, щоб батьки та вихователі надавали дітям можливість брати участь у таких іграх та завданнях, щоб забезпечити їхній гармонійний розвиток.

ЛІТЕРАТУРА

1. Соботович Є.Ф. Нормативні показники мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку/ Є.Ф. Соботович //Дефектологія. 2002. №3. С.2-5.
2. Сиротюк А. Розвивальна кінезіологічна програма / А. Сиротюк //Психолог. 2003. №46. С.16-18.
3. Гімнастика для мозку. Альбом для гармонійного розвитку обох півкуль мозку / О.П. Кудря, О.В. Грищенко. Київ, 2017. 66 с.

Юрко Ю. О.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-
технологічна академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Коробко Ю. В.,**
асистент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу
“Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

СУ-ДЖОК ТЕРАПІЯ ДЛЯ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ

В даний час логопедія як наука в Україні набуває все більшого значення. Останнім часом зростає кількість дітей з порушеннями мовлення. Порушення мови є основною перешкодою в спілкуванні не тільки з однолітками і дорослими, але і з реальним світом. Мовлення дитини стає насиченим і точним, їй стає легше висловлювати свої думки, у неї з’являється більше шансів ідентифікувати навколишню дійсність, стосунки з однолітками і дорослими будуть більш змістовними і приносити задоволення, відбувається активніший інтелектуальний розвиток. Тому необхідно дбати про формування мовлення дітей, його чистоту й точність, попереджати й виправляти різні порушення, якими вважаються будь-які відхилення від загальноприйнятих правил мовлення. Поки що в арсеналі логопедів є корисні практичні матеріали, використання яких сприяє ефективному розвитку мовлення дитини. Усі практичні мовні матеріали можна розділити на дві групи: перша сприяє розвитку прямого мовлення дитини; друга – непряма, яка включає нетрадиційні логопедичні технології [2, с. 318].

Терапія Су-Джок – дуже ефективне, безпечне і просте зняття. За допомогою спеціальних масажних кульок і кілець зручно робити масаж пальчиків, що позитивно вплине на весь організм, підвищить рівень енергії дитини та розвине відчуття дотику. Метою застосування цієї технології є нормалізація м’язового тонусу, опосередкована стимуляція мовних зон у корі головного мозку, вплив на зменшення рухових та емоційних розладів, використання розвитку мовлення в лікувальних цілях.

Су-джок терапія відносно молодий метод. З його допомогою можна підвищити стійкість організму до стресів, запустити в ньому процеси самовідновлення. У перекладі з корейської мови "су" означає кисть, а "джок" – стопа. Цей метод заснований на тому, що кожній частині тіла людини відповідають біоактивні точки на руках і ногах. Ці лікувальні системи створені не людиною, а самою природою. Це пояснюється його міцністю і безпекою. Стимуляція точок призводить до лікування. Неправильне використання ніколи не зашкодить людині – воно просто неефективне.

Су-джок – це, перш за все, самомасаж, який не тільки корисний, але й дуже цікавий дітям і позитивно впливає на самопочуття. Застосування масажу Су-Джок сприяє розвитку моторики м’язів, підвищує фізичну та розумову працездатність дітей. Важливо впливати на

точки мозку, щоб стимулювати розвиток мови. Вплив на точки зв'язку інших органів позитивно впливає на самопочуття, тонізує організм, покращує настрій і тим самим дає позитивні результати [1].

Застосування Су-джок терапії допомагає знайти нові прийоми і способи, що сприяє не тільки розвитку дрібної моторики, але і розвитку мовленнєвого апарату, такого як фонематичне аудіювання, словниковий запас і граматика.

Етапи лікування Су-Джок:

1. Ознайомлення з масажем Су-Джок та правилами застосування.

2. Закріплення прийомів розвитку мовлення в іграх та вправах.

3. Використання в грі кульок.

Види роботи з використанням Су-джок терапії:9 фонематичний слуховий розвиток; визначення кольору, форми, розміру, зовнішнього вигляду предмета; розвиток дрібної моторики, просторових навичок; робота над правильним мовним диханням.

Методи і прийоми: усні (жарти, вірші, оповідання); ігрові (ігри, фізичні навантаження); наочні (тематичні малюнки, схеми, ілюстрації); практичні (масаж рук, пальців).

Основні переваги лікування Су-джок терапії у роботі з дошкільнятами:

1. Висока ефективність.

2. Абсолютна безпека використання.

3. Універсальність методу.

4. Пошук методу для кожної людини.

5. Простота використання [2, с. 318].

Отже, у спеціальній освіті Су-джок терапія вважається найсучаснішим напрямком акупунктури, який поєднує в собі знання східної медицини та останні досягнення сучасної європейської медицини. "Су" означає "кисть", "джок" означає "стопа". Ноги та руки показують проекцію людського тіла вниз, голографічний дисплей у відповідній системі. Основні функції Су-Джок терапії: нормалізація м'язового тонусу і пряма стимуляція мовних зон кори головного мозку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Клименко О. М. Використання елементів су-джок терапії для розвитку мовлення та оздоровлення дітей дошкільного віку. *Особистісно-професійна компетентність педагога: теорія і практика:* матеріали III Всеукраїнської науково-методичної практичної конференції (20 лютого 2019 р.).Суми:НІКО,2019.URL:http://ir.soippo.edu.ua:8080/bitstream/123456789/284/1/Sierykh_Sumy_Personal_And_Professional_Teacher%E2%80%99s_2019.pdf#page=134 (дата звернення: 19.10.2023).

2. Ткачук І. Й. Су- джок терапія в роботі вчителя-логопеда з дошкільниками. *Підготовка майбутніх фахівців у контексті становлення Нової української школи: компетентнісний підхід* : збірник наукових праць. Житомир: ФО-П «Н.М. Левковець», 2019. С. 317–320.

Ярмольчук Я. В.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-
технологічна академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Коробко Ю. В.,**
асистент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу
“Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м.Кременчук

ЩОДЕННІ РУТИНИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Діяльнісний підхід до організації освітнього простору дитини - дошкільника визначає основні аспекти гармонійного розвитку особистості. Ефективність досягнення певної освітньої мети під час навчально – виховного процесу досягається завдяки педагогіки партнерства. Активна взаємодія між дитиною та дорослим відбувається під час організації заходів життєдіяльності, а саме щоденних рутин.

Щоденні рутини відіграють важливу роль у житті дошкільнят, допомагаючи їм структурувати свій день, допомагаючи їм створити стабільність і безпеку у своєму середовищі. Вони сприяють налагодженню порядку, навчають важливих навичок, і забезпечують певний ритм у їхньому дні. Рутини допомагають дітям вчасно виконувати гігієнічні процедури, приймати їжу, вчитися, грати та відпочивати. Це також розвиває навички самодисципліни та відповідальності, що є важливими аспектами росту та розвитку дитини.

Ось деякі щоденні рутинні елементи:

1. *Сніданок:* розпочніть день зі сніданку, який містить здорові продукти.

Сніданок є одним із найважливіших прийомів їжі для дітей, особливо для дошкільнят. Він надає їм необхідну енергію і поживні речовини, необхідні для активного фізичного та розумового розвитку. Сюди можна занести: (овочі та фрукти, зернові продукти, білок, питна вода). Слід уникати продуктів, що містять надмірну кількість цукру, таких як солодкі сніданки чи напої. Замість цього, обирайте природні солодощі, як мед або натуральний фруктовий сік. Корисний та збалансований сніданок для дошкільнят є основою для їхнього фізичного та інтелектуального розвитку. Батьки та вихователі повинні робити все можливе, щоб забезпечити дітей здоровою та смачною їжею, яка надає їм всі необхідні поживні речовини.

2. *Гігієнічні процедури:* вчіть дітей чистити зуби, приймати душ або ванну,

одягатися і доглядати за собою. Гігієнічні процедури є надзвичайно важливим аспектом догляду за дошкільнятами. Дитина навчається правильним звичкам і навичкам гігієни, які

визначають її здоров’я та благополуччя. Основні гігієнічні процедури включають: (миття рук, чищення зубів, одягання, приймання душу)

3. *Ігри та навчання:* встановіть час для ігор, розвиваючих активностей та навчання, щоб сприяти розвитку навичок. Гра - це один із основних способів навчання для дітей дошкільного віку. Це інтерактивний та цікавий спосіб, яким вони вчаться та розвиваються.

4. *Проведення часу на свіжому повітрі:* важливо виходити на вулицю, грати на подвір’ї або гуляти в парку. Для дошкільнят проведення часу на свіжому повітрі є надзвичайно важливим. Це сприяє їхньому фізичному, емоційному та соціальному розвитку. Гуляння на свіжому повітрі надає безліч користі.

5. *Обід:* надайте дітям здоровий обід, що включає білки, овочі та злаки.

Здоровий обід грає ключову роль у фізичному та розумовому розвитку дошкільнят. Правильне харчування в цьому віці є особливо важливим, оскільки воно впливає на ріст, енергію та здоров’я дитини.

6. *Відпочинок:* забезпечте можливість для денного сну або відпочинку.

Відпочинок для дітей є важливою складовою їхнього фізичного, емоційного та соціального розвитку. Це час, коли діти можуть розслабитися, зняти стрес, індивідуально виразити себе і розвивати навички.

7. *Творчість:* спонукайте до малювання, ліплення, музики або інших творчих видів діяльності. Час для розвитку творчих навичок через малювання, ліплення, музику, танці та інші види мистецтва. Це допомагає дітям виразити свої почуття та ідеї.

8. *Вечеря:* підготуйте здоровий вечерю для дітей. Вечеря повинна бути не занадто пізною, щоб діти мали час перетравити їжу перед сном.

9. *Сон:* визначте регулярний час для сну, щоб діти отримували достатньо відпочинку. Відпочинок є важливим для відновлення енергії та підтримання фізичного і психічного здоров’я дитини.

Виходячи з вищевикладеного, доходимо висновку, що саме через активну взаємодію під час щоденних рутин відбувається соціальний, комунікативний, фізичний та інтелектуальний розвиток дитини дошкільного віку. Завдяки творчому підходу в організації розвивального середовища, предметно – ігрового простору та діяльності дитини, забезпечується гармонійний розвиток особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Берн Е. Ігри, у які грають діти. Харків : Книжк. Клуб “Клуб Сімейн. Дозвілля’’, 2016. 256 с.

2. Дидактичні ігри та вправи у практичній діяльності. URL: https://vseosvita.ua/library/movni-igri-v-logopedicnij-roboti-z-ditmi-dizartrikami-126291.html. (дата звернення: 15.10.2023).

Сайко О. В.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-
технологічна академія імені А.С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Коробко Ю. В.,**
асистент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу
“Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

НЕЙРОГРАФІКА ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЙНОГО ВПЛИВУ НА ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Сучасна дошкільна освіта в Україні потребує змін та трансформацій не тільки тому що в країні воєнний стан, а й тому що з кожним роком збільшується кількість дітей з особливими освітніми потребами, які потребують інклюзивної освіти та корекційно-відновлювального впливу.

Особа з особливими освітніми потребами – це особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту (пункт 20 частини першої статті 1 Закону України "Про освіту").

Інклюзивне навчання в умовах закладу дошкільної освіти забезпечує доступ до освітнього процесу дітей з особливими потребами за рахунок застосування корекційних методів навчання, які враховують індивідуальні особливості таких дітей. В основу інклюзивної освіти дошкільників покладена ідеологія, яка виключає будь-яку дискримінацію дітей, забезпечує рівноцінне ставлення до них, але створює спеціальні умови для їх перебування в дошкільному закладі.

Отримані поза соціумом знання і вміння не можуть допомогти дітям з особливими освітніми потребами цілковито адаптуватися в суспільстві, підготуватися до подолання неминучих життєвих труднощів, до навчання в школі, реалізуватися в повній мірі як рівноправні і повноцінні члени суспільства. Діти з особливими освітніми потребами в умовах закладу дошкільної освіти активно включаються в освітній процес. Вони осягають основи незалежного життя, засвоюють нові форми поведінки, спілкування, взаємодії, вчаться виявляти активність, ініціативу, свідомо робити вибір, досягати згоди у розв'язанні проблем, приймати самостійні рішення.

Робота з дітьми, які мають особливі освітні потреби, здійснюється за допомогою таких методів:

- бесіда
- переконання
- розгляд проблемних ситуацій

- сюжетно-рольові ігри
- перегляд спеціально відібраних відео сюжетів
- читання творів дитячої художньої літератури
- розгляд картин та бесіда за змістом
- робота на індивідуальних картках
- вправи з розвитку дрібної моторики
- коригувальні вправи та вправи лікувальної гімнастики.

З метою адаптації та реабілітації дітей з особливим освітніми потребами використовують інноваційні методи та прийоми у корекційній роботі. Одним із ефективних методів – є нейрографіка.

Нейрографіка – це образотворчий метод роботи з підсвідомістю а також ефективний спосіб змінити життя на краще. Його розробив художник і психолог Павло Піскарьов в 2014 р. Нейрографіка поєднує в собі набір психологічних підходів з декількома техніками графічного зображення. На перший погляд, така графіка виглядає абстрактною, але її основа не просто емоційна - вона нейрографічна; малювання нейрографіки прямо пов'язане із зображенням реальності.

Метою нейрографічного малювання виступає зображення неусвідомлених страхів, емоцій та переконання. Сприяє корекції психосоматичного стану, змімає нервову напругу, розвиває дрібну моторику, знижує рівень тривожності, агресивності та імпульсивності у дитини.

Використання нейрографіки у корекційно-відновлювальній роботі з дітьми дошкільного віку, які мають особливі освітні потреби, сприяє розвитку таких аспектів:

- моторики та координації дитини, що є досить ефективним впливом на дітей з аутизмом або розладами рухової координації;

- спілкування та комунікації, тому що діти з особливими освітніми потребами, які мають обмеження в мовленні або в комунікації, можуть використовувати нейрографіку для вираження своїх думок, почуттів та ідей, створювати малюнки, які відображають стан емоційного благополуччя, інтереси або бажання;

- розвиток творчості та самовираження, саме нейрографіка дозволяє дітям відкритися творчості та виражати себе через аркуш паперу;

- створює стимулююче середовище, яке допомагає їм зосереджуватися, розвивати увагу та когнітивні навички;

- взаємодія із батьками та дорослими під час спільної діяльності допомагає покращенню позитивної атмосфери та корекції нервового стану дитини з особливими освітніми потребами.

Використання нетрадиційного методу малювання нейрографіки допомагає не тільки дітям з особливими освітніми потребами, а й усім хто виражає свої почуття, переживання, емоції на аркуші паперу. Завдяки такому методи малювання нервова система людини розвантажується, відтворює образи, які існують у підсвідомості. Ця інноваційна технологія допомагає дітям з особливими освітніми потребами відобразити свої емоції та розкрити свій настрій.

Отже, використання сучасної технології нейрографіки допоможе не тільки урізноманітнити методи корекційного впливу на дитину з особливими освітніми потребами, а й сприятиме відновленню комунікації, створенню позитивної атмосфери на заняттях і покращить загальне психофізичне самопочуття дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інклюзивна освіта: використання інноваційних методів та прийомів. ULR:https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/posibniki/inklyuziyavnz.pdf. (дата звернення: 11.10.2023).
2. Корекційні ігри та вправи в інклюзивному просторі на практиці. URL: https://vseosvita.ua/library/movni-igri-v-logopedicnij-roboti-z-ditmi-dizartrikami-126291.html. (дата звернення: 15.10.2023).
3. Семенюк А.С. Малюю, не можу зупинитися. Техніка нейрографіки як підказка на шляху досягнення результатів. *Наша школа*. 2013. № 2. С. 58–62.

Маринко Н. О.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-
технологічна академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Коробко Ю. В.,**
асистент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу
“Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Критичне мислення - це здатність аналізувати, оцінювати та робити обґрунтовані висновки щодо інформації, ідей, ситуацій або проблем. Воно передбачає активний, об'єктивний та систематичний підхід до обробки інформації, незалежно від того, чи маємо ми справу з текстом, дослідженням, думками інших людей чи власними дослідженнями.

Основні аспекти критичного мислення включають:

1. Здатність розділяти інформацію на складові частини, виявляти ключові аспекти і відмінності, розрізняти факти від припущень.
2. Можливість об'єктивно визначати значущість та достовірність інформації, джерел та доводів, які підтримують певну точку зору.
3. Здатність комбінувати різні ідеї, факти та концепції для створення нових рішень, аналізувати та розробляти альтернативи.
4. Вміння приймати обґрунтовані рішення та формулювати логічні висновки, основані на аналізі та оцінці.

5. Критичне мислення передбачає систематичний, цілеспрямований та логічний підхід до розв'язання завдань та розгляду питань.

Критичне мислення допомагає особі розуміти складність інформації, раціонально приймати рішення, виявляти підсвідомі переконання та уникає впливу стереотипів. Ця навичка корисна в навчанні, вирішенні проблем, прийнятті рішень, в особистому та професійному житті, а формується вона саме в дошкільному віці.

Багато вчених, мислителів та дослідників займалися вивченням критичного мислення, і ця тема є об'єктом досліджень в галузі психології, освіти, філософії та педагогіки. Ось перелік відомих науковців, які займалися дослідженням критичного мислення:

1. Американський філософ і педагог Джон Дьюї, який розвинув ідеї про активне навчання та діяльність в освітньому процесі. Він підкреслював важливість критичного мислення для розвитку особистості та ефективного навчання у школі.

2. Річард Пол був співзасновником та викладачем Корпорації критичного мислення (Critical Thinking Corporation) та відомий своїми дослідженнями та публікаціями у галузі критичного мислення. Він розробив теорію критичного мислення та запровадив методику навчання цій навичці.

3. Психолог і дослідник Даян Гальфінгтон, яка присвятила значну частину своєї кар'єри вивченню критичного мислення та розробці методик для його оцінювання у дорослих і дітей.

4. Джеймс Пол разом з Річардом Полом був співзасновником Корпорації критичного мислення та співавтором численних книг та публікацій з проблем критичного мислення.

5. Роберт Інскаліс, визнаний світовою спільнотою, як один із провідних дослідників критичного мислення та автор концепції "критичного мислення як навички".

Усі ці вчені та дослідники працювали над розумінням природи винекнення, становлення і розвитку критичного мислення, розробляли методики для оцінки та навчання цієї навички, вносили інноваційні підходи у педагогіку, психологію та філософію.

Розвиток критичного мислення у дітей дошкільного віку є важливим завданням, оскільки ця навичка допомагає їм розуміти світ навколо себе, приймати обґрунтовані рішення та розв'язувати проблеми. Існує ряд способів, завдяки яким можна сприяти розвитку критичного мислення у дітей дошкільного віку. Наприклад, використання відкритих запитань, спостережень, ігрової діяльності, пошуково-дослідної активності, творчості, проблемному навчанню, винахідницьким завданням. Ці завдання та вправи допомагають розвивати різні аспекти критичного мислення, такі як аналіз, оцінка, аргументація, логічне мислення та прийняття обґрунтованих рішень.

Розвиток критичного мислення у дітей дошкільного віку сприяє формуванню навичок аналізу, висновків та розуміння складних концепцій, що є важливими для їхнього майбутнього навчання та життя в цілому. Загалом, критичне мислення є важливою навичкою, яка допомагає дошкільнику у підготовці до школи, до взаємодії у соціумі, до викликів сучасного світу, формує характер дитини, допомагає бути самостійною та об'єктивною особистістю в оцінці і рішеннях, і сприяє загальному успіху та задоволенню в житті.

Осіпов В. М.,
кандидат наук з фізичного виховання.і спорту,
доцент кафедри фізичного
виховання та здоров'я людини
Обласного коледжу
,,Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка''
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

КОРЕКЦІЯ ПСИХОМОТОРНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ГРУДНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Проблема здоров'я дітей грудного віку є досить наразі актуальною, оскільки багато з них народжуються з родовими травмами, які мають різну тяжкість. Багато легких травм просто не помічаються, не розпізнаються або неправильно оцінюються, що призводить до втрати того дорогоцінного часу, коли ситуацію можливо було б змінити на краще [12, 13, 20].

Важливість і серйозність даної проблеми полягають у тому, що навіть незначні порушення збоку нервової системи у новонародженої дитини визначають в подальшому її розумові та фізичні можливості, а згодом і появу різних хронічних захворювань, як результат тривалої неврологічної дезорганізації організму та виснаження його адаптаційних механізмів [2, 3, 7, 13, 19].

До наслідків таких неврологічних порушень під час пологових травм можна віднести такі дисфункції: гіперактивність, гіперзбудливість, соціальна дезадаптація, затримка в психічному і фізичному розвитку, дратівливість, дефіцит уваги, плоскостопість, порушення постави та м'язового тонусу й інші [6, 7, 13].

Ортопедичні проблеми, такі як порушення постави, м'язового тонусу та плоскостопість, становлять близько 90% усіх відхилень від норми в опорно-руховій системі дитячого населення. Це означає, що кожна четверта дитина в Україні має порушення постави, а у 5-6 з тисячі дітей - це є сколіоз [11, 17], близько 80% становлять ідіопатичні сколіози, які не мають чіткої науково обґрунтованої причини та механізму розвитку, а також ефективних методик лікування та реабілітації [1, 6, 14]. Зазвичай, у більшості випадків, лікарі рекомендують [9, 13, 15] розтягувати спазмовані м'язи, стабілізувати частини тіла за допомогою ортезів та корсетів, боротися з контрактурами та фіксувати сколіози або плоскостопість. Однак це лікування спрямоване лише на симптоми захворювання і не дає помітних та стійких результатів. Світова практика фізичної терапії, остеопатії та мануальної терапії показує, що лікування окремих регіонів тіла при порушенні їх функцій не завжди веде до їх відновлення, оскільки саме ці регіони можуть бути у стані компенсації. Науковці вважають, що причиною цього є ігнорування законів розвитку нервової системи та основних положень функціональної неврології [4, 5, 16, 18].

Більшість дитячих нейроортопедичних захворювань є результатом родової травми та неврологічної дезорганізації, а також порушень етапів розвитку нервової системи. Тому при реабілітації дітей з такими порушеннями необхідно використовувати комплексний підхід, який базується на інтеграції знань з онтокінезіології та нейрокінезіології. Цей підхід враховує рівень

еволюції рухів людини, патологічну активність примітивних (безумовних) рефлексів та активацію гіпорефлексичних м'язів за допомогою масажу й методів кінезіотерапії [8, 9, 12, 15].

Метою роботи стало визначення ефективності впливу таких засобів фізичної реабілітації, як масаж з рефлекторними вправами на фізичний та психомоторний розвиток дітей грудного віку. Для досягнення поставленої мети було обрано такі методи дослідження [10]: антропометричні (вимірювання показників фізичного розвитку); оцінка рівня психомоторного розвитку дитини за показниками її рухових навичок (утримування голови; повороти тулуба; сидіння; повзання; ходьба), які оцінювалися за 4-х бальною системою: погано, задовільно, добре, відмінно.

Дослідження проводилося на базі реабілітаційного центру м. Бердянськ [12]. У дослідженні брали участь 5 грудних дітей, віком 6-12 місяців, яким було проведено курс фізичної реабілітації у вигляді масажу з рефлекторними вправами. Для порівняння була взята контрольна група здорових дітей такого ж віку.

На першому етапі нашого дослідження, що стосувалося оцінки психомоторного розвитку дітей до 12 місяців, виявлено, що у 78,5% випадків спостерігався рівень розвитку дитини, що відповідав її віку. Після проведення курсу реабілітаційних заходів, що включав масаж та рефлекторні вправи, цей показник зріс до 87,7%. Це вказує на високу ефективність використаних методів фізичної реабілітації.

Дослідження фізичного та рухового розвитку дітей після впровадження масажу разом з терапевтичними рефлекторними вправами виявило значні відмінності у формуванні рухових навичок у порівнянні з дітьми контрольної групи. Наприклад, середній вік категорії, коли діти піднімали голову, в контрольній групі становив 9,8 тижнів, тоді як у дітей після проведення курсу масажу з рефлекторними вправами, цей показник скоротився до 9,3 тижнів. Аналогічні відмінності були виявлені в інших показниках рухового розвитку. Найбільш помітні позитивні зміни були виявлені у дітей у швидкості набуття рухових навичок, зокрема в повзанні (випередження становить на 2,5 тижні, порівняно з контрольною групою) та ходьбі (випередження становить на 2,6 тижні). Це можна пояснити особливостями застосування терапевтичних рефлекторних вправ, спрямованих на автоматизацію цих рухів та тренування балансу, що є важливим для формування статодинамічних функцій тіла.

Важливо також відзначити, що правильно підібрані рефлекторні вправи у поєднанні з масажем сприяли активації примітивних рефлексів нервової системи відповідно до її етапів фізіологічного розвитку. Це налаштовує нервову систему на більш якісний контроль над локомоторними функціями.

Отже, аналіз результатів нашого дослідження дозволяє зробити такі висновки. Примітивні (безумовні) рефлекси є дуже важливими для життєдіяльності грудної дитини та її нервової діяльності. Після розвитку центральної нервової системи, примітивні рефлекси поступово втрачають свою первинну важливість, інтегруючись в постуральні рефлекси. Але для їхнього повноцінного регресу та гальмування потрібна достатня стимуляція нервової системи у формі кінестетичної аферентації. Як підтверджує наука та практика, найефективнішим методом стимуляції розвитку нервової системи є масаж та рефлекторна гімнастика.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андріюк Л. (2016) М’язовий дисбаланс у дитячому віці. *Здобутки клінічної і експериментальної медицини*. № 2. С. 24-28.

2. Васильева Л.Ф. (2018) Прикладная кинезиология. Искусство восстановления здоровья. Одесса: УАПК. 156 с.

3. Дегтяренко Т.В., Вастьянов Р.С. (2017) Значення наукових праць І.М.Сєченова для створення сучасної системної психофізіології. *Інтегративна антропологія. Медикофілософський журнал*. №2 (30). С. 9-16.

4. Кашуба В.А. (2003) Биомеханика осанки. Киев: Олимп. лит-ра, 280 с.

5. Козявкін В.І. (2011) Метод Козявкіна – система інтенсивної нейрофізіологічної реабілітації: посіб. реабілітолога. Львів: "Дизайн-студія"Папуга", 240 с.

6. Максимова О.О. (2017) Формування правильної постави в дітей дошкільного віку. *Професійна освіта в умовах інтеграційних процесів: теорія і практика:* збірник наукових праць / за заг. ред. проф. С.С.Вітвицької, доц. Н.Є.Колесник. Житомир: ФОП «Н.М.Левковець». Ч. І. С. 82-86.

7. Осіпов В.М. (2019) Роль вегетативної нервової системи та примітивних рефлексів у розвитку хронічного міофасціального больового синдрому. *Актуальні питання впливу довкілля, фізичного виховання та спорту на здоров'я студентської молоді:* зб. наук. матер. IV Міжн. наук-практ. конф., 12–14 вересня 2019 р. Бердянськ: ФОП Ткачук О.В. С. 145-148.

8. Осіпов В. (2020) Реабілітаційний масаж при постуральних порушеннях, больових синдромах і вегетативній дисфункції. *Актуальні питання сучасного масажу:* збірник статей XI міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 24-25 квітня 2020 р., ХДАФК. С. 53-60.

9. Осіпов В.М., Гнатюк В.В. (2022) Корекція постави дітей шкільного віку методом ортезування стоп. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах:* зб. наук. пр. / [редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : КПУ. Вип. 80. Т. 2. С. 50-53.

10. Осіпов В.М., Гнатюк В.В. (2021) Візуальна діагностика для скринінгу м'язової дисфункції опорно-рухового апарату в дитячих колективах. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах:* зб. наук. пр. / [редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя: КПУ. Вип. 74. Т. 2. С. 52-57.

11. Осіпов В.М. (2020) Класифікація деформації хребта у вигляді сколіозу. *Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи:* збірник тез XX Міжнародної науково-практичної конференції, 17-18 грудня 2020 року. Харків: ХДАФК. С. 113.

12. Осіпов В.М. (2023) Рефлекторні вправи та масаж для корекції психомоторного розвитку дітей грудного віку. *Актуальні питання сучасного масажу.* Науковий журнал / під ред. П.Б. Єфіменко. ХДАФК. № 1(8). С. 84-94.

13. Осіпов В.М. (2023) Кінезіологічний підхід до корекції нейроортопедичних дисфункцій у дітей та дорослих. *Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм:* матеріали IV Міжн. науково-практ. конф., (Обласний коледж ,,Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А.С.Макаренка'' Полтавської обласної ради 17 березня 2023 р.) / [редактор- упорядник: Т. В. Кулікова] Кременчук : Методичний кабінет. С. 497-502.

14. Попова Т.В., Владзимирский А.В. (2010) Сучасний погляд на проблему діагностики порушень постави у дітей та підлітків. *Журнал «Травма».* №5. С. 590-591.

15. Пешкова О. В., Мятыга Е.Н., Бисмак Е. В. (2012) Физическая реабилитация при нарушениях осанки и плоскостопии: учеб. пособие. Харьков, 2012. 124 с.

16. Сьюзан С. Адлер, Доминик Беккерс (2015), Мат Бак. ПНФ на практике: иллюстрированное руководство / перевод с англ. Т.В. Буйлова. Изд-во "Springer", 2015. 330 с.

17. Тягур Т. Р. (2014) Проблема сколіозу в сучасній ортопедії, Слобожанський науково-спортивний вісник. № 3. С. 106–109.

18. Томас В. Майерс. (2019) Анатомические поезда. 3-е издание. Київ: Форс Україна. 320 с.

19. Фізіологія вищої нервової діяльності (ВНД): навчальний посібник. І.А.Іонов та ін. (2017) Харків: ФОП Петров В.В., 143 с.

20. Шевцова Т. (2014) Пологова травма новонароджених дітей. *Український науково-медичний молодіжний журнал.* 4(84). 105-109.

Бакай А. М.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради м. Кременчук
Науковий керівник: **Яценко Т. В.,**
кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради м. Кременчук

КРИЗА ТРЬОХ РОКІВ - ВАЖЛИВИЙ ЕТАП ПСИХОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ МАЛЮКА

Найсприятливішим періодом у формуванні психіки дитини – ранній вік.

В процесі розвитку діти переживають кризи й дуже важливо дорослим їх вчасно помітити.

Аналіз психолого – педагогічної літератури показав, що даною проблемою займались психологи: З. Фрейд, Ж. Піаже, Е. Еріксон, Л. Виготський, Д. Ельконін, Д. Брунер, погляди яких відрізняються. Спільним для них є те, що вони вважають, що кризами називають ті періоди життя людини, які є переломними чи поворотними. Коли звичний стан речей не влаштовує, але людина ще не виробила нових стратегій чи навичок, аби реагувати та мислити інакше.

Наразі вікові кризи – це неминуча стадія розвитку і дорослішання дитини. Це – переломні моменти, під час яких відбувається переоцінка всіх колишніх цінностей, переосмислення свого “Я” і стосунків з оточуючими.

Ми зупинимось на віковій кризі трьох років, яку болісно переживають, як діти та як батьки. Науковці Л. Виготського, Д. Ельконіна, М. Ільїну, Е. Келлер, Л. Божович досліджували проблему кризи трьох років. Ця криза вперше була розкрита в роботі Е. Келер “Про особистість трирічної дитини”. У практиці вживається різна термінологія кризи трьох років: “період непокори”, “криза впертості“.

Криза трьох років – це рубіж між раннім і дошкільним віком – один з найбільш складних моментів у житті дитини. Як вважав Д. Ельконін, криза 3 років – це криза соціальних стосунків, а будь-яка криза стосунків є кризою виділення свого "Я", це проявляється виникненням в мові фрази "Я сам". Він вважав, що дитина, відділяючись від дорослого, встановлює з ним більш глибокі стосунки [2].

Криза трьох років – криза соціальних відносин, яка зумовлена становленням самосвідомості дитини і проявляється в негативізмі, впертості, непокірності, свавіллі, протесті, деспотизмі, Цей віковий перелом не має чітких кордонів. Перші симптоми непокори іноді відзначаються вже в 18-20 місяців, однак найбільшою інтенсивності вони досягають в період з 2,5 до 3,5 років. Криза наростає поступово, досягає свого піку, а потім затихає.

Звичайно трирічна дитина переживає своє становлення, починає відокремлювати себе від дорослих, починає усвідомлювати, що вона особистість, зароджується самосвідомість, появляється прагнення до самостійності і прояву сили волі, змінюються відносини з дорослими. Вона починає порівнювати себе з ними, хоче користуватися такими правами, виконувати такі дії, як і вони, бути такою ж незалежною і самостійно, протиставляють свої бажання бажанням дорослих. Негативні прояви поведінки спрямовуються до дорослих, які доглядають за дитиною, рідко - інших дорослих, майже ніколи – однолітків.

Криза трьох років – ознака самостійності малюка, який має бажання все робити самостійно і протестує проти батьківської допомоги й заборон як обмежень активності. Фраза "Я сам" появляється у мовленні дитини. Щоб підсилити своє "Я", малюк потребує незалежності, але основний конфлікт цього віку в тому, що одночасно з цим він продовжує бути залежним і відчайдушно потребує підтримки й любові дорослих. Дитина стає важковиховуваною. В цей період дитині найбільше потрібно, щоб батьки визнали його самостійність і при цьому продовжили любити і піклуватися про нього. На жаль причиною яскравих проявів нормальної вікової кризи трьох років є те, що батьки вчасно не помітили того, що дитина виросла, що пора багато що змінювати у спілкуванні з нею.

Причинами проявів кризи трьох років є:

– обмеження самостійності й особистої ініціативи дитини;

– часте й неадекватне застосування заборон і покарань;

– гіперопіка у вихованні;

– неузгодженість та непослідовність у вимогах близьких дорослих.

Якщо у дитини не проявляються ознаки кризи трьох років, то це сигнал затримки розвитку дитини

Ступінь вираженості кризи залежить від стилю батьківського виховання, типу темпераменту, особливості взаємин матері і дитини.

Зовнішні особливості поведінки дитини у період кризи трьох років: негативізму, впертості, знецінення, норовистість, свавілля, протесту-бунту, деспотизму. Ці ознаки описав Л. Виготський. Він вважав, що виникненню подібних реакцій сприяє зародження потреби в повазі і визнання, вимагають від близьких дорослих, своєчасної перебудови стосунків.

Криза трьох років є нормальним явищем, а пов'язані з нею новоутворення (прагнення самостійності, відокремлення себе від дорослих, бажання наслідувати їхні дії) є важливим моментом у психічному розвитку дитини. Тому дуже важливо в цей період розвитку підтримувати малюка, бути до нього уважним.

Отже, криза трьох років – невіддільна складова психологічного розвитку малюка, основа майбутніх відносин між дорослим і дитиною, а фундамент для них закладає дорослий.

ЛІТЕРАТУРА

1.Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.

2.Кулачківська С., Ладивір С. Я – дошкільник (вікові та індивідуальні аспекти психічного розвитку). Київ : Нора-прінт, 1996. 108 с.

3.Олексенко С. Третій рік життя: проблеми взаємодії. *Дошкільне виховання*. 2005. № 3. С. 20 – 21.

Козуліна Д. Є.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Коробко Ю. В.,**
асистент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

РОЗВИТОК МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДОШКІЛЬНИКІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПАЛЬЧИКОВИХ ВПРАВ

У сучасному освітньому процесі закладів дошкільної освіти особливу увагу приділяють системі музичного виховання дітей. Основним завданням дошкільної освіти є не засвоєння дитиною знань, а опанування наукою життя, адже суспільству потрібні цілеспрямовані, творчі, продуктивні, відповідальні, тому важливим є моральний, соціальний та фізичний розвиток молодої особистості. [1].

Більшість дослідників вважають, що дитина сприймає мову людей через звуки, музичний слух та чуття. Протягом декількох місяців дитина запам’ятовує сотні слів, за допомогою ритміки та інтонації. Певне їх белькотання, приносить незабутні емоції батькам а в подальшому перетворюються на речення, які так прекрасно лепече малюк. [2].

На музично-ритмічних заняттях та іграх відбувається засвоєння художньо-естетичного смаку та формування соматичного здоров’я. Дослідники Г. Бєлєнька, Н. Ветлугіна та А. Шевчук вважають, що через музику дитина може виразити свої емоції, почуття, переживання та спокій і розвивати моторику пальців та кисті рук [1].

Останнім часом музикотерапія все частіше та ширше використовується в закладах дошкільної освіти. Використання музики займає своє певне місце і в діяльності вихователів

дитячого садка. Адже з кожним наступним роком збільшується попит приватних та державних закладів, які також включають у свій освітній процес зарубіжний прийом "лікування мистецтвом" та вводять в процес роботи вихователів - терапію музикою [3].

Нескладні для дітей рухи пальцями та кистями рук, під супровід музичних творів розвиває у дітей рухову пам'ять, увагу, уяву та спритність. І коли такі рухи поєднуються з прослуховуванням або навіть виконанням музичного твору, нормалізується дихання, розвивається дрібна моторика та артикуляція мовлення [3].

Мистецтво музики в звуковій формі відображає емоційне ставлення до навколишнього середовища. Саме тому завдяки музичній діяльності малюк має можливість відчути красу світу та самовиразитися. Залучати дітей до музики потрібно з наймолодшого віку, адже це дасть можливість розвивати творчу особистість дитини [2].

Основні завдання музичного виховання:

- підтримувати у дітей бажання до прослуховування музики;
- розвивати музичні здібності юних особистостей;
- розвивати мислення, увагу та уяву;
- підштовхувати дітей до самостійного вибору музичних творів;
- вчити правильно слухати музику: розрізняти мелодії та порівнювати [2].

Музична діяльність дає змогу:

- зміцнювати моральне та психічне здоров'я дошкільників;
- контролювати поведінку гіперактивних та мовчазних дітей;
- проявляти у дітей емоції та почуття;
- розвивати комунікацію та соціалізацію у колективі [3].

Корисні поради вихователям з питань включення музичної терапії в освітній процес:

- Почніть із себе: відкиньте агресію та погані думки;
- Налаштуйте інтонацію та голос, вона має бути лагідною та спокійною;
- Звертайтесь до дітей з теплотою та ніжністю, адже вони все відчувають;
- Хваліть дітей, говоріть їм, які вони розумні та здібні;
- Створюйте радісну та невимушену атмосферу в групі;
- Дозволяйте дітям імпровізувати, враховуйте бажання дітей [3].

Отже, музична діяльність це певна гра творчості. Це джерело вражень, емоцій, дій дитини. Завдяки розвитку музичних здібностей у дошкільників у вихователів та батьків виникають необмежені можливості у створенні правильних умов для підтримки та розвитку музичного смаку. Музичне мистецтво допомагає та дозволяє відчути світ серцем, зрозуміти його. Також музика може бути навчанням, відпочинком та засобом виховання моральних якостей [2]. Використання пальчикових вправ та ігор сприяє взаємодії слухових і моторних навичок дитини через взаємодію із музично – ритмічною діяльністю. Розвиток музичних здібностей дитини дошкільного віку включає ритмічну активність, музичну чутливість, формування музичної уяви та сприйняття мелодії, що активізує всебічний розвиток дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Донець І.О. Розвиток рухових якостей дітей дошкільного віку інтеграційним комплексом рухів і музики в закладах дошкільної освіти: посіб. для студ. спец. "Дошкільна освіта" працівників закладів дошкільної освіти та батьків. І.О. Донець. В.М. Кошель, Чернігів: ФОП Баликіна О.В, 2019. 158 с.

2. Багінська І. В. Консультація для батьків *Вплив музики на інтелект дитини* [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://mlubashanska-gromada.gov.ua/news/15719923/. (дата звернення: 11.10.2023)

3. Кошель В.М. Новик М.В. Використання музикотерапії в умовах освітнього процесу закладів дошкільної освіти: посіб. Чернігів. 2020. 84 с.

Губина Є. Б.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
м. Кременчук
Науковий керівник: **Шкляєва Г. О.,**
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки,
психології та дошкільної освіти
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
м. Кременчук

ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО ЖИТТЯ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Природним осередком найцінніших людських почуттів є родина, де народжується любов до матері й батька, бабусі й дідуся, родини й рідного народу. У родинному колі поглиблюється пошана до рідної мови, національних традицій, історії та культури, формується ціннісне ставлення до власного життя.

Благодатним підґрунтям виховання ціннісного ставлення до життя у свідомості дошкільників виступає родина. Це обумовлено тим, що найглибокі почуття та переконання у дітей народжуються саме у спілкуванні з рідними та близькими.

Родинна педагогіка як джерело цінностей народного виховання постає в єдності історії народу, його традицій, родинних звичаїв і перевіреному часом досвіду батьківського виховання дітей в колі найближчих родичів. Знайомство з історію своєї сім'ї дає дитині можливість пізнати історію свого народу, своєї країни, формується власне бачення цінностей життя та світоглядні позиції особистості [1].

Батьки виховують у своїх дітей ціннісне ставлення до життя та здоров’я, які є запорукою щасливого майбутнього дитини. Бабусі й дідусі розповідають дитині про родинні обереги, виховуючи шанобливе ставлення та повагу до родинних цінностей.

Науковцями доведено, що на формування ціннісного ставлення до життя дитини дошкільного віку впливають різні чинники. Серед найсуттєвіших чинників виокремимо матеріально-економічний добробут родини, соціальний статус і рівень освіти батьків дитини,

місце проживання родини (місто, село), пануючи звичаї та традиції сімейного виховання, а також сімейні цінності та ставлення до них, зокрема, цінності життя та здоров'я дитини.

Аналіз наукових праць дозволив зробити висновок, що основою формування цінностей дитини складають емоційно-забарвлені духовно-моральні пріоритети, що регулюють поведінку та дії особистості. До таких цінностей ми відносимо гуманістичну спрямованість особистості, почуття гідності та відповідальності людини, загальнолюдські цінності тощо [2].

Ґрунтуючись на довірливих взаєминах між її членами родини, у дитини формуються емоційні переживання та ціннісні орієнтири, що мають великий потенціал виховного впливу та можливості соціально-виховного становлення свідомості та почуттів дитини. Виявляються ці потенційні можливості у ціннісних інтересах, запитах, прагненнях дитини дошкільного віку. Так формується ціннісне ставлення до життя, відповідальність за нього та поведінка особистості щодо збереження власного життя.

У цьому контексті зазначимо, що на дітей дошкільного віку батьки впливають постійно, що дає можливість дитині засвоїти норми морально-етичної поведінки, ціннісного ставлення до життя. Це формує ціннісні звичаї та норми поведінки у суспільстві. Вищесказане дозволяє стверджувати, що родинне виховання відіграє вирішальну роль у формуванні ціннісного ставлення до життя дитини дошкільного віку.

Результатом теоретичного вивчення проблеми ролі батьків у формуванні ціннісного ставлення до життя дошкільників стало твердження, що саме у родинному затишному колі закладається підґрунтя духовно-моральної та ціннісної самосвідомості особистості. Повсякденні потреби, радості життя, щоденне спілкування з рідними породжує почуття гідності, взаємоповаги, любові та симпатії між людьми, ціннісне розуміння важливості здоров'я та життя особистості. Дошкільнята вчаться співчувати, дарувати любов і турботу близьким і рідним, бути уважними до оточуючих людей, цінувати життя людини як найвищу цінність.

Педагогі вказують на велике виховне значення традицій та звичаїв сім'ї на формування ціннісного ставлення до життя дошкільників. Допомога батькам, близьким і рідним стає початком емоційного сприйняття цінностей родини, формує бажання її захищати та робити посильний внесок у майбутнє нашої країни.

Отже, взаємодія та спільна ціннісно-орієнтована діяльність педагогів і батьків породжує почуття емоційного комфорту, зацікавленості життям, стає поштовхом засвоєння норм і правил поведінки, виховує шанобливе ставлення до людей, природи та власного життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Матеж С.В. Класифікація цінностей та ціннісних орієнтацій особистості. *Наукові праці*. 2013. 225 с.

2. Бех І.Д. Інваріанти особистісно орієнтованого підходу до виховання дитини. *Початкова школа*. 2011. № 2. С. 3–7.

Халява А. Ю.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
м. Кременчук
Науковий керівник: **Шкляєва Г. О.,**
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки,
психології та дошкільної освіти
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
м. Кременчук

ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Проблеми морального виховання досліджуються філософами, психологами, педагогами. Філософське бачення сутності виховання моральності особистості знаходимо у працях В. Андрущенко, В. Антоновича, М. Драгоманова, В. Кременя, І. Огієнко, Г. Сковороди та ін..

Питання виховання моральних рис особистості порушують видатні психологи: І. Бех, М.Боришевський, Л. Дробижева, Н. Висоцька, В. Роменець. Педагогічна наука висвітлює проблему виховання моральних рис особистості крізь призму педагогічних ідей та світосприйняття. Ґрунтовні дослідження Г. Ващенко, О. Вишневського, О. Губко, О. Захаренко, В. Євтуха, Б. Ступарик, М. Обушного, Т. Потапчука доводять, що виховання моральних рис дитини – це педагогічно-складний процес, який залежить від багатьох факторів впливу [1].

Серед суперечностей, що впливають на виховання моральних почуттів науковці визначають: матеріальний стан родини, рівень освіти батьків дитини, соціальний статус батьків, місце проживання та традиції родини, кількість членів родини та економічна забезпеченість, ставлення до дітей та інших членів родини.

Мікроклімат родини, цінності та культурні традиції батьків виступають підґрунтям виховання моральної свідомості, почуттів і переконань дитини. Дитина довіряє батькам, разом із ними емоційно переживає життєві події, що відбуваються у родинних стосунках. Це обумовлено потенційними можливостями батьківського впливу на емоційно-чуттєву сферу життя дитини, її свідомість та самопочуття. Маючи спільні інтереси, взаємозалежність та відповідальність, родинні запити допомагають членам родини відчувати підтримку, допомогу, любов у спільних стосунках і діях. Саме у родині дитина відчуває себе захищеною: свій будинок, кімната, рідні, які завжди прийдуть на допомогу [2].

Базуючись на тому, що виховання моральності підростаючої особистості є однією з пріоритетних завдань сучасної освіти, важливою умовою якої виступає діалектичний взаємозв'язок системи освіти з батьками вихованців як дієвим осередком сучасного

суспільства та берегинею національно-моральних цінностей нашого народу в основі якої лежить глибока та самовіддана любов до дітей.

Педагоги наголошують на тому, що саме дитинство є найсприятливішим періодом розвитку моральних почуттів людини. Моральне почуття ми визначаємо як переживання, спогади, за допомогою яких формується морально-етична позиція особистості, виховується національна гідність та культура. Саме у дошкільному віці ці почуття гостро виявляються в любові до матері, рідної хати, рідної землі. Шанобливе ставленні дитини до української культури, знання та любов рідної мови формують почуття гідності та національної ідентичності. Виховуються моральні почуття в процесі спілкування з оточуючим середовищем, природою, близькими людьми, спільною діяльністю з однолітками. Ці почуття розкривають і формують загальнолюдські моральні якості особистості: добро, вірність, любов, гідність, відданість Батьківщині, залучення та збереження цінностей української культури, природи рідного краю. Вищезазначені почуття формуються під впливом емоційно-діяльнісного ставлення до дійсності та почуття особистої причетності до української нації.

Складовою виховання моральних рис особистості ми пропонуємо розглядати виховання любові до природи рідного краю, знайомство дітей з природою починається із прогулянок на свіжому повітрі та розвивається у природоохоронній діяльності. Дітям подобається гуляти з батьками в лісі, купатися в морі, кататися на велосипеді в сквері рідного міста. Педагоги звертають увагу дітей на красу природи, зміни, що відбуваються у природі протягом року, важливість захисту природного середовища та того, що нас оточує. Тільки полюбивши природу всім серцем дитина не буде байдужою до рідного містечка, свого краю, Батьківщини.

Отже, кожна родина має власну історію, традиції, звичаї, але ці важливі для людини спогади тісно переплітається з історією нашої країни тому, що кожна родина є елементом культури народу, його історії, традицій і звичаїв. Ми розглядаємо любов до матері, батька, рідного міста як виховний вплив на дитину з метою формування моральних почуттів, дотримання духовно-культурних традицій та звичаїв рідного народу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І.Д. Грані духовного зростання особистості. Початкова школа. 2017. № 1. С. 3–7.

2. Вітвицька С.С. Проблема формування національної свідомості особистості у педагогічній спадщині видатних українських педагогів. Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. Івана Франка. Житомир, 2014. Вип. 76. С. 34–38.

Віръовка Є. Д.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
,,Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка"
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Яценко Т. В.,**
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу
,,Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка"
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ УЯВИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ СЮЖЕТНО-РОЛЬОВОЇ ГРИ

У сучасному світі система освіти повинна орієнтуватися на формування особистості, здатної перетворювати світ, активно мислячої, з високими творчими здібностями та уміннями застосовувати їх у практичній діяльності. Тому проблема розвитку творчої уяви у дітей дошкільного вікузалишається актуальною і сьогодні.

Дошкільне дитинство, як особливий періоду для розвитку творчої уяви розглядали класики вітчизняної психології Л. Виготський, В. Давидов, Д. Ельконін, Г. Костюк, О. Моляко та ін. Оскільки сюжетно-рольова є важливим інструментом, для розвитку творчої уяви у дітей, а також для їхнього загального розвитку та підготовки до життя в сучасному світі, різні напрямки проблеми розвитку творчої уяви дітей дошкільного віку в ігровій діяльності розглядали Л. Артемова, Р. Жуковська, Н. Короткова, Н. Михайленко, В. Проскура…

Творча уява – це здатність уявляти та відтворювати різні образи, ситуації, що є складовою розвитку когнітивних, емоційних та соціальних навичок дітей. Творча уява розширює межі дитини, вона дає можливість дітям перевтілюватись в різних персонажів, придумувати та грати різні ситуації. Так діти можуть експериментувати та розширювати межі уяви.

Сюжетно-рольова гра є основним засобом розвитку творчої уяви, що впливає на розвиток креативності, самореалізації та самовираження. Крім того, сюжетно-рольова гра включає в себе різні теми, які сприяють всебічному розвитку дітей. Сюжетно-рольова гра впливає на розвиток уяви та фантазії. Дає можливість дітям придумувати різні сюжети, вирішувати питання та планувати дії. Це впливає на розвиток їхнього когнітивного мислення та логічних навичок.

Вивченням даної проблеми займалась італійська лікарка та педагог М. Монтессорі, яка активно використовувала сюжетно-рольові ігри для розвитку творчої уяви на когнітивних навичок. Вона вважала що навколишнє середовище має дуже важливе значення для розвитку дітей,тому створила спеціальні навчальні класи, за допомогою яких і стимулювала розвиток творчості та уяви дітей. В таких класах було представлено педагогічні матеріали та іграшки

для дітей. Діти самі обирали якими іграшками вони хочуть та будуть грати і які завдання сьогодні виконувати,такий вільний вибір сприяв розвитку самостійності та ініціативності. В сюжетно-рольових іграх діти можуть самостійно створювати власні історії а також вільно грати ролі, так розвивається уява та спеціальні навички.

Граючі різних персонажів та ролі, діти розмовляють, виражають свої думки та емоції. Таким чином розвивається мовлення дитини, сприймання чужих поглядів та ідей. Не можливо не врахувати той факт, що під час сюжетно-рольової гри діти навчаються спокійно вирішувати конфлікти, взаємодіяти однин з одним, вчаться слухати та розуміти потреби та почуття інших.

Сюжетно-рольова гра стимулює розвиток креативності, діти виражають свої творчі та оригінальні ідеї а також створюють нові образи, що впливає на розвиток їхньої креативності. Під час сюжетно рольової гри діти вчаться спостерігати, аналізувати та вирішувати проблеми, вчаться розуміти послідовність дій та логіку.

Діти виражають свої почуття, думки, бажання вони можуть обирати ролі по інтересам, що сприяє їхньому самовираженню та самореалізації. Створюючи уявні сценарії та імітуючи різні ролі та ситуації, діти розширюють свою фантазію, уяву та творче мислення.

Розвивати творчу уяву можна за допомогою розвивального середовища. Зробивши дітям доступ до різноманітних іграшок, предметів, реквізиту, це все допоможе їм грати різні ролі та придумувати ситуації. Такий куточок для сюжетно рольової гри може надихнути дитину на креативні ігри. Дітям можна запропонувати ігри з різними сюжетами та темами, які можуть бути пов’язані як і з реальними ситуаціями, так і з вигаданими, наприклад казками. Можливість самостійно вибирати ролі та сюжети сприяйте їх вільному вибору.

Реквізит, різні іграшки, костюми, карти - все це може надати особливу атмосферу та підтримати сюжет. Після гри бажано обговорити з дитиною її враження, спостереження, задати питання про роль яку вона грала. Для стимуляції творчої уяви дітям можна пропонувати нові ідеї, створювати проблемні ігрові ситуації щоб сюжетно-рольова гра може була веселою, активною, повчальною для дітей..

Таким чином, сюжетно-рольова гра є дуже важливим засобом для розвитку творчої уяви, оскільки вона сприяє стимуляції, фантазії, творчого мислення, когнітивних навичок, мовленнєвого та всебічного розвитку дитини. Для розвитку творчої уяви дітей засобом сюжетно-рольової гри, важливо надавати дитині вільний вибір, допомагати створювати відповідну атмосферу, створювати розвивальне освітнє середовище, підтримувати, пропонувати нові ідеї, обговорення вражень дитини від гри.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барташнікова І.А. Розвиток уяви та творчих здібностей у дітей 5-6 років:навч. посіб. 2-е вид., переробл. Тернопіль : Навчальна книга. Богдан, 2007. 64 с

2. Грузинська І.М. Особливості розвитку творчої уяви дітей дошкільного віку. *Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Молодий вчений*, 2017. №8. С.211 -214

3. Карабаєва І., Ладивір С. Уява народжується в грі. *Дошкільне виховання*. 2007. № 10. С. 4–7.

4. Яценко Т. В. Система роботи з розвитку уяви в обдарованих дошкільників. *Наукові записки Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.* Київ. Ніка-Центр, 2011. 444 с. Вип. 39. 2011. С. 429.

Юнг А. В.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-
технологічна академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Яценко Т. В.,**
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-
технологічна академія імені А. С. Макаренка”
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФЕНОМЕНУ БРЕХНІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Ми живемо в епоху великої кількості інформації правдивість якої важко оцінити. Феномен брехні є не до кінця вивченим. Проаналізувавши психолого – педагогічну літературу з даною проблемою, ми виділяємо таких науковців, які нею займались, а саме: К. Мелін, В. Штерн, Ж. Мазіп, О. Фрай, В. Знаков, О. Ліпманн, С. Холл, О. Тюлєнєва та інші.

Проблемі феномена брехні приділяли увагу зарубіжні психологи із середини XIX століття. У вітчизняній психології, дослідник В. Знаков вказує, що брехня являє собою свідому передачу інформації, що не відповідає реальності. Неправда, на думку В. Знакова, є еквівалентом помилки, напівправда, різновид обману, при якій повідомляються не всі справжні факти [2]. На думку Ю. Холодного брехня – це свідоме спотворення відомої істини, де вона являє собою усвідомлений продукт мовленнєвої діяльності суб’єкта, який має за мету ввести в оману співбесідника. Брехня визначається реальними мотивами і направлена на досягнення конкретних цілей. Тому цілковита щирість стає практично неможливою, і може, розглядатися як психічна патологія [2]. Брехня руйнує близькість у людських стосунках, появляється недовіра. неповага. Неможливо жити поряд з людиною, яка постійно бреше.

Поведінкою людини, дитини провинні керувати високі моральні цінності. Поняття брехня і правда співіснують. Дитині дошкільного віку самому важко визначитись у перевазі одного із цих понять. Якщо дитина починає постійно брехати, значить у її житті стався дисбаланс, який заважає їй сприймати світ через правду. Якщо своєчасно не вжити заходів, постійна брехня призведе до серйозних проблем у зрілому віці.

Дитяча брехня тісно пов’язана із віковими особливостями. У дошкільному віці дитина особливо гостро потребує позитивного схвалення найближчих дорослих, тому найпростіше для неї використовувати брехню, прикрашаючи образ «Я», водночас таким чином формуючи власну позитивну «Я-концепцію». Причиною перших проявів дитячої брехні є бажання мати прихильне ставлення й позитивну оцінка поведінки дитини з боку дорослих [1]. Діти вже з шести років починають надавати «дорослого забарвлення» брехні, тому що вдаються до неї

для реалізації власних бажань, запобігання негативних наслідків власних дій. Навмисне приховування правди, обманювання можна спостерігати із семи років.

Ліпманн О. виділив три етапи розвиткудитячї брехні:

Перший етап. Цей етап передбачає виникнення усвідомлення різниці між правдою та брехнею.

Другий етап. Появляється усвідомлення відмінностей між суб'єктивними й об'єктивними уявленнями, проте не оцінка відмінності (зокрема, між добром і злом).

Третій етап. Усвідомлюється етична цінність правди. Виникає власне брехня через об'єднання та розмежування правди (добра) як однієї категорії, а брехні (зла) – як іншої.

Холл С. визначив наступні види дитячої брехні:

перший вид: «героїчна брехня» (брехня як спосіб досягнення благородних цілей);

другий вид: «партійна брехня» (мотивацією виступають симпатії чи антипатії);

третій вид: егоїстична брехня» (брехливість обгрунтована на особистих інтересах, як захисна реакція на прояв будь-якої загрози);

четвертий вид: «фантастична брехня» (в основі брехні самообману – уявне конструювання реальності, зокрема під час гри, розмивання межі між реальністю та вигадкою);

пятий вид: «патологічна брехня» (брехливість як патологічна потреба шляхом вигадок)

Тюлєнєва О. виокремила причини дитячої брехні:

- страх покарання (брехня для дитини як захисний механізм),

- підвищення самооцінки,

- протест (свідомо обманює, оскільки сприймає запитання як прояв контролю та влади з боку батьків),

- встановлення особистих меж (надмірна опіка і контроль призводить до потреби в особистому просторі та власній незалежності),

- проблеми в сім'ї (сімейні негаразди: налагодження стосунків між батьками, батьківський егоїзм і нетактовність, надмірна вимогливість батьків а дитина відповідальна),

- потреба в увазі та схваленні (привертання уваги оточення засобами фантазування, обманювання, придумування тощо),

- наслідування дорослих (виконання вказівки батьків говорити неправду, батьки обдурюють дитину чи не дотримують заявлених обіцянок).

Отже брехня відіграє важливу роль житті кожної людини, дитини. Формування стереотипу брехні та брехливості у дитини, як нормального явища, норми поведінки у соціумі, повинно насторожити дорослих.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баришполець О. Т. Брехня в інформаційному просторі та міжособовій комунікації: монографія. Кіровоград, 2013. 648 с.

2. Калька Н. М., Цивінська М. В., Зубач І. М. Детекція брехні у спілкуванні: соціально-психологічний аспект: навч.-метод. посібник. Львів, 2017. 120 с.

Вилобкова Я. В.,
здобувач передвищої фахової освіти
Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Носкіна Л. М.,**
викладач дошкільних дисциплін
Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

МОВЛЕННЄВІ СИТУАЦІЇ ЯК МЕТОД РОЗВИТКУ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

Мовленнєве спілкування є одним із перших видів діяльності, яким дитина оволодіває в онтогенезі; воно є універсальною умовою розвитку особистості в період дошкільного дитинства. Базовий компонент дошкільної освіти визначає кінцевою метою мовленнєвого розвитку випускника закладу дошкільної освіти сформованість у нього комунікативної компетенції. Особливо актуальною нині є проблема створення умов для розвитку і самовдосконалення кожної дитини дошкільника із врахуванням вікових та індивідуальних особливостей.

Аналіз ряду досліджень дитячого мовлення і спілкування в дошкільному віці (З. М. Богусловскої, А. М. Леушиної, М. И. Лисячої, Е. І. Матецької, А. Г. Рузської, Д. Б. Ельконіна та ін.) доводить, що комунікативні уміння можна і необхідно формувати з дошкільного віку, оскільки цей вік є сензитивним періодом для розвитку мовних навичок, становлення діамонологічної компетенції. Діамонологічна компетенція – розуміння зв'язного тексту, відповідати на запитання і звертатися із запитаннями, підтримувати та починати розмову, вести діалог, складати різні види розповідей. [2,с. 194] Діамонологічна компетенція включає розвиток діалогічного і монологічного типів мовлення.

Діалог – форма мовної комунікації, учасники якої обмінюються репліками-висловлюваннями (С. Я. Єрмоленко). Діалог – це розмова двох або кількох осіб [2, с. 195]. Провідними методами розвитку діалогічного мовлення є розглядання іграшок, предметів та бесіда за їх змістом, розглядання картинок та бесіда за їх змістом; ігри-інсценізації, дидактичні ігри, вправи, полілог, мовленнєві ситуації. З ІІ половини року в середній та старшій групах вводиться бесіда як спеціальне заняття для розвитку діалогічного мовлення.

Практика показує, що вихователі більше уваги приділяють розвитку монологічному мовленню ніж діалогічному, тому що діалогом діти опановують самі, наслідуючи і копіюючи мовлення дорослих.

Діалогічному мовленню потрібно вчити з дитинства в процесі освітньої мовленнєвої діяльності. Для цього потрібно лише правильно дібрати методи та прийоми навчання. Важливе місце в системі методів розвитку діалогічного мовлення дошкільників посідає мовленнєва ситуація. У процесі мовленнєвої ситуації дитина користується діалогічним мовленням.

Мовленнєва ситуація – це така динамічна система взаємовідносин тих, хто спілкується, яка базується на відображенні об'єктів і подій зовнішнього світу, породжує потребу до цілеспрямованої діяльності у вирішенні мовленнєво-мисленнєвих задач і живить цю діяльність. Це ситуація, на яку людина реагує вербальною дією, проте вона здебільшого включає і невербальні дії. Вона виникає спонтанно або планується попередньо суб'єктом мовленнєвої дії.

Мовленнєві ситуації поділяються на природні і штучні або навчальні [3, с.61]. Природні мовленнєві ситуації виникають досить часто. Проте, на жаль, коло таких ситуацій обмежене. Вони не можуть забезпечити активізацію всього мовленнєвого матеріалу, що передбачений програмою.

Навчальна мовленнєва ситуація відрізняється від природної способом створення мовленнєвого стимулу, без якого мовленнєвий акт взагалі неможливий. У природній ситуації цей стимул створюється самими обставинами дійсності, а в навчальній – словесно. Навчальна мовленнєва ситуація – це ефективний засіб розвитку усно-мовленнєвих навичок і вмінь. По-перше, така ситуація ставить дітей в умови, близькі до умов реального словесного мовленнєвого спілкування, що зацікавлює мовців, вони переконуються в тому, що можуть реалізувати свої мовленнєві можливості в акті мовленнєвого спілкування. По-друге, в навчальній мовленнєвій ситуації можна активізувати весь граматичний матеріал, що вивчається, таким чином, щоб він виступав засобом вирішення якихось немовних, комунікативних завдань, а це, у свою чергу, сприяє кращому засвоєнню самого матеріалу. По-третє, навчально-мовленнєві ситуації сприяють розвитку уява дітей. У педагогічній літературі відсутнє визначення поняття «ігрова мовленнєва ситуація». Таке визначення все таки дала Богуш А. М.

На думку Богуш А. М., ігрова мовленнєва ситуація – це штучно змодельовані ігрові обставини (дитиною чи дорослим) за змістом знайомих художніх творів (чи казок) або з епізодів життя дитини та створені для цього умови їх реалізації (ролі, дієві особи, позитивні мовленнєві стимули, атрибути і т. ін.), що стимулюють і активізують мовленнєве спілкування дітей, сприяють розвитку діалогічного і монологічного мовлення [3,с. 66].

Навчальні ситуації поділяються на умовно-реальні і уявні. В умовно-реальній навчальній ситуації має місце наочність або технічні засоби; в уявній – працює уява. Розпочинати роботу потрібно з умовно-реальних ситуацій, а пізніше переходити до уявних. Умовно-реальні мовленнєві ситуації мають ігровий характер, тому доступні дітям дошкільного віку

Ігрові мовленнєві ситуації поділяються на дві групи: ситуації розвитку діалогічного, ситуації розвитку монологічного мовлення.

Ситуації розвитку діалогічного мовлення, у свою чергу, поділяється на ігрові мовленнєві ситуації діалогу, трилогу та полілогу. Всі ігрові мовленнєві ситуації можна об'єднати в такі групи. Перша група - це реальні ситуації, друга група –це казкові ситуації, третя група - ситуації за змістом художніх творів, та ті, що стимулюють використання формул мовленнєвого етикету.

Кожний метод обслуговується низкою прийомів, спрямованих на краще засвоєння навчального матеріалу. Прийоми розвитку діалогічного мовлення дітей: запитання, оцінка, мовленнєві ситуації, побудовані на діалозі, зразок відповіді, пояснення, показ, уточнення відповіді.

Отже, різноманітні методи розвитку діалогічного мовлення дітей застосовують у роботі із дітьми. Ігрові мовленнєві ситуації посідають значне місце в роботі з дітьми і належать до вербальних репродуктивних ігор.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти / наук. Керівник Т. О. Піроженко, дійсн. член НАПН України, проф., д-р псих. наук; Авт. кол.: Т. О. Піроженко, та ін. Київ, 2021. 37 с.

2. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика. Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах. Підручник / За ред. А.М. Богуш. Друге видання, доповнене. К.: Видавничий Дім „Слово'', 2011. 704 с.

3. Богуш А.М., Луцан Н. І. Мовленнєво – ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи. Друге видання, доповнене. Навчальний посібник. - К.: Видавничий Дім „Слово'', 2012 р.

Пшінник К.,
здобувач передвищої фахової освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка"
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Носкіна Л. М.,**
викладач дошкільних дисциплін
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка"
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ПРОБЛЕМА НАВЧАННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ РОЗПОВІДАННЯ ЗА СЕРІЄЮ СЮЖЕТНИХ КАРТИН У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Наша держава навчання дітей рідної мови ставить на одне з перших місць. Підтвердженням цього є Конституція України, в якій зазначається, що навчання і виховання дітей повинно здійснюватись на рідній мові. Закон України "Про дошкільну освіту" стверджує, що мова у дошкільній освіті визначається відповідно до Конституції України і законів про мови, зокрема «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

Розвиток мовлення дитини в новій редакції Базового компонента дошкільної освіти справедливо подано як один з основних освітніх напрямів. Причому акцент зроблено не на розв'язанні окремих завдань, а на цілісному підході до формування мовленнєвої компетентності (в єдності всіх її складових) як одного з ключових критеріїв і водночас вагомої умови становлення мовленнєвої особистості дошкільника [3 с.4]. Психофізіологами доведено, що саме дошкільний вік є найбільш сприятливим для оволодіння рідною мовою. Як показує

практика, дитина сприймає і розуміє оточуючий світ, але висловитися не завжди може і це пов’язано з низьким рівнем розвитку зв'язного мовлення.

Це визначило проблемне поле нашого дослідження: формування у старших дошкільників зв'язного мовлення. А оскільки навчання розповіді базується переважно на наочному матеріалі і насамперед на картинках, через які збагачується кругозір дітей, розвивається їхнє образне мислення та зв'язне мовлення, то саме вони є найбільш цінним матеріалом у роботі з дошкільниками. Спостереження показали, що питання навчання дітей розповідання засобом серій картин у закладі дошкільної освіти не найшли належного місця. На заняттях застосовуються одноманітні прийоми та переноситься механічно методика навчання розповіді за картиною на серію картин. Нас зацікавило, яка методика роботи за серіями картин ефективна.

Формування умінь розповідати за картиною не можна розглядати ізольовано від особливостей сприймання дітьми картини. Цій проблемі присвячено багато досліджень у вітчизняній та зарубіжній психології (С. Рубінштейн, О. Запорожець, Г. Люблінська, Г. Овсепян). Дитина повинна навчитися правильно співвідносити зображене з тим, що воно передає, і розповісти про нього.

У вітчизняній та зарубіжній психології (дослідження Г. Люблинської, В. Мухіної, Г. Овсепян, С. Рубінштейна, С. Біне, Г. Штерн та Ін.) є різні підходи до пояснення особливостей сприймання та розуміння дітьми змісту картин, водночас загальне для цих підходів – це визначення певної періодизації в розвитку готовності дитини до сприймання картини. Вона проходить три стадії: називання, або перелічення, опису та інтерпретації.

Учені визначають низку чинників, що впливають на глибину та адекватність сприймання дітьми картин. З-поміж них: рівень художньо-естетичного сприймання дитини, її життєвий та художній досвід, доступні для розуміння зміст і тематика картини, а також правильно організований процес розглядання картини. Особливості сприймання та усвідомлення дітьми картин враховуються в методиці навчання дітей розповіді за змістом картини.

Одними з найскладніших для дітей виявляються запитання, пов'язані з оцінкою емоційного стану, описом настрою, особистісних якостей тощо. Причиною тому може бути обмаль потрібних для визначення емоційного стану слів та словосполучень. Стимулами у цьому разі можуть бути пластичні етюди, пропозиції повторити рухи, міміку, позу героя картини, спробувати ввійти в його стан і розповісти про це словами.

Ефективним доповненням до бесіди за змістом картини є модифікована методика сприймання зображеного на картині різними органами почуттів. Методика побудована на принципах теорії розв'язання винахідницьких завдань ТРВЗ і спрямована на формування в дітей умінь сприймати зображення через уявні можливі відчуття від зіткнення з різними об'єктами, уявні звуки, смаки та аромати і навчання передавати їх у зв'язному висловлюванні.

Аналіз періодичної літератури з дошкільного виховання, в якій постійно друкуються методичні розробки, плани-конспекти спеціальних занять з образотворчого мистецтва, інтегрованих занять з використанням творів живопису, мистецькі розповіді про художників та їх картини, розроблені Н. Кир’яковою, Н. Крутенко, Н. Сідаш, Л. Сірченко, Г. Сухоруковою та ін. Дементьєва А. радить : «На деяких заняттях можна використати складання розповіді за частинами (колективне складання розповіді). Цей прийом полегшує складання розповіді, оскільки, відповідно, зменшується її обсяг. Заняття стає різноманітнішим, цікавішим, є можливість опитати більшу кількість дітей і їхні розповіді стають більш повними та глибокими. Цей прийом рекомендується і в роботі з серією картин…» [2 с.258].

У дослідженнях Е. Короткової, А. Чернишової вивчались особливості сприймання дітьми портретів. Так, Е. Короткова розробила методику ознайомлення дітей з дитячими портретами. А. Чернишова пропонувала дітям чотирьох- шести років розглянути портрети дорослих людей

За даними досліджень З. Істоміної, Е. Короткової, Н. Орланової, картина є стимулом для творчого розповідання.

Ковальчук К. результати досліджень відобразив у роботі «Інноваційні підходи до ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з живописом». На його думку, дитина має оволодіти здатністю самостійно опановувати галузь живопису в процесі цікавих ситуацій особистісного спілкування з ним та однолітками і дорослими на матеріалі цього мистецтва.

Сучасна методика застосування серій сюжетних картин для розвитку зв'язності мовлення старших дошкільників розроблена методистом О. Смірновою, яка не лише розробила серії картин, а й запропонувала ефективну методику стимулювання зв'язного мовлення дітей. Автор враховувала, що в процесі сприймання діти фіксують увагу на сюжеті, діях та стосунках персонажів, виразності образів. Тож серія картин передбачала послідовне розгортання сюжетної лінії, чітко виокремлені композиційні частини розповіді (перша картинка – початок, зав'язка; друга, третя – середина, розкриття основного змісту, четверта або п'ята — закінчення), щоб при переході від картини до картини були смислові та граматичні зв'язки між частинами висловлювання (картинками). Методика проведення цього виду занять відрізняється п'ятьма способами подавання дітям картин.

Ця проблема знайшла своє відображення в роботах В. Гербової, яка пропонує для дітей старшого дошкільного віку сюжетні картини з послідовно розвиваючими діями (дві-три картинки, об'єднані змістом).. Методика роботи за цими картинами полягає в наступному: «потрібно заслухати сюжетну розповідь за змістом кожної із 4 картин, а потім розповідь про всі 4 картини зразу (2 – 3 відповіді). [2, с.264]. Вихователь виставляє картинки перед дітьми, проводить бесіду за їх змістом, щоб підвести дітей до розуміння загального змісту сюжету, зображеного на окремих картинках; після чого одна дитина розповідає за першою картинкою, інша – за другою і т. д. За першою картинкою може дати свій зразок розповіді вихователь, а діти продовжують розповідь за другою частиною серії. Далі педагог пропонує дітям розповісти за змістом другої картини, закінчити його розповідь. Потім інші діти розповідають за всіма картинками відразу.

Отже, ми бачимо, що проблема навчання розповідання за серіями картин є багатоаспектною і завжди актуальною.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти / наук. Керівник Т. О. Піроженко, дійсн. член НАПН України, проф., д-р псих. наук; Авт. кол.: Т. О. Піроженко, та ін. Київ, 2021. 37 с.
2. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика. Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах. Підручник / За ред. А.М. Богуш. Друге видання, доповнене. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 704 с.
3. Гавриш Н. Мовлення литини. Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти. *Дошкільне виховання.* 2021. № 3. с. 4
4. Горєлова А. Формуємо зв’язне мовлення. *Дошкільне виховання.* 2010. № 4. С. 21.

Свіщова Л.,
здобувач передвищої фахової освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Носкіна Л. М.,**
викладач дошкільних дисциплін
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ТВОРИ В. СУХОМЛИНСЬКОГО – ВАЖЛИВИЙ ЗАСІБ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Пріоритетність рідної мови як національного джерела формування особистості ставить перед сучасними педагогами важливе завдання – донести до кожної дитини культурні і духовні надбання українського народу. Тому ми вирішили звернутися до спадщини В. Сухомлинського, як одного з найгеніальніших педагогів сучасності.

За глибоким переконанням В. О. Сухомлинського в освітній процес мають обов’язково гармонійно ввійти народні казки, пісні, легенди, усна народна творчість, які допоможуть дитині пізнати світ, виховати найтонші почуття в дитячій душі. Казка – в розумінні Василя Олександровича – друг і вчитель дітей, вона допомагає їм краще пізнавати навколишній світ, робить їх добрішими, людянішими. Велику кількість творів В. Сухомлинського використовуємо в роботі із дітьми дошкільного віку.

У книзі "Як виховати справжню людину" Василь Олександрович, звертаючись до дітей, писав: "Не завдавай своїми вчинками, своєю поведінкою болю, кривди, турботи, тяжких переживань іншим людям. Умій підтримати, допомогти, підбадьорити людину, в якої горе..., не будь байдужим" [3,253].

Сухомлинський В. наголошував на тому, що не варто відгороджувати дітей від людських проблем і страждань. Він залишив нам у спадок безцінні етичні мініатюри, які й сьогодні слугують засобом пробудження у малят почуття милосердя до хворих, немічних, бідних, а саме: „У кого радість, а в кого горе", „Півень і сонце" , „На пошуки", „Панас", „А серце тобі нічого не наказало?" та багато інших. Такі твори спонукають дітей замислитись над тим, що треба усвідомлювати моральну відповідальність перед близькими і сторонніми людьми, вміння оцінювати свої вчинки з погляду загальнолюдських норм моралі. Як і належить видатному педагогу-гуманісту, В. Сухомлинський надзвичайного значення у вихованні особистості надавав формуванню в дитини духовності, яка є мірилом її людської цінності, суспільної значущості.

Більшість дошкільних закладів Полтавщини впроваджують педагогічну спадщину видатного педагога. "Пізнання світу починається для малих дітей з пізнання людини", - слова Василя Сухомлинського актуальні саме тепер, коли педагогічна наука і практика рішуче стали

на шлях гуманізації освіти. Все це знаходить своє відображення у Базовому Компоненті дошкільної освіти.

Через художні образи В. Сухомлинський розглядав і проблеми формування у підростаючого покоління моральної свідомості, цінностей, тобто всі сторони зрілої особистості. Все це він згрупував в восьми розділах і книзі "Хрестоматія по етиці."

В розділ "Людина – це сила духа" включені художні мініатюри розкривають силу духу людей в роки Великої Вітчизняної війни.

В розділ "Краса – радість життя" включені твори, про красу людських вчинків, про різноманітність, багатообразність і власний оточуючий світ дитячої природи, про бажання зберігати і примножити.

Розділ "Людина – вища цінність" складається з художніх творі в яких, іде мова про вірність людини перед людиною, ідея любові і поваги до людей, потреба людини в людині, вміння відчувати настрій і бажання оточуючих людей.

Розділ "Повага до літніх – закон життя" – це казки, розповіді, притчі про відносини до бабусі і дідуся, батька і матері, про життя літніх людей.

Розділ "Подорож до джерела мислі" складається з художніх мініатюр про роль і значення школи, знань, вчителя у становленні особистості. Складні питання народження і смерті, дитячої дружби, підліткового кохання знайшли відображення в художніх творах цього розділу.

Розділ "Гармонія праці, щастя і долгу" складається з новел в яких праця оцінюється, як основа розвитку особистості.

Розділ "Розвивай в собі чуйність". Художні мініатюри розкривають чуйну особистість, формують відповідальність за свої вчинки, уміння керувати своїми діями, гуманно відноситись до інших людей.

Кожна тема, яка піднімаються у вказаному розділі, актуальна і сьогодні, адже сприяє вихованню активної життєвої компетентності дитини. Разом з тим кожна казка містить у собі декілька виховних задач, які вихователь буде творчо вирішувати в кожній конкретній ситуації.

Надаючи казці майже виключного значення у вихованні дошкільнят Сухомлинський В. визначив у цьому процесі два приоритетних напрямки.

Перший: „Казка невіддільна від краси, сприяє розвиткові естетичних почуттів, без яких неможливе благородство душі, щира чуйність до людського нещастя, горя страждань. Діти розуміють це лише тоді, коли її втілено в яскраві образи”

Другий: „ Казка – благодатне джерело виховання любові до Батьківщини, яке нічим не можна замінити... Казка виховує любов до рідної землі вже тому, що вона творіння народу”. Ці напрямки неподільні і взаємозалежні.

У своїх творах Сухомлинський найбільшу увагу звертає на те, як моральна краса стає внутрішньою якістю особистості, складовою частиною її духовності. Його мудрі оповідання, казки, бесіди з питаннями і творчими завданнями спонукають замислитись над вчинками, ненав'язливо вчать прекрасного, справедливого, ніжного, доброго.

Наукові положення і практичний досвід В. Сухомлинського по застосуванню казки як одного з найефективніших засобів естетичного, морального виховання дітей в різних формах і методичних прийомах став здобутком світової педагогічної думки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти / наук. Керівник Т. О. Піроженко, дійсн. член НАПН України, проф., д-р псих. наук; Авт. кол.: Т. О. Піроженко, та ін. Київ, 2021. 37 с.

2. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика. Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах. Підручник / За ред. А.М. Богуш. Друге видання, доповнене. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 704 с.

3. Богуш А. М., Гавриш Н. В. , Котик Т. М. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах : підручник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2006. 304 с.

4. Гавриш Н. Мовлення литини. Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти. *Дошкільне виховання.* 2021. № 3. с. 4

Малахова Т. А.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласний коледж
“Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка”
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Яценко Т. В.,**
кандидат психологічних наук
доцент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ УЯВИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В КОНСТРУКТИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Уява дітей дошкільного віку обмежена недостатніми знаннями та уявленнями, водночас бурхливе дитяче фантазування зумовлене низькою критичністю мислення. Дошкільник легко поєднує різні враження і некритично підходить до отриманих поєднань, що особливо помітно в молодшому дошкільному віці.

Дитяча уява схильна поєднувати образи не спрямовані на практичну реалізацію, дитячі поєднання образів не спрямовані на практичну реалізацію. Дитина фантазує заради фантазування, що перетворюється на своєрідну гру. Спочатку уява спрямовується на предмети, якими користується дитина, потім ґрунтується на веселих діях у сюжетно-рольовій грі, а наприкінці дошкільного віку переходить у внутрішній план. Уміння образно оперувати зображенням призводить до прояву творчої активності дітей у різних сферах: мовленні (складання казок, оповідань, загадок), малюванні, конструюванні, музичній діяльності. Збільшується свобода фантазії, що відкриває можливість створення перших готових продуктів творчості.

Розвиток ігрової діяльності, перехід її в дошкільному віці до рольової є найважливішою умовою розвитку уяви. Відтворення ролі в грі вимагає складної діяльності уяви дитини:

передбачення того, що має зробити герой, планування його подальших дій. Мотивом рольової гри є сам процес її здійснення, характерний для творчості взагалі. Гра за сюжетом означає, що дитина заздалегідь має ідеальне уявлення про те, що відбуватиметься в грі, визначає ролі, вибирає альтернативні та тематичний матеріал. Саме в грі, як і в творчості, дитина виражає себе якнайповніше. Творчість починається в грі, в якій дитина проявляє ініціативу, вміння організовувати, планувати, робить перші кроки на шляху до вміння діяти лише з точки зору образів і уявлень.

Науковці такі як, Тетяна Дуткевич, Роман Павелків, Ірина Грузинська досліджували психологію розвитку уявлення дітей дошкільного віку, але розвиток уяви в конструктивній діяльності недостатньо розкритий в нашому суспільстві.

Нас завжди на кожному кроці зустрічають дії в конструктивній діяльності. Так як, в самому ранньому дитинстві, так і в житті дорослої кожної людини. Діти з самого раннього віку формують пасочки та будують будівлі, замки, мости з піску. Згадайте як ми в своєму дитинстві будували будинки із стільців, подушок і покривал, або на дворі збирали гілки і з них робили халабуди. Так і в дорослому житті ми збираємо речі в валізу, щоб все щільно вмістилося, або ми складаємо меблі по інструкції.

Конструювання належить до продуктивних видів діяльності, оскільки спрямоване на отримання певного продукту. На заняттях з конструювання дошкільники вчаться планувати майбутню діяльність, аналізувати та контролювати власні дії, виправляти помилки, робити висновки. У процесі такої роботи у дітей розвиваються рухи рук, дрібна моторика пальців, зорово-моторні координації, цілеспрямовані дії з предметами на основі тактильного та зорового сприйняття, окомір та перцептивно-рухова пам’ять, та творчу уяву.

Конструювання має великий вплив на всебічний розвиток дітей, оскільки в процесі цієї діяльності формується узагальнені уявлення про об’єкти навколишнього світу, закріплюється вміння аналізувати предмети навколишнього середовища. Це вид діяльності сприяє формуванню пізнавального інтересу, навичок моделювання та експериментування з різними матеріалами, розвиває творчу активність, формує уявлення про об’єкти навколишнього світу.

Дитяче конструювання позначає процес побудови споруд таких конструкцій, де передбачається взаємозв'язок у розташуванні частин та елементів, способи їх з'єднання. Діти конструюють, насамперед, ті споруди й конструкції, які їх оточують та стають предметом їх досвіду.

Перші конструкції дітей з'являються в ході предметної діяльності в результаті практичних дій з різними об'єктами: кубиками, кружальцями, пірамідки, різними видами конструкторів, паличками, тощо. Таким чином, дитина залучається до гри з конструкцією та відкриває можливості її використання. Д. Ельконін неодноразово підкреслював: „Чим більше дитина грає, тим краще вона розвиває свою уяву.“

Для активізації конструктивної творчої уяви дітей необхідно використовувати різноманітні матеріали, такі як фотографії, малюнки, схеми, які сприяють пошуковій діяльності. При створенні певних образів конструкторів їх має бути якомога більше – як за елементами, так і за кількістю. Таким чином, діти вчаться поєднувати різні матеріали у своїй роботі.

Важливо вчити дітей аналізувати конструкційний матеріал, співвідносити його властивості з характером створюваних конструктивних образів. Діти старшого дошкільного віку, створюючи конструкції, будують з певною метою, для того, щоб використати модель у

майбутній практичній діяльності. Це надає проекту сенс, мету і розвиває уявлення майбутнього створення даної конструкції.

Отже, конструктивний вид діяльності це не тільки захоплива діяльність, але й корисна, оскільки надає надзвичайно широкі можливості для розумового, морального, естетичного розвитку дитини, для її трудового виховання та розвитку уявленого мислення. Робота з різними видами конструктивно-будівельних матеріалів, пласкими геометричними формами, папером, дрібними деталями, спонукають дитину мислити, уявляти, знаходити шляхи вирішення певних проблем і завдань. У процесі ігор з конструктором, будівельним матеріалом дитина отримує не лише задоволення, але й формує здатність активно пізнавати світ, творити його, планувати і контролювати свою діяльність. Участь дошкільників у таких іграх сприяє їх самоствердженню, розвитку наполегливості, прагненню до успіху. У таких іграх удосконалюється мислення, уява, включаючи дії з планування, прогнозування, зважування шансів на успіх, вибір альтернатив. А це, як відомо, – важливий чинник успішного

н
а
в
ч
а
н
н
я
в
к
л
ю
ч
е
н
н
я

ЛІТЕРАТУРА

1. Агіляр Туклер В. В. Виховання ініціативності дітей у ігровій діяльності: сучасний стан. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Педагогіка і психологія. Педагогічні науки, №1 (13). 2017. С. 80-85.*

2. Безпала С., Безпала М., Губко М. Розвиток конструкційних здібностей дітей за допомогою конструкторів LEGO Education. *Вихователь-методист дошкільного закладу. 2013. № 8. С. 51–56.*

3. Гурковська Т. Конструктор як засіб атрибутивного забезпечення гри. *Вихователь-методист дошкільного закладу. 2014. №5. С. 8-9.*

4. Пеккер Т.В., Голота Н.М., Терещенко О.П., Резніченко І.Ю. Програма розвитку конструктивних здібностей у дітей дошкільного віку „ЛЕГО-конструювання“. Київ: 2010. 50 с.

5. Попович О.М. До питання особливостей конструктивної діяльності дітей дошкільного віку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. Ужгород, 2014. № 32. С. 156–158.*

6. Павелків Р.В. Загальна психологія Підручник. – К.: Кондор, 2009. – 576 с.

7. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2019. – 424 с.

8. Дуткевич Т. В. Дошкільна психологія: навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 392 с.

9. Грузинська І.М. Особливості розвитку творчої уяви дітей дошкільного віку. *Молодий вчений. № 8 (48). серпень, 2017 р.*

Васильєва А. К.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Ільченко О. В.,**
викладач кафедри педагогіки, психології
та дошкільної освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А.С.Макаренка”
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ЗАМКНЕНІ ТА СОРОМ’ЯЗЛИВІ ДОШКІЛЬНИКИ В СОЦІАЛЬНИХ ВІДНОСИНАХ ТА СПІЛКУВАННІ

Від рівня емоційного розвитку у дітей великою мірою залежить спілкування з дорослими та однолітками, формування дитячої особистості, розвиток розумових якостей, рівня довільної регуляції діяльності та поведінки, становлення моральної свідомості дошкільника. Дошкільне дитинство – період розвитку емоцій.

У складних умовах сьогодення, які швидко змінюються, в умовах військової агресії, щороку збільшується кількість тривожних, невпевнених дітей і дітей з емоційними проблемами. Практика свідчить, що майже у кожного третього дошкільника наявні прояви тривожності, які ще в дошкільному дитинстві на ранніх етапах можна подолати [2,с.11].

Педагоги – практики, психологи, науковці, такі як І. Бех, Е. Еріксон, П. Харріс, О. Кравцова, С. Ладивір, В. М’ясищев, О. Запорожець, Д. Фельдштейн, Т. Піроженко, В. Котирло, Л. Вигодський та багато інших, вивчали проблему емоцій, їх розвиток.

Тривога – одна з фундаментальних негативних емоцій, яка стосується очікування індивідом певних неприємних або небезпечних подій. Тривожність, як особистісна риса – це схильність до відносно частого переживання емоції тривоги [2,с.13].

Замкненість та сором’язливість мають відношення до тривожності, але ці риси особистості стосуються частого прояву такої негативної емоції, як тривога по відношенню до ровесників та інших людей під час спілкування.

Замкненість – це порушення оптимального особистісного розвитку дитини, що виявляється в її відстороненості від людей унаслідок послаблення емоційного зв’язку з ними. В закладі дошкільної освіти можна часто спостерігати дітей, які уникають товариства інших людей, емоційно байдужі до всього навколо, мають пригнічений настрій, недовіряють іншим.

Серед причин замкненості найчастіше зустрічаються: хронічний стрес; емоційна деривація внаслідок холодного ставлення до неї батьків; індивідуальні особливості емоційної сфери, наприклад інертність психічних процесів; не сформованість здатності до емпатії, ідентифікації, соціальної рефлексії; недостатній розвиток комунікативних навичок та умінь [1,с.10].

На відміну від замкненої, сором'язлива дитина хоче, проте не вміє спілкуватися з іншими людьми. Тому вона, на перший погляд, дуже слухняна й не помітна у групі, хоча насправді за цим приховуються певні особистісні проблеми: невпевненість у собі, низька самооцінка, підвищена тривожність, соціальні страхи, самотність і депресивність. Зазвичай дівчатка та діти – одинаки більш сором'язливі, ніж їх ровесники чоловічої статі та ті, хто має братів або сестер [4,с.22].

Сором'язливі діти мають проблеми комунікації з іншими, мало спілкуються з однолітками, навіть не намагаються відстоювати свої інтереси, думки, з обережністю озвучують свої бажання, але легко відмовляються від них. Важко йдуть на взаємодію в діяльності і спілкуванні, обирають другорядні ролі в іграх. Емоційна зосередженість на собі заважає проявляти інтерес до іншого, презентувати себе партнерам по грі [5,с.24].

Такі установки підпорядкування, емоційна вразливість пов'язані часто з особливостями нервової системи, меланхолійним типом темпераменту, інтроверт. Але така особистісна риса може бути також пов'язана з неправильним вихованням в родині, авторитарним стилем виховання. Все це робить дитину чутливою до думок інших людей стосовно неї. Авторитарність батьків значно впливають на самооцінку дитини, яка в більшості випадків не адекватна (занижена). Критика і похвала з боку батьків повинна бути конструктивною. Вони повинні вселяти в свою дитину впевненість. Навпаки, коли батьки надмірно опікують свою дитину, позбавляють її самостійності в усьому, не підтримують ініціативу дитини, також можуть закріплюватися ці негативні риси.

У сором'язливих і замкнених дітей спостерігається зацікавленість на власних недоліках. Дорослі, які оточують дитину повинні вивчати здібності, інтереси і схильності дитини, щоб розвивати їх.

Сором'язливі і замкнені діти приховують свою почуття від інших. Причиною замкнутості тут виступає порушення довіри до інших. Можливо дитина мала негативний досвід спілкування, намагається триматися в тіні, щоб уникнути травмівних ситуацій [3,с.104]. Часті сварки між батьками не сприяють позбавленню цих рис у дитини. Дитина може відчувати безпорадність, безсилля, страх, навіть почуття провини, і таким чином вона "ховається " від негативних, емоційних переживань.

Під час війни в Україні, діти переживають стрес, який травмує психіку дитини, що, також, може вмикати захисні реакції психіки. Ці обставини, як і інші, можуть обмежувати спілкування з іншими, негативно позначатися на умінні взаємодіяти.

Налагодити взаємодію із замкненою дитиною можна, але потрібно добре знати причину виникнення негативних тенденцій поведінки. Не можна нехтувати допомогою психолога.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бунігіна О. Емоційний розвиток дітей. *Психолог дошкілля*. 2020. № 2. С. 9-14.

2. Кошелєва А. Взаємодія «дорослий –дитина» і функціональна роль емоційних процесів в онтогенезі. *Дошкільне виховання*. 2008. № 6. С. 11-14.

3. Кулачківська С.Є., Ладивір С.О. Дошкільник. Вікові та індивідуальні аспекти психологічного розвитку. Київ : Академвидав, 2006. 158 с.

4. Провідна діяльність дітей дошкільного віку: становлення та розвиток. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2016. №1. С. 21-24.

5. Федун Л. Емоції сонечка. Корекційно – розвивальна програма. *Дошкільне виховання*. 2020. № 2. С. 23-27.

Донова Є.,
здобувач передфахової вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради м. Кременчук
Бровата О.Б.,
завідувач відділення, викладач дошкільних дисциплін Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради м. Кременчук

ДИТЯЧИЙ ФІТНЕС ЯК СУЧАСНА ОЗДОРОВЧА ТЕХНОЛОГІЯ ДЛЯ ДОШКІЛЬНЯТ

Проблематика формування у дітей дошкільного віку рухової та здоров'язбережувальної компетентності зараз на часі. Актуальність полягає у тому, що це питання не тільки закладів дошкільної освіти, а й батьків.

За останні роки суттєво змінились погляди на фізичний гарт дітей дошкільного віку, однією з причин є те, що у дітей змінилися інтереси дітей, їхні вподобання до участі у рухливих та іграх спортивного характеру. Тому тенденція сучасного фізичного розвитку та виховання повинна бути спрямована на природну потребу у русі та бажань й захоплень дитини.

Слід зауважити, що більшість батьків при виборі закладу освіти зосереджують свою увагу на інтелектуальному розвитку дитини, забуваючи про той факт, що саме у дошкільному віці найбільше проявляється у дітей біологічна потреба у рухах. У свою чергу заклади дошкільної освіти у бажанні задовольнити вимоги батьків, йдуть на скорочення тривалості прогулянок, замінюючи рухову активність дитини іншими видами діяльності.

Тому, педагоги та батьки повинні зрозуміти, що фізичний розвиток та рухова активність дитини не менш важливі за інтелектуальний розвиток. Більше того, рухова активність та формування у дітей передшкільного віку здоров'язбережувальної компетентності є невід'ємним фундаментом для подальшого розвитку за всіма напрямками, які визначені Базовим компонентом дошкільної освіти. Для повноцінного функціонування організму який формується дуже важливим є своєчасне формування правильної постави, м'язової та силової координації рухів.

Науковці стали обгрунтовувати систему впровадження дитячого фітнесу як засобу реалізації освітніх завдань з фізичного розвитку дошкільнят. Загальний термін фітнес походить від англ. fitness, від дієслова „to fit“ –відповідати, бути у гарній формі. За твердженням фахівців у галузі фітнес технологій, фітнес-це спосіб життя, який допомагає підтримувати своє тіло на функціональному рівні. У свою чергу дитячий фітнес-це поєднання загальнорозвиваючих вправ, гімнастики, хореографії, аеробіки та йоги. Метою впровадження в освітній процес закладу дошкільної освіти та в умовах сімейного виховання є прищеплення дітям любові до здорового способу життя, збереження та зміцнення здоров'я та підвищення їх рухової активності.

Заняття з дитячого фітнесу полягають в урахуванні віку дитини та її фізичної підготовленості, а також повинні проводитися у ігровій формі. Саме ігрова форма допомагає

розвивати у дитини основні фізичні якості та вправляти у засвоєнні основних рухових умінь і навичок, а головне укріплюють впевненість у власних силах.

Фахівці дитячої фітнес-індустрії наголошують на тому, що потреба дитини у спеціально організованому фізичному навантаженні виникає з раннього дитинства, а наявні програми цілком можуть ці потреби задовольнити.

Натепер дитячий фітнес та його різновиди широко входять у програми гурткової роботи з дітьми дошкільного віку. Програми дитячого фітнесу охоплюють дітей віком від 3 до 6 (7) років. В умовах сім'ї можна навіть використовувати фізкультурно-оздоровчі заняття та дитячі фітнес програми починаючи з восьми місячного віку. Найчастіше це заняття за програмою „Babi fitness" , яка розрахована на дітей до трьох років. Також для самих маленьких є програма „Звероробіка"-кумедний вигляд аеробіки, заснований на наслідувальних рухах і розвиває не тільки фізичний потенціал, а й дитячу фантазію.

Діти дошкільного віку теж мають залежність від гаджетів, тому наразі стоїть велика проблема у мовленнєвому розвитку малюків. На допомогу може прийти „Лого-аеробіка". Даний вид фітнесу передбачає виконання вправ спільно з вимовою певних звуків, чотирирядкових віршиків.

Для дітей старшого дошкільного віку пропонують такі різновиди дитячого фітнесу як наприклад, „Тераробіка" являє собою низькоударне високоінтенсивне кардіотренування. Включає в себе танцювальні рухи, що виконуються в аеробному режимі, у поєднанні із силовою гімнастикою та стретчингом. У якості амортизатора використовуються спеціальні латексні стрічки, що мають різний опір і фіксуються одночасно на руках і ногах, які поєднані між собою та утворюють єдину взаємопов'язану систему. Можливе також застосування звичайної гумової стрічки.

Також для дітей передшкільного віку рекомендують впроваджувати у форми активного відпочинку дітей, а це спортивні свята, дні здоров'я такий вид дяитячого фітнесу як чирлідинг. „Чирлідинг"-поєднання хореографії, гімнастики та акробатики. Під час організації занять за даним видом у дітей розвивається сила, витривалість, пластика, грація, краса та досконалість рухів.

Популярним напрямом фітнесу серед батьків вихованців набув стречінг. Цей вид фітнесу теж рекомендовано нормативними документами для дітей старшого дошкільного віку. „Стречінг" в перекладі з англійської – це вправи для розтягування м'язів. Він може існувати як самостійний вид фізичного тренування, або як частина іншого виду фітнесу. Головна оздоровча мета цих занять – розвиток гнучкісті. Це комплекс спеціальних фізичних вправ, які спрямовані на поступове збільшення рухового діапазону всіх груп м'язів, вправи на розтягування м'язів, зв'язок.

Широкого використання набула сучасна оздоровча методика – ігровий стретчинг (від англ. stretching – розтягування). Вона передбачає використання комплексів взаємопов'язаних ігрових ситуаційних вправ, спрямованих на розвиток гнучкості тіла, збільшення рухливості суглобів та розтягування м'язів, зміцнення хребта, профілактику плоскостопості. Стретчинг знижує м'язове напруження, а отже, має оздоровчий вплив на весь організм. Вироблені в ході занять рухові навички дають дітям відчуття внутрішньої свободи, впевненості у власних силах, своїй спритності [36, с.28].

Особливістю стретчингу є те, що вправи базуються на чергуванні напруження та розслаблення м'язів. З метою навчити дітей управляти власним тілом, відстежувати та усвідомлювати м'язові відчутті обличчя, рекомендується проводити різноманітні мімічні

вправи, вправи для м’язів живота, хребта, тазового пояса, вправи для м’язів ніг та розвитку стопи, вправи для плечового пояса та рівноваги.

Всебічному розвитку дошкільника засобами танцювально-ігрової гімнастики сприяє застосування оздоровчо-розвивальної програми “Са-Фі-Дансе”(авторська технологія Ж. Фірильової). Вона поєднує в собі комплекс нетрадиційних видів вправ: ігропластики, пальчикової гімнастики, ігрового самомасажу, музично-рухливих ігор та ігор-подорожей. Навчання за програмою “Са-Фі-Дансе” сприяє оптимізації росту і розвитку опорно-рухового апарату, формуванню постави, розвиває м’язову силу, гнучкість, витривалість; сприяє розвитку почуття ритму, музичного слуху, пам’яті, уваги, вміння узгоджувати рухи з музикою; формує навички виразності, пластичності, граціозності тощо.

Для підбору адекватних засобів та змісту занять умовно виділяють чотири основні види розвитку дітей, розвиток рухової активності, сенсорний та мовленнєвий розвиток, та розвиток дрібної моторики рук. Особливостями побудови занять з дитячого фітнесу є врахування розвитку опорно-рухового апарату дитини, гнучкість кістково-суглобового апарату і еластичність м’язів. Фахівцям та батькам, які проводять з дітьми дошкільного віку заняття з дитячого фітнесу потрібно особливу увагу звертати на те, що фізіологічні вигини хребта у дітей даного віку не стійкі, кістки та суглоби легко піддаються деформації під впливом несприятливих чинників. Еластичність та гнучкість дитячої кісткової системи може стати причиною травм кінцівок та хребта. Також у дітей дошкільного віку спостерігається незавершеність формування будови стопи, тому заняття дитячим фітнесом попереджають та слугують профілактикою прояву у дітей плоскостопості та клишоногості.

Отже, дитячий фітнес-це система додаткових занять фізичними вправами різної спрямованості, що має загальнооздоровчий, тонізуючий плив на організм дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Низковська О. Інтеграція ідей здорового способу життя в освітній простір дитсадка. *Палітра педагога*, 2018. №1. С.3-6.

2. Осипенко Т. Здоров'язбережувальні технології у дошкільному навчальному закладі. *Вихователь-методист дошкільного закладу*, 2011. №6.С.42-47.

3. Харматова В. Ігровий стретчинг – сучасний засіб зміцнення здоров'я. *Дошкільне виховання*, 2014. №9. С. 28-31.

4. Ярмошенко О. Са-Фі-Дансе. Інновації в роботі інструктора з фізкультури. *Дитячий садок*, 2015. №9. С. 7-9.

Мацько В. В.,
викладач дошкільних дисциплін
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РОБОТІ З ДОШКІЛЬНИКАМИ

Сучасний освітній простір потребує змін та осучаснення методів та форм навчання. Інноваційні педагогічні технології забезпечують сприятливі умови розвитку особистості,

здійснення творчого потенціалу та саморозвитку дитини. На сьогодні такі технології є однією з домінуючих тенденцій розвитку людства.

В педагогічній практиці та традиційній науковій педагогіці інноваційні сучасні технології мають гуманістичну спрямованість у системі освіти.

Вони належать до системи загального наукового і педагогічного значення. На сучасному етапі вони виникли, активно розвиваються та впроваджуються. Появі нових навчальних комунікацій, нових методів вирішення освітніх завдань в сучасній дошкільній освіті сприяє стрімкий розвиток науки та техніки.

Роль вихователя набула нової якості. Педагог розвиває життєву компетентність дошкільника у різних соціальних інституціях та його пізнавальні якості. В цей час відбувається реконструкція змісту, форм і методів навчання, яка спонукає до розробок і впровадження нових освітніх технологій та цікавих завдань для дошкільників.

Досвід показує, що все нове із часом стає традицією і що традиції утверджує соціум, а новаторами виступають яскраві особистості реформаторського типу.

На сучасному етапі ми бачимо те, що традиційна освіта, орієнтована на передавання знань, умінь і навичок, не встигає за темпами їх нарощування.

Особливим актуальним зараз є інноваційне навчання та його відкритість майбутньому, здатність до передбачення на основі постійної переоцінки цінностей, налаштованість на конструктивні дії.

Такі технології завжди пов'язані із змінними процесами у соціцумі, глобальними проблемами, інтеграцією знань і форм суспільного життя.

В організації цікавої освітньо - дидактичної моделі педагогічної роботи важливо врвховувати знання та інтереси дітей, а не нав'язувати їм готову інформацію, згідно нових програм та планів.

Поняття «розум» та «інформованість» не є тотожними.

Великий обсяг інформації, яку дитина може отримувати в готовому вигляді не сприймається і не приносить користі, а лише підштовхує її до «інтелектуального споживацтва».

Використовуючи репродуктивний спосіб навчання дитина отримує знання та набуває навички без всіляких зусиль, завдяки мислительним операціям.

Науковці довели, що якщо ми чуємо – то засвоюємо лише 15 % знань, якщо бачимо - то 35%, а якщо пробуємо - до 90% інформації. При репродуктивному способі навчання у дитини розвивається лише пам'ять, а при проблемному навчанні - весь арсенал мислительних операцій.

Беручи до уваги вищевикладене, неминуючим є перехід до новітніх технологій навчання дітей. Тому що потік інформації з кожним роком збільшується у геометричній прогресії. І ми не можемо вже дати усю інформацію дітям. А значить, маємо лише навчити дитину здобувати нові знання за допомогою мислення та сучасних методів навчання - комп'ютера, телевізора, різних гаджетів та книг.

Принцип спільних проектів – це допомогти дітям відчути життєву потребу в знаннях, як умову їхньої життєдіяльності. Дитяча діяльність має бути мотивованою та зрозумілою.

Принцип партнерства - не «над», а «разом». Вихователь і діти - партнери. Вихователь допомагає дітям опанувати спосіб інтелектуальних та інших дій.

Принцип активної участі кожного у спільній справі. Потрібно організувати освітній процес так, щоб кожній дитині знайшлося посильне завдання і щоб успіх залежав від усіх.

Принцип активного залучення сім'ї до освітнього процесу в дошкільному закладі. Педагогічна культура сучасних молодих батьків залишається на дуже невисокому рівні. Залучаючи батьків до участі в освітній процес, вихователі матимуть змогу в толерантній формі надати рекомендації щодо навчання дошкільників. Це можна зробити у вигляді проведення «днів відкритих дверей». проведення родинних свят, вікторин, конкурсів, виставок та розваг.

Використання знайомих нам інноваційних технологій не є протиставленням тому, що ми робили раніше. Елементи цих досвідів мають доповнити та удосконалити процес навчання дітей і сприяти підвищенню ефективності навчання дошкільнят.

Грамотний та креативний педагог завжди знайде можливість та шляхи підвищити ефективность своєї роботи, завдяки використанню новітніх технологій, досвідів та методів в роботі на базі традиційних методів навчання,

Ми повинні пам'ятати, що передовий досвід - це не є догма, а лише підказка в якому напрямку ми можемо рухатися у справі удосконалення освітнього процесу.

Такий процес, як і будь - яка діяльність - це щоденна кропітка праця та творчість, вміння знайти нові методи впливу на дитячу особистість.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дячковська Л. К. На допомогу методисту: порадник / Людмила.
2. Кирилівна Дячковська. – Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.
3. Управління освіти і науки Миколаївської облдержадміністрації. – Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Миколаївській області, 2012. – 116 с.
4. Перспективні освітні технології: наук.-метод. Посібник. / За заг. ред..Г. С. Сазоненко. – К.: Гопак, 2000. – 560 с.
5. Стрельніков В. Ю. Сучасні технології навчання у вищій школі : модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МІПК ПУЕТ / В. Ю. Стрельніков, І. Г. Брітченко. – Полтава: ПУЕТ, 2013. – 309 с. ISBN 978-966-184-195-5.

Дорошенко Т. М.,
викладач дошкільних дисциплін
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ПРОБЛЕМА ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА МЕТОДИК В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНО- ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Особливої уваги сьогодні набувають питання необхідності інноваційних змін в освіті та підготовки спеціалістів нового покоління. Освіта є стратегічною основою розвитку суспільства, нації і держави.

Прискорення наукового та технічного прогресу, різні явища, що виникли у сучасному світі, позначаються на системі освіти, ускладнюють формування молодого покоління.

Під час виходу України на світові освітні горизонти очевидною стає різниця між рівнем теоретичного осмислення цілей, змісту освітніх процесів та практичною перебудовою освітнього процесу. Традиційні педагогічні засоби виховання, змісту й організації навчально-виховного процесу все частіше не спрацьовують.

Система вищої освіти в Україні формується як один з основних напрямів і ціннісних орієнтацій державності та суспільної свідомості. Великого значення набувають проблеми виховання, освіти, розвитку молодого покоління адже доля майбутнього людства більшою мірою залежить від розвитку моральної сфери суспільства. Тому саме професійна педагогічна діяльність педагога як носія моральних цінностей, спадкоємця поколінь покликана сприяти утвердженню гуманної, демократичної особистості, здатної до саморозвитку, самореалізації своїх інтересів.

У колі сучасних перетворень освіта опановує новий соціальний та культурний простір, в основу якого покладено певні характеристики, а саме інновація та інтеграція. Принципово оновлюються сутності важливіших понять. Зокрема, поняття освіта пов’язується з процесом і результатом висвітлення, розкриття в особистості кожної людини найпотаємнішого, глибинного, формування образу Я. Таке трактування поняття освіта передбачає принципово іншу методологію освітнього процесу, орієнтовану на інші цінності, інше розуміння ролі особистості в навчанні, яка реально має стати суб’єктом пізнання, навчання, освоєння досягнень культури людства.

Порівнюючи традиційну та інноваційну освіту, які сьогодні паралельно існують в Україні, І. Зязюн зробив висновки, що традиційна система навчання є безособистісною. У цій системі "людина постає об'єктом, яким можна керувати за допомогою зовнішніх впливів, загальних стандартів і нормативів".

Не всі погоджуються з цією оцінкою. Але всі серед головних недоліків традиційної системи навчання називають: авторитарний стиль керівництва, домінування пояснювального та ілюстративного типу навчання і репродуктивної діяльності студентів, перевагу фронтальної роботи, обмеженість діалогічного спілкування, породжені цими факторами невміння і небажання студентів учитися, відсутність у них цінування освіти, самоосвіти.

Інновації в освіті є закономірним явищем, динамічним за характером і розвивальним за результатами, їх запровадження дозволяє вирішити суперечності між традиційною системою і потребами в якісно новій освіті. Джерелом інновації є цілеспрямований пошук ідеї з метою розв’язання суперечностей. Розвиток інновації залежить від того, наскільки соціально-психологічне середовище потребує нової ідеї.

Отже, інновації в освіті – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних технологій, у результаті яких підвищуються показники досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану.

Інновації в системі професійно-педагогічної освіти мають подвійну спрямованість. Вони передбачають зміни не тільки в системі власне педагогічної підготовки, але й мають обов’язкове врахування змін, що відбуваються у всіх типах навчальних загальноосвітніх закладах.

Інноваційна діяльність є специфічною і досить складною, а тому потребує особливих знань, навичок, здібностей. Впровадження інновацій неможливе без педагога-дослідника, який володіє системним мисленням, розвиненою здатністю до творчості, сформованою й усвідомленою готовністю до інновацій. Педагогів-новаторів такого типу називають

педагогами інноваційного спрямування, їм властиві чітка мотивація інноваційної діяльності та викристалізувана інноваційна позиція, здатність не лише включатися в інноваційні процеси, але й бути їх ініціатором.

Перед кожним із нас два шляхи: жити минулими заслугами, закриваючи очі на кардинальні зміни у світі, прирікаючи своїх студентів на життєвий неуспіх, або намагатися щось змінити у своєму ставленні до новітніх освітніх технологій. Гарно про це сказав І. Підласий: "Можна бездумно тужити за втраченими ідеалами, скаржитись на падіння духовності та вихованості, втрату людяності й моральності, загалом на життя і зовсім незвичну школу, але хід подій вже не повернути".

Таким чином, одним з найважливіших стратегічних завдань на сьогоднішньому етапі модернізації вищої освіти України є забезпечення якості підготовки спеціалістів на рівні міжнародних стандартів. Розв'язання цього завдання можливе за умови зміни педагогічних методик та впровадження інноваційних технологій навчання.

Отже, розмірковуючи над сутністю інноваційних процесів у сучасній освіті, ми передусім повинні вбачати їх не у змістовному чи технологічному аспектах, що самі собою теж важливі, а у прийнятті нової філософії освіти та відповідних їй цінностей і смислів, що виявляються в побудові особливих взаємин суб’єктів освітнього процесу, визначення кожним з них своєї прогресивної позиції .

Найголовнішою умовою реальних позитивних перетворень є кадри, які, як відомо, вирішують усе. Педагогам важливо прийняти сутність гуманістичної освітньої філософії серцем і розумом, пройнятись нею. Водночас очевидним є той факт, що чинна система професійної педагогічної підготовки гальмує вирішення означеного завдання, відтак опанування «нових правил гри» лягає на плечі педагогічних колективів і кожного з педагогів окремо. [2].

ЛІТЕРАТУРА

1. Марченко Н., Інновації в освіті. *Шкільний світ*. 2019. №9 . С. 5-15.
2. Проценко І., Запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних технологій . *Психолог.* 2017. №7-8. С. 14-20.
3. Рибаков Т. Взаємозв’язок образного і логічного мислення як шлях до гармонізації розумової діяльності дошкільників. *Імідж сучасного педагога: науково-практичний освітньо-популярний журнал*. 2015. № 6. С. 25–27. Буяк Р.Р. Навчаємо граючи. *Початкове навчання та виховання*. 2016. № 25. С. 26–28.
4. Сковорода В.В. Методика та педагогічні умови впровадження інноваційних технологій в освітній процес. Київ: Просвіта, 2011. 356 с.

СЕКЦІЯ 2. НАСТУПНІСТЬ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ Й НУШ

Іщенко К. В.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
,,Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка"
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Остапко Л. О.,**
асистент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу
,,Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка"
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МОВЛЕННЄВОЇ ГОТОВНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ

Актуальність підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі визначається важливістю впливу цього процесу на здатність дітей адаптуватися до нових умов і реалізувати власний потенціал. Мовленнєвий розвиток є важливим чинником готовності дітей до навчання в школі. Важливі аспекти цього розвитку включають в себе чисте та правильне мовлення, багатий словниковий запас, здатність до вільного спілкування з однолітками і дорослими, виявлення ініціативи в комунікативних ситуаціях та вміння коректно використовувати комунікативні еталони. Саме через мовлення дитина реалізовує себе, виражає свої відчуття та думки, виявляє ставлення до навколишнього середовища, пізнає його, активно розвивається і є активним учасником спілкування.

Мовленнєва підготовка дітей до школи має особливе значення, оскільки вона стимулює інтелектуальний, емоційно-вольовий та мотиваційний розвиток, а також готовність у сфері спілкування. Мовленнєва підготовка є ключовим елементом у введенні дітей до мовної дійсності та розвитку довільності й усвідомленні мовлення; основою становлення навчальної діяльності майбутніх першокласників, підґрунтям для переходу від спонтанного неусвідомленого мовлення, засвоєного інтуїтивно, на практичному рівні, до контрольованої мовної поведінки як засади інтелектуального розвитку та успішного опанування навчальних предметів у школі.

Мовленнєва підготовка дітей до навчання в школі охоплює дві складові:

– загальномовленнєву, яка включає в себе розвиток навичок усного мовлення, вміння використовувати мову для мислення та комунікації;

– спеціальну мовну (мовленнєву), що передбачає підготовку до вивчення мови, ознайомлення з її знаковою системою, формування базових навичок в читанні та письмі, а також аналіз мовних явищ [3, с. 220].

Мовленнєва готовність дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі включає в себе сформованість та певний рівень розвитку всіх видів компетентностей: фонетичну (правильну, чітку вимову, розвинений фонематичний слух, правильне мовленнєве дихання, вміння використовувати інтонацію); лексичну (багатий словниковий запас, здатність до адекватного використання слів і мовних засобів, включаючи образи, порівняння і метафори); граматичну (свідоме використання граматичних форм, таких як рід, число, відмінок, розвинене граматичне чуття, здатність до корекції мовлення); діалогічну (здатність ініціювати та підтримувати розмову в різних комунікативних ситуаціях та використовувати комунікативні еталони); монологічну (опанування навичками різних видів розповідей, зв'язних висловлювань тощо).

Тобто, мовленнєва підготовка дітей до школи включає в себе основні компоненти, такі як наявність певних знань про оточуючу дійсність; змістова складова мовлення; рівень розвитку мовленнєвих навичок, включаючи достатній словник, правильну звуковимову, граматичну правильність мовлення, діалогічне та монологічне мовлення; висока активність у мовленні; якість мовленнєвих відповідей та володіння базовими оцінно-контрольними діями у сфері мовленнєвої діяльності [2, с. 153].

Тобто, актуальною та важливою проблемою сучасного закладу дошкільної освіти є розвиток мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку. Важливим завданням педагога є всіляко сприяти мовленнєвому розвитку дитини, активізувати та стимулювати його, обираючи для цього найбільш ефективні методи, засоби та прийоми.

Мовленнєвий простір, який насичений зразками мовленнєвої культури, виступає основним джерелом формування мовленнєвої особистості в ранньому віці. Ефективний розвиток мовлення дитини стає можливим лише тоді, коли вона активно взаємодіє в мовленнєвому середовищі, де дорослі відіграють провідну роль. Однією з основних передумов успішного розвитку мовлення дитини є те, які мовленнєві зразки вона наслідує. Тому важливо, щоб мовлення педагогів було «правильним, зрозумілим, простим, повторюваним, різнобарвним та живим».

Беззаперечно, найдієвішим та найефективнішим методом стимулювання мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку є ігри, які мають величезний потенціал щодо спілкування, розвитку мовлення: фонетичної, лексичної, граматичної її сторони. Саме в іграх діти використовують усі форми усного мовлення: розмовне мовлення, діалог, монолог, пояснення, опис, міркування, розповідь. Видами ігор, що найкраще сприяють розвитку мовленнєвих умінь є: творчі, сюжетно-рольові, дидактичні, ігри мовленнєвої спрямованості (словесні ігри), ігри за сюжетами художніх творів (казок, оповідань, легенд, притч), рухливі ігри тощо.

Важливим засобом стимулювання та розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку є мовленнєві ситуації, огляд та обговорення сюжетних картинок, показ та обговорення мультфільмів, відеороликів, презентацій, які спрямовані на розвиток уміння формулювати думку, практичного використання мови в процесі мовленнєвої діяльності, уміння дотримувати правила мовленнєвого етикету, доводити свою точку зору, аргументувати та аналізувати [1, с. 323].

Також доцільно розвивати мовлення дітей під час режимних процесів (одягання, прогулянки, годування, підготовка до сну тощо). Результат розвитку мови залежить від багатьох причин, але насамперед – від соціального середовища, що забезпечує дитині мовленнєве спілкування.

Цінним і ефективним у процесі мовленнєвої підготовки дітей до школи є використання ілюстрацій, наочності. Прийомами роботи з наочністю, які позитивно впливають на формування мовленнєвої активності дітей є: описування предметів, порівняння, підбір картинок до теми, речення чи слова, до оповідання, розповідь за картиною, відповіді на запитання тощо.

Важливим методом формування мовлення дітей старшого дошкільного віку є обговорення художніх творів з подальшим розігрування, наприклад: декламування, відповіді на запитання, переказування, бесіда за ілюстраціями, узагальнювальні бесіди, інсценування, театральні вистави, ігри-драматизації, ігри за сюжетами твору, показ різних видів театру: іграшок, ляльковий, картонажний, магнітний, тіньовий тощо. Такі види діяльності допомагають формувати навички діалогічного та монологічного мовлення, сприяють комунікативній активності дітей. Вони стимулюють та розвивають навички висловлювати свої думки зв'язно, послідовно; формують граматичний та лексичний лад мовлення; розвивають навички активної, живої, образної мови; розвивають діалогічне та монологічне мовлення; розвивають виразну, інтонаційну сторону мовлення; формують вміння передати сюжет за допомогою мовлення.

Ефективним у процесі розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку є спілкування у процесі прогулянок, екскурсій, походів, спостережень та організація різних видів діяльності, які створюють потребу у спілкуванні (виготовлення лепбуків, ліплення, конструювання, використання Lego, малювання тощо).

Отже, ефективність мовленнєвої підготовки дітей старшого дошкільного віку залежить від компетентності педагога щодо вибору методів, засобів та прийомів роботи в освітньому процесі закладу дошкільної освіти. Ефективними вважаємо наявність мовленнєвого середовища, різні види ігор (дидактичні, настільні, словесні, рухливі), обговорення сюжетних картинок, художніх творів, драматизація, театралізація, використання наочності тощо. Від ефективної мовленнєвої підготовки дітей до навчання в школі залежить їх всебічний розвиток, взаємодія з навколишнім середовищем, однолітками та дорослими, успішність подальшого навчання в школі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барчій М., Воронова О. Особливості мовленнєвої готовності дітей до школи. Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі: збірник тез доповідей Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф.. Мукачево: МДУ, 2021. С. 323–326.

2. Богуш А. М. Готовність дітей до навчання у школі : монографія. Одеса: ПНЦ АПН України, 2016. 35 с.

3. Паласевич І. Л. Мовленнєва готовність старших дошкільників до навчання в школі як лінгводидактична проблема. *Педагогічні науки*. 2020. № 2 (35). С. 220–225.

Непорада І. М.,
старший викладач кафедри початкової освіти, гуманітарних дисциплін та інформатики Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“
м. Кременчук
Олійник І. О.,
викладач психолого-педагогічних дисциплін Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“
м. Кременчук

НАСТУПНІСТЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ І НУШ ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Наступність між дошкільною та початковою освітою – це головний принцип діяльності освітніх закладів, що сприяє забезпеченню неперервності здобуття людиною освіти. Наступність в освіті створює єдиний освітній процес, що розпочинається у дитячому садку і продовжується в школі. Цей процес допомагає досягти головної мети виховання - цілісного становлення гармонійно і всебічно розвиненої особистості.

Проблему наступності в освіті досліджували з давніх часів А. Дистервег, Я. Коменський, Й. Песталоцці, С. Русова, К. Ушинський. У педагогічній літературі питаннями наступності між освітніми закладами висвітлювали такі науковці як В. Ликова, М. Львов, Г. Люблінська, М. Пентилюк, К. Плиско, Л. Федоренко, Т. Чижова Т. Комарова, І. Моїсєєв, О. Проскура, О. Савченко та інші.

На початку ХХ ст. Н. Лубенець стверджував, що ,,починати виховання дітей зі школи – означає зводити будівлю на піску і без фундаменту’’[1, с. 14]. О. Савченко зазначала, що наступність у навчанні розглядається з найрізноманітніших позицій: і як нормативна функція дидактики, і як закономірність розвитку педагогічного процесу, і як загально дидактичний принцип [5, с.13]. В. Сухомлинський вважав, ,,що вступ дитини до школи не повинен вносити різкого перелому в життя дитини’’. Дитина – першокласник має робити сьогодні те, що робила вчора, коли була дошкільням. Головною умовою забезпечення наступності в освітньому процесі є спрямованість педагогічного процесу дитячого садка і школи на всебічний розвиток особистості дитини.

О. Савченко писала, що ,,наступність дошкільної та початкової освіти - це не тільки традиційна наступність у змісті, методах, формах і прийомах, а перш за все, – бачення та реалізація наступності в лініях, основних аспектах розвитку особистості дошкільника та молодшого школяра’’ [5, с. 4]. Вона наголошувала, що ,,методичні і теоретичні засади реалізації наступності у системі освіти в цілому важливо акцентувати насамперед на тих загальних принципах, що на них вибудовується сучасна освіта і які стосуються дошкілля і початкової школи. Вони зосереджені на проблемах розвитку дитячої особистості, що є кінцевою метою вдосконалення всіх освітніх систем’’ [5, с. 5]. Наступність, на думку вченої,

слід розглядати як двобічний процес, коли зберігається самоцінність дошкільного дитинства і створюються передумови для успішного формування навчальної діяльності першокласників.

А. Богуш, О. Савченко у своїх працях звертають увагу на неузгодженість змісту, методів і форм організації освітнього процесу закладів дошкільної освіти і початкової школи. Вчителі не завжди враховують досвід, набутий дітьми в дошкільних закладах, що заважає успішній адаптації дітей до школи та знижує пізнавальний інтерес. [5, с. 4]. Проблемою є і реалізація наступності між методами навчання: в дитячому садку провідними є наочні та ігрові методи, початкова школа переважно орієнтується на проблемні методи навчання.

І. Перережко наголошує, що наступність – це врахування того рівня розвитку дитини, з яким вона прийшла до школи, опора на нього. Це забезпечує органічне, природне продовження розвитку, виховання і навчання, започаткованих в дошкільному періоді життя дитини [3]. На її думку, проблема наступності в навчанні – це проблема забезпечення комфортних умов для якісно нового етапу розвитку дитини та розкриття її потенціалу.

Принцип наступності в навчанні означає погодженість і взаємозв'язок усіх складових освітнього процесу. Принцип наступності передбачає цілісність і єдність освітнього процесу [1]. Наступність забезпечує поступовий перехід до нового вікового періоду, поєднання щойно здобутого дитиною досвіду з попереднім. Наступність – це зусилля вихователів, що проявляються у спрямованості освітнього процесу в дитячому садку на відповідність вимогам, які будуть висунуті в початковій школі[4]. Наступність – це врахування вчителем початкової школи рівня розвитку особистості першокласника, сформованості знань, умінь і навичок, компетентностей дитини, набутих у дошкільному закладі. Педагоги дошкільної освіти мають добре знати програму початкової освіти та вводити на своїх заняттях навчальні елементи, які підготують дітей до навчання у школі. Вчителі початкових класів також мають знати та використовувати у своїй діяльності дошкільну навчальну програму. Дотримання принципу наступності забезпечує утворення оптимального сприятливого для реалізації в педагогічному процесі дитячого садка і школи освітнього простору, єдиної, динамічної та перспективної системи виховання і навчання.

Дослідження сучасних науковців проблеми наступності дошкільної та початкової освіти спрямовують увагу вихователів та вчителів на такі аспекти діяльності:

- навчальні заняття у садочку і школі повинні проходити у живій різноманітній формі;
- рухова активність дітей має пронизувати кожний вид діяльності дошкільняти і молодшого школяра;
- навчання повинно проходити у різних формах та на інтегративній основі;
- зміст навчання у ЗДО повинен ґрунтуватися на принципі циклічності та проєктній організації діяльності;
- кожне заняття у дошкільному закладі повинно спиратися на особистий досвід дітей та їх самостійну діяльність (ігрову, художньою конструктивну тощо);
- у дошкільному закладі та початковій школі розвивальне предметне середовище має функціонально моделювати зміст дитячої діяльності;
- необхідно вводити елементи проблемності у навчанні, використовувати пошукову діяльність;
- у першому класі доцільно впроваджувати ігрові прийоми, емоційно-значимі ситуації, самостійну практичну діяльність, що сприяє прояву ініціативи, творчості, фантазії дітей;
- як у ЗДО, так і в початковій школі будувати спілкування між усіма учасниками освітнього процесу на основі педагогіки партнерства [2].

Отже, і дошкільна і початкова ланки освіти мають спільну мету – виховання неповторної особистості, створення оптимально сприятливих умов для розвитку пізнавальних, психічних процесів, конструктивних мотивів поведінки, нахилів, потреб, характеру дитини, формування у неї належної спрямованості, самосвідомості, позитивної самооцінки, самоповаги та шанобливого ставлення до людей, природи, оточуючої дійсності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Калмикова Л. Сучасні проблеми наступності й перспективності та шляхи їх вирішення // *Наступність і перспективність у навчанні й вихованні дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: Матеріали конференції.* Переяслав - Хмельницький, 2020. С. 10–15.
2. Наступність між дошкільною та початковою освітою. URL: https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/nastupnist-mizh-doshkilnoyu-ta-pochatkovoyu-osvitoyu
3. Перережко І. Проблеми наступності в навчанні. *Початкова освіта.* 2006. № 42 , С. 7–9.
4. Проблеми наступності і перспективності дошкільної та початкової освіти. Дубяга С.М., Фефілова Т.В., Ткаченко С.В. URL: http://rmkboguslav.at.ua/Rmk/Seminaru/1_klas/Dop.doc
5. Савченко О. Я. Наступність і перспектива в роботі двох перших ланок освіти. *Дошкільне виховання.* 2000. № 11. С. 4–5.

Хвостик І. К.,
вихователь
Кременчуцької початкової школи №15
м. Кременчук

НАСТУПНІСТЬ РОБОТИ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

На сучасному етапі розбудови національної системи освіти, однією з актуальних проблем є забезпечення наступності в навчанні і вихованні дітей. Закон України "Про освіту" наголошує, що саме наступність – одна з необхідних умов неперервної освіти, яка забезпечує єдність мети, змісту, методів, форм навчання з урахуванням вікових особливостей дітей в суміжних ланках освіти. Забезпечення успішності цього переходу - проблема єднання зусиль працівників дитячого садка і початкової школи. Актуальністю сьогодення є встановлення наступності на державному рівні між дошкільними навчальними закладами і початковою школою, забезпечення більш комфортного переходу дітей до школи, надання їм можливості адаптуватися до нових умов.

Основною метою наступності у Новій українській школі є приділення максимуму уваги послідовності в умовах безперервної освіти. Це можливо тільки за дотримання принципу наступності дошкільної та початкової освіти.

Важливим аспектом оновленого Базового компоненту дошкільної освіти є забезпечення наступності між дошкільною та шкільною освітою, що простежується через: узгодженість та цільову єдність в розвитку дитини на етапах дошкільної та початкової освіти; спільність для дошкільної та початкової освіти принципів, підходів, намірів, провідних видів діяльності, що забезпечують розвиток дитини; використання форм та методів педагогічної роботи, які

відповідають віковим закономірностям розвитку дитини; послідовне збагачення та формування компетентностей дитини дошкільного та молодшого шкільного віку як результатів освіти [4; с.5].

Наступність ми розглядаємо як одну з умов безперервної освіти дитини. У цьому сенсі спадкоємність є визначенням загальних цілей освіти на даних ступенях, побудовою єдиної змістовної лінії, що забезпечує ефективний розвиток дитини, його успішний перехід на наступний ступінь освіти. А також зв'язок і узгодженість кожного компонента методичної системи освіти: цілей, завдань, змісту, методів та засобів.

Форми наступності можуть бути різноманітними і їх вибір обумовлений ступенем взаємозв'язку, стилем, змістом взаємин освітніх установ. На початку навчального року педагогами складається єдиний спільний план, метою якого і є конкретизація роботи за трьома основними напрямками: робота з дітьми, взаємодія педагогів та співпраця з батьками.

Спільними для всіх ключових компонентів є такі уміння, як читання з розумінням, висловлювати власну думку усно і письмово, критичне мислення, ініціативність, здатність правильно і послідовно обґрунтовувати позицію, вміння виважено керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв’язувати проблеми, співпрацювати з іншими людьми. Основою формування ключових компонентів дітей у початковій школі є базові якості особистості дитини, набуті у дошкільному віці: спостережливість, допитливість, самостійність, ініціативність, відповідальність, чуйність, креативність, міжособистісної позитивної комунікації та інші [1; с.28].

Автори Нової української школи зробили правильний вибір на користь педагогіки партнерства. Взаємозв’язки між учнями, батьками, вчителями мають стати рівноправними учасниками освітнього процесу. Така ж співпраця повинна бути і в закладі дошкільної освіти.

Вирішення проблем наступності полягає у створенні умов для впровадження у освітній процес закладу дошкільної та загальної середньої освіти єдиної перспективної системи особистісного творчого росту дитини. Виключно через це перехід до нових умов шкільного навчання здійснюється з найменшими для дитини психологічними складнощами. При цьому відбувається забезпечення комфортного і природного переходу дитини в нові умови, що сприяє подальшому зростанню ефективності діяльності педагога [3].

Сьогодні вирішення проблеми наступності полягає у створенні умов для реалізації в освітньому процесі закладів дошкільної та загальної середньої освіти єдиної перспективної системи особистісного творчого зростання дитини. Тільки через це перехід до нових умов шкільного навчання здійснюється з найменшими для дітей психологічними труднощами. При цьому забезпечується комфортне і природне їх входження в нові умови, що сприяє підвищенню ефективності педагогічної діяльності [2; с.129].

Забезпечення дієвої системи має передбачати: налагодження взаємодії між дошкільним та загальноосвітнім навчальним закладом на основі угоди про співпрацю, у якій визначається мета, права і обов'язки дошкільного і загально освітнього закладу освіти. Обговорення, складання і затвердження щорічного плану спільної роботи між закладами освіти.

Зберігаючи наступність із дошкільним періодом дитинства, початкова школа забезпечує подальше становлення дитини, її фізичний, інтелектуальний, соціальний розвиток; формує ставлення до держави, рідного міста, української культури, здоров’я, здатність до творчого розвитку, та інше. Поява в кожному періоді розвитку дитини нової провідної діяльності не означає зникнення тієї, яка була провідною на попередньому етапі.

Отже, наступність дошкільної і початкової освіти – це врахування того рівня розвитку дитини, з яким вона прийшла з дошкільного закладу до школи, опора на нього. Вона забезпечує органічне, природне продовження розвитку, виховання та навчання, започаткованих у дошкільному віці, створює умови для успішного переходу молодшого школяра в основну школу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / Поніманська Т. І. – К.: Академвидав, 2006. – 456 с.

2. Кононко О. Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві): [навч. посіб. для вищ. закл.] / Олена Леонтіївна Кононко – Київ : Освіта, 1998. – 256 с.

3. Щодо забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти [Електронний ресурс] / Лист МОН України від 19.04.2018 № 1/9-249. – Режим доступу https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/nastupnist-mizh-doshkilnoyu-ta-pochatkovoyu-osvitoyu

4. Щодо методичних рекомендацій до оновленого Базового компонента дошкільної освіти [Електронний ресурс] / Лист Міністерства освіти і науки України від 16.03.2021 № 1/9-148 – Режим доступу https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/605/0be/86b/6050be86b4f68482865820.pdf

Кравець А. І,
здобувач другого (магістерського)
рівня вищої освіти
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
*науковий керівник:***Корх В. М.,**
кандидат психологічних наук,
старший викладач
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
м. Київ

СПЕЦИФІКА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ ДЛЯ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Особливості адаптації дитини молодшого дошкільного віку полягають у тому, що дитина відчуває зміну активності до предметного середовища, що проявляється в наступному: іграшки стають достатньо не цікавими і не привертають уваги, інтерес до навколишнього середовища знижується. Також спостерігається зниження рівня мовленнєвої активності та зникає нагальна потреба в спілкуванні не тільки з дорослими, а й з дітьми. Нові умови та потреба поводитись по-новому зумовлюють виникнення психологічних проблем у дитини.

Дидактична модель процесу адаптації дітей молодшого дошкільного віку засобами сюжетно-рольової гри передбачає здійснення декількох етапів, серед яких виділяють наступні:

1. Вступ дитини в ЗДО −на цьому етапі передбачається надання загальної інформації про дитину, її здоров'я, особливості фізичного та психологічного розвитку, інформацію щодо сім'ї та оточуючого середовища.

2. Прийом дитини в групу передбачає ведення вихователем нотатків відносно поведінки дитини протягом перших тижнів звикання до нової групи, дітей та вихователів. Зазначимо, що період адаптації може тривати від 5 до 6 тижнів, в цей період варто постійно здійснювати спостереження.

3. Окреслення зони уваги вихователів для визначення зон, за якими експерти мають приділяти особливу увагу. В цьому випадку можуть застосовуватися багато різних засобів під час роботи з дітьми, які відстають у фізичному або психологічному розвитку або характеризуються важкою поведінкою. У тому випадку коли дитина не має недоліків, акцент може ставитися на напрямах її розвитку, які характерні для цього віку [2, С. 4-5].

4. Наступним етапом є планування занять для дітей. Це може здійснюватися шляхом складання програми для проведення індивідуальних ігрових занять, а також програми групових занять для залучення одного або двох дітей. Планування заняття має бути добре обміркованим з врахуванням віку дітей для того, щоб якомога довше утримати їх увагу. При цьому варто використовувати різні сюжетно-рольові ігри. Крім цього заняття мають відповідати визначеному рівню уваги та розвитку здібностей дитини. Зазначимо, що навіть якщо ігри є творчими, вони обов'язково мають відповідати віку дітей, оскільки складна програма вимагає більшу концентрацію дитини, яка їй не під силу.

5. Виконання планів, які були складені вихователем для адаптації дітей молодшого дошкільного віку. На цьому етапі безпосередньо проводяться заняття [3, С. 4-6].

Всі заняття мають складатися з декількох структурних частин, кожна з яких застосовується самостійно. Першою частиною є вступні заняття, при якій вихователь налаштовує групу на проведення спільної роботи, встановлює емоційний контакт між різними учасниками. При цьому основними процедурами такої роботи є вітання та ігри з іменами.

Під час занять з дітьми молодшого дошкільного віку з метою їх швидкої адаптації проводять наступні ігри:

1. Побутові − «День народження», «Свято в колі сім'ї», «Збираємося на прогулянку», «Зоопарк», «У нас в родині з'явився немовля», «Мамине свято», «Велике прання», «Генеральне прибирання», «Банний день», «В метро».

2. Ділові − «На прийомі у лікаря», «Лікарня для ляльок», «Кухарчуки», «Магазин іграшок», «Листоноша», «Водії вантажівок», «Універсальний магазин», «Будівництво», «В аптеці», «Ветеринарний центр», «Моряки і рибалки», «У цирку».

3. Літературні − «Листоноша Пєчкін в Простоквашино», «Подорож до Чебурашку на батьківщину», «Свято на острові Чунга-Чанга», «Рукавичка», «Лисиця і заєць», «Теремок», «Колобок», за мотивами авторських казок «Подорож з Айболітом», «Мойдодир в гостях у хлопців».

Під проведення сюжетно-рольових ігор здебільшого вихователь садить дітей в колі на підлозі або стільчиках. Зауважимо, що саме коло є безпосередньою можливістю для відкритого спілкування. Саме форма кола може формувати відчуття завершеності та цілісності, додає дітям гармонії у взаємовідносинах з іншими дітьми, дозволяє кожній дитині відчути єдність або полегшити взаємодію або взаєморозуміння [1, С. 180-185].

Отже, можемо узагальнити та зазначити, що важливо, щоб під час занять вихователь був емоційно відкритим та артистичним, а також міг імпровізувати та володіти звичками

релаксації та саморегуляції. Результати подібної роботи не проявляються швидко та не є очевидними, як під час проведення навчання дітей молодшого дошкільного віку, для прикладу лічби та читання. Тому не доцільно чекати від такої роботи швидкого ефекту. Однак як засвідчує практичний досвід, після організації занять поступово починають проявлятися позитивні результати. Так, у дітей молодшого дошкільного віку можуть зникати різні небажані форми поведінки, може з'являтися здатність до виконання тих видів діяльності, які не були недоступні раніше.

ЛІТЕРАТУРА

1. Прибора Т. Індивідуальний підхід до дітей дошкільного віку з різними видами адаптації у ДНЗ. 2013. № 44. С. 180-185.

2. Сахно О. В, Гурковська Т. Л. Забезпечення гуманної адаптації малюка до дитячого садка: про що мають пам'ятати дорослі. Практичний психолог: дитячий садок. 2015. №5. С. 4 – 9.

3. Терещенко І. А. Адаптація дітей раннього віку до перебування в ДНЗ. Дитячий садок. 2006. № 11. С. 4 – 6.

Ільченко О. В.,
викладач дошкільних дисциплін
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка"
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ ПРИ РОБОТІ З ДОШКІЛЬНИКАМИ

Шестирічна дитина, яка готується до навчання в Новій українській школі, повинна оволодіти певними розумовими якостями та елементами учбової діяльності щоб легко справлятися з новими вимогами реформованої початкової школи. Заклад дошкільної освіти, зорієнтований на компетентнісний підхід, повинен забезпечувати майбутнього першокласника якісною дошкільною освітою, особистісними та інтелектуальними новоутвореннями дошкільного віку [2,с.8]. Педагог повинен максимально стимулювати інтелектуальний та особистісний розвиток для забезпечення якості дошкільної освіти. Використання найсучасніших технологій, проблемного навчання вже в умовах закладу дошкільної освіти здатні забезпечити цю якість.

За допомогою проблемних ситуацій, які вихователь пропонує під час занять, у дітей розвиваються творчі здібності, продуктивне мислення. Дошкільнику потрібно вміти виділяти суттєві ознаки в предметах та явищах оточуючої дійсності, порівнювати їх, вміти знаходити причини різних явищ, міркувати, робити найпростіші умовиводи. Понятійне, логічне мислення побудовано на словесно сформульованих правилах та їх використанні при вирішені різноманітних практичних задач [4,с.220]. Систематичне навчання в школі повинно будуватися на довільному запам'ятовуванні, а ці якості інколи перевищують вікові можливості дитини старшого дошкільного віку. Потрібно цілеспрямовано розвивати ці психологічні якості, розвивати мислення.

Американський психолог Дж. Дьюї вважається засновником проблемного навчання. Його ідеї розвитку продуктивного, творчого мислення у дітей підтримували та розвивали у своїх наукових працях гештальтпсихологія, а саме М. Вертгайм, К. Коффці та інші представники цього напряму.

Розробкою положень проблемного навчання займалися Ю.К. Бабанський, І.Я. Лернер, О.М. Матюшкін, Н.О. Менчинська, М.М. Поддьяков, В.М. Окунь. Базові поняття проблемного навчання " задача " та " проблемна ситуація" мають свої особливості застосування при роботі власне з дошкільниками, але все частіше використання цього методу можна зустріти в закладі дошкільної освіти [5,с.16]. За допомогою самостійного мисленнєвого пошуку дошкільник повинен вирішити " проблемна ситуацію ", яка спеціально створена педагогом для стимулювання у дітей потреби в нових способах розумових або практичних дій, нових знаннях. Потреба і мотив утворюються коли старі способи вирішення проблеми, які вже добре знайомі дітям, не дають можливості розв'язувати нову задачу. Все це спонукає дитину на пошук нових принципів дій в даній ситуації, розвиток творчих здібностей дошкільнят.

Значний вклад в впровадження проблемного навчання в роботі з дошкільниками зробив М.М. Поддьяков. Він зазначає, що метод проблемного навчання цілком може використовуватися в роботі з дошкільниками, але вихователі закладу дошкільної освіти повинні мати педагогічну майстерність у використанні непрямих методів навчання, вміти усвідомлювати та визначати ступінь складності певної проблемної ситуації, орієнтуватися на " рівний старт " всіх учасників пошукової групи дітей [4,с.223]. Мисленнєва діяльність дітей завжди спирається на наявні у дошкільників знання й досвід, тому активізація попереднього досвіду дітей повинна базуватися на відносно однаковому рівні попередньої підготовки [1,с.48]. Створення проблемних завдань забирає чимало часу у педагога, але й якість розвитку продуктивного мислення набагато вища ніж повідомлення знань в готовому вигляді або способів дій.

Висока проблемність " задачі " та " проблемної ситуації ", яку не розрахував педагог можуть призвести до зниження пізнавальної активності вихованців. Проблемне навчання повинно спиратися на вікові та індивідуальні особливості дітей, в міру дозованими відповідно попереднього досвіду дошкільнят. В процесі міркувань дітей вихователь повинен спрямовувати пошук на за допомогою спонукальних запитань, евристичного методу, які активізують міркування та допоможуть дошкільникам дійти до висновків. Керування цим процесом змушує дітей порівнювати, систематизувати, зіставляти раніше набуті знання і уявлення про явища, події навколишнього світу, аналізувати, відкривати нові знання. В роботі з дошкільниками успішно можна використовувати як проблемно зорієнтовані запитання і бесіди, так і незавершені оповідання [1, с.46]. Діти привчаються до самостійного мислення. Формуванню творчого мислення сприяє " інтрига ", діти починають самостійно робити припущення, з нетерпінням уточнюють знання, здобувають висновки в результаті експериментування і здобуття нових емпіричних фактів.

Дошкільники, в силу своїх вікових особливостей, повинні наочно бачити суперечності між тими знаннями, які вони вже мають з цього питання, і тими емпіричними фактами, які спостерігають в результаті експериментування. Наочне, матеріалізоване відображення цих суперечностей є обов'язковою умовою в роботі з дітьми цієї вікової категорії [3, с.57]; наприклад, елементарне проблемне завдання для дошкільників – демонстрація незнайомої поки для них тварини із запитаннями „Що це за тварина? Як ви гадаєте, вона – дика чи

свійська? В яких країнах, на вашу думку, вона живе – теплих чи холодних?’’. Про особливості відомих дітям тварин необхідно надати їм можливість розглядати ілюстрації диких і свійських тварин, тварин півночі та півдня тощо [2, с.10].

Діти повинні працювати в умовах психологічного комфорту, де кожен з них може вільно висловлюватися із приводу проблемної ситуації. Варіанти відповідей дітей уважно вислуховуються, приймаються іншими. Педагог допомагає у визначенні хибності або правильності думки, допомагає дійти до висновків. За потребою, правильні припущення дітей можна доповнити [2, с.9].

Широко в закладі дошкільної освіти можна використовувати метод контрольних запитань, або метод фокальних об’єктів, за допомогою навідних запитань підведення дітей до нестандартних образів, наприклад, дітям пропонується вигадати цілком нову модель велосипеда, але спочатку називаються три будь – яких слова, до яких добираються асоціації, а вже потім ці асоціації «склеюються» у контексті нової технічної моделі (скажимо, «кіт» - пухнастий, з кігтями, «сонце» - жовте, гаряче, «комп’ютер» - квадратний, із клавіатурою; отже, уявний велосипед – пухнастий, з підігрівом, жовтий, із клавіатурою і т.д.); наприкінці надати новій моделі назву «котосонцекомп» чи щось оригінальніше, яке потім діти намалюють, зліплять, сконструюють [2, с.8].

ЛІТЕРАТУРА

1. Карабаєва І. Активно – пізнавальне ставлення дитини до навколишнього світу. *Вихователь – методист дошкільного закладу.* 2012. № 1. С. 43-48.

2. Лохвицька Л. Формування пізнавальних інтересів у навчально – ігровому середовищі. *Дошкільне виховання*. 1999. №10. С. 8-10.

3. Піроженко Т.О. Особистість дошкільника : перспективи розвитку. Тернопіль : Мандрівець, 2010. С. 50-57.

4. Савелюк Н.М. Психологія педагогічна : навч. посіб. Кременець : КОГПІ ім. Тараса Шевченка, 2012. 288 с.

5. Яремич О. Партнерська взаємодія з дитиною. *Психолог дошкілля*. 2013. № 14. С.16.

Шевельова А. А.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Яценко Т. В.,**
кандидат психологічних наук
доцент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АДЕКВАТНОЇ САМООЦІНКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Однією з найктуальніших проблем виховання дошкільників є формування адекватної самооцінки дітей дошкільного віку. Самооцінка- це здатність самостійно себе оцінювати.

Вона є важливою частиною усвідомлення людини (хто вона та розуміння себе), своєї поведінки, поглядів, здібностей, своє бачення до навколишнього середовища та до себе.

Дошкільник, який сприймає свою особистість та певний надбаний досвід людей адекватно, має змогу правильно розуміти та засвоювати інформацію для кращого включення в соціум. Адекватну самооцінку у дітей багато в чому забезпечує взаємодія з дорослими та однолітками. Діти які мають проблеми з формуванням самооцінки(занижену або завищену) часто потрапляють в конфлікти та непорозуміння.

Педагоги та психологи які досліджували проблему самооцінки в дошкільному віці Л. Божович, М. Лісіна та інші. В роботі цих педагогів та психологів показана сутність самооцінки, динаміка а її формування.

Виготський наголошує, що визначення самооцінки: стійке, позаситуативне і одночасно, диференційоване ставлення дитини до самої себе. Автор вважає, що самооцінка це ставлення дітей до самих себе, інтегрує досвід їх діяльності та контакти з людьми які оточують її в суспільстві [1].

Н.Бранден вважав, що самооцінка має вплив на процеси мислення індивіда, цілі, бажання, цінності та є обов'язковою умовою ефективної взаємодії людини з соціумом.

Зарубіжні вчені-психологи визначали самооцінку як механізм, який забезпечує узгодження вимог людини до умов з самою собою та зовнішніми умовами, тобто максимальної врівноваженості дошкільника її соціумом. Тобто сам соціум здається їм як ворожа сфера. Зниження ролі самооцінки тільки пристосувальною функцією заперечує активність людини і функцію самооцінки як одного з механізмів, які реалізують цю активність [2].

Згідно Р.Стеркіної, серед дітей старшого дошкільного віку виділяють : дітей із завищеною, адекватною і заниженою самооцінкою [4].

Діти які мають завищену самооцінку швидко переключаються з одного виду діяльності на інший та вони є досить рухливі. Такі дошкільники намагаються швидко виконати поставлену їм задачу , так і не зрозумівши її. Вони не можуть адекватно оцінювати свої дії та вчинки. Такі дошкільники завжди прагнуть показати свої таланти, щоб бути в центрі уваги, щоб виділитись в натовпі.

Дошкільники які мають занижену самооцінку, зазвичай, нерішучі, недовірливі та мовчазні. Такі діти завжди дуже вразливі, вони завжди відмовляються від завдані, які здаються їм складними, але залежить від того як оцінять однолітки та дорослі.

Діти з адекватною самооцінкою, можуть добре аналізувати результати виконаних дій в будь-якій ситуації та помічають причини через які були невдачі. Такі дошкільники здатні допомагати іншим в колективі , та добре співпрацюють в колективі. Успіх який вони змогли досягнути спонукає їх до нових і більш складних задач, прагнуть досягти нового успіху. Діти з адекватною самооцінкою можуть бути врівноваженими, впевнені в собі та активні.

У своїх власних дослідженнях ми визначили три педагогічні умови, які сприяють формуванню адекватної самооцінки у дошкільників:

1. Перша умова та її мета це поступово та поетапно залучувати дітей у рефлексивну діяльність. Опираючись на рефлексивний підхід та на особистісно-орієнтовний підхід. Рефлексивний-самостійний аналіз дитини, системний аналіз дій та самороздум. Особистісно-орієнтовний підхід це принцип єдності внутрішньої і зовнішньої мотивації дітей, підтримка з сторони вихователів. Ці підходи формують у дошкільників установи на формування у них адекватної самооцінки та розвиток особистості.

2. Друга педагогічна умова це взаємодія людей освітнього процесу: педагоги, батьки та діти. В педагогічній системі існує позиція «педагог дитина» вона є значною умовою, коли формується у дитини адекватна самооцінка. При виконанні цієї умови використовуються різні прийоми та форми: навчити задавати питання один одному які зможуть вмотивувати до самооцінки свої вчинків та дій. Організовувати свята в яких приймають участь діти та їх батьки та організовувати групову творчу працю дошкільників.

3. Третя умова є націлена на формування мотивації дошкільників

4. до самостійної діяльності, самопізнання дитини. Ця педагогічна умова формується на фалітарному та рефлексивному підходах. Фалітарний підхід реалізується на принципах: попередження помилок та допомагати кожному, прийняття дитини такою ,яка вона є, утворення безпечного простору для розвитку дитини. Рефлексивний підхід містить в собі декілька принципів: аналіз своїх дій, самороздум та самоаналіз.

Отже, можна зробити такі висновки, що аналіз зарубіжних педагогів та психологів показав, що формування самооцінки у дітей дошкільного віку є важливою та самою необхідною складовою для становлення дитини як особистості в подальшому. Вона є важливою та необхідною частиною усвідомлення людини хто вона.

ЛІТЕРАТУРА

1. Brandon Charles H. Management accounting: strategy and control. New York: McGraw-Hill Companies, Inc, 1997.906 с.

2. Кононко О.Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника (Системний підхід). Київ. Стилос, 2000. 336 с.

3. Кононко О.Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві): Навч.посіб. для вищ. навч. закладів. К.Юсвіта, 1998. 255 с

4. Світлична С.П. Особливості розвитку особистості та образу "Я" у дошкільників. *Педагогіка та психологія*. - Випуск 20. 2002. С. 127-134

Левченко В. Б.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Яценко Т. В.,**
кандидат психологічних наук
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ВАЖЛИВСТЬ ЗНИЖЕННЯ ТРИВОЖНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

На сьогодні в Україні загальне емоційне напруження викликане воєнним станом: сиренами, вибухами, пострілами, пожежами, насильством, Рідні і друзі захищають рідну

землю від ворога. Усе це викликає нервове напруження, тривогу, схвильованість, сум, страх, неврівноваженість, відчай, психологічну депресію. Діти – найбільша цінність держави, вони найбільш вразливі та чутливі до переживань дорослих. Дорослі і діти переживають і мають високий рівень тривожності.

Термін ,,тривожний" відомий в словниках з 1771 року.

У психологічній літературі можна зустріти різні визначення цього поняття, хоча більшість досліджень сходяться у визнанні необхідності його диференційовано – як ситуативне явище і як особистісну характеристику з урахуванням перехідного стану та його динаміку. Так А. Прихожан вказує, що тривожність – це переживання емоційного дискомфорту, пов'язане з очікуванням неблагополуччя, з передчуттям небезпеки. Розрізняють тривожність як емоційний стан і як стійку властивість, рису особистості або темпераменту [3, с.53]

За визначенням Р. Немова, "тривожність – риса характеру людини, що виражається в його підвищеному занепокоєні при вирішенні різних життєвих проблем, особливо в ситуаціях оцінки людей і практичного спілкування з ними" [2, с. 138]. Є. Савіна, доцент кафедри психології Орловського державного педагогічного Університету, вважає, що тривожність визначається як стійке негативне переживання, занепокоєння очікування неблагополуччя з боку оточуючих. За визначенням С. Степанова "тривожність – переживання емоційного неблагополуччя, пов'язане з передчуттям небезпеки або невдачі" [2, с. 138]/ Таким чином поняттям "тривожність" психологи позначають стан людини, яке характеризується підвищеною схильністю до переживань, побоюванням і занепокоєння, що має негативну емоційну забарвлення. Механізм формування тривожності як властивості особистості представлений у роботі Ж. Глозман і В. Зоткін: ,,Структурні зміни особистості формуються не відразу, а поступово, у міру закріплення негативних особистісних установок, тенденцій сприймати досить широке коло ситуацій як загрозливі й реагувати на них станом тривоги". Іншими словами, "при неодноразовому повторенні умов, що провокують високі значення тривоги, створюється постійна готовність до переживання цього стану". Постійні переживання тривоги фіксуються і стають властивістю особистості – тривожністю.

Тривожних дітей немало, і працювати з ними не легше, а навіть важче, ніж з іншими категоріями "проблемних" дітей. Тому що і гіперактивні, і агресивні діти завжди на виду, як на долоні, а тривожні – намагаються тримати свої проблеми в собі, їх вирізняє надмірний неспокій, до того ж іноді вони бояться не власне події, а її передчуття. Часто вони очікують найгіршого. Діти відчувають себе безпомічними, побоюються грати у нові ігри, братися за нові види діяльності. У них високі вимоги до себе, вони дуже самокритичні. Рівень їхньої самооцінки низький. Такі діти думають, що вони в усьому найгірші. Тривожні діти потребують заохочення, схвалення дорослих. Тривожність дитини багато в чому залежить від рівня тривожності дорослих, які її оточують. Висока тривожність педагога або батьків передається дитині. Узагальнимо причини виникнення тривожності у дошкільників:

- підвищена тривожність батьків,
- завищені вимоги батьків та педагогів до дитини,
- непостійність у вихованні,
- ефективність (надмірна емоційність) батьків або одного з них,
- авторитарний стиль виховання,
- воєнний стан у країні.

Щоб знизити поріг тривожності у дошкільників в умовах воєнного стану треба правильно підібрати засоби для подолання негативних наслідків травмівних подій. З початком в Україні військового стану продовжувати освіту дітей дошкільного віку в звичному режимі стало неможливим та небезпечним, тому запровадили дистанційне навчання дошкільників. Ми враховуємо, що діти не мають доступу до наочності, яка є в закладі дошкільної освіти, тому треба підбирати засоби легкодоступні як батькам, так і дітям. Таким засобом, на наш погляд, є ігри з піском у таких напрямах:

- підвищення самооцінки;
- формування в дитини уміння керувати собою в конкретних, найбільш хвилюючих її ситуаціях;
- зняття м'язового напруження,
- тісної співпраці дошкільного навчального закладу і сімї

Сам принцип терапії піском був запропонований ще К. Юнгом, чудовим психотерапевтом, засновником аналітичної психотерапії.

Досвід показує, що гра з піском позитивно впливає на емоційне самопочуття дітей і дорослих, це прекрасний засіб для зниження тривожності. Дитина в процесі пісочної гри має можливість виразити свої найглибші емоційні переживання, вона звільняється від страхів і пережите не розвивається в психічну травму. Гра в піску дає засоби для вирішення конфліктів і передачі почуттів. Іграшки в піску озброюють дитину відповідними засобами, оскільки вони, поза всяким сумнівом, є тим середовищем, в якому може здійснюватися самовираження дитини. У вільній грі він може виразити те, що йому хочеться зробити. Дитина дозволяє зняти контроль свідомості, дозволяє пропрацювати психотравмуючі ситуації на несвідомо-символічному рівні; дозволяє відреагувати негативний емоційний досвід у безпечній для себе ситуації; вивільняє заблоковану енергію і активізує можливості самозцілення.

Таким чином, дослідження проблеми зниження тривожності у дошкільників в умовах військового стану, наразі є актуальною. В ході правильно організованих ігор з піско знизиться рівень тривожності дошкільників, що робить кожного гідною особистістю суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Левишина О. Піклуємося про своє здоров’я: добірка завдань. *Практичний психолог – дитячий садок*. 2022. №2. С. 8-14.
2. Степанов О. Психологічна енциклопедія. К. : Академвидав, 2006.
3. Шевчук О. Тривожна дитина. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2010. №6. С. 52-59.

Войтюк Н. А.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Н
викладач кафедри педагогіки, психології
та дошкільної освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ГАРМОНІЙНИЙ РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНИКІВ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

З метою гармонійного розвитку дошкільників, сприяння порозуміння між хлопчиками і дівчатками сучасний вихователь повинен знати і враховувати у своїй педагогічній діяльності основні гендерні особливості обох статей.

Хлопчики дещо більш творчі та винахідливі у виконані запропонованих вихователем завдань, частіше відходять від зовнішньої інструкції, порушують правила поведінки в контексті спроб інтелектуального та соціального експериментування. Чоловіча стать традиційно зорієнтована на пошуки змін і на прогрес, руйнування старого і творення нового.

Жіноча стать спрямована на збереження успадкованих від пращурів генетичних і культурних особливостей поведінки, підтримку традицій, опіку над іншими людьми, вони більш консервативні ніж хлопчики. Тому дівчата ефективніше діють за чіткими вказівками вихователя, рідко відходять від його словесних інструкцій чи безпосередніх демонстрацій прикладу діяльності, частіше дотримуються правил соціальної регламентованості життя. Від народження та до завершення періоду статевого дозрівання дівчатка випереджують хлопчиків у фізичному та психічному розвитку приблизно на рік – два.

На думку дослідників, у представників чоловічої статі більше домінує ліва півкуля, а в осіб жіночої статі – права. Хлопчики краще орієнтуються в просторі, віддають перевагу рухливим іграм, легше пізнають та усвідомлюють математичні відношення. Дівчатка обирають менш динамічні ігри на природно чи штучно обмеженій ділянці, коли хлопчики на відкритій площині. Представницям жіночої статі легше даються мовленнєві заняття та вправи. Загалом у хлопчиків більш розвинуте наочно – дійове мислення та математичні здібності, а у дівчаток – наочно – образне, художнє сприйняття та вербальні уміння. Отже, вихователям варто надавати хлопчикам якомога простіші та одно значніші вербальні інструкції з більшою кількістю практичних аспектів, тоді як дівчаткам – можна й варто пропонувати складніші, прикрашені прикметниками, образними порівняннями й навіть фразеологізмами мовленнєві вказівки. При цьому варто очікувати частіші відступи дошкільників саме чоловічої статі від продемонстрованої моделі чи поясненого алгоритму дій, аніж від їх жіночого представника.

Особи чоловічої статі більш ініціативні, полюбляють все робити швидко, проте й менш терплячі у доведені розпочатої справи до кінця. Отже, вихователь має звертати підвищену увагу на формування наполегливості, старанності, акуратності, насамперед, у хлопчиків. Представниці жіночої статі загалом більш емоційні, чутливі, вразливі. Отже, при взаємодії з ними варто уникати підвищеного тону й негативних висловлювань, оскільки особистісні образи вони здатні запам'ятовувати на тривалий час, у зв'язку з чим різко погіршуються стосунки з " поганим " дорослим.

Важливо також зазначити, що хлопчики не рідше за дівчаток співпереживають іншим людям, проте значно меншою мірою демонструють це назовні. Крім того, вони здатні включити у своє тимчасове об'єднання навіть тих однолітків, яким не симпатизують, якщо цього вимагають, наприклад, обставини гри. Дівчатка більш відкрито проявляють свої симпатії та антипатії та рідше запрошують неприйнятних осіб до будь – якої спільної діяльності.

Традиційно вважається, що дівчатка більш навіювані, конформні, слухняні. Відповідно, вони рідше порушують правила поведінки та менше завдають клопотів вихователеві. О. Кочерга вважає: " Їх зовнішня слухняність насправді часто є тільки показовою демонстрацією, штучною, не підкріпленою реальними внутрішніми якостями ". Аналогічно вважається, що хлопчики менш дисципліновані та більш агресивні в своїй соціальній поведінці. Вони просто частіше вдаються до відкритих способів боротьби з реальними чи уявними своїми конкурентами (за нову іграшку, похвалу дорослого тощо), до фізичного захисту й самозахисту. Натомість дівчатка мають більш приховані форми агресії – зазвичай вербальної (наприклад, у формі розповсюдження неприваблівих для своїх суперниць пліток). Отже, вихователю перед дошкільниками варто педагогічно тактовно викривати їх імовірну нещирість чи манерність, старанно пояснюючи важливість чесності та доброзичливості у взаєминах з іншими. У цей самий час дошкільникам чоловічої статі необхідно демонструвати способи більш позитивної розрядки психофізіологічного збудження, переваги словесних, певних конструктивних, а не фізичних доказів власної думки та правоти. Крім того, хлопчики більшою мірою зорієнтовані на ділов спілкування та його конкретний результат, а дівчатка – на неформальний міжособистісний діалог, на сам його процес і невербально - емоційний супровід.

У зв'язку з розглянутими відмінностями під час вільних ігор діти надають перевагу одностатевим угрупуванням зі специфічними для кожної статі сюжетно – рольовими іграми. Більше того," чужого " як представника іншої статі у такі тимчасові спільноти їх члени зазвичай не допускають. А втручання вихователя викликає або тільки тимчасовий ефект штучного включення, або навіть спричиняє виникнення чи посилення конфліктності у стосунках дітей.

Вихователю закладу дошкільної освіти потрібно забезпечувати умови для гармонійного спілкування представників протилежних статей у рупі, долаючи окремі конфліктні ситуації між ними, надавати можливості для формування у хлопчиків традиційних " дівчачих " навичок та умінь, а у дівчаток - " хлопчачих ". Наповнювати розвивальне середовище в закладі дошкільної освіти різноспрямованими предметами та іграшками, враховувати у своїй педагогічній діяльності основні гендерні особливості хлопчиків і дівчаток.

ЛІТЕРАТУРА

1 . Говорун Т.В., Кікінежді О.М. Гендерна психологія: Навч. посібник. Київ : Видав. центр «Академія», 2004. 308 с.

2 . Кизима І. І. Гендерна обізнаність педагогів. *Науково-педагогічний журнал «Молодь і ринок»*. 2015. № 4 (123). С. 160–166.

3 . Кравець В. Гендерна педагогіка: навч. посіб. /В. Кравець. Тернопіль : Джура, 2003. 416 с.

4. Очкур В. В. Ґендерна стратегія виховання та гендерний підхід у розвитку дітей дошкільного віку. *Дошкільний навчальний заклад*. 2012. № 4. С. 2-14.

5. Проценко О. Психостатевий розвиток та основи ґендерної культури дітей дошкільного віку. *Психолог дошкілля*. 2011. № 8. С. 1-38.

СЕКЦІЯ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРАКТИКИ ПОДОЛАННЯ ТА КОРЕКЦІЇ НЕГАТИВНИХ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ ПІД ЧАС ВОЄННИХ ДІЙ

Maksimov Dafna,
post-graduate student at the University of Educational Management,
the National Academy of Educational Sciences of Ukraine
Master in Sociology of Education,
Hebrew University in Jerusalem, Israel;
Med Educational Psychology, University of Derby, England;
holder of the third (scientific) level of higher education
"University of Management and Education" NPAS
Kyiv, Ukraine
Sadykina Alyona,
graduate student, Department of
"Educational Institution Management"
Classical private university
Zaporizhzhia, Ukraine

THE NEUROPSYCHOLOGICAL AND ART THERAPY METHODS IN THE STRUCTURE OF HIBUKI-THERAPY METHOD AS FACTORS DEVELOPING CHILDREN'S CREATIVE ABILITIES

One of the most frequently asked questions faced by social workers, psychologists, psychotherapists, teachers and other specialists working with children is children's ability to adapt to the changing external environment. According to T.V. Ahutina, children lack adaptation skills because of immaturity of the anatomical structures of children's brain, aw well as children's incapability to solve creative tasks quickly and efficiently. After all, the development of an "adequate" adapting tool for the external environment is a complex process that requires actuation of a person's entire creative potential. That is why, according to T.V. Ahutina, the problem of children's creative ability development should be examined using neuropsychology methods. Many scientists (A.V. Astayeva 2018; T.G. Viesel 2016; A.S. Sultanova 2017 etc.) believe that neuropsychological methods applied at work with children who do not have the skills to adapt to the external environment can help specialists to make their work more comprehensive, because they not only teach children to invent "adequate|" adaptation tools, but also develop harmoniously the anomic structures of children's brain, which in turn will promote their creative abilities.

The first neuropsychological method that can be used by experts in various areas for children's creative ability formation and development is the sensory integration proposed by J. Ayres, an American neurologist. This method is based on the theory about uniform development of 6 basic human body systems (proprioceptive, vestibular, auditory, visual, olfactory and gustatory), so that a specialist organizes children's space in such a way that during the lessons children have opportunities to use all 6 basic sensory systems at once. Thanks to such intensive stimulation of all sensory systems at once, the brain begins to actively generate new cells. Additionally, various games and tasks performed by children during sensory integration classes help them gain new experience of

interaction with the external environment, so that their brains can later create new, more effective mechanisms of adaptation to the surrounding environment.

Moreover, as noted by Ch. Njiokiktjien, a Dutch neurologist, sensory integration games, used in sensory integration classes, give children opportunities not only to learn new ways of adapting to environmental conditions, but also to master various types of creative activities (sculpting, drawing, application, dances etc.). According to the scientist, this approach gives us reason to believe that the sensory integration method can be an effective tool stimulating the development of creative abilities in children of different ages.

Various sensory exercises are an important part of Hibuki therapy method. During Hibuki therapy, a specialist uses special sensory boxes; sensory paths and other materials with different textures; so that children appear in a sensory-rich environment that promotes the general development of the nervous system and stimulates creativity and creative abilities.

The cerebellar stimulation is also actively used by modern neuropsychologists for formation and development of children's creative abilities. The main task of this method is to teach a child to feel and maintain the balance of his/her own body. For this, children a placed on a special balance board and asked to perform some easy exercises. This method author, M. Bilgow, a Belgian neuropsychologist, notes that during cerebellar stimulation, a child's brain is forced to concentrate on controlling several processes at once: control of muscle tone and posture, analysis of space safety, calculation of possible options for further events.

The prefrontal cortex of the human brain is responsible for successful performance of all these functions. The main function of this brain anatomical structure is to provide a person with sufficient safety in his/her life activities, as well as to help him/her find a way to realize his creative and life potential. Therefore, according to M. Bilgow, when a child engages in cerebellar stimulation, he/she not only learns to feel and maintain the balance of his/her body, his/her desire to manifest any creative activity is also stimulated.

The cerebellar stimulation can be easily integrated into classes based on the Hibuki therapy method, because this method does not require extra efforts from specialists. Moreover, the effect of cerebellar stimulation can be significantly enhanced by the storytelling method, which is an important structural element of the Hibuki therapy method.

The intuitive method has a special place among neuropsychological methods aimed at creative ability formation and development. In other words, it is the right-brain drawing, proposed by an American neuropsychologist B. Edwardson. The task of this method is to learn to draw with closed eyes and by the left hand. According to B. Edwardson, this temporary deprivation of the main sensory systems of the human body teaches the brain to act in a state of uncertainty, and the use of only left hand allows a person to go beyond stereotyped thinking and stimulates him/her to invent and construct new ways of interacting with the external environment and manifest her/her creative potential. As the scientist notes, the right-brain drawing is particularly effective when working with children, because it not only contributes to creative ability development, but develop harmoniously the human brain.

The intuitive drawing is included into the Hibuki therapy method. During Hibuki therapy, a specialist asks a child to draw with closed eyes or with only the left hand, thus the specialist not only promotes the child's creative abilities, but also stimulates his/her brain to use all its resources.

A Ukrainian neurologist A. G. Smolyaninov expressed a completely different position regarding the creative ability formation and development in children with neuropsychological methods. Unlike his colleagues, who associated the creative ability development in children exclusively with maturity of certain brain structures, A.G. Smolyaninov believed that creative

abilities in children could be developed only if they knew how to move “correctly. Such “correct” movement allows a child’s body to store a large amount of energy, which the child can then use for creative activities. That is why A. G. Smolyaninov proposed “Hand” program to help children develop their creative abilities by forming the healthy movement patterns in children. He added that while performing the tasks, children needed to invent and construct new unusual patterns of movement, which contributes to their creative thinking and motivates them to show their creative abilities.

In addition, because A. G. Smolyaninov combined in his program movement exercises and creative tasks of various complexity, children had opportunities to train all their higher mental functions, which definitely also had a positive effect on formation and development of their creative abilities.

The last method actively used by modern neuropsychologists for the formation and development of creative abilities in children is the “Constructing emotions” method proposed by a British neuropsychologist L. Barret. This method creates for a child conditions where he/she has an opportunity to experience a rich palette of both “negative” and “positive” emotions. As noted by L. Barret, the result of such classes is that later, children sublimate the obtained emotional experience in creative products.

The principles of constructing emotions are actively used by specialists during Hibuki therapy classes. After all, one of the main tasks of Hibuki therapy is to teach children to feel, understand and recognize their emotions. Therefore, many techniques that construes the theoretical and methodological base for the Hibuki therapy method are aimed at forming children’s high emotional intelligence.

Thus, the theoretical analysis of art therapy and neuropsychological methods that can be used to promote creative ability formation and development in children has showed that there are two groups of methods in modern neuropsychology and art therapy. The first group are methods aimed at forming the anatomical brain structures (the sensory integration proposed by J. Ayres and the cerebellar stimulation proposed by M. Bilgow) and the second group includes methods aimed at the formation of certain personality qualities (the intuitive drawing of B. Edwardson; A. G. Smolyaninov’s “Hand and L. Barrets constructing emotions).

All of the above-mentioned methods are either already part of the Hibuki therapy method, or can be easily integrated into its structure, which makes the Hibuki therapy method universal and effective in working with any psychotherapeutic request in the field of child psychotherapy.

BIBLIOGRAPHY

1. Jean Ayres, Jeff Robbins.Sensory Integration and the Child.Western Psychological Services, 2005.C. 45–73.
2. L, Barrett. How emotions are born. A revolution in understanding the brain and managing emotions. 2017.C. 115–132
3. Nyokitien Ch.Child Behavioral Neuroscience. 2018.C. 217–222
4. Smolyaninov A. G. Hand and brain.Kyev,2010.c.61-73
5. Betty Edwards .Drawing on the Right Side of the Brain: A Course in Enhancing Creativity and Artistic Confidence.2014

Клюшніченко О. Д.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Кременчуцького національного
університету імені Михайла Остроградського
м. Кременчук

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК НЕГАТИВНОГО СІМЕЙНОГО ДОСВІДУ ТА НАВ'ЯЗЛИВИХ СТАНІВ

У сучасному суспільстві все більше уваги привертає таке явище як негативний сімейний досвід та його вплив на психологічне здоров'я людини. Одним із важливих аспектів цього зв'язку є прояв нав'язливих станів. Їхня поширеність зростає протягом останніх років, на що могла повпливати як ситуація постійного стресу в умовах війни, так й особливості раннього дитячого досвіду в сім'ї. Вивчаючи зв'язок між раннім сімейним негативним досвідом і проявом нав'язливих станів, можна більш детально з'ясувати потенційні наслідки несприятливого дитячого досвіду та зробити кроки щодо покращення психічного здоров'я особистості.

Перший клінічний опис обсесій та компульсій зробив у 1614 р. Ф. Платер. У 1877 р. В. Грізінгер та К. Вестфаль приписували прояв нав'язливих думок та дій до неврозу нав'язливих станів [6]. З. Фрейд та П. Жане класифікували нав'язливі стани як аномальні риси особистості, пов'язані з несвідомим конфліктом. За психоаналітичною теорією, причиною цих проявів є неприйнятні бажання та спонукання з несвідомого рівня психіки людини. Витіснені мотиви, спонукання та бажання намагаються повернутися на усвідомлений рівень та замінюються обсесіями. Дж. Абрамовіц наголошував, що обсесивно-компульсивні стани зазвичай виникають у підлітковому або ранньому дорослому віці та характеризуються виникненням або нав'язливих ідей, або нав'язливих ритуалів, або, найчастіше, і того, і іншого [2].

Основні діагностичні критерії обсесій та компульсій визначаються за МКХ 10 та DSM-5: обсесивні думки являють собою стійкі думки, потяги чи образи, які особа переживає у певний період як нав'язливі та небажані та які викликають помітну тривогу чи дистрес. Особа намагається ігнорувати такі думки, потяги чи образи або нейтралізувати їх іншою думкою чи дією (тобто, робить компульсію). Компульсивні дії (ритуали) – це повторювана поведінка або розумові дії, які особа почувається змушеною виконувати у відповідь на обсесію. Ці дії мають на меті запобігти сильній тривозі чи дистресу або зменшити їх, або не допустити, за думкою людини, жахливої події чи ситуації; однак така поведінка чи розумові дії не пов'язані реалістично з тим, що вони призначені нейтралізувати чи чому запобігти, або є виразно надмірними [1].

До поширених типів нав'язливих думок відносяться: занепокоєння щодо сексуальної орієнтації, страх перед мікробами або забрудненням, побоювання захворіти або померти, страх зробити щось насильницьке, побоювання, що може статися щось погане, тривожні сексуальні думки, позиви або образи, думки релігійного характеру, обсесії стосовно фізичного та психічного здоров'я. До поширених компульсій відносяться: надмірне миття або прибирання, постійне приведення речей у певний порядок, нав'язливий підрахунок, постійна перевірка, безцільне повторення дій, поки не стане «як треба», постійна потреба пошуку заспокоєння від інших, надмірна молитва [2].

Виділяють декілька основних чинників прояву обсесивно-компульсивних станів. Основним негенетичним фактором є взаємодія батьків з дитиною в дитинстві, що може призвести до психотравмуючих ситуацій. Особливу увагу в цьому питанні приділяють негативному дитячому досвіду. Несприятливий дитячий досвід (НДД) – це травматичні події, які трапляються у віці від народження до 17 років, які впливають на мозок і здоров'я дитини, навіть коли вона стає дорослою. Типи травматичних подій, які відносять до негативного дитячого досвіду: знущання над дитиною, втрата члена сім'ї, розлучення батьків або тривалі конфлікті ситуації, наявність в одного з батьків психічного розладу, насильство (фізичне, сексуальне та/або емоційне), нехтування (фізичне та емоційне), наявність члена родини, який перебуває у в'язниці, наявність в сім'ї значущих дорослих, які мають проблеми з вживанням алкоголю або наркотиків тощо. Несприятливий досвід дитинства є поширеним явищем [3]. Дослідження, проведене серед дорослих у США, показало, що від 60 % до 80 % мали принаймні один тип несприятливого досвіду в дитинстві [4]. Результати китайських дослідників свідчать про зв'язок негативного дитячого досвіду, зокрема емоційного нехтування, з п'ятьма психічними розладами: зловживанням психоактивними речовинами, шизофренією, депресією, біполярним розладом та обсесивно-компульсивним розладом [8]. Це підтверджують дослідження Umit Semiz, Leman Inanc, Cigdem Bezgin, де було доведено, що певні дитячі травми збільшують вираженість обсесій та компульсій [5]. Корелює з цим робота Eric Briggs, Ian Price, де було висунуто гіпотезу, що ранній дитячий досвід створює схеми та припущення про світ. Якщо цей ранній досвід сприймається як несприятливий і травматичний, у дітей формуються переконання про особисту відповідальність. Згодом ці діти невірно інтерпретують нав'язливі думки як причину негативних подій та реагують на неї компульсивною поведінкою. По суті, розвиток цих порушень виконує захисну функцію для тих, хто пережив негативні травматичні події та запобігають подальшій травматизації [7].

Отже, результати дослідження показали, що існує суттєвий зв'язок між негативним дитячим досвідом і виникненням нав'язливих станів. Це підкреслює необхідність розпізнавання та запобігання несприятливого дитячого досвіду та важливість втручань, які враховують обсесивно-компульсивні порушення, з якими стикаються люди, що пережили несприятливі події в дитинстві. Перспективними напрямками подальших досліджень є поглиблене з'ясування інших причин виникнення нав'язливих станів у ранній дорослості та вдосконалення способів роботи з ними.

ЛІТЕРАТУРА

1. Довідник діагностичних критеріїв DSM-5 від Американської психіатричної асоціації / пер. з англ. О. Лисак, М. Прокопович; наук. ред. В. Горбунової, Л. Засєкіної, О. Плевачук. Львів: Галицька Видавнича Спілка, 2023. С. 157-159.

2. Abramowitz J., Khandker M., Nelson C., Deacon B., Rygwall R. The role of cognitive factors in the pathogenesis of obsessions and compulsions: a prospective study. *Behav Res Ther*, 2006. №44. P. 1361-1374.

3. ACEs Aware. Adverse Childhood Experiences (ACEs). (https://www.acesaware.org/ace-fundamentals/) Accessed 4/4/2023.

4. Hanna G., Himle J., Curtis G., et al. A family study of obsessive-compulsive disorder with pediatric probands. *Am J Med Genet B Neuropsychiatr Gen*, 2005. №134 (1). P. 13-19.

5. Huppert, J., Moser, J., Gershuny, B., Riggs, D., Spokas M., Filip J., Foa E. The relationship between obsessive-compulsive and posttraumatic stress symptoms in clinical and non-clinical samples. *The Journal of Anxiety Disorders*, 2005. №19. P. 127-136.

6. Mowrer O. A stimulus-response theory of anxiety. *Psychol. Rev*, 1939. № 46. P. 553-566.

7. Rosario-Campos M., Leckman J., Curi M., et al. A family study of early-onset obsessive-compulsive disorder. *Am J Med Genet B Neuropsychiatr Genet*, 2005. № 136. P. 92-97.

8. Wenjie G., Qing Z., Chengmei Y., Zhenghui Y., Min Z., Zhen W. Impact of adverse childhood experiences on the symptom severity of different mental disorders: cross-diagnostic study. *General Psychiatry*, 2022. № 35 (2). P.1-10.

Відніченко Л. І.,
здобувач другого (магістерського рівня вищої освіти
Кременчуцького національного
університету імені Михайла Остроградського
м. Кременчук

ХАРАКТЕРИСТИКА ЛІДЕРА НАТОВПУ, ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ ЛІДЕРА НА УТВОРЕННЯ НАТОВПУ

Дизайн міфології використовується в багатьох напрямках науки: психології, психіатрії, педагогіки, філософії, політології, соціології, журналістики. Міф направляє людину побачити світ і себе в різних кольорах. Метою створення міфів, казок, легенд було і є покращення розуміння й осмислення ситуацій та явищ, які важко піддаються логічному аналізу. Тобто використовується чимало мудрих і авторитетних серед науки джерел з метою допомогти усвідомити людині свою ситуацію та знайти вихід із неї.

Таким чином, казки та приказки складне роблять простим і доступним, а заплутане і незрозуміле наповнюють сенсом. У Енциклопедії історії України говориться про те, що міф виник в спробах духовне побачити і простежити в культурі народу. Тобто в міфи і казки закладений культурно-історичний аспект буття. С. О. Топалова вважає, що „міф викладає логіку пошуку пояснень явищ та їх причин“ (С. О. Топалова), Р. Барт французький філософ, критик і теоретик семіотики, науки про знаки і символи, а також літературознавець надає характеристику міфам і легендам, як таким, які являють собою „комунікативну систему повідомлення“. Занурення в мудрість історій, які зберегли для нас таємниці буття, можна сьогодні вчитися у героїв, робити аналіз причино наслідкових зв’язків та запобігати історичної та політичної катастрофи спираючись на досвід предків. Тож кажуть що під сонцем немає нічого нового.

Використовуючи метод роботи з міфами, легендами, казками та приказками розглянемо біблійну історію, яка допоможе розібратись у складному соціальному явищі – натовпі.

У Давида царя Ізраїлю був син на ім’я Амнон. І була у Давида донька від іншої дружини, в традиціях стародавнього Ізраїлю допускалося багато жіноцтво заради збереження родоводу, звали дівчину Фамарь була вона неземної краси. І полюбив Амнон сестру свою да так, що аж захворів. І надумав він обманом взяти її силою собі.

Прикинувся Амнон хворим і запросив через прислугу щоб Фамарь – сестра його своїми руками приготувала смачну їжу і особисто принесла в покої. Давид віддав розпорядження для Фамарь, щоб вони виконала прохання свого брата. Приготувала дівчина їжу, внесла в покої

брата, в той момент Амнон схватив її і затяг у ліжко. Фамарь взмолилася: „Не роби цього гріха зі мною, попроси у батька моєї руки і він тобі не відмовить“, був законний шлях в Ізраїлю отримати в дружину жінку яка тільки по батькові рідна. Ізраїль рахує родовід по чоловіках. Але Амнон не хотів чекати і йти чесно до своїх задоволень. Бажане хотілось отримати в ту саму мить!

Зґвалтував Амнон сестру. Але Святе Письмо нам говорить про те, що як тільки він це зробив, то водночас зненавидів всією душею Фамарь, викинув він її з ліжка у розірваному платті на сором людям. В Ізраїлю не вийде „така“ дівчина ніколи заміж. Не зможе вона стати коханою і єдиною жінкою для свого обраного, не візьме законне своє дитя на руки. Ніколи! Це був вирок на все життя.

Історія бере своє продовження в тому, що у Фамарь був брат рідний, вони народжені від однієї матері. Ім’я йому Авесалом. Коли Авесалом дізнався, що сталося з сестрою зненавидів він Амнона. Давида, батька свого також зненавидів по причині того, що батько не задав покарання Амнону за цей низький вчинок. Йшов час, Авесалом запросив Амнона на свято коли стрижуть вівцю. І коли Амнон захмелів від вина, прислугі Авесалома вбили Амнона за Фамарь.

З цього моменту Давид посипав голову прахом і зайшов у велику журбу. Донька зґвалтована, брат вбив брата. Авесалом покинув палати царські і оселився близько в іншому місці.

Ось чим займався Авесалом. Він сідав на шляху до палаца Давида і людям які йшли до царя за порадами говорив: „Царю ніколи вас слухати, він дуже зайнятий, давайте вислухаю вас я“. Люди, знаючи що Авесалом і справді син царя вірили йому і довіряли усі свої проблеми. Таким чином зміцнювався авторитет Авесалома серед людей. По троху розгортався бунт в народі: „Чим це цар займається, до людей немає діла?! “. Дуже скоро чутки про мудрість і „щирість“ Авесалома розійшлися по всій державі. Одного разу Давид побачив під своїми вікнами справжню зграю розлючених людей. Вони кричали: „Геть царя!“ „Наший цар Авесалом!“ (Святе Письмо, Старий Заповіт, книга 2 царств)

З цієї історії ми можемо зробити наступні висновки:

1. Лідер має привабливу зовнішність, повинен мати харизму, володіти навичками говорити „м’як“ речі, мати ораторські здібності
2. Вміти тонко маніпулювати і навіювати свою думку так, щоб люди подумали, що це вони так думають
3. Має користуватись авторитетом серед народу
4. Завжди зраджують близькі люди, тому самопроголошений лідер часто виявляється з близького кола спілкування самого лідера
5. Недоліки і промахи справжнього лідера обов’язково потрібно показати через збільшене скло
6. Правда – це істина, яку вирвали з контексту. Давид і правда був винний перед Фамарью і Авесаломом але 100 % в нього були причини не вбивати Амнона за це
7. Натовп роздмухає з мухи слона
8. Люди в натовпі зазвичай – це „шукачі“ правди
9. Через таке об’єднання навколо спільних проблем створюється «колективна душа“ натовпу.
10. Натовп думає не розумом, а емоціями
11. Роль лідера дуже не складна – запустити механізм незадоволення серед людей

12. Усі, в кого на підсвідомості були образи на Давида активувались і опинились пліч о пліч в цьому натовпі.

Історія несе горе, журбу і біль від того, що роздути з іскри можна вогнище. Авесалом міг вирішити з батьком іншими „прямими“ і чесними шляхами питання за Амнонома, Фамарь. Дівчині не повернеш вже чистоту і невинність. Але Біблія говорить, що в тому натовпі гинули люди, Давид вимушений був покинути свій трон, він не зміг воювати із сином. Немало років Давид ховався від рідного сина, щоб той його не вбив. Авесалом прийняв царство, наложниць свого батька, поставив собі пам'ятник, Ізраїль не мав спокою від сусідів. При Авесаломі люди жили в голоді, битвах за життя і Бог відвернувся від народу за безліч гріхів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біблія / переклад Рафаїла Турконяка. – ВБФ „Східноєвропейська гуманітарна місія'', 2016

2. Топалова С.О. Від архаїчного міфу до симулякра: протиріччя на основі спільності Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. №1060, серія Питання політології

Славунік В. О.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Кременчуцького національного
університету імені Михайла Остроградського
м. Кременчук

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ ДО НАВЧАННЯ У СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ У ПОСТКОВІДНІ ТА ВОЄННІ ЧАСИ

Соціально-психологічна адаптація до навчання у школі – складний багатоступінчатий процес звикання та входження дитини в нове шкільне середовище, яке супроводжується психологічними, соціальними та педагогічними змінами. Традиційно психологічний супровід адаптації до нових умов навчання учнів проводять у перших, п'ятих та десятих класах протягом першого семестру навчального року. Кожен із цих періодів шкільного життя дитини вважається кризовим, проте адаптація до навчання у п'ятому класі – найважчий з-поміж них. Так, у цей період значно збільшується кількість вчителів-предметників з якими дитина має взаємодіяти, а на зміну першому вчителю приходить класний керівник. Збільшується кількість навчальних дисциплін та уроків на день, поглиблюється вивчення матеріалу, зростає кількість домашніх завдань, на зміну вербальному та рівневому оцінюванню приходить бальне.

Вступ учня до п'ятого класу супроводжується не лише зміною умов навчання, а й однією з найбільш виразних криз у житті людини – кризою підліткового віку. Молодші підлітки вже не відчувають себе дітьми, вони прагнуть відокремитися від батьків, сформувати незалежність та індивідуальність. Учні п'ятих класів піддаються також і соціальним змінам, починають більше цінувати дружбу, формують нові соціальні кола і зв'язки. Молодший підлітковий вік характеризується першою фазою пубертатного періоду і супроводжується виразними фізіологічними змінами: збільшення розміру кісток і м'язів, розвиток вторинних статевих ознак, гормональні зміни, а також розвиток передньої частини кори головного мозку, яка відповідає за планування, прийняття рішень та імпульсивність. Всі ці зміни викликають нові

емоційні реакції, відчуття, можуть впливати на поведінку підлітків та їх соціалізацію й процеси адаптації до нових умов.

М. Блажівський поділяє процес адаптації на декілька етапів. Першим етапом він називає орієнтувальний. Він продовжується декілька тижнів, а на фізіологічні зміни, що виникають на початку навчання реагує весь організм. На цій стадії організм школяра виснажений, бо витрачає майже всі сили. Другий етап отримав назву нестійкого пристосування. На цій стадії організм вишукує оптимальні варіанти відповіді на зовнішні подразники. Останнім наступає відносно стійке пристосування. На цій стадії організм знаходить найбільш оптимальний і правильний варіант відповіді, за якого всі системи організму зазнають меншої напруги [1].

Д. Ельконін у своїх працях стверджував, що готовність до школи – це динамічний процес, на який впливають багато факторів: особистісний розвиток дитини, вікові зміни у психічних функціях, рівень взаємодії з оточуючим середовищем, тощо. Також він виділяв такі компоненти готовності до школи як: мотиваційний, пізнавальний, комунікативний, регулятивний та емоційно-вольовий [3].

Багато вчених минулого та сьогодення обирали лише на декілька компонентів або їх окремі прояви. В. Апельт вирізняв такі навчальні мотиви як соціальні (особиста відповідальність та відчуття обов'язку перед суспільством, прагнення соціального схвалення), пізнавальні (орієнтація на оволодіння новими знаннями), комунікативні (прагнення до спілкування у процесі навчання) та мотиви саморегуляції (побудова спеціальної програми самовдосконалення) [2]. В. Долгова та Є. Капітанєц вивчаючи готовність молодших підлітків до навчання у середній школі, зупинились на поглибленому вивченні регулятивного та емоційно-вольовому компоненті [4].

У поточному дослідженні використовується авторське бачення процесу адаптації. Досліджуються такі компоненти як: мотиваційний, комунікативний та емоційно-вольовий. Мотиваційний компонент розкриває розуміння дітей самої сутності навчання. Методика, яка застосовується для його вивчення орієнтована на вивчення мотивації навчальної діяльності та мотивів навчально-трудової діяльності. Вивчення комунікативного компоненту дозволить виявити рівень соціальної адаптованості, активності, автономності та моральної вихованості кожного окремого учня. А емоційно-вольовий компонент демонструє рівень спроможності подолання труднощів, рівень шкільної тривожності та ставлення учня до закладу освіти. Кожен із цих компонентів регулюється корекційно-розвивальною програмою, яка корегується в залежності від результатів дослідження.

Отже, адаптація молодших підлітків до середньої школи один з найскладніших етапів шкільного життя. Учні долають не лише соціальні та навчальні виклики, а й фізіологічні – гормональні зміни першого етапу пубертатного періоду. Нажаль, з початком пандемії COVID-19 у 2019 році теперішні п'ятикласники, а тоді першокласники, перейшли на онлайн навчання. 24 лютого 2022 року росія розпочала повномасштабне вторгнення на територію України і діти знову опинились поза очним навчальним процесом. Майже всі п'ять років навчання у школі була відсутня нормальна соціальна взаємодія у кожного учня. Цьогорічна адаптація молодших підлітків до навчання у середній школі найскладніша за всю новітню історію України, тож це питання постає дуже гостро. Напрям подальших досліджень полягає у більш глибокому розкритті проблематики адаптації не тільки молодших підлітків, а й всіх учасників навчального процесу до очного навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Блажівський М. І. Поняття адаптації у сучасній науковій літературі. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2014. № 1. С. 239.

2. Кочарян О. С., Фролова Є. В., Павленко В. М. Структура мотивації навчальної діяльності студентів: навч. посіб. Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М.Є. Жук. Харк. авіац. ін.-т, 2011.

3. Сосновенко Н. В. Психологічна готовність дитини до навчання у школі. *Адаптація дітей до навчання у школі в діяльності психологічної служби*. 2013. С. 9.

4. Dolgova V. I., Kapitanets E. G., Abilova A. A. Features of adaptation of fifth graders at school. SHS Web of Conferences. 2023. Vol. 164. P. 00041. URL: https://doi.org/10.1051/shsconf/202316400041 (date of access: 12.09.2023).

Старик В. Г.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Кременчуцького національного
університету імені Михайла Остроградського
м. Кременчук

ВПЛИВ ТИПУ ПРИВ'ЯЗАНОСТІ НА СОЦІАЛЬНІ ВІДНОСИНИ ПІДЛІТКА

Підлітковий вік – це період інтенсивних змін як у фізичному, так і у психологічному розвитку. Одним з важливих аспектів підліткового віку є формування соціальних відносин. Актуальність вивчення взаємозв'язку типу прив'язаності та соціальних відносин у підлітковому віці зумовлена важливістю розуміння впливу раннього досвіду відносин прив'язаності з батьками на ситуацію соціального розвитку підлітка та механізмів їх покращення [1]. Вивчення причин порушення дитячої прив'язаності дасть можливість розробити технології ефективного психокорекційного впливу на якість соціальних відносин у підлітковому віці.

Термін „прив'язаніст" у психологію ввів англійський психіатр і психоаналітик Дж. Боулбі. За Дж. Боулбі, прив'язаність – це природній механізм пристосування людини як соціальної істоти, який починає формуватися у ранньому віці. За думкою Дж. Боулбі, дитина з'являється з генетично обумовленою готовністю знайти людину, яка зможе постійно піклуватися про неї та рятувати від загрози. Патерн взаємодії, який утворюється між дитиною та мамою, є результатом участі обох сторін. Дж. Боулбі виділяє п'ять реакцій, якими немовля демонструє прив'язаність: плач і посмішка, які сприяють тому, щоб матір підійшла до дитини та залишилась поряд із нею; чіпляння і слідування як спосіб збереження свого положення біля матері або значущої людини; смоктання як прояв бажання тримати тісний контакт з матір'ю. Емпатичні послідовні реакції людини, яка виховує дитину, частіше матері, на страх і протест дитини діють на заспокійливо. Переживання цього безпечного фундаменту інтеріоризуються і перетворюються на здатність формувати безпечну прив'язаність та вміння заспокоюватися самостійно [4]. Саме це забезпечує дитині простір для подальшого гармонійного розвитку.

У дитячому віці людина потребує заспокійливого фізичного та емоційного контакту зі значущим для неї дорослим – так утворюється прив'язаність, яка впливає на подальше життя

особистості, зокрема на стосунки у дорослому віці [2]. В залежності від того, безпечною чи небезпечною була взаємодія дитини зі значущим дорослим, виділяють три типи прив'язаності – уникаючий, тривожний та надійний. Якщо взаємодія зі значущим дорослим була незадовільною, дитина матиме небезпечний тип прив'язаності, а саме тривожний або уникаючий. Небезпечний тип при'язаності спричинює дезадаптивні форми поведінки у стосунках в дорослому віці, що шкодить не тільки особистості, а й оточуючим її людям. Канадський психолог Г. Ньюфелд наголошував, що у кожної людини з народження закладений потенціал стати зрілою та самостійною особистістю, але щоб будувати міцні соціальні зв'язки у майбутньому, дитина має мати хоча б одного безпечного дорослого, якому може довіряти.

Головним фактором у формуванні надійної прив'язаності виступає емоційна доступність значущого дорослого та його здатність правильно „розшифрувати" сигнали дитини. Надійний тип прив'язаності характеризується сформованістю базової довіри, відчуттям безпеки та прагненням досліджувати цей світ. Діти з надійним типом прив'язаності відчувають, що можуть покладатися на своїх батьків або опікунів і почуваються в безпеці у їхній присутності. У підлітковому віці надійний тип прив'язаності проявляється у легкому встановленні довірливих відносин із іншими. Підлітки з надійним типом прив'язаності усвідомлюють свої емоції, висловлюють їх, частіше виявляють емпатію, та здатні розвинути гармонійні соціальні відносини з однолітками.

Батьки дітей з уникаючим типом прив'язаності не надавали емоційний відгук тоді, коли малюки його потребували, рідко брали їх на руки та не реагували на плач [4]. Діти з уникаючим типом прив'язаності категоричні, недовірливі, і з часом перестають реагувати на значущого дорослого, демонструючи байдужість і самостійність. Підлітки з уникаючим типом прив'язаності можуть відчувати труднощі у налагодженні близьких дружніх відносин. Їх дистанційована поведінка може бути незрозумілою та відштовхуючою для однолітків. Підлітки, що уникають соціальної взаємодії, часто не можуть скористатися підтримкою з боку однолітків, коли її потребують, оскільки відчувають, що нездатні або не готові до близьких відносин, які розглядаються ними як шкідлива залежність. Уникаючий тип прив'язаності у дітей викликає труднощі у розумінні та вираженні своїх емоцій, що може створити додаткові перешкоди у взаємодії з оточуючими. Провівши дослідження життєвого досвіду дітей-сиріт та вихованців інтернатів, Дж. Боулбі виявив, що існує безпосередній зв'язок між антисоціальною поведінкою, відсутністю здатності до емпатії та порушенням можливості формування зрілих соціальних відносин, та уникаючим типом прив'язаності, що спричинений соціальною депривацією, яку вони пережили у ранньому дитинстві.

Діти з тривожним типом прив'язаності яскраво та емоційно демонструють залежність від значущого дорослого, отримуючи від нього непослідовність та непостійність у піклуванні [3]. Підлітки з тривожним типом прив'язаності можуть відчувати труднощі у налагодженні та підтримці близьких дружніх стосунків через постійні тривожні переживання, що заважають їм довіряти іншим і відкриватися. Тривожні підлітки можуть також відчувають надмірну тривожність у соціальних ситуаціях. Це може призвести до уникнення спілкування з новими людьми та участі у соціальних заходах.

Отже, виходячи із наведеного, можна зробити висновок, що тип прив'язаності, сформований у дитинстві, впливає на якість соціальних відносин підлітків. Розуміння взаємозв'язку типів прив'язаності і здатності створювати та підтримувати соціальні зв'язки може допомогти батькам, педагогам і психологам у розробці ефективних стратегій підтримки

підлітків у розвитку та підтримці здорових соціальних відносин. Вивчення особливостей типів прив'язаності та робота над розвитком надійної прив'язаності можуть сприяти покращенню якості соціальних відносин та психологічного благополуччя підлітків у довгостроковій перспективі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Павелків Р. В. Вікова психологія: підручник. Київ: Кондор, 2011. 469 с.
2. Ainsworth M. D. (1963). The development of infant-mother interaction among the Ganda. *Determinants of infant behavior,* №1, 67-104.
3. Bartholomew K., Horowitz, L. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a fourcategory model. *Journal of Personality and Social Psychology*, №61, 226-244.
4. Bowlby J. (1953). Some Pathological Processes Set in Train by Early Mother-Child Separation. *J. ment. Sci*, № 99, 265-272.

Лебідь О. С.
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Кременчуцького національного
університету імені Михайла Остроградського
м. Кременчук

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПРОПОГАНДИ НА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО СВІТОГЛЯДУ МАС

В сучасних умовах розвитку інформаційного простору, який все більше впливає на свідомість мас і несе соціально-політичні пропагандистські наративи, формується громадський світогляд - це може визначити вектор направленості соціального і політичного настрою країни в цілому. Довгостроковий вплив інформаційної пропаганди та її різновидів становить невід'ємну частину сучасних трансформаційних процесів у суспільстві.

Поняття пропаганди є досить багатогранним і використовується в різних сферах: політологія, соціологія, психологія, юриспруденція, PR-менеджмент, маркетинг, тощо.

В останні роки пропаганда стала невід'ємною частиною так званих „інформаційних війна", як сучасного явища в формуванні свідомості і світогляду окремо взятих народів, рас, спільнот і груп.

Згідно визначенню соціологічного енциклопедичного словника поняття пропаганда, розглядається, як система діяльності, що спрямована для розповсюдження певної історичної, художньої, народоцінносної інформації з метою формування певних позицій і уявлень через вплив на певні емоційні стани, для здійснення впливу на соціальну поведінку людей [1].

В політології поняття пропаганди розглядається, як систематичний вплив на свідомість індивідів, груп, спільнот, утворень для досягнення заздалегідь визначеного певного результату у політичній сфері [2].

Отже пропагандою можна назвати цілеспрямований комунікативний процес, в якому є певна структура: ідеологічна складова, як визначення мети пропаганди, як токової, джерело інформації, одержувач цієї інформації, повідомлення ідеологічної пропаганди, яке передається через певний інформаційний канал і результат, який прогнозовано повинен бути досягнений.

Метою пропаганди – є керований вплив на систему ідейних і громадських установок людей. Зміна цієї системи може статися шляхом формування нових установок або через посилання, а іноді послаблення вже існуючих, що призводить до створення та перетворення світогляду мас.

В процесі просування пропагандистської інформації в широкі кола мас є певний ризик отримання бар'єрів сприйняття наданих наративних думок, які можуть бути усвідомлюваними або неусвідомлюваними. Для зменшення ризиків винекнення бар'єрів сприйняття ідеологи і політтехнологи включають психологічну складову в структуру подання наративних думок, як основної тематики, яка вбудовується в певній інтерпретації історії або події, що сталася і яку намагаються просунути в масову свідомість.

В. В. Зеленін приводить приклад психологічної складової створення пропаганди - це шкалювання відчуттів (підвищення або зменшення їх емоційної складової), вибірковість сприйняття, управління уявою, керування увагою, стереотипи мислення, опрацювання шаблонів пам'яті (постійне нагадування про історичну пам'ять, історичну справедливість і таке інше), використання інтерпретаційних призм світогляду та світосприйняття, підсилення емоційності, мобілізація вольових зусиль.

Головною задачею психологічного впливу на свідомість мас є поширення певних наративних думок таким чином, щоб людина добровільно погодилася з ними і сприймала їх, як власну думку і власний світогляд.

Також В. В. Зеленін виділяє психологічні прийоми пропаганди такі як:

- „привертання уваги", як спосіб надання пропагандистської інформації з використанням символів, які мають позитивне значення;

- „навішування ярликів", як спосіб надання явищу, яке надається в пропагандистській інформації в негативному змісті, даючи йому назву, яка викликає негативні асоціації;

- „переміщення", як спосіб завоювання схвалення, використовуючи асоціації з будь-чим іншим, що викликає загальне схвалення;

- „підтвердження", як спосіб завоювання схвалення, використовуючи асоціації з загальним схваленням будь-кого або будь-чого;

- „прості люди", це спосіб ідентифікації пропагандистських ідей з потребами „простих" людей, тобто широкого кола мас;

- „підтасовування карт", як спосіб аргументації фактів (правди або не правди), викладені таким чином, що надається можливість вивести лише одне логічне рішення;

- спосіб „не спізнися", призваний підтримати визначену точку зору, створюючи враження, що „всі інші вже так роблять чи думають і настав час приєднуватися до більшості";

- „ефект первинності", як спосіб надходження суперечливої інформації, перевірити яку неможливо, людина вірить тій інформації, яка надійшла першою і змінити вже сформований погляд дуже важко;

- „перетасування історії" - цей метод ефективний в довготривалій перспективі, коли потрібно поступово сформувати потрібні світогляди.

Звертаючись до історії можна прослідкувати, що пропаганда не завжди мала яскраво-негативне проявлення, а була нейтрально забарвлена і пов'язувалася з такими соціальними

явищами, як заохочення до здорового способу життя, рекомендації з охорони праці і здоров'я, введення правил норм поведінки в громадських місцях і таке інше, але під впливом зовнішніх змін світового порядку і змін цінностей в сучасному суспільстві, пропаганда поступово почала приймати форму маніпулятивних і шовіністських дій, як способу досягнення корисливих цілей і ідеологічну перебудову масового світогляду. Тому варто зазначити, що і в сучасній пропагандистській сфері впливу є різні форми типології пропаганди:

„біла пропаганда" – з відкритого доступного джерела, характеризується м'якшими методами переконання, такими як стандартні техніки відносин з громадськістю та однобічним поданням аргументів;

„чорна пропаганда" – подається нібито з одного джерела, проте насправді з іншого, маскується правдиве джерело інформації;

„сіра пропаганда" – пропаганда без визначеного джерела інформації чи автора, основною задачею, якою є примусити повірити в брехню, використовуючи наступну схему: по-перше, щоб повірити в „А" запускається сіра пропаганда „Б", яка протилежна до „А", по-друге, „Б" дискредитується, тоді людина прийде до висновку, що „А" - це правда;

„позитивна" (конструктивна) пропаганда прагне довести до масової свідомості ті чи інші переконання, які сприяють соціальній гармонізації, злагоді, вихованню людей, згідно із загальноприйнятними нормами і цінностями;

„негативна" (деструктивна) пропаганда нав'язує людям ті або інші переконання за принципом „мета виправдовує засоби", що є розпалюванням соціальної ворожнечі, нагнітанням соціальних конфліктів, загострення суперечностей у суспільстві, пробудження низинних інстинктів у людей, тощо.

Таким чином можна зробити висновок, що інформаційна пропаганда створює або спотворює суб'єктивні переконання суспільства в цілому. Тому для країни, в цілому, для превенції викривлення свідомого світосприйняття мас, важливо сформувати критичне мислення населення, а особливо підростаючого молодого покоління. Для вирішення цього питання рекомендовано розробити соціально-психологічні заходи, лекції, які будуть направлені на висвітлення даної проблематики в суспільстві, а також проведення корекційних заходів у вигляді соціально-психологічних тренінгів, направлених на розвиток критичного мислення і обізнаності населення в темі психологічного впливу пропаганди на суспільство.

ЛІТЕРАТУРА

1.Волович В.І Соціологія : короткий енциклопедичний словник / За ред. В.І. Воловича; Соціологічна асоціація України. Київ : Укр. центр духовної культури, 1998.736 с.

2.Герасіна Л.М Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л.М. Герасіна, В.Л. Погрібна, І.О. Поліщук та ін.; за ред. М.П. Требіна. Харків : Право, 2015. 816 с.

3.Шевців М., Гончарук К. / Пропаганда як соціально-психологічне явище: проблеми розуміння, *Південноукраїнський правничий часопис №1 2019, с.119-122*

Молявко Т. В.,
здобувач першого(бакалаврського) рівня освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька
гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
*Науковий керівник***: Яценко Т. В.,**
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри педагогіки, психології
та дошкільної освіти
Обласного коледжу „Кременчуцька
гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІСОЧНИЦІ

Сучасні діти, які наділені багатою уявою та мають невеликий життєвий досвід, – найбільш вразлива до стресів частина суспільства. Під час війни ризики виникнення тривожності, страху у дітей дошкільного віку суттєво підвищуються. Війна створює для людини екстремальне, незвичне середовище. Діти і дорослі відчувають і проживають однакові життєві процеси, але організм дорослої людини краще адаптується до стресів. Організм дошкільнят фізіологічно не готовий до таких надзвичайних життєвих обставин, тому що він ще розвивається та формується. Отже діти не зможуть обійтися без допомоги дорослих.

Тривожність у дошкільнят – емоційний стан, який проявляється у надмірному хвилюванні. Виникає в ситуаціях невизначеної небезпеки, незвичної поведінки дорослих (залякування), під час прояву агресивних чинників природних явищ (грім), в результаті низки негативних випадків, тощо. Відчуття тривожності має суб’єктивний характер, не проявляється, як фізична небезпека. Тривожність – це психологічна загроза: відчуття напруги, побоювання. Ризики виникнення тривожності у дітей під час війни збільшуються. Тому педагогам і батькам дуже важливо вміти своєчасно помітити і допомогти дитині з такими ознаками тривожності [6]:

– млявість, швидке втомлювання, незосередженість;
– порушення сну та апетиту;
– фізіологічні прояви: вологі руки, дрижання повіки тощо;
– песимістичний настрій, очікування імовірних негативних ситуацій;
– надмірна плаксивість, нав’язливі повторювані дії (миття рук);
– надмірна прив’язаність до батьків і занепокоєння щодо них;
– боязнь залишатися на самоті або покидати приміщення.

Одним із ефективних та сучасних засобів позитивного впливу на психо-емоційний стан дитини є педагогічна пісочниця. Метод sandplay– це новітня психолого-педагогічна технологія з використанням пісочної гри [3].

Сендплей – це різновид арт-терапії, який базується на теорії К. Юнга про те, що реальні відчуття та предмети зовнішнього світу викликають асоціації в глибині несвідомого. Пісочна гра – простий і приємний спосіб розкриття таємниць дитячих душ та розвитку творчих, соціальних, дотикових здібностей дошкільників. Перші іграшки, які батьки купують малюку – це відерце і совочок.

Пісок – досконалий інструмент розвитку дотикових відчуттів. Діти люблять грати з сухим піском, вологим, кінетичним та кольоровим. Все це надає їм більше досвіду і ефективно розвиває чутливість і моторику. Ігри з піском сприяють розвитку уяви і творчості, бажанню спілкуватися [1]. Тому сендплей відіграє значну роль у подоланні тривожності дітей дошкільного віку. За допомогою піску дитина може зобразити подію, що її травмувала. Іноді дошкільнятам навіть легше спілкуватися, граючися з пісочком.

Перелік ігор з піском для дітей надзвичайно різноманітний [5]:

1. Ігри для розвитку тактильно-кінестетичної чутливості і дрібної моторики рук та зниження психо-емоційного напруження.
2. Пізнавальні ігри.
3. Художньо-мовленнєві ігри.
4. Ігри на розвиток комунікативних якостей.
5. Ігри на розвиток творчого потенціалу.

Метод сендплей – відносно молода технологія розвитку дитини. На сучасному етапі становлення методу педагогічної пісочниці дослідженням та впровадженням в роботі закладів дошкільної освіти в Україні займається кандидат психологічних наук Карабаєва Ірина Іванівна та кандидат психологічних наук Яценко Тетяна Володимирівна. Вони є авторами багатьох статей у наукових та фахових виданнях [1, 2, 3, 4]. Впровадженням цього методу у практику займається багато психологів та вихователів дитячих садочків.

Ігри з піском – одна з форм природної діяльності дітей. Простий у використанні, він дозволяє навіть дітям, які не володіють особливим художнім відчуттям, створювати нові форми без страху бути негативно оціненими.

Для дітей молодшого дошкільного віку можна запропонувати гру “Занурення рук в пісок”, молодшого та середнього віку – “Пісочний дощик”, середнього та старшого – “Змійки”. Розглянемо на прикладах зміст цих ігор [5].

Гра “Занурення рук в пісок”.

Мета: підвищення тактильних відчуттів і на подолання тривожності і страхів.

Інструкція: Занурення під керівництвом дорослого всієї кисті в пісок, а потім обережне розкопування кожного пальця дорослим.

Гра “Пісочний дощик”.

Мета: сприяти регуляції м’язового напруги, соціалізації дитини.

Педагог: “У нашій казковій пісочниці може йти незвичайний пісочний дощик і дути пісочний вітер. Він дуже лагідний, ласкавий. У нашій пісочниці ви можете створити такі дощик і вітер.”

Інструкція: одразу дитина повільно, а потім швидше насипає пісок послідовно зі свого кулачка в пісочницю, потім на долоню дорослого, на свою долоню.

Після того дитина кладе долоню на пісок, заплющивши очі, а дорослий сипле пісок на один з пальчиків. Завдання дитини – вгадати і назвати, на який саме. Гра допомагає у сенсорному та соціальному розвитку дошкільнят.

Гра “Змійки”.

Мета: зняти емоційне напруження.

Педагог: “В нас є Змійка, яка хоче погуляти. Візьми Змійку за голову або хвіст і проведи по піску. Тепер візьми мотузочку так, як олівчик, плавно пройди по змііному сліду.”

Після виконання цієї вправи Змійкою можна малювати візерунки: кружечки, петельки, палички, прості геометричні фігурки.

Отже, нами з’ясовано, що педагогічна пісочниця завдяки різноманіттю можливих видів ігор та позитивному відношенню дітей до природніх ігрових матеріалів, нескладності виконання завдань, один з найдієвіших методів у подоланні тривожності у дітей дошкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карабаєва І. І. Пісочні фантазії. *Дитячий садок.* 2011. №1. С. 2-3.

2. Карабаєва І. І. Інтерактивні методи в роботі вихователя-методиста та практичного психолога. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2009. №3. С.26-30.

3. Яценко Т. В. Використання педагогічної пісочниці в розвитку творчого потенціалу обдарованих дошкільників. *Інноваційні технології в дошкільній освіті України: розвиток дитячої обдарованості та креативності*: матеріали Всеукраїнського наук.-метод. семінару Інституту розвитку дитини НПУ імені М. П. Драгоманова: НЦ «МАНУ», 2012. С. 393-395.

4. Яценко Т. В. Психологічна діагностика дітей дошкільного віку: підручник. Кременчук: Кременчуцьке педагогічне училище імені А. С. Макаренка, 2009. 110 с.

5. Гомівка Г. В. Користь гри з піском для розвитку дитини. *Всеосвіта*: веб-сайт. UPL: https://vseosvita.ua/library/embed/0100bni8-7aec.doc.html (дата звернення: 11.10.2023).

6. Лубенець Г. М. Надмірна тривожність дитини: причини, наслідки, профілактика. веб-сайт.

UPL:http://sadik-marinka.in.ua/2022/10/12/konsultacziya-dlya-pedagogiv-na-temu-nadmirna-tryvozhnist-dytyny-prychyny-naslidky-profilaktyka (дата звернення: 11.10.2023).

Побережна Л. Л.,
практичний психолог
ЗДО №6 ,,Веселка“
м. Нетішин

УНІВЕРСАЛЬНІ МЕТОДИ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ СТРЕСОВИХ СТАНІВ

,,Пам’ятайте, що відчувати тривогу, занепокоєння та страх у той час, коли навколо вас бойові дії, а країна в стані війни з агресором, нормально. Це прийнятна реакція вашої психіки й організму на ситуацію, що склалася“, – підсумували в МОЗ. [1]

Під час роботи з дітьми дошкільного віку виділила кілька дієвих практик, які допомагають знизити тривогу, а саме:

1.Дихальні вправи та техніки.

Дихання - найпростіший, найзвичніший процес. Під час стресу ми дихаємо швидко, похапцем, а для заспокоєння важливим є глибоке дихання. Дихальні вправи можна використати, як окремий метод заспокоєння так, і як елементи під час бесід чи занять та різних режимних моментів у ЗДО. Також однією з переваг дихальних практик є те, що їх можна виконувати у будь - якому безпечному місці. У своїй роботі використовую картки для дихальних практик розроблені психологинею Світланою Ройз. [2]

Але слід пам'ятати,що дихальну гімнастику не рекомендується робити дітям, які мають травми головного мозку, травми хребта, при кровотечах, при високому артеріальному і внутрішньочерепному тиску, пороках серця.

2. Фізичне навантаження.

Фізичні вправи вважаються універсальними прийомами, які допомагають долати стрес. Під час фізичного навантаження організм отримує необхідну життєву енергію, зменшуються відчуття втоми, напруги. Перебуваючи в укритті можна з легкістю виконувати найпростіші вправи та руханки. Подвійний антистресовий ефект можна отримати, якщо одночасно рухатися та співати.

3. "Метод заземлення". Важлива техніка, що дозволяє зупинити реакцію стресу, – це заземлення у нинішньому моменті, стверджує Штернліхт. Ця техніка швидко переключає увагу з об'єкта стресу на розумові дії в даний момент. Один з основних методів Штернліхт – метод заземлення 5-4-3-2-1: "Просто подумайте про п'ять речей, які ви можете побачити, чотири речі, яких ви можете торкнутися, три речі, які ви можете почути, дві речі, які ви можете понюхати, і одну річ, яку ви можете скуштувати заземлення. [3]

Якщо називати уявні речі важко, то можна називаючи предмети, що позначають назви предметів, кольори чи речі, що знаходяться в полі зору.

4.Малювання. Дитячі страхи можна пропрацювати візуалізувавши їх на папері. Пропонуємо дитині намалювати свій страх. За бажанням дитина може прокоментувати малюнок, але це не обов'язково. Візуалізований страх можна зім'яти, розірвати на клаптики або просто викинути у смітник.

Бажаю, щоб у вашому житті стрес був лише позитивним!

ЛІТЕРАТУРА

1.https://www.wonderzine.me/wonderzine/life/psychology/9997-yak-vporatisya-zi-stresom-pid-chas-viyni-rekomendatsiyi-moz

2. https://uni.cf/3SbaMST

3. https://1news.com.ua/tsikave/yak-vporatysya-zi-stresom-metod-zazemlennya-ta-inshi-porady-ekspertiv.

Злинько О. О.,
викладач дошкільних дисциплін
КЗ ,,Нікопольський фаховий
педагогічний коледж" ДОР"
м. Нікополь

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН ТРИВОЖНОСТІ ЯК НЕГАТИВНОЇ ЕМОЦІЙНОЇ РЕАКЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА СТРЕСОВІ СИТУАЦІЇ

Критичним періодом в онтогенезі психічного розвитку є дошкільний вік. Проблема тривожності є відносно стійким особистісним утворенням протягом дошкільного віку, досить рідко виявляється у чистому вигляді. Зазвичай вона міститься в колі проблем, а на сьогодні

взагалі пов'язана з страшними подіями воєнного часу та адаптацією дитини до такого життя. Почуття тривоги неминуче супроводжує пізнавальну діяльність у будь-якій новій практичній діяльності, оскільки сама ситуація пізнання нового приховує у собі невизначеність, протиріччя, а відповідно і привід для тривоги.

Відмінне навчання в школі можливе лише за умови послідовного переживання тривоги з приводу подій дошкільного життя. Виховання, навчання й розвиток дитини успішне тоді, коли тривога знаходиться на адаптованому рівні і коли дитина навчається реагувати на неї спокійно. Тривалість переживання тривоги не повинна перевищувати індивідуальної для кожної дитини межі, після якої вона починає виявляти деструктивний, а не конструктивний вплив [2].

У дітей дошкільного віку тривожність є результатом фрустрації потреби в захищеності з боку рідних і розкриває собою функцію порушення стосунків з близькими дорослими. Дитина, для якої характерним є високий рівень тривожності, дуже часто проявляє неспокій, велику кількістю страхів у ситуаціях, коли їй нічого не загрожує. Така дитина може бути залежною від оцінок, похвали, схвалення дій дорослими [1].

Вагоме місце в житті дитини дошкільного віку посідають почуття як постулати поведінки. Емоційно-вольова сфера дітей в цей період характеризується підсиленням стриманості й усвідомленості в проявах емоцій, підвищенням емоційної стійкості. Діти прагнуть більш стримано проявляти власні емоції, особливо негативні, це пов’язано з розумінням та відокремленням ситуацій, в яких можна чи не можна виявляти власні почуття, тобто контрольованість поведінки поступово починає позначатися на сфері почуттів.

Проте для дітей дошкільного віку характерні вразливість і чутливість. Також доволі часто змінюється змістова сторона емоцій і почуттів. Активно розвиваються вищі почуття: інтелектуальні (допитливість, здивування, сумнів, інтелектуальне задоволення), моральні (почуття товариськості, дружби, обов’язку, співчуття, обурення від відчуття несправедливості тощо), естетичні.

Великий вплив на розвиток емоцій дітей має ігрова та навчальна діяльність, стосунки з вихователем і групою дітей. Саме емоційне ставлення до вихователя є своєрідним сигналом в емоційній сфері вихованця, при цьому особливо важливою для дитини є функція вихователя як арбітра: емоційне забарвлення, що виникає в результаті оцінки, підсилює чи послаблює мотиви учіння, змінює самооцінку і рівень домагань дитини, тому байдужість до учіння і, насамперед, до оцінок вихователя в цьому віці можна вважати показником відхилення.

Таким чином, з віком емоції дітей стають більш узагальненими, довільними, соціально регламентованими, ускладняється зміст емоційної сфери, змінюється її експресивний бік. Для психічного здоров’я, нормального перебігу різних видів діяльності, найперше ігрової, а потім і навчальної, дитині потрібна збалансованість емоцій. Порушення емоційного балансу, перевага негативних емоційних станів спричиняють виникнення тривоги, емоційних розладів, відхилень у розвитку особистості дитини, порушень у неї соціальних контактів. Так, властиві дитині переживання тривоги, страху, сумніву, побоювання за відсутності коригуючих заходів закріплюється та перетворюються на рису характеру – тривожність, невпевненість у собі. Такі особистісні якості починають регулювати психічну діяльність та поведінку дитини негативним чином. Все це може відобразитися на формуванні небагатої життєвої позиції, а в окремих випадках, спричинити затримку психічного розвитку. Без об’єктивної оцінки реального стану та потенціалу розвитку кожної дитини не можливо створити умови для її всебічного розвитку.

Особливо важливо це в дошкільному віці. Оцінюючи розвиток дитини, в першу чергу звернути увагу потрібно на розвиток інтелектуальної сфери, вважаючи, що це є достатньою умовою для особистісної успішності. Сучасні умови життя відбиваються в першу чергу на емоційному стані дитини. Для психічного здоров'я, нормального перебігу різних видів діяльності як дорослої людини, так і дитини потрібна збалансованість емоцій. Порушення емоційного балансу, тривала перевага негативних емоційних станів спричиняють виникнення емоційних розладів, відхилень у розвитку особистості дитини, порушень у неї соціальних контактів [3].

Найбільш значущими для цього віку є емоції тривоги, страху, інтересу та радощі. Емоції інтересу та радощі тісно пов'язані з пізнавальною діяльністю. Інтелектуальний успіх неможливий без активного емоційного переживання. Інтерес розглядається К. Ізардом як фундаментальна, вроджена емоція, яка домінує серед інших і без якої розвиток мислення був би порушений. Інтерес пов'язаний з емоцією радості. Їх взаємодія – своєрідна емоційна основа теоретичної діяльності дитини. Позитивний емоційний фон є необхідним у ході пізнавальної діяльності. Емоційна сфера дітей дошкільного віку є вразливою і залежною від оточення [1].

Тривожність, як усякий реальний прояв емоційної сфери, включає в себе єдність афективного й інтелектуального, переживання та пізнання. Вона зумовлює хід діяльності індивіда і в той же час сама спричинена діяльністю. Тривога як емоція зумовлює переважно динамічну сторону діяльності. При цьому така характеристика тривожності невідривна від її змісту, від змістовного ставлення індивіда до того об'єкта, на який спрямована діяльність. Динамічне значення тривоги як емоційного процесу є подвійним: тривога може підвищувати тонус, енергію психічної діяльності і може знижувати, гальмувати її [3].

Фізіологічною основою тривоги є гальмування, в динамічному процесі тривоги є всі ступені та варіації процесу гальмування. У працях Н. Лейтеса розкрито механізм вікової чутливості, – тієї особливої здатності, яка щоразу „по-своєму" властива кожному періоду дитинства. Вона може виявлятися в своєрідності реагування, більшою або меншою яскравістю уяви чи вибірковістю уваги. Неоднаковість вікової чутливості призводить до того, що у окремі періоди дитинства виникають найсприятливіші внутрішні умови для розвитку психіки у головних, для цієї пори життя, напрямах. Отже, є і підйом відповідний цим „напрямкам" здібностей.

Дошкільний вік – це період набуття знань, їх засвоєння. Вікові особливості розвитку інтелекту та здібностей характеризуються зростанням темпу розумової активності, потреби до розумової напруги, зосередженістю уваги, збільшенням об`єму пам`яті, розвитком мисленнєвих операцій, умінь аналізувати, синтезувати, порівнювати факти, події. У цьому віці провідною діяльністю є учення. Тому необхідно для успішної адаптації дитини до життя здійснювати плавний перехід від одного виду діяльності до іншого.

Для цього на заняттях вихователь застосовує різного роду ігрові прийоми. Ігри повинні мати розвиваючий, пізнавальний характер. Їхньою метою є розширення кругозору, формування власного світогляду, інтересу до знань. І тут на перше місце виходять саме ігри, що носять інтелектуальний характер. У дітей цього віку закладається любов до праці. Діти намагаються дізнатись, що із чого одержується і як воно діє. Інтерес до цього має підкріплюватись і задовольнятись оточуючими людьми. Небезпека на цій стадії розвитку дитини, на думку Е. Еріксона та інших, у можливості появи почуття неповноцінності або некомпетентності. Механізм їх появи пов'язаний з тим, що у дітей центром зосередження стає

випробування себе, в результаті чого відбувається диференціація дітей, впевнених у собі і невпевнених.

Саме у невпевнених дітей починає розвиватись неповноцінність. За Е. Еріксоном центральною подією у дітей дошкільного віку є психосоціальний конфлікт – любов до праці проти почуття неповноцінності. Деякі психологи відзначають, що з 4 до 8 років у дітей зростає бажання спілкуватися з іншими дітьми і дорослими. У старшому дошкільному віці центром психічного розвитку дитини стає формування довільності всіх психічних процесів (пам'яті, уваги, мислення, організації діяльності). Їх інтелектуалізація, внутрішнє опосередкування відбуваються завдяки первинному засвоєнню системи понять. Вдосконалюється робота аналізаторів, що дозволяє розрізняти відтінки кольорів, висоту звуків і т.п. Тому для дітей корисно бувати у „яскравих" місцях, відвідувати заняття з музичного виховання.

Таким чином, у цілому дошкільний вік не має великих труднощів для роботи вчителя закладу дошкільної освіти, але водночас треба пам'ятати, що саме в цьому віці закладаються основи моральної та емоційної спрямованості особистості, стилю поведінки і діяльності. Основне протиріччя віку: моральний розвиток відстає від інтелектуального. Вважається, що інтелект виявляється у двох основних характеристиках – здатності розв'язувати завдання, що вимагають оперувати абстракціями, і здатності навчатися, використовувати раніше набутий досвід для розв'язання нових завдань, пристосовуватися до нових ситуацій тощо [2]. Отже, аналіз впливу тривожності на інтелектуальну діяльність дітей неможливо уявити у відриві від дослідження ролі тривожності, як емоційного чинника, у розвитку дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кісарчук. З. Г. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій: методичний посібник. Київ: ТОВ «Видавництво «Логос»», 2015. 207 с.

2. Омельченко, Я.М. Психологічна допомога дітям із тривожними станами. Київ: Шк. світ, 2011. 112с.

3. Сиротич Н. Диво твоїми руками. Посібник для вихователів та катехитів. Львів: Свічадо, 2009. 64 с.

4. Хотенчан, Н.М. Дитячі страхи. Методичні рекомендації. Тернопіль, 2014. 115 с.

Сукач Т. В.,
здобувач першого (бакалаврського)рівня вищої освіти
Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка"Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Остапко Л. О.,**
асистент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка"
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ПЕДАГОГІЧНА ПІСОЧНИЦЯ ЯК ЗАСІБ ЗНИЖЕННЯ ТРИВОЖНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Педагогічна пісочниця може виступати ефективним засобом зниження тривожності у дітей дошкільного віку, особливо в умовах військових конфліктів. Пісочниця – це ігровий

метод, який передбачає гру в піску, використовуючи різноманітні іграшки та інструменти. Цей метод абсолютно безпечний і невимушений для дитини. Через гру в пісочниці, дитина може виявити свої емоції, фантазувати, творити, а також спілкуватися з іншими дітьми. Основна ідея педагогічної пісочниці полягає у тому, що дитина має можливість відтворити ситуації, які вона переживає або сприймає, за допомогою піску, фігурок або інших матеріалів.

Пісочниця – це спеціально обладнане місце, де дитина може гратися і втілювати свої думки, фантазії та емоції через пісок та іграшки. Це особливий вид творчої, психологічної ігрової діяльності, яка сприяє вираженню внутрішніх переживань дитини. Однак, важливо зазначити, що педагогічна пісочниця має бути супроводжена компетентним педагогом або психологом, який може надати необхідну підтримку та сприяти процесу вираження та розвитку дітей. Важливо також забезпечити безпеку та конфіденційність у цьому процесі.

У військових умовах, де діти можуть бути свідками або жертвами насильства, стрілянини або бомбардування, вони відчувають великий рівень тривожності та душевних травм. Педагогічна пісочниця дозволяє дітям виразити свої емоції і переживання через гру, що сприяє відновленню можливостей для психологічного оновлення та терапії.

Основні переваги педагогічної пісочниці включають:

1. Експресивне самовираження: Цей метод дає дитині можливість виразити свої емоції, думки, страхи та почуття через творчу діяльність з піском. Це може допомогти дітям зрозуміти та виразити свої емоції, знизити тривожність і почуватися краще.

2. Рольова гра: Педагогічна пісочниця також може стимулювати рольову гру, що дуже корисно для дитини. Вона може створювати ситуації, в яких дитина може прослідкувати за діями героїв та зайняти активну роль у вирішенні проблем.

3. Розвиток критичного мислення: Педагогічна пісочниця сприяє розвитку критичного мислення, творчості та уяви у дітей. Вони мають можливість виражати свої думки та роздуми через створення сцен та історій з піском.

4. Зниження тривожності: Через можливість виразити свої емоції та стравити свій внутрішній світ в безпечній ігровій ситуації, педагогічна пісочниця може допомогти знизити тривожність дітей. Вона дає можливість освоїти, виразити та розуміти емоційний досвід.

У процесі гри в пісочниці дитина може створювати різні сценарії та ситуації, що відображають її переживання та емоції. Вона може використовувати іграшки, які символізують її страхи, переживання та роль, що може допомогти їй виразити свої емоції. Пісок є матеріалом, який можна формувати і перетворювати, що дозволяє дитині відображати свої внутрішні стани та почуття.

Педагоги та психологи, які працюють з дітьми військових конфліктів, можуть бути навчені основам педагогічної пісочниці та використовувати її як інструмент для спілкування та терапії з дітьми. Це допоможе дітям виразити свої почуття та переживання, а також покращити їх психологічний стан.

Засоби педагогічної пісочниці можуть бути використані індивідуально або в груповій роботі з дітьми. Вони можуть створити безпечну та довірливу атмосферу, де діти можуть вільно висловлювати свої думки та емоції, а також спілкуватися з іншими однолітками із схожими переживаннями. Крім того, педагогічна пісочниця може бути поєднана з іншими методами психологічної підтримки, такими як музикотерапія, малювання, арт-терапія та інші. Всі ці методи допомагають дітям розслабитися, знизити тривожність та позитивно впливати на їх психічний стан.

Отже, педагогічна пісочниця є ефективним засобом зниження тривожності у дошкільників у військових умовах. Вона дозволяє дітям виразити свої емоції та переживання через гру в піску, що сприяє психологічному оновленню та терапії. Педагоги та психологи мають велике значення у використанні цього методу його професійної підготовки та роботи з дітьми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бережна Н.Ф. Використання пісочниці в корекції емоційно-вольової та соціальної сфер дітей раннього молодшого дошкільного віку. *Дошкільна педагогіка*. 2006. № 4. С. 56–60.
2. Карабаєва І. Пісок як матеріал для розвитку творчості та навчання дітей. *Вихователь – методист дошкільного закладу*. № 4, 2010.
3. Пісочна терапія в роботі з дошкільниками / упоряд. Л. Шик, Н. Дикань, О. Гладченко, Ю. Черкасова. Харків, 2012. 127 с. URL: http://osnova.com.ua/preview/ book/2315/%D0%94%D0%9D%D0%A23%20Pisochna_ terapia-%D0%B41.pdf (дата звернення: 16.10.2023).
4. Розвивальні ігри з водою та піском. Упоряд. Юрченко Н.Ф. Харків. ВГ „Основа”, 2010. 207 с.

Чемерис Н. А.,
здобувач другого(магістерського) рівня вищої освіти
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: **Скрипнікова С. В.,**
кандидат філософських наук,
доцент кафедри етики та естетики
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ

ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНОСТІ ЗАСОБОМ КАЗКОТЕРАПІЇ ДЛЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У кризові та конфліктні часи, як-от війна в Україні, діти часто несуть важкий емоційний тягар. Тривога та страх, які вони відчувають, можуть мати тривалий вплив на їхнє психологічне благополуччя. Оскільки існує нагальна необхідність підтримувати психологічне здоров’я дітей, одним із інноваційних підходів, який має великі надії, є використання казкотерапії. Цей терапевтичний метод, заснований на силі оповідання, може стати вирішальним інструментом у допомозі дітям старшого дошкільного віку впоратися з тривогою та страхами в такі важкі часи.

Насамперед почнемо з самої проблематики казкотерапії. В різні часи, цією темою цікавились такі вчені, як Д. Брет, Б. Беттельгейм, Г.Гарднер, Г. Нижник, В. Прибульська, В. Сапогов та ін. В той же час, вузькоспеціалізованих досліджень досить мало, що робить задану проблематикою актуальною та малодослідженою.

Зазначимо, що саме поняття казкотерапії розуміється як терапевтична техніка, яка використовує світ казок, щоб допомогти дітям зрозуміти та подолати свої емоції, страхи та тривоги. Техніка спирається на багату традицію оповідання, щоб створити безпечний простір, де діти можуть досліджувати свої почуття, протистояти своїм хвилюванням і знаходити рішення в контексті фантастичної оповіді.

Принципи казкотерапії охоплюють широй педагогічний спектр, але в контексті подолання тривожності саме в дітей старшого дошкільного віку, доцільно буде зазначити чотири головних принципи:

1) Наративне лікування. В основі казкотерапії лежить віра в трансформаційну силу історій. Занурюючи дітей у образний і символічний світ казок, вихователі створюють безпечний простір для емоційного дослідження. Розповіді створюють лінзу, через яку діти можуть зрозуміти та опрацювати свої почуття та страхи;

2) Індивідуалізація. Визнаючи, що емоційна подорож кожної дитини унікальна, казкотерапія наголошує на високоперсоніфікованому підході. Вихователі адаптують історії та втручання відповідно до конкретних емоційних потреб і етапу розвитку кожної дитини. Це налаштування гарантує, що терапія залишається актуальною та ефективною для дошкільника;

3) Емоційна екстерналізація. Ключовим прийомом у казкотерапії є заохочення дітей до екстерналізації своїх емоцій. Ототожнюючи себе з героями оповідань, діти можуть створити необхідну емоційну дистанцію від їхніх турбот і тривог. Така екстерналізація сприяє відкритим дискусіям і конструктивному вирішенню їхніх почуттів;

4) Розширення можливостей через стійкість. Казки часто зображують персонажів, які стикаються з труднощами та виходять переможцями, навчаючи дітей цінності стійкості та рішучості. У розповідях діти можуть досліджувати різні стратегії подолання перешкод. Ці нові знання можна застосувати до реальних життєвих ситуацій, даючи їм змогу з впевненістю та надією протистояти викликам [2, с. 59].

Задля більшої наочності, вважаємо за потрібне навести декілька вдалих, сучасних та інноваційних прийомів у сучасній казкотерапії, котрі доцільно застосовувати для подолання тривожності в дітей старшого дошкільного віку.

Отже, такими прийомами є:

– створення власної казки. Це досить корисний інструмент для діагностики та корекції дитячої поведінки за допомогою психоаналізу, юнгіанської символіки, гештальт та сценарних підходів, зокрема за методикою Р. Гарднера, відомою як «взаємна розповідь» [4]. У цьому методі спочатку дитина сама створює казку, а потім вихователь або терапевт переписує цю казку, зберігаючи ті самі персонажі та сюжетні обставини, але вносячи «більш здоровий адаптаційний» аспект, який може бути відсутній в оригінальній версії дитячої казки;

– цифрові інтерактивні програми. У цифрову епоху технології можна використовувати в терапевтичних цілях. Різноманітні цифрові інтерактивні програми та платформи пропонують казкотерапію, розроблену для дітей дошкільного віку. Ці програми містять інтерактивні історії, ігри та дії, які сприяють емоційному дослідженню. Такі технологічні методи особливо корисні для дітей, які добре володіють цифровими пристроями, і їх можна використовувати як у школі, так і вдома під наглядом батьків;

– аналіз улюбленої казки як моделі життєвої поведінки. Цей прийом впроваджує в себе елементи казкотерапії та сценарного аналізу, спрямовуючи терапевтичну діяльність на усвідомлення дитиною своїх сценарних програм. Для цього пропонується дитині вспомнити свою улюблену казку, де головний герой стає образом, який дитина бажає наслідувати.

Персонажі з казки функціонують як „маркери“ сценарних виборів. Дитина може самостійно уявити розвиток подій у казці, що сприятиме знаходженню виходу зі сценарних обмежень. Після написання казки настає її аналіз, у фокусі якого ті елементи, які викликають додаткові емоційні реакції [1, с. 53].

Звісно, це далеко не всі актуальні та дієві прийоми застосування казкотерапії, однак ми намагались зазначити найбільш популярні серед сучасних вихователів і терапевтів. В той же час, використовуючи прийоми і техніки казкотерапії, не слід забувати про правила, адже невірне використання техніки, може завадити досягти поставлених завдань.

Отже, проводячи заняття казкотерапії, потрібно дотримуватись таких правил:

1. Надзвичайно важливо передати справжні почуття та емоції героїв казки. Ця автентичність допомагає дітям глибше з’єднатися з оповіддю та заохочує їх відкритіше виражати власні емоції;

2. Казка і ситуації в ній повинні бути побудовані на актуальній для дитини проблемі;

3. У казках, які використовуються в терапії, слід уникати готових рішень проблем. Вихователь повинен представляти ситуації, які спонукають дитину мислити критично та розглядати різні шляхи вирішення поставлених проблем;

4. Після казкової сесії слід залучити дитину до рефлексивних бесід про історію та її емоції;

5. Створити атмосферу без засуджень і підтримки, де дитина почуватиметься безпечно, щоб висловити свої емоції, не боячись критики чи негативного оцінювання [3, с. 56].

Дотримуючись цих вказівок, вихователі зможуть створити сприятливе та ефективне середовище для казкотерапії, допомагаючи дітям зв’язатися зі своїми емоціями та розвинути цінні навички вирішення проблем і подолання.

Отже, можна сказати, що казкотерапія – це чудовий і ефективний підхід, який дає змогу дітям старшого дошкільного віку долати тривогу та керувати складними емоціями. Цей терапевтичний метод, заснований на принципах оповідання історій, індивідуалізації, емоційної екстерналізації та розширення можливостей через стійкість, надає дітям безпечний та творчий простір для дослідження своїх почуттів. Якщо казкотерапія проводиться з дотриманням правил і вказівок, таких як передача автентичних емоцій персонажів, підтримка активної взаємодії, мінімізація тривалих пауз і забезпечення відповідності проблемам дитини, вона стає потужним інструментом, який допомагає дітям розвивати емоційну стійкість і знаходити їхні унікальні шляхи до зцілення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дубчак М. А. Підбір методів казкотерапії для подолання тривожності дітей старшого дошкільного віку. *Сучасне дошкілля: актуальні проблеми, педагогічні пошуки, здобутки*. зб. матеріалів Регіональної науково-практичної Інтернет-конференції студентів, молодих науковців, педагогів-практиків. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2023. 51–54.

2. Локарєва Г., Філь О. Казкотерапія в підготовці соціальних педагогів до професійної діяльності: теорія і практика : монографія. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2016. 416 с.

3. Монке О. С. Інтеграція засобів артпедагогіки в подоланні тривожності дітей дошкільного віку. *Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія та практика.* 2022. Вип. 2. С. 53–58.

4. Gardner R. Dr. Gardner's Fairy Tales for Today's Children. Creative Therapeutics, 1978. 96 p.

Крайня А. О.,
здобувач другого(магістерського) рівня вищої освіти
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
м. Київ

ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КАЗКОТЕРАПІЇ

Анотація. *Розглянута проблема сьогодення – подолання тривожності у дошкільному віці. Визначено психологічні особливості застосування казкотерапії в корекції тривожності у дітей старшого дошкільного віку. В роботі здійснено теоретичний аналіз поняття. Визначено тенденції впровадження арт-технології казкотерапії як методу, в якому казкова форма застосовується для збереження психічної, духовної та соціальної складових здоров'я. Охарактеризовані види казок і специфіку їх застосування в психотерапії дітей дошкільного віку.*

Ключові слова: *старший дошкільний вік, тривожність, казкотерапія, функції казкотерапії, казка, психокорекція.*

Наразі гостро постає проблема порушення психічного здоров’я дитини через соціально – економічну та екологічну ситуацію, що склалась у країні. Негаразди на роботі, матеріальна скрута, емоційне незадоволення дорослих та інше – все це переноситься на дітей і порушує психологічну рівновагу.

Сучасна освіта в Україні зазнала значних реформ, які визначають диференційований підхід до дітей дошкільного віку. Зокрема, здатність виявляти та розпізнавати інтереси та здібності кожної дитини; задовольняти потребу в розвитку її психологічних і психологічних характеристик. Агресія, тривожність, страхи та неконтрольовані емоції, якими дитина довільно не може керувати можуть призвести до різного роду негативних наслідків.

А. Прихожан наголошувала на тому, що тривожність у дитячому віці є стійким особистісним утворенням, що зберігається протягом досить тривалого періоду часу. Вона має власну спонукальну силу й стійкі форми реалізації в поведінці, з переважанням в останніх компенсаторних і захисних проявів. Як і будь-яке складне психологічне утворення, тривожність характеризується складною будовою, що включає, когнітивний, емоційний і операціональний аспекти. Домінування емоційного аспекту є похідною широкого кола сімейних порушень [4, с. 304].

Одним із дієвих методів впливу на подолання тривожності та емоційну сферу дитини є казка, яка розкриває внутрішній світ особистості, щоб покращити його. Арт-терапія останнім часом вважається одним з найбільш ефективних засобів поліпшення психофізіологічного стану молодого покоління.

Основним напрямком казкотерапії є збереження психічного, духовного та соціального компонентів здоров’я з метою формування особистості, усвідомлення її значущості та почуття гармонії з зовнішнім світом, що позитивно позначається загальний розвиток дитини [1, с. 16].

Зокрема, Е. Берн, І. Вачков, Т. Грабенко, А. Гнезділов, Т. Зінкевич-Євстигнєєва, Д. Кудзілов, М. Еріксон, Е. Петрова та інші вказували на введення казкотерапії в освітній процес закладу дошкільної освіти [3, с. 74].

Казкотерапія – це терапія середовищем, особлива казкова атмосфера, в якій можуть проявитися потенційні можливості людини, збутися мрія й що найважливіше, в ньому з'являються почуття безпеки та запах нової таємниці. До корекційних функцій казки відносять: психологічну підготовку до напружених емоційних ситуацій; символічну реакцію фізіологічного та емоційного стресу; усвідомлення та прийняття змісту власної активності.

Використання казкотерапії як психокорекційного методу дає змогу дитині подолати власні страхи, надмірну тривогу, виправити негативні риси характеру. Завдання педагога та психолога полягає в тому, щоб вибрати або створити казку відповідно до потреб дитини. Якщо казка обрана успішно, дитина «вбудовує» її послання у свій життєвий сценарій. Особливо корисно, коли дитина попросить повторити їй цю казку неодноразово. Адже саме так відбуваються глибокі зміни в житті дитини [2, с. 43].

Робота з казкою допомагає виховувати у дитини чутливість і доброзичливість, милосердя та співчуття, приймати нестандартні рішення, розвиває творчий підхід. Всі нетрадиційні методи роботи дітей дошкільного віку з казкою сприяють розвитку творчих здібностей, розширення свідомості, поліпшення взаємодії з навколишнім світом, розвитку мовлення дітей, сприяють когнітивному розвитку дітей, виховання моральних почуттів, впливають на особистість, спрямована на розвиток бажань і дій дитини. Перетворюючись в героїв казок, діти набувають позитивних і позбавляються від негативних рис характеру. Казки засновані на кращому, що є у кожної дитини [3, с. 9].

Проведення відповідної роботи з родинами вихованців щодо впливу казки на розвиток дитини та щодо розуміння батьками важливості якісної освіти для їхніх дітей є важливим напрямом роботи вихователя і психолога. Адже, читаючи казку, дитина потрапляє в чарівний світ снів, уявляє, аналізує, розмірковує і, отже, розвивається – формується особистість. Проведені консультації, відкриті заняття дають можливість батькам у необхідний момент допомогти своїй дитині впоратися з труднощами, якими б вони не були.

Таким чином, використання казкотерапії як інструменту розвитку особистості дитини та її здібностей допомагає педагогу та батькам позитивно впливати на здатність дитини фантазувати, сприяє розвитку творчого мислення та уяви, розкриває внутрішній світ дитини.

Підсумовуючи вищевикладене, можемо відзначити, що одним з найбільш ефективних засобів профілактики та подолання тривожності та інших духовних або психічних складових здоров'я є використання арт-терапевтичних методів, серед яких особливо популярна казкотерапія, оскільки вона розрахована на вікову категорію дітей старшого дошкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Замелюк М. І. Казкотерапія як інноваційна здоров'язбережувальна технологія у просторі сучасного дошкільного закладу. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія „Педагогічні науки“*. Луцьк, 2017. № 2/35. С. 14–19.

2. Замелюк М. І., Міліщук С. О. Казкотерапія як психологічний метод у роботі з дітьми дошкільного віку. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах.* 2019. № 63, Т. 1. С. 41–44.

Крупник Т. В.,
практичний психолог
ЗДО №5 ,,Пізнайко“
Нетішинської міської ради
м. Нетішин

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРАКТИКИ ПОДОЛАННЯ ТА КОРЕКЦІЇ НЕГАТИВНИХ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ

Війна в Україні стала стресом для усіх учасників освітнього процесу. Під час війни наш організм перевантажений зайвими емоційними переживаннями, і тому може „давати збій” у роботі. У такі моменти варто вміти себе контролювати та заспокоювати емоційні бурі. Одними із ефективних практик подолання негативних емоційних станів є:

Практики 3Д і 2П

Практика 2П – це ПОЗИТИВНЕ ПЕРЕКОНАННЯ. *Позитивні* афірмації — це ретельно складені *позитивні* твердження, які треба постійно повторювати, щоб зміцнити *позитивні переконання* про себе. Наприклад техніка „Я переможець”, необхідно виписати всі свої досягнення на аркуші паперу А - 4 і повісити на очах в будинку, це буде як нагадування, стимул.

Або техніка „ Я….” необхідно виписати всі якості та властивості поведінки, яких нам не вистачає і серед них вибрати 3 самі найголовніші і намагатися протягом дня про себе або вголос промовляти ці слова. Наприклад : „Я - СИЛЬНА, Я - КРАСИВА, Я-РОЗУМНА”.

Практика 3Д - **ДИХАННЯ - ДОТИК - ДІЯ**

ДИХАННЯ видих повинен бути довший за вдих.

- Надування кульки
- Техніка „Свічка і квітка” задуваєте уявну свічку(довгий видих), вдихаєте аромат уявної квітки. Як мінімум 8 повторень.
- Кольорове повітря. Уявляємо, як ми вдихаємо і видихаємо повільно кольорове повітря
- Дихання по квадрату 4*4. За цією методикою потрібно пальцем однієї руки водити по долоні іншої, утворюючи квадрат. На вертикальних гранях уявного квадрату треба робити вдих/видих, а на горизонтальних паузи. Вдих – пауза – видих – пауза.
- Дихальні картки від Світлани Ройз „Вдих Видих” (https://www.unicef.org/ukraine/documents/breathe-cards)

ДОТИК

- Погладити котика
- Ковток води
- Віртуальне умивання
- Вправа „Дикий лев”
- Вправа „Звірячі лапки”
- Вправа „Хоровод пальчиків”
- Вправа „Обійми метелика”

ДІЯ

- Встряхнутися як собака після дощу

- Потягнутися як котик
- Пострибати як зайчик
- Мімічні ігри – передати маску по колу
- Вправ „Метроном”
- Вправа „Літачок”
- Вправа „Шакіра”
- Вправа „Чапля”
- Вправа „Дерево„
- Робота з каменем , фломастером, крейдою…

ТЕХНІКИ ЗАЗЕМЛЕННЯ – це інструменти, який використовуються для саморегуляції в моменти стресу і тривоги. Вони служать м'яким нагадуванням про те, що потрібно залишатися зосередженим в теперішньому моменті, що допомагає зменшити відчуття тривоги та пригніченості.

Існує три види технік заземлення: **розумові**, **фізичні** та **заспокійливі**.

РОЗУМОВІ ТЕХНІКИ допоможуть перефокусувати та структурувати свої думки.

Наприклад :

- **Гра Абетка**

Необхідно обрати категорію (наприклад, їжа) і придумати предмет для кожної літери в алфавіті (наприклад: ананас, банан, виноград, диня тощо).

- **Зосередитися на розумовому завданні**

- Виконати складне розумове завдання або обчислення. Наприклад:
- Повтори таблицю множення (3 х 2 — це…, 3 х 3 — це… тощо).
- Сказати алфавіт задом наперед.
- Порахувати кілька складних сум (19 х 21 = …).

- **Образність**

Візуалізувати щось, що завадить зосередитися на небажаних думках чи почуттях.

- **Використовувати прив’язну фразу**

Описати, хто ти, скільки тобі років, дату сьогодні, час, де ти зараз.

Наприклад: мене звати Анна, мені 57 років. Сьогодні понеділок, 9 травня, 10 ранку, я сиджу за кухонним столом. Можна продовжувати додавати деталі, поки не стане краще: мій чай теплий, я чую вітер надворі, у мене сьогодні вихідний.

ФІЗИЧНІ ТЕХНІКИ

Відомо, що будь-яка фізична діяльність допоможе відчути зв’язок зі своїм тілом. Наприклад:

- **Торкнутися „заземленого” об’єкта.** Спробувати носити з собою невеликий предмет у кишені. Перебирати його в долонях, коли почуваєшся перевантаженим або роздратованим.
- **Втопити п’яти в землю.** Зосередитися та перенести вагу на п’яти. Нагадати собі, що ти фізично пов’язаний із землею. Тупати ногами, якщо це допомагає. Також можна спробувати це босоніж на м’якому килимку.
- **Напруж і відпусти.** Спробувати стиснути та розпустити кулаки. Також можна напружити все тіло і зосередитися на тому, щоб повільно відпускати його, від чола, щелепи, плечей - аж до пальців ніг.
- **Торкнись або тримати об’єкти.** Торкатися або тримати різні об’єкти навколо себе. Подумати, що вони відчувають. Або спробувати схопитися за стілець якомога сильніше.

• **Нахили та розтягнення.** Витягни руки та ноги. Спробувати поворушити пальцями рук або ніг.

ЗАСПОКІЙЛИВІ ТЕХНІКИ. Такі техніки допомагають почуватися розслабленими та в безпеці. Наприклад:

• **Щасливе місце.** Подумати про місце, де можна розслабитися, почуватися в безпеці та бути щасливим. Воно може бути реальним або уявним.

• **Планувати щось приємне.** Подумати про улюблену справу, яка потішить — наприклад: ванну з піною, подрімати під улюбленою ковдрою або смачну їжу.

Сєргєєва С. В.,
здобувач першого (бакалаврського)рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка”
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник**:Ільченко О. В.,**
викладач дошкільних дисциплін
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А.С. Макаренка“
м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ НЕГАТИВНИХ ОСОБИСТІСНИХ ПРОЯВІВ ДОШКІЛЬНИКІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

В сучасному світі багато дітей є агресивними, не комунікативні та не хочуть іти на контакт. В основному це діти, які багато часу проводять в телефонах, планшетах та інших гаджетах. В садочку таким дітям важко взаємодіяти з однолітками, вихователями та педагогами. Для дитини дошкільного віку важливо спілкуватись та комунікувати з іншими, грати та рости в оточені однолітків.

Для дитини дошкільного віку у нормі щоб, емоційна сфера була життєрадісною, бадьорою, оптимістичною. Саме така емоційна сфера забезпечує умови для формування дитини, як особистості, а саме самоповага, впевненість, віра у свої сили. Але коли дошкільник вже значну частину часу перебуває у стані, як роздратованість, втомлюваності або – навпаки – дитина не може заспокоїтись, в неї гіперактивність, стає несміливою, плаксивою, вередлива, то це може свідчити про негативізм , що для дошкільника позначається на формуванні особистості [1, 255].

В психологічній літературі емоційні порушення в дітей розглядаються як негативний стан, що виникає на фоні важковирішувальних особистісних конфліктів (А.В. Запорожець, А.І.Захаров.) [2, 112].

В зарубіжних працях педагогів, психологів та дослідників негативізм дитини розглядається в рамках інстинкту (З. Фрейд, К. Лоренц та ін.), в рамках біологічного (В. Гесс, Р. Джекобс, С. Меднік, фрустраційного (Дж. Доллард, Л. Дуб, Н. Міллер, Л. Берковіц, Л. Ерон, Д. Зілманн, Л. Х’юсманн).

У сучасній психології проблема прояву негативних особистісних проявів висвітлена в працях С. М. Єніколопова, Л. Ю. Іванової, А. А. Налчаджяна, Н. О. Ратінової, В. П. Павелківа. Також вітчизняні психологи (О. Б. Бовть, О. О. Мізерна, О. Я. Фотуйма) розглядали негативний прояв, як такого, що інтегрує в собі внутрішні та зовнішні впливи, але зарубіжні дослідники (А. Бандура, Р. Уолтерс, Г. Паренс, Дж. Паттерсон, М. Раттер) звертали увагу на окремі вияви та прояви агресії [3, 156].

Такі психологи, як (Л. І. Божович, С. Д. Максименко, А. О. Реан, Є. О. Смірнова, В. М. Холмогорова, В. У. Кузьменко), звертали уваги на те, що дошкільний вік є важливим для формування і закріплення різних видів поведінки. Прояв негативної реакції характерний для більшості дітей дошкільного віку, але коли починаєш вивчати правила і норми організації діяльності, то така поведінка не схвалюється в не є правильними формами поведінки. Але, у деяких дошкільників прояви негативізму зберігаються, і до всього починає розвиватись і трансформуватись у стійкі риси характеру особистості дитини. Наслідки такого прояву негативу може бути зниження продуктивності дошкільника, деформування особистісного розвитку. Варто звернути увагу, що питання прояву негативних проявів дошкільників у поведінці в сучасній літературі, науці та психології залишається недостатньо вивченим [4, 12].

Як влучно сказали В. Зінченко, Б. Мещеряков пояснюючи: негативний прояв, як мотив деструктивної поведінки, що не є нормою співіснування дошкільників один з одним, негативний прояв носить психологічний дискомфорт в житті *“* [5, 11].

В останні роки в Україні визначається збільшення кількості дітей з негативним проявом в поведінці – така негативна поведінка, як визначають психологи (В. Оржеховська, Т. Федорченко,) це суперечить нормам в суспільстві і проявляється у негативі для психічних процесів [6, 167].

В сучасних умовах в Україні є руйнація ціннісних орієнтирів та моральних норм, що опікуються організацією виховання дітей та молоді (Міністерства освіти і науки, молоді та спорту; сім’ї; школи), дана проблема про негативний прояв дітей набуває особливої уваги.

Дослідники дали визначення терміну "негативні прояви в поведінці" вони виділяють його, як засіб або психологічний захист, що має відхилення у психічному розвитку дитини. Тобто в усіх випадках основним негативних проявів є незадоволення важливих для дошкільника потреб соціального характеру: наприклад в спілкуванні, у схваленні, в пошані, в емоційному контакті (однолітком або близьким людьми, батьками). Якщо цю потребу заблокувати, це може стати джерелом глибоких переживань, які будуть сприятимуть негативним проявам дитини дошкільного віку[6, 158].

Дошкільники у яких, стійке негативне ставлення до інших. Як правило, образа, незадоволеність, неприязнь діти пам’ятають довго, але такі діти набагато стриманіші, та уникають спілкування. Негативний прояв часто проявляється, тоді коли дитина не хоче відвідувати дошкільний навчальний заклад, дошкільник незадоволений відносинами з вихователем або іншими дітьми. Велика чутливість дошкільника та вразливість це прояв негативу, який потім може стати причиною внутрішнього конфлікту дитини [1, 257].

ЛІТЕРАТУРА

1. Т.В.Дудкевич. Навчальний посібник. Дитяча психологія. Київ, 2012.
2. А.І Захаров. Як перебороти страхи у дітей.. 1986. 112 с.

3. В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін. Основи практичної психології підручник. Київ : Либідь, 2006. 536 с.

4. О. Б Бовть Агресивні реакції та шляхи їх корекції в молодших школярів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.07.00 «Педагогічна та вікова психологія». Київ, 2001. 18 с.

5. Т. Є. Федорченко. Рання профілактика девіантної поведінки молодших школярів. 2008. 236 с.

Данюк В. І.,
директор закладу дошкільної освіти
№ 16 „Веселка" компенсуючого типу
м. Звягель
Філанчук С. В.,
соціальний педагог закладу дошкільної освіти
№ 16 „Веселка" компенсуючого типу
м. Звягель

ЗРОЗУМІТИ СЕБЕ І СВОЮ ДИТИНУ: МІСІЯ ЗДІЙСНЕНА

Система роботи працівників психологічної служби містить у собі цілий ряд взаємопов'язаних між собою напрямків, завдань і форм роботи, що мають місце і вагоме значення. На нашу думку, однією із запорук успіху, і не лише професійного, є пріоритетність.

У своєму житті ми постійно робимо вибір і врахування значимих саме для нас чинників, робить життя саме таким, що максимально відповідає нашим запитам, бажанням і можливостям, робить його щасливим. Що має бути в пріоритеті у практичної психологині закладу дошкільної освіти? Маємо пам'ятати той факт, що значимими людьми для дітей дошкільного віку є саме батьки. Безперечно, починаючи з півторарічного віку для дитини важливою є соціалізація, і всі працівники дошкільної установи здійснюють вагомий виховний вплив, проте він не є визначальним. Визначальним, і це доведено науковцями, є емоційне благополуччя дитини, пов'язане із прийняттям дитини батьками, із задоволенням ними всіх тих базових потреб, що є фундаментом для повноцінного розвитку дитини і основою для удосконалення її природних здібностей, нахилів і талантів.

Тому робота з батьками є тим фундаментом, який мають закласти саме працівники психологічної служби, враховуючи особливості віку дитини, психологічні портрети вихователів, що безпосередньо контактують з батьками, вивчаючи запити батьків та дбаючи про благоприємний клімат, взаєморозуміння та імідж закладу. Чи можливо це? Впевнені, що так, місія здійсненна.

Стаття містить в собі розкриття підходів та форм роботи, що використовуються практичною психологинею та соціальною педагогинею закладу дошкільної освіти для налагодження взаєморозуміння між батьками та дітьми, батьками та вихователями, батьками та адміністрацією, працівниками служби. І ще один вагомий напрямок, що потребує висвітлення, це робота, направлена на розуміння батьками самих себе, своїх справжніх потреб і бажань, адже особистісне благополуччя батьків – це запорука благополуччя дітей. Вчасно і професійно надана практичною психологинею або соціальною педагогинею консультація батькам – важливий внесок у цю справу.

Змінюються покоління. У кожного свої авторитети, цінності, переконання, норми поведінки і устремління. Абсолютно закономірним є те, що ці речі різняться, але чомусь незмінним є і те, що рівень взаєморозуміння між представниками різних поколінь лишає бажати кращого. Маємо сміливість припустити, що причиною цього є недостатня обізнаність , психологічна неграмоність і невмотивованість людей до пізнання самих себе та закономірностей розвитку людини.

На перший погляд, це може здатися дивним, адже рівень інформатизації суспільства дуже високий. Величезна кількість інформації, різної якості і спрямування, проте доступної і на всі випадки життя, заполонила соціальні мережі і весь інформаційний простір. Виникає питання, чому ж життєво важливі знання щодо виховання дітей залишаються «білою плямою для молодих батьків», а застарілі підходи людей старшого покоління «ламають» сучасних дітей; чому кількість емоційних порушень у дітей не зменшується, а це, в свою чергу, гальмує розвиток дітей, невпинно збільшуючи кількість дітей з особливими освітніми потребами.

На нашу думку, насамперед, варто проаналізувати особливості покоління сучасних батьків. Покоління людей, народжених в період з 1984 по 2000 роки (так зване покоління Y) характеризує оптимізм, впевненість у собі, моральність, професійне володіння компютерною технікою, їм притаманна гнучкість, любов до свободи, вони цінують інтерактивну взаємодію, а авторитетами для них є однолітки. Саме тому, напевно, не дуже дослухаються до авторитетів попередніх поколінь, а беруть інформацію на форумах та спільнотах у соціальних мережах, авторитетами для них є блогери.

Ці особливості покоління сучасних батьків дітей дошкільного віку маємо враховувати у своїй роботі, адже об'єднуючи їх у спільноти, маємо можливість доносити професійну, науково обгрунтовану та достовірну інформацію, а заохочуючи до участі в консультативних ZOOM-конференціях, реалізуємо їх прагнення до свободи волі і інтерактивної взаємодії.

Актуальність психологічної просвіти батьків зумовлена новою вимогою часу, яку привнесла у наше життя пандемія короновірусу – це ера індивідуалізації. Війна, карантин і ситуація, яка панує зараз у світі заставляє нас шукати новизну і цікавість життя. Не здаватися і пасувати, а просто шукати новизну в усьому. Зрозуміти, що маємо стати цікаві собі, адже хочемо ми того чи ні, а дистанційне навчання, дистанційна робота, наради, ефіри і конференції – це не лише вимога дистанціюватися від інших, а й гарна нагода наблизитися до себе, зрозуміти чого хочемо саме ми і що є найціннішим у нашому житті. Ми ніби знову комунікуємо, обговорюємо і дізнаємося нове, але, водночас, кожен сам несе відповідаьність за свій вибір, за те, що почув і як це зрозумів.

Нова ера індивідуалізації проявилася і в тому, що батьки довший час залишилися сам-на-сам зі своїми дітьми, по-іншому поглянули на відповідальність і власну готовність бути важливим джерелом інформації для своєї дитини. Цей момент вивів на поверхню той факт, що молоді люди відчули брак розуміння себе, своїх дітей, вийшли назовні проблеми у стосунках із рідними і близькими, що, в свою чергу, призвело до нової хвилі розлучень, непорозумінь у сімях і, як наслідок, до нових потрясінь у дітей.

Взаємини дитини з батьками – це перший досвід її взаємодії з навколишнім світом, від якого значною мірою залежить процес формування дитини як особистості. Сім'я – один із найбільш важливих феноменів, що супроводжує людину упродовж усього її життя.

Аналізуючи соціальний паспорт сімей вихованців закладу, не можемо оминути дві важливі тенденції, що впливають на емоційний стан дітей і посилюють необхідність роботи з батьками. По-перше, це участь батьків-військовослужбовців у військових діях і високий

відсоток сімей-біженців та батьків-заробітчан, що на постійній основі перебувають за кордоном. Нажаль, психоемоційний стан молодих мам, що самотужки справляються із власними емоційними переживаннями, відчуттям покинутості і одинокості, стає причиною пригніченого емоційного стану дітей, які потребують не лише безумовної любові мами, а й розумної вимогливості тата.

Отже, пошук нових дієвих форм роботи із батьками, це виклик для практичної психологині і соціальної педагогині у сучасних умовах дійсності, адже старі звичні шаблонні методи проанкетувати, дослідити і проранжувати, втратили свій зміст як «середня температура по лікарні» і не працюють сьогодні, або є малоефективними. Пошук нових форм роботи, які на нашу думку, мають носити індивідуалізований характер, лише розпочався.

Варто наголосити, що такі риси молодого покоління батьків як гнучкість, любов до свободи, вимога до поваги власної гідності, впевненість у собі і небажання прислухатися до наукових авторитетів «старої школи», потребують вміння викликати довіру, спонукати до відвертості і бажання розкритися, довіритися, поділитися проблемою і викликати бажання розпочати процесс вирішення цієї проблеми. Саме тому, індивідуальні консультативні сесії для батьків – це той підхід, який дає максимальний ефект і результат. А новий дистанційний підхід у консультуванні батьків із використанням онлайн-можливостей також має свої переваги.

Консультативній сесії з батьками передує система впливів і заходів, яка стала можливою завдяки введенню посади не тільки практичної психологині, а й соціальної педагогині в закладі дошкільної освіти. Першим етапом в цій роботі є діагностичний процесс. Практична психологиня зійснює ранню діагностику дітей молодшого дошкільного віку, робить попередній зріз дошкілної зрілості дітей старших груп, відслідковує зміни емоційної стабільності дітей середнього віку, особливо звертаючи увагу на склад новостворених логопедичних груп. Паралельно практичною психологинею і соціальною педагогинею ведеться спостереження за адаптацією дітей раннього віку та емоційним благополуччям дітей всіх вікових груп.

Результати спостереження, бесід з вихователями та детальне обговорення результатів психологічної діагностики дає можливість фіхівцям визначити персоналії для індивідуальної роботи та сформувати групи для проведення корекційно-розвиткових занять із дітьми.

На нашу думку, групова та індивідуальна корекційна робота з дітьми матиме високий якісний показник лише за умови достовірної діагностики і своєчасної корекції несприятливого емоційного клімату в родині. Адже враження від повсякденного спілкування у батьківській родині – найперший і, мабуть, найважливіший соціальний досвід дитини, який впливає на весь її подальший розвиток.

За нашими спостереженнями у 98% випадків зниження працездатності та рівня розумових здібностей у дитини дошкільного віку, наявність таких поведінкових проявів як імпульсивність, тривожність, агресивність, лякливість, байдужість тощо, стоять саме несприятливі стосунки в родині, наявність дисгармонійних відносин між членами родини, і нерідко учасниками цих баталій є дідусі, бабусі та інші родичі.

Відсоток випадків, коли дитина страждає від несприятливої атмосфери в групі, відносин з однолітками, в дошкільному віці мізерний.

Це ще раз доводить, що саме батьки є значими особами для дітей і дитячо-батьківські відносини є визначальними. Здорова дитина, без органічних порушень психічної діяльності, дуже швидко наздожене у розвитку, за умови прийняття та безумовної любові, коли вона

відчуває себе бажаною, цікавою і потрібною найріднішим людям. Отже, гармонійні сімейні взаємини відіграють вирішальну роль у процесі розвитку дитини, адже їй життєво важливо відчувати себе прийнятою, почутою та щасливою.

Сьогодні багато говорять про те, що мінімум до восьмирічного віку дитина знаходиться у «полі» матері. Це, в свою чергу, пояснює деякі поведінкові прояви у дітей. Маленька дитина, емоційний інтелект якої не є сформованим і автономним, не відділяє себе від мами, вона переживає разом із нею всі її страждання, тривоги і життєві колізії. Найстрашніше, що маленька людина ніколи не перестає любити своїх батьків, навіть якщо вони своєю поведінкою ранять її душу – вона перестає любити себе. Ці елементарні для дорослих батьків знання рятують дітей від відчуття незадоволеності собою і світом у дорослому житті.

Спілкуючись із молодими батьками, розумієш скільки образ, непрожитих відчуттів провини, гніву, озлобленості і незадоволення люди мають у собі роками, несвідомо проектуючи це на оточення, в тому числі і на своїх дітей. Починаєш розуміти скільки несвідомого болю мають у собі маленькі діти і як це впливає на їх стан і поведінку. Ми не раз пересвідчилися, що деструктивну поведінку дитини можна і потрібно розглядати, як помилковий мотив, який можна переорієнтувати (за дослідженнями австро-американського психолога Рудольфа Дрейкурса).

Найменш ефективний спосіб реагувати на погану поведінку – покарати. Покарання лише загострює почуття дитини, руйнує її довіру та повагу до дорослого, спричиняє суперництво між ним і дитиною. Головний спосіб надати допомогу – зрозуміти мету поведінки та задовольнити її потреби.

Практична психологиня має допомогти батькам актуалізувати свій стан, згадавши і відтворивши емоції, які зазвичай захоплюють дорослого під час найболючіших ситуацій негативної поведінки власної дитини, розглянути можливі причини такої поведінки, стандартні реакції батьків та надати їм альтернативні, конструктивні і дієві, які враховують прихований мотив дитини. Батьки мають розуміти, найперше, що не варто робити – реагувати як завжди. Що більше дорослий не задоволений, то більше дитина переконується, що її зусилля досягли мети. Відтак дорослому варто ставити собі запитання «Що дитина хоче мені цим сказати?» й намагатися змінити погану поведінку, правильно реагуючи. Саме такий підхід і є «ключем» до розуміння власної дитини батьками, а працівники психологічної служби – провідниками батьків до розуміння і омріяних відносин батьків і дітей. Адже уміння правильно обговорити проблему з дитиною – ще один важливий момент педагогічного мистецтва батьків, які будують свої відносини з нею за принципом співпраці.

Останнім часом почастішали випадки, коли дитячий невролог робить невтішний висновок – підозра на розлад аутичного спектру. За нашими спостереженнями, емоційний стан мами такої дитини дуже нестабільний, на грані нервового зриву. Причиною цього, зазвичай, є неусвідомлені особистісні проблеми, емоційна перевтома, відсутність підтримки або відверта конфронтація з чоловіком, членами родини. І часто цей пригнічений стан не усвідомлюється мамою взагалі. Емоційний стан дитини із такої родини визначається типом, силою і врівноваженістю нервової системи і діапазон тут великий: від гіперактивності, неадекватності дій і деструктивної агресії до повної апатії, млявості і байдужості. Треба зауважити, що ніяких медичних передумов для таких проявів поведінки, зазвичай, не виявляють. Проте стан батьків, які не розуміють причин всього, що відбувається і вже точно не вбачають причиною стану дитини свої психологічні переживання, ускладнюється почуттям провини або бажанням звинуватити інших у тому, що відбувається.

Чи можна допомогти таким дітям без взаємодії з значимим дорослим? Впевнені, що практична психологиня і соціальна педагогиня закладу дошкільної освіти мають прикласти всіх зусиль, щоб попередити і нівелювати всі негативні чинники, що мають місце в родині, стабілізувати, в межах своєї компетентності, стан таких батьків, пояснити причини, спрямувати до спеціалістів, заохотити до самопізнання та розуміння необхідності гармонізувати власне життя і життя своєї дитини.

Зрозуміло, що пошук та нівелювання причин дисгармоній у поведінці дитини – це лише перший етап. Надалі триває нелегкий процес корекційної роботи з дитиною, залучення її до індивідуальної та групової корекції, співбесіди з вихователями щодо сприятливих підходів і впливів саме стосовно цієї дитини. Робота має гарні наслідки за умови, що фахівці психологічної служби змогли викликати батьків на відверту розмову, змогли донести необхідність змін, порадити дієві підходи. Це завжди дає гарний результат і найчастіше не підтверджуються страшні припущення, щодо аутизму чи психічних розладів у дитини, життя дорослих починає рясніти яскравими фарбами, а життя дітей наповнюється спокоєм, а значить можливим стає і розвиток дитини, адже дитина здатна розвиватися і засвоювати нове лише за умови емоційної стабільності.

Психологічні знання сьогодні є дуже доступними. Проте, людина влаштована так, що все, що дається їй легко, нівелюється і обезцінюється. Тож психологічна просвіта батьків сьогодні – це не новий напрямок, а от індивідуалізація, особистісний підхід і можливість донести необхідність цих знань через демонстрацію справжніх потреб дитини – це інновація.

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що найбільш актуальними формами взаємодії з батьками проблемних дітей є індивідуальні консультації і терапевтичні бесіди , метою яких є підвищення психологічної грамотності батьків, їх зацікавленість в оволодінні сучасними підходами до гармонізації особистого життя. Не менш дієвим є залучення батьків до фахових психологічних спільнот та встановлення довірливих стосунків з працівниками психологічної служби. Це дозволяє опосередковано вплинути на дитину, забезпечити сприятливий емоційний клімат в родині і вирішити головне завдання працівників психологічної служби – збереження психологічного благополуччя всіх учасників освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адаменко Л. Дітям про емоції // Дошкільне виховання №2, 2004 р.
2. Адаменко Л. В. Взаємодія дошкільників та дорослих: комплексна корекційно-розвивальна робота. – К.: Редакції загальнопед . газет, 2013. – С.128.
3. Бєляєва О.Б. Що робити коли…: поради психолога. – К.: Шк. Світ, 2010. – С.152.
4. Вороніна Г. Я. Трикутник партнерства : педагоги – батьки – діти. – Х.: Ранок, 2008. – С.134.
5. Титаренко Т. Життєві кризи: технології консультування. Перша частина – К.: Главник, 2007. – С.144.
6. Титаренко Т. Життєві кризи: технології консультування. Друга частина – К.: Главник, 2007. – С.176.

Семеряга О. В.,
практичний психолог
комунального закладу дошкільної
освіти (ясла-садок) комбінованого
типу № 202 Криворізької міської ради
м. Кривий Ріг

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ДОСЯГНЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ

В Україні суттєвого покращення потребують рівень та якість життя населення. Ця проблема не є новою, проте з перебігом військових дій на території держави, вона ще більше посилилась. Мова йдеться не про матеріальні блага й добробут (хоча вони теж важливі), а, перш за все, про ключову потребу – психологічне благополуччя. І особливо обтяженими в цьому плані є діти.

Поняття „**психологічне благополуччя**“ (psychological well-being) К. Ріфф визначає як інтегральний феномен, що характеризує позитивне функціонування людини, виражається в суб'єктивному відчутті задоволеності життям, реалізації власного потенціалу і опосередкований системою відносин особистості з іншими людьми, світом, собою [3, с.71]. Звісно, досягти повного психологічного благополуччя під час воєнного стану навряд чи вдасться, однак в якійсь мірі стабілізувати його цілком можливо. Психологічне благополуччя пов'язане з такими особистісними рисами, як адекватна самооцінка, позитивний погляд на життя, доброзичливість і товариськість по відношенню до оточуючих, а також емоційна стабільність. Щоб володіти даними рисами, потрібно дбати, передусім, про розвиток емоційної сфери, а саме – емоційного інтелекту. Час показав, що когнітивних навичок недостатнього, аби досягти бажаного в житті. А останні події в історії нашої держави підтвердили, що емоційна стійкість переважає над всіма розумовими здібностями людини.

Емоційний інтелект (англ. emotional intelligence) – група ментальних здібностей, які беруть участь в усвідомленні та розумінні власних емоцій і емоцій навколишніх людей [2]. 1983 року Говард Гарднер в своїй монографії „Структура розуму“ [4] зробив припущення, що існує не один вид інтелекту, а певна їх множина, в діапазоні від музичного до емоційного. Емоційний інтелект він розподілив на міжособистісний (соціальна компетентність) та внутрішньособистісний (вміння самореалізуватись). Згодом Р. Бар-Он ввів позначення «коефіцієнт емоційності» EQ (emotional quontient) і створив перший опитувальник (EQ-i) для його вимірювання.

Емоційно розвинена людина – це особистість з високим EQ, критичним мисленням; асертивна, тобто здатна відстоювати свою думку, не порушуючи моральних прав інших людей. Разом з тим значно краще переносить стрес, адаптується до зовнішніх подій та незапланованих життєвих змін. Вона володіє регулятивною функцією – прагне стану емоційної комфортності в різних обставинах та забезпечує адекватність зовнішнього вираження своїх емоцій. Щоб мати високий рівень EQ, потрібно розвивати емоційну сферу змалечку. Для цього важливо формувати у дитини адекватну високу самооцінку, щоб вона не лише позитивно ставилася до себе як особистості, але й усвідомлювала свою значущість та цінність, твердо й впевнено знала чого хоче, до чого прагне. На ряду з цим у передшкільному

віці необхідно акцентувати увагу на розвитку п’яти основних компонентів емоційного інтелекту (за Деніелом Гоулманом) [1, с. 93–94]:

1. **Самосвідомість** (з англ. self-awareness) – здатність людини правильно розуміти власні емоції, оцінювати свої слабкі та сильні сторони. Важливо вчити дитину усвідомлювати особисті емоції, осмислювати, як ці настрої впливають на неї та інших, пояснювати причини виникнення переживань, що, в свою чергу, допоможе краще впоратись з ними. Потрібно прагнути, щоб діти визначали свій емоційний стан не як добрий чи поганий, а вміли назвати емоцію, яку відчувають.

2. **Саморегуляція** (з англ. self-management) – здатність контролювати власні емоції. Щоб регулювати власні емоції, дитина має їх усвідомити. Не варто розподіляти емоції на негативні й позитивні, натомість потрібно зауважувати, що всі емоції потрібні. Наприклад, страх допомагає бути в безпеці. Завдяки страху ми не спілкуємось з незнайомцями, або ховаємося в укриття, коли чуємо звук сирени. Сум розповідає про те, що поруч з нами немає того, хто (що) для нас важливий (-е). Так ми вчимося цінувати. Злість спрямована на подолання перешкод, протистояння напрузі. Агресія допомагає встановити особисті кордони, не дати себе скривдити. Однак доцільно пояснювати, що коли емоції забагато, вона починає нам шкодити. Необхідно вчити дошкільнят вмінням опановувати свої емоції, управляти власними переживаннями (проявити зусилля, щоб заспокоїти себе, позбавитись тривожного стану, роздратованості чи смутку), не подавляти чи приховувати емоції, а спрямовувати їх в потрібне (конструктивне) русло та передбачати наслідки перед тим, як діяти імпульсивно.

3. **Мотивація** (з англ. motivation) – здатність прагнути мети заради самого факту її досягнення, спроможність налаштувати себе на певну діяльність. Для цього необхідно, щоб дитина розуміла, навіщо їй це потрібно, тобто вчилася аналізувати та покроково планувати власні дії, бачити майбутній результат або кінцевий продукт своєї діяльності. Не менш важливо вчитися відчувати задоволення від самого процесу роботи. Зазвичай дітям важко це вдається, адже кожен прагне відразу бачити результат і якомога менше прикладати зусиль. Прагнення працювати на результат з’являється у дітей напередодні вступу до школи. Тут дорослим важливо не припуститися помилки, щоб дитина не працювала задля похвали, ба більше розуміла, що це потрібно, перш за все, їй самій, щоб бути кращою, вчитися новим навикам, а не слідувати вимогам педагога чи батьків. Інакше кажучи, працювала без зовнішніх стимулів і контролю.

4. **Емпатія** (з англ. empathy) – здатність розуміти емоції довколишніх та вміти співпереживати іншим людям. Дитині варто вчитися розпізнавати емоції людей, вміти поставити себе на місце іншого. Це допоможе у майбутньому враховувати вище вказані ознаки в процесі прийняття важливих рішень. Також для продуктивної взаємодії потрібно відчувати людей, їх емоційний стан, передбачити поведінку співрозмовника.

5. **Соціальні навички** (з англ. soft skills) – здатність вибудовувати взаємини з людьми та спрямовувати їх поведінку в бажаному напрямку. Підтримувати доброзичливі стосунки з оточуючими, враховувати їх та свої інтереси, формувати взаємовигідні відносини з людьми є запорукою успішної реалізації. Неможливо прожити без конфліктів, зате досягнути мирного співіснування шляхом їх вирішення цілком реально. Тому варто відпрацьовувати з дітьми навички продуктивної комунікації, розглядати проблемні ситуації та знаходити оптимальні рішення. І не забувати, що найкращий приклад для дитини – це поведінка дорослого. Необхідно пояснювати дітям, що співпраця (колаборація, кооперація), єднання людей

допоможе вирішити будь-яке найскладніше завдання, навіть протистояти зовнішньому ворогу.

Отже, наразі вкрай важливо дбати про психологічне благополуччя кожного українця загалом та дітей зокрема. Розвиток емоційного інтелекту є необхідною умовою для досягнення психологічного благополуччя підростаючого покоління. Адже військові події на території України вимагають бути життєстійкими, емоційно витривалими та цілеспрямованими, співіснувати з іншими та об'єднуватися заради спільної мети – мирного та щасливого майбуття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гоулман Д. Емоційний інтелект / пер з англ. С.-Л. Гумецької. Харків : Віват, 2020. 512 с.

2. Емоційний інтелект : Сайт URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Емоційний_інтелект (дата звернення: 13.10.2023)

3. Кашлюк Ю. І. Феномен психологічного благополуччя особистості як об'єкт наукового дослідження : Науковий вісник Херсонського державного університету, 2016. Вип. 2, том 1. С. 70-74.

4. Gardner Howard. Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences. New York : Harper and Row, 1983. 430 p. сайт URL: https://www.academia.edu/36707975/Frames_of_mind_the_theory_of_multiple_inteligences (дата звернення: 18.10.2023)

Ніколенко А. О.,
здобувач першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка"
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Коробко Ю. В.,**
асистент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка"
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

СЮЖЕТНО-РОЛЬОВІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Розвиток мовлення дітей є однією з головних проблем сучасної дошкільної лінгводидактики. Актуальність цієї проблеми зумовлена потребою реалізації положень Закону

України „Про дошкільну освіту“, „Базового компоненту дошкільної освіти“, спрямованих на модернізацію дошкільної освіти, зокрема вдосконалення методів, форм і засобів навчання дітей рідної мови та культури їхньої мовленнєвої комунікації.

Серед різних засобів розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку особлива роль належить грі, яка є провідним видом діяльності дітей в процесі якої вони, відтворюючі дії дорослих, набувають первинних навичок соціалізації, зокрема навичок комунікації і спілкування. В грі діти активно взаємодіють між собою, оволодіваючи мовленнєвими навичками.

Сюжетно-рольова гра, будучи своєрідним, властивим дошкільному віку, способом засвоєння суспільного досвіду і своєрідною формою суспільного життя дітей, є важливою формою розвитку комунікативно-мовленнєвих навичок діалогічного, полілогічного і монологічного характеру. Це така дитяча діяльність, у якій діти не тільки створюють ігрову ситуацію і виконують ролі, а й моделюють свою діяльність, наслідуючи дорослих. Вони також актуалізують у грі мовленнєві мотиви, вербалізують її зміст, вправляються у налагодженні взаємин [2].

Сюжетно-рольова гра є провідним засобом соціалізації дошкільника. Проведення сюжетно-рольових ігор дає педагогам змогу розв'язувати такі завдання:

- розширювати й поглиблювати знання дітей про взаємини з однолітками й дорослими, про норми поведінки;
- впливати на емоційну сферу дітей;
- створювати умови для плідної співпраці дітей у процесі колективної творчої діяльності.

Протягом дошкільного віку сюжети ігор не тільки урізноманітнюються, а й стають тривалішими. Якщо молодші дошкільники розігрують один і той самий сюжет протягом 10-15 хв., то діти середнього дошкільного віку розігрують його 40-50 хв., а старші дошкільники - кілька годин і навіть днів.

Діти відображають у грі предметну трудову діяльність дорослих (приготування їжі, ремонт квартири), стосунки між людьми, суспільну сутність їхньої діяльності (лікар уважно вислуховує своїх пацієнтів, призначає лікування). Конкретні взаємини між персонажами гри можуть бути різними: співпраця, взаємодопомога, турбота одне про одного. Іноді вони проявляють ворожість, грубість, жорстокість, що залежить від конкретних соціальних умов життя і виховання дитини. Одні й ті самі сюжети можуть мати різне смислове наповнення. Малята спершу зосереджуються на сюжетах, які відображають предметну діяльність дорослих, невдовзі починають відтворювати стосунки людей, а ще через деякий час - суспільні відносини між ними [6].

Зміна ігрових сюжетів пов´язана з розширенням їх джерел. Ігри молодших дошкільників живляться здебільшого враженнями, які вони черпають з безпосереднього спілкування з навколишнім світом. В іграх дітей старшого віку все більше починають виявлятися здобуті ними з різних джерел знання, безпосередній досвід: вони відображають не тільки події, в яких особисто брали участь, а й ті, які спостерігали.

І. Рогальська-Яблонська стверджує, що, спілкуючись із дорослими і однолітками, діти вчаться жити поряд з іншими, враховувати їхні інтереси, засвоюють правила і норми поведінки в суспільстві, тобто стають соціально компетентними [3].

Майже всі за тематикою сюжетно-рольові ігри розвивають (але різною мірою) діалогічне мовлення дітей, але не всі з них створюють умови для продукування дітьми монологів. Лише окремі з цих ігор можуть слугувати основою для розгортання одноосібних висловів. Крім,

цього у таких іграх дошкільники опановують реальні організаційні відносини: домовляються про сюжет гри, розподіляють ролі, заперечують, погоджуються, висловлюють пропозиції, доводять, переконують, одночасно встановлюючи складні рольові стосунки. Головною особливістю даного виду гри є те, що в ній дошкільник втілює свій мовленнєвий задум, свої уявлення, вербально виражає своє ставлення до тієї події, що розгортається у грі.

Сюжетно-рольова гра – найпривабливіша для дитини і найдоцільніша для її мовленнєвого становлення. Це пояснюється тим, що у цій грі дошкільник відчуває свою внутрішню мовленнєву свободу, підвладність йому комунікативних дій і відносин – усього того, що в практичній діяльності досягається не дуже продуктивно. Цей стан ментальної свободи пов'язаний зі специфікою сюжетної гри – діями в уявній або умовній ситуації і мовленнєвому її відтворенні. Саме цей вид ігрової діяльності сприяє розвитку творчих здібностей дітей, комунікації, покращує взаємодію дітей з однолітками та дорослими, а найголовніше – це створення позитивної атмосфери. Сюжетно-рольова гра є основою для підтримання ментального здоров'я дитини дошкільного віку, що є необхідним засобом у створенні освітнього простору під час воєнного стану в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білан О. І. Виховання культури поведінки у дітей дошкільного віку / Білан О. І. – Львів: Чорні вівці, 2002. – 176 с.

2. Григоренко Г. И. К проблеме руководства сюжетно-ролевой игрой дошкольника / Григоренко Г. И. // Дошкільна освіта. – 2003. – № 1. – С.21-23.

3. Жичкіна А. Значимість гри у розвитку людини / Жичкіна А. // Дошкільне виховання. – 2012. – №4. – С. 4–11.

4. Кононко О.Л. Виховуємо соціально компетентного дошкільника / Кононко О.Л. – Київ: Світич, 2019. – 201 с.

5. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка. Навчальний посібник / Поніманська Т.І. – Київ: Академвидав, 2006. – 456 с.

6. Чим відволікти дитину під час війни – 2022. – Режим доступу до ресурсу: ULR:https://www.ranok.com.ua/blog/chim-zaynyati-ditinu-pid-chas-viyni-1052.html. (дата звернення: 11.10.2023).

Федь В. В.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка”
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Коробко Ю. В.,**
асистент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ПАЛЬЧИКОВІ ІГРИ ТА ВПРАВИ ДЛЯ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Мовленнєвий розвиток – це один з найважливіших чинників становлення особистості дитини в дошкільному віці. В сучасному суспільстві розвиток мовлення є досить актуальним питанням, тому що це запорука успішного всебічного розвитку дитини. Дуже дієвим є розвиток дрібної моторики, а саме пальчикові ігри та вправи.

Пальчикові ігри і вправи - це спеціальні активності, спрямовані на розвиток дрібної моторики та координації рухів пальців, рук і долонь дитини. Ці ігри і вправи є корисними для розвитку дитячого моторного навичання та підготовки до навчання письму, малюванню, роботі з пазлами, ліпці та іншими діяльностями, які вимагають точних рухів пальцями.

Пальчикові ігри та вправи мають важливе значення для розвитку дітей дошкільного віку з різних поглядів. Вони сприяють розвитку фізичних, когнітивних та соціальних навичок, а також підготовлюють дітей до навчання та інших аспектів їхнього життя [2].

Пальчикова гімнастика – це ігри та вправи, за допомогою яких діти розвивають дрібну моторику. Науково доведено, що розвиток мовлення дітей пропорційно залежить від гнучкості, сили та точності рухів їхніх пільців.

Прості рухи пальцями та кистями, не тільки знімають напругу з усього тіла, але із самих рук, розслаблюють губи, покращують вимову звуків і сприяють розвитку мовлення у дітей. Щоб гра була і веселою, і корисною, потрібно не просто загинати пальчики, а й легенько їх масажувати: починаючи з мізинчика і закінчуючи великим пальцем. “Варимо кашу“ на долоньці теж досить інтенсивно, круговими рухами, розминаючи руку. Потрібно не забувати грати по черзі то з правою, то з лівою рукою. Віршики, які супроводжують пальчикові вправи, потрібно проспівувати або промовляти ритмічно, роблячи вправи в такт словам.

Коли дитина робить ритмічні рухи пальцями, різко підвищується скоординована активність лобових і скроневих відділів мозку. Крім того рухи пальцями правої руки, активізують ліву півкулю мозку, а рухи пальцями лівої руки – праву (дослідження Т.П. Хрізман і М.І. Звонарьової) [1].

Дослідження вітчизняних фізіологів також підтверджують зв'язок розвитку рук з розвитком мозку. Відомий фізіолог І.П. Павлов вважав: “Руки вчать голову, потім порозумнівша голова вчить руки, а вмілі руки знову сприяють розвитку мозку. Можна зробити висновок: початок розвитку мислення дає рука“.

Розвитком дрібної моторики потрібно займатися з самого малечку. Навіть у ранньому дитинстві, дитині вже можна робити масаж пальців. Це буде впливати на активні точки пов’язані з корою головного мозку. Не слід також забувати про розвиток базових навичок самообслуговування, які також впливають на дрібну моторику (наприклад: застібаня та розтибання ґудзиків та зав’язування шнурків). На думку М.М. Кольцової, систематичні вправи на тренування рухів пальців рук є потужним засобом підвищення продуктивності мозку, а також сприяють розвитку мовлення. Коли діти виконують пальчикові ігри та вправи, відбувається наступне. По-перше, ритмічні рухи і гімнастика пальцями збуджують мовні центри мозку і помітно підвищують узгодженість діяльності в мовних зонах. А це в свою чергу сприяє розвитку мовлення [3].

Існує безліч різноманітних цікавих вправ, які також сприяють розвитку дрібної моторики:

1) перебирання круп та зерен (наприклад, горох відокремити від квасолі; складання картинок за допомогою різних круп і тд.);

2)ігри з ґудзиками (наприклад, нанизування на міцну нитку великих гудзиків); 3) ліплення;

4) вправи з папером: - м'яти (для розвитку сили рук); - рвати (для розвитку співвідносять рухів); - аплікація;

5) пісочна терапія(ігри з піском).

Фахівці запевняють, що така терапія сприяє поліпшенню дрібної моторики, комунікативних навичок, формування образного мислення та адекватної моделі світосприйняття. Пальчикові ігри та вправи допомагають у розвитку когнітивних процесів, логіки, активізують мовлення та сприяють створенню позитивної атмосфери.

Виходячи з вище вказаного можна дійти до такого висновку, що пальчикові ігри та вправи є дієвою формою роботи з дітьми дошкільного віку, саме над розвитком мовлення та гармонійному розвитку особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білосюк Н. В. Психологія навчальної діяльності : навч.-метод. посібник. Київ : Видавничий Дім “Слово“, 2011. 718 с.

2. Дитина в дошкільні роки: комплексна додаткова освітня програма / наук. кер. К. Л. Крутій. Запоріжжя: ЛІПС, 2011. 188 с.

3. Завязун Т.М. Цілеспрямована ігрова діяльність дошкільника – запорука успішного навчання в школі. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 328 с.

Бороздун С. Я.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-
технологічна академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Ільченко О. В.,**
викладач кафедри педагогіки, психології
та дошкільної освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка”
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

УМОВИ ПОДОЛАННЯ ДИТЯЧОЇ АГРЕСИВНОСТІ

Деструктивна поведінка завжди є проблемою для суспільства, педагогів та батьків.

В умовах війни, чисельних криз сучасної сім’ї, економічних негараздів, нажаль, збільшується кількість дітей, поведінку яких можна вважати деструктивною. Діти, які поводяться агресивно, завдають багато клопотів й прикростей своїм батькам, одноліткам, педагогам в закладі дошкільної освіти. Під час роботи з дошкільниками прояви агресії можна спостерігати доволі часто. Будь яка дитина має право на любов, розуміння, турботу.

Агресія шкодить не тільки дітям навколо, створює важки умови для праці вихователям, але й шкодить самій дитині, її психічному розвитку.

Агресія дошкільників – тривожний знак, адже якнайшвидше необхідно зрозуміти природу її виникнення [3, с.19].

Агресія – це деструктивна поведінка, що суперечить нормам і правилам існування людей у суспільстві та завдає фізичної або моральної шкоди.

На сучасному етапі існує багато теорій, що пояснюють агресію. Концептуальні основи розробки проблеми агресивної поведінки дітей розкриваються в роботах: В. Гесса, Н. Міллера, Дж. Долларда, Р. Уолтерса, Дж. Петтерсона, А. Басс, Д. Річардсона, Д. Олдс, Ж. Піаже, Л. Вигодського, О. Леонтьєва, М. Лісіної, Б. Спока, В. Павелківа, А. Реани, О. Бовть В. Устінової, В. Бехтерєва.

Агресія – це зовнішній прояв внутрішніх проблем психіки дитини, її неблагополуччя, невміння адекватно реагувати на зовнішній світ.

Серед причин науковці називають: неадекватну самооцінку дитини (занижену), прямий приклад відповідної поведінки дорослого, бажання стати лідером, спосіб привернути до себе увагу дорослих і однолітків у такій спосіб.

Майже в кожній групі є дитина з ознаками агресивної поведінки. Така дитина нападає на дітей, ображає їх, б'є, відбирає іграшки, групо та емоційно висловлюється, стає загрозою в колективі. Важко прийняти таку дитину такою, як вона є, а ще важче її зрозуміти. Агресивна дитина вважає себе знедоленою, нікому непотрібною, оточеною навколо ворожими до неї людьми.

Агресивна дитина не знає як їй чинити інакше, вона не може оцінити свою агресивність, в більшості випадків вони самі бояться та не люблять всіх навколо, а оточуючи бояться його [1, с.22].

Вченими доведено, що такі діти з деструктивною поведінкою зустрічаються в сім'ях, де ставляться до виховання халатно, авторитарний стиль виховних впливів, Вчені встановили величезну залежність подібних проявів поведінки від того, як складаються відносини саме з матір'ю. Дослідження показали, переважна кількість однорічних дітей, прив'язаних до матері, пізніше проявляє більше дружелюбності, краще вчаться, менше конфліктують із дорослими, впевненіші у собі [4, с.5]. І навпаки, халатне відношення мами до виховання, неувага до дитини, зайва вимогливість, фізичні покарання, мала зацікавленість життям дитини, викликає у малюків спалахи гніву. Так стверджують злочинці, більшість злочинців не були прив'язані до своїх матерів у ранньому віці.

Агресивна поведінка сприймається дитиною як беззахисність, дитина переживає страх, а для того, щоб впоратися зі своїми страхами вдається до деструктивної поведінки.

Агресія дитини може бути спрямована на близьких людей, на вихователя та інших дітей групи, на тварин, на зовнішні об'єкти, навіть на саму себе [4,с.4].

Дорослі повинні розуміти, що всі дії такої дитини несвідомі, найчастіше. Дитина, начебто, сигналізує всім, що у неї є проблеми, і впоратися вона самостійно з ними не може.

Агресія може виявлятися в певній ситуації, або постійно, незалежно від ситуації. Це може бути разовий спалах або постійно виникаючий в різних ситуаціях. Серед причин агресивної поведінки науковці називають бажання дитини звільнитися від соціального навантаження [3, с.20]. Діти зараз віддають перевагу комп'ютерним іграм, ґаджетам, не хочуть відвідувати заходи, тренування, додаткові заняття за волею батьків. Науковці називають занижену самооцінку дитини також однією з причин появи деструкції у поведінці. Перед дитиною із заниженою самооцінкою оточуючий світ сприймається ворожим, агресивним і небезпечним для неї. Такі діти невпевнені у собі, хочуть привернути якось до себе увагу дорослих та однолітків.

Причиною виникнення агресивної поведінки вважають й приклад дорослих, модель поведінки дорослого стає нормою поведінки дитини. Діти наслідують дорослого, намагаються копіювати його, бути дорослим, тому прояви агресії у сім'ї стають прийнятними для неї.

Американський психолог Конет Додж вивчав причини вибору дітьми агресивних та неагресивних способів вирішення соціальних проблем, він припустив, що реакція дитини залежить від результату проходження шести когнітивних кроків [5,с.16]. Він описав модель оброблення інформації. Психічний стан дитини: її соціальний досвід, соціальне очікування, знання соціальних норм поведінки, емоційність, регулювання поведінки. Обробка інформації відбувається наступним чином: Розшифрування соціальних сигналів, інтерпретація соціальних сигналів; формування соціальної мети, генерація стратегії вирішення проблеми, оцінювання ймовірності ефективної стратегії та вибір відповідної реакції, відповідна реакція. Подана Конетом Доджем модель допомагає запобігти проявам негативної поведінки через формування когнітивних процесів дитини, які в майбутньому можуть трансформуватися в навички спілкування [5, с.16].

Вчений І. Кондаков виявив ще одну з причин прояву агресивної поведінки, окрім як внутрішньої захисної позиції, така поведінка може бути засобом досягнення більш високого статусу за рахунок самоствердження [2, с.15].

М. Левітов називає агресію психічним станом «заученими реакціями на збудження, які викликані фрустрацією, спрямовані на досягнення мети [3,с.21].

Психолог К. Хорні в своїх дослідженнях окреслив три види поведінки: «рух до людей, рух проти людей, рух від людей» [3,с.19]. він має на увазі відсторонений тип особистості.

До форм агресії відносяться фізична агресія – нанесення фізичних пошкоджень; вербальна агресія виявляється в образливих словах; пасивна агресія – відмова говорити, незгода або протидія; активна агресія – агресор є підбурювачем нападу; пряма агресія – завдання фізичної або психічної шкоди; непряма агресія – пошкодження іграшок, одягу чи прояви негативізму стосовно іншої дитини. Аутоагресія – агресія спрямована на себе. Дитина себе звинувачує, кусає, щипає, б'є, гризе нігті, висмикує волосся [3,с.20].

Дитина може проявляти агресію в певних ситуаціях, навіть тоді, коли ситуація не передбачає прояву агресії в дитини. Така деструктивна поведінка може бути і разовою. Вчені стверджують, що якщо це разовий прояв то це не вважається агресивною поведінкою. Тільки періодичність таких проявів в певних ситуаціях дає нам право називати це агресивною поведінкою.

Зниженню агресивних проявів, поведінки, розвиток емпатії у дошкільників, сприяння розвитку повноцінної, впевненої у своїх силах, цілеспрямованої особистості, яка ініціативна, самостійна, володіє конструктивними способами виявлення емоцій, інтеграції особистості дитини в соціум.

ЛІТЕРАТУРА

1. Веленко А. як розуміти дитину: нотатки психолога. Київ: Шкільний світ, 2011.
2. Гурковська Т.Л. Супровід розвитку дітей раннього віку. Київ : *Шкільний світ*, 2011.
3. Гурлєва Т. Відхилення у поведінці й розвитку дошкільнят. Як їх уникнути. *Дошкільне виховання*. 1997. № 6. С. 19-21.
4. Кононко О. Психологічний комфорт як передумова морального становлення особистості. *Дошкільне виховання*, 1996. № 55. С. 4-5.
5. Яремич О. Партнерська взаємодія з дитиною. *Психолог дошкілля*. 2013. № 14. С.16.

Лукова Н. Р.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Ільченко О. В.,**
викладач кафедри педагогіки, психології
та дошкільної освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка”
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Досить тривалий час вважалось, що гра – це вільна діяльність дитини, яка розвивається за її

власною ініціативою, а роль вихователя зводилася лише до створення умов для гри, забезпечення її ігровими матеріалами. Сучасний погляд на проблему організації дитячої гри полягає в тому, що вихователь закладу освіти стає організатором дитячого життя та діяльності, від вичікувальної тактики до керівництва розвитком ігор у дошкільнят. Сучасний вихователь, батьки вихованців повинні усвідомлювати, що без знань внутрішніх законів гри як діяльності вона не може виконувати її соціально – педагогічні та психологічні функції.

Право на гру зафіксовано в статті 31 Конвенції ООН “ Про права дитини “, яка ратифікована Україною в 1997 році [2, с.48].

В умовах війни проблема дитячої гри є актуальною. Події війни провокують різні негативні емоції, емоційне напруження, тривожність, страхи, невротичні стани. Дитяча психіка не здатна самостійно “ прожити “ емоції, які її переповнюють [1, с.10]. Батьки намагаються “ відгородити “ своїх малюків від теми насилля, війни, вибухів, військової загрози. Але діти у зв’язку з цими подіями, більше ніж раніше, захоплюються тематикою своїх ігор “ мілітарі “. Все частіше на дитячих майданчиках можна почути “ Джавеліни “, “ Леопарди “ та “ Байрактари “. Діти багато грають у віртуальні “ стрілялки “, а батьки переймаються питанням, чи можуть подібні віртуальні ігри спровокувати агресивну поведінку у дошкільнят [1, с.9].

Під час гулу сирен повітряної тривоги, гучних вибухів слухові аналізатори та канали сприйняття особливо навантажені, що негативно позначається на психічних станах малюків. Важко говорити про психічне благополуччя, коли українські родини більшість часу перебувають в укриттях. Науковці та практики констатують кризу ігрової культури.

Гра – це провідний вид діяльності дітей дошкільного віку, форма організації їх життя, в якій дитина суб’єктивно відображає події навколо, відтворюють життя і діяльність дорослих. Вона значною мірою впливає на розвиток дитини.

Соціально - психологічні й педагогічні функції гри: орієнтаційна, коректувальна, заміщувальна, розвивальна, терапевтична.

Потреба особистості у грі та здатність грати характеризується особливостями бачення світу [4, с.20].

Видатні педагоги та психологи М. Мід, Р. Дреджер, К. Грос, М. Спенсер, С. Хол, Д. Клоцц, Ф. Фребель, Й. Гейзінг, В. Вунд, О. Запорожець, Н. Михайленко, І. Іванов, С. Шмаков, Я. Корчак, М. Панфілова та інші, розглядали значення гри для дитини, її можливості.

Л. Виготський вважав, що у грі дитина програє уявні ситуації, але відчуття, які вона переживає є реальними. У грі формується і найповніше активізується громадське життя дітей, вона створює зону найближчого розвитку.

Сучасні психологи радять дати дітям прожити пережите саме в іграх. Гра може стати здоровим способом розрядки психіки дитини. Дитяча психіка має унікальну особливість – її пластичність.

Особливістю дітей дошкільного віку є те, що вони тонко відчувають емоції батьків, їх страх, тривожність і напруженість. Батькам потрібно дарувати дітям позитивні емоції, розвантажувати і зменшувати напругу власної нервової системи, повертати відчуття контролю за емоціями страху. Психологи рекомендують різноманітні ігри для психічного розвантаження, вправи для розслаблення, рухові контактні ігри [3, с.95]. Енергійна музика, можливість “ покричати “, щось “ потрощити “ – це той простір для виходу напруги і люті, який дозволить випустити емоції на волю. Такі фрази як: наприклад, «Тут немає чого боятися, не варто так засмучуватися! Перестань плакати!»,- це прямий заклик до заперечення,

неприйняття емоцій, що тягне за собою стрес, нервові розлади. Перебуваючи в укритті треба зайняти час хоровим співом, різноманітними народними іграми. Іграми у війну ми не спровокуємо агресію у дітей, не потрібно боятися військової тематики та іграшок.

Педагогічна пісочниця це та гра, яка здатна гармонізувати картину світу, захистить від жорстокості, позбавить негативних емоцій та внутрішніх конфліктів та страхів, розкриє поняття добра й зла [2, с.251]. Властивості піску поглинати негативну психічну енергію, стабілізувати емоційний стан вихованців. Дитині надається можливість будувати свій особистий світ, відчувати себе його творцем [1, с.9]. Під час гри малюк може виразити свої найглибші емоційні переживання. Під час війни ігри з піском можуть використовуватися як психопрофілактичний засіб.

Ігри з піском допомагають дитині виразити свої емоційні переживання, зникати тривожності, “ уходити в пісок “ страхам. Тому батькам й вихователям закладу дошкільної освіти не потрібно перейматися, якщо в педагогічній пісочниці з’являються “ танки “, “ літаки - винищувачі “, “ автомати та пістолети “ . Цей запит від дітей допоможе дошкільникам стримати війну, дійти до перемоги над ворогом у грі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артемова Л.В. Розвиток теорії і практики дитячої гри. Сторінки історії. *Дошкільне виховання.* 2001. №7. С. 9-14.

2. Бурова А. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 255с.

3. Карасьова К., Піроженко Т. Ігровий простір дитини. Київ : Шкільний світ, 2011. 125с.

4. Кузьменко В. Гра дитини. Словничок психолога. *Дошкільне виховання*. 1996. № 6. С. 20-21.

5. Пихтіна Н.П. Теорія і методика ігрової діяльності дітей : навч. посіб. / Н.П. Пихтіна. Київ : ПНТ, 2021. 268 с.

6.

Хоменко Т. П.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-
технологічна академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Ільченко О. В.,**
викладач кафедри педагогіки, психології
та дошкільної освіти
Обласного коледжу
„ Кременчуцька гуманітарно-
технологічна академія імені А. С. Макаренка”
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ЗАСОБАМИ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У світі, де діти відчувають вплив безмежного потоку інформації та глобальних змін, моральний розвиток має виняткове значення. Сучасні діти зіштовхуються із різноманітними

викликами, починаючи з питань міжособистісних відносин та завершуючи глобальними питаннями навколо збереження природи і міжкультурного розуміння. Художня література безпосередньо впливає на моральний розвиток дітей. Вона надає їм можливість відкривати нові світи, вчить моральним цінностям на прикладі життєвих переживань героїв, дає змогу проживати глибокі почуття. Історії та пригоди героїв художньої літератури сприяють формуванню вищих моральних почуттів, а саме відповідальності, терпимості та емпатії.

У цьому контексті, дослідження впливу художньої літератури на моральний розвиток дітей є актуальним та важливим завданням. Воно допомагає розуміти, які твори та аспекти літературних творів впливають на формування моральних цінностей та розвиток особистості. Вивчення цієї теми може допомогти батькам, вчителям та письменникам створювати та використовувати літературні твори, які не лише розважатимуть, а й сприятимуть росту моральної свідомості нового покоління. Таким чином, тема ролі художньої літератури в моральному розвитку дітей стає багатогранною і актуальною сферою досліджень, оскільки вона знаходиться на перетині літературознавства, педагогіки та психології і вивчає важливий аспект виховання та соціалізації молодого покоління, особливо нагальний у часи війни.

Закон України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Базовий компонент дошкільної освіти говорить про забезпечення належного розвитку, вихованості та навченості дитини перших семи років життя. В цих документах визначається пріоритетна роль дошкільної освіти у формуванні особистості дитини, розвитку її творчих здібностей, формуванні високоморальної особистості. Оскільки Базовий компонент реалізує інтегральний підхід до дошкільної освіти в цілому, мистецької зокрема, художня література входить до субсфер «Мистецтво» одним з чотирьох складників. Це дає педагогові можливість, з одного боку, розглядати її як окремий, значущий для загального розвитку дитини вид мистецтва. З іншого – як елемент комплексу мистецтв (образотворчого, музичного, літературного, театрального), отже, варіювати форми ознайомлення вихованців зі світом мистецтва в цілому, враховуючи при цьому вікові особливості дітей та їхній індивідуальний життєвий досвід.

Виховання дошкільників художнім словом сприяє змінам їхнього емоційного стану, навчає новому, змінює їх ставлення до буденних речей. Моральний розвиток за допомогою художньої літератури допоможе дитині з підготовкою до школи, адже вона позитивно впливає на емоційно-вольову та когнітивні сфери дошкільника.

Зважаючи на мінливе сьогодення, художня література займає велику роль у розвитку різнобічної дитини. Читаючи дитині літературу, ми зменшуємо тривожність, адже ми живемо у постійному стресі, розвиваємо її артикуляційний апарат та лексичний словник, таким чином розширюємо запас слів, збагачуємо уяву, слухове сприймання, а також підвищуємо значення патріотизму, любові до Батьківщини. У художній літературі представлено різноманітні ситуації, в яких герої повинні зробити важливий вибір, демонструючи нам, хороші вчинки та погані. По цим творам діти розуміють, що кожен вчинок має свої наслідки, тому після цього зможуть зробити морально обґрунтовані рішення. Зараз, у час війни, художніми творами ми можемо розказати дошкільнятам у ігровій формі про безпеку, адже наразі основною задачею є збереження життя дітей, маленьких українців.

Найбільш сенситивним періодом для розвитку морального виховання є дошкільний вік, саме тоді починає формуватися найбільша кількість навчальних навичок та умінь, розвивається увага, мислення, розумові операції, покращується мовлення, пам’ять та інші психічні функції особистості.

Феномен моральних цінностей вивчали В. Блощинська, В. Доній, Л. Гусякова, К. Васильєв, А. Маслоу, В. Немировський, К. Роджерс, М. Юрій. Дослідженням морального розвитку дітей дошкільного віку займалися А. Булатова, А. Виноградова, Р. Жуковська, С. Козлова, Т. Куликова, В. Логінова, Т. Маркова, В. Нечаєва, С. Миколаєва, Л. Нісканен, Л. Пеньевська, Т. Поніманська, В. Фокіна. Вплив художньої літератури на особистість дітей висвітлили у своїх роботах А. Богуш, Г. Ватаманюк, Є. Водовозова, Н. Гавриш, О.Кононко, В. Кузьменко, Д. Луценко, Є. Тихеєва, К. Ушинський.

Моральний розвиток дітей – це процес формування моральних цінностей, переконань і норм поведінки в дітей протягом їхнього зростання і розвитку. Цей процес включає в себе розуміння правильності та неправильності вчинків, розвиток етичних принципів, усвідомлення важливості взаємодії з іншими людьми і відповідальності за свої дії. Моральний розвиток допомагає дітям стати морально свідомими, справедливими та етично відповідальними громадянами. Він впливає на їхню поведінку, взаємодію з оточуючими і вирішення моральних дилем. Роль художньої літератури в моральному розвитку дітей є важливою і значущою. Художня література впливає на формування моральних цінностей, розвиток етичних уявлень та поведінкових стандартів в дітей, розширює світогляд дітей і надає можливість відчути емпатію до інших людей. Дошкільники можуть співпереживати героям, розуміти їхні мотиви та дії, що сприяє розвитку співчуття і міжособистісних відносин.

Обираючи нові книги для малят, діти починають пізнавати для себе новий та цікавий світ, вони співпереживають героям та долають разом різні труднощі. Це вчить їх співпереживати іншим, а також розвиває емпатію. Література розширює словниковий запас дітей та поліпшує їхні мовні навички. У дошкільнят активно починає розвиватися пізнавальна діяльність і саме книги сприяють цьому процесу. Для педагога вони стають засобом для формування пізнавального інтересу, адже під час читання малюки роблять висновки, засвоюють інформацію та допомагають розвинути критичне мислення. Художня література, сприяє розвитку самостійності у дітей. Через аналіз і обговорення літературних творів діти можуть розвивати своє критичне мислення. Вони навчаються аналізувати різні точки зору, розуміти мотиви персонажів та знаходити шляхи розв’язання моральних дилем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Калуцька Л. Поспішайте закладати моральний фундамент. *Дошкільне виховання*. 2006. С.13-15
2. Кононко О. Психологічний комфорт як передумова морального становлення особистості. *Дошкільне виховання.* 1996. №5. С.4
3. Ладивір С. Доброта проти жорстокості. *Дошкільне виховання.* 1992. № 2. С.9
4. Павелків Р.В., Цигипало О.П. Дитяча психологія: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ : Академвидав, 2008. 432 с.
5. Якименко Н. М. Моральне виховання дітей дошкільного віку. Київ : Академвидав, 2013. 68 с.

Яковенко А. О.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-
технологічна академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Ільченко О. В.,**
викладач кафедри педагогіки, психології
та дошкільної освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-
технологічна академія імені А. С. Макаренка”
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ПСИХОЛОГО – ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПОДОЛАННЯ ДИТЯЧОЇ ТРИВОЖНОСТІ

Тема подолання дитячої тривожності є найактуальнішою під час війни в Україні. Війна впливає не психічне здоров’я українців, особливо на психіку дітей дошкільного віку. Багато дітей взагалі покинули свої домівки і живуть в інших країнах. Не легко дітям покидати свої іграшки, чути сигнали повітряної тривоги на вулиці. Звісно, у дітей з’являється тривога, страх, сум, незнання, як себе поводити.

Емоції та почуття пов’язані із соціально – психологічною ситуацією здійснення діяльності дошкільників. Емоційні ситуації, тобто ситуації, що викликають сильні переживання, характеризуються новизною, надзвичайністю, раптовістю [2,с.4]. Дитина відчуває набагато більше емоцій ніж дорослий. Це зумовлено тим, що дошкільник, який має невеличкий життєвий досвід, недостатньо підготовлений до нових, незвичайних, раптових ситуацій.

Емоційний відгук на зміну сформованих ситуацій є проявом сигнальної функції емоцій і почуттів. Емоції та почуття сигналізують про значущі для особистості обставини, пов’язані із задоволенням потреб. Зміни в емоційній сфері пов’язані зі змінами в навколишньому середовищі, в організмі, у взаєминах з оточуючими людьми [2,с.5].

Тривога – одна з фундаментальних емоцій, негативна, яка стосується дифузного очікування індивідом певних неприємних або небезпечних подій. На відміну від емоцій страху, тривога зазвичай не пов’язана з конкретними предметами чи людьми, а проявляється у ” передчутті чогось недоброго ”[1, с.19].

Тривожність (як особистісна риса) – це схильність до відносно частого переживання емоції тривоги. Зазвичай і тривожність, і тривога розвиваються внаслідок несприятливих взаємин індивіда із соціальним оточенням, які склалися ще з раннього дитинства, в першу чергу, внаслідок порушень взаємин у системі ”дитина - батьки|”. Також, на думку окремих фахівців, у дошкільному віці тривожність більшою мірою проявляють хлопчики [2,с.7].

Дослідженням тривожності займались такі відчизнані та зарубіжні психологи, як З. Фрейд, К. Хорні, Н.Міллер, Дж. Уотсон, Дж. Келлі, Р. Мей, К. Роджерс, С. Мадді. Всі напрями психології: біхевіористи, психоаналітики, гуманістична, когнітивна, екзистенціальна

психології в своїх концепціях серед позитивних функцій тривожності відмічають те, що вона стримує індивіда від надто ризикових дій [4,с.115]. Негативні її наслідки – падіння рівня самооцінки, порушення системи взаємин із навколишніми, психосоматичні розлади.

Критерії особистої тривожності за П. Бейкером і М. Олворд: постійне хвилювання, складність, а іноді і неможливість зосередитися на чомусь; м'язові напруження, надмірна дратливість, порушення сну [5,с.52]. Крім цих ознак, Г.П. Лаврентьєва і Т.М. Тітаренко додають ще й такі: дитина часто говорить про напружені ситуації; червоніє та ніяковіє; нерідко в неї холодні та вогкі долоні, вона схильна сильно пітніти; має певні розлади харчової поведінки; не стримує сліз; не любить братися за будь – яку нову справу.

Тривожних дітей відрізняє надмірне занепокоєння навіть в елементарних життєвих ситуаціях. При цьому тривожність часто виникає не стільки під час певної конкретної ситуації, скільки ще в її передчутті [3.с.63]. Адже тривожні діти зазвичай мають занижену самооцінку, вважаючи себе нездатними виконати певне завдання, або такими, яких відштовхують однолітки.

Важливо, при роботі з тривожними дітьми уникати моментів змагальності та порівняння з іншими особами. Також небезпечними для таких дітей виявляться завдання на швидкість виконання, яких потрібно вихователю уникати. Краще дати можливість спочатку пригледітися до дій однолітків в умовах нового завдання чи гри, а вже потім поступово підключати до спільних справ, не підганяючи таку дитину. Усіляко сприяти підвищенню самооцінки тривожної дитини, частіше хвалити, проте обов'язково щиро й так, щоб вона завжди знала, за що саме її хвалять [3.с.64]. Психологи радять намагатися робити якнайменше зауважень, використовувати, в міру можливості, тілесний контакт з метою зняття "м'язових затисків|". Батькам і вихователям самим потрібно демонструвати взірці впевненої поведінки.

Супутниками загального підвищеного фону тривожності дитини нерідко є конкретні страхи та фобії, котрі можуть виникати й розвиватися з перших днів життя. Страх – це більш визначена та усвідомлена реакція на небезпеку, ніж тривога, а фобія – це конкретний страх на певний визначений об'єкт [2.с.6].

ЛІТЕРАТУРА

1. Гурлєва Т. Відхилення у поведінці й розвитку дошкільнят. Як їх уникнути. *Дошкільне виховання*. 1997. № 6. С. 19-21.

2. Карпенко Н. Диференціація та діагностика окремих видів страху у дітей. *Початкова школа.* 2002. № 3. С. 4–7.

3. Пікуль Н. Тривожність. *Психолог дошкілля*. № 6, 2012. С. 62-64.

4. Савелюк Н.М. Психологія педагогічна : навч. посіб. Кременець : КОГПІ ім. Тараса Шевченка, 2012. 288 с.

5. Шевчук В. Тривожна дитина. *Вихователь-методист дошкільного закладу.* № 6, 2010. С. 52-59.

Лисова А. О.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-
технологічна академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Ільченко О. В.,**
викладач кафедри педагогіки, психології
та дошкільної освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-
технологічна академія імені А.С.Макаренка”
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙМАННЯ І РОЗУМІННЯ ДОШКІЛЬНИКАМИ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ ІНШИХ ЛЮДЕЙ

Протягом життя людина відчуває цілий спектр емоцій. Кожен реагує по - різному на ту чи іншу життєву ситуацію. Саме в дошкільному віці на першому етапі соціалізації дитина вчиться вперше встановлювати взаємини з дорослими і однолітками. Вчені довели пряму залежність розвитку розумових якостей, моральної свідомості, рівня довільної регуляції діяльності від рівня спілкування з дорослими та однолітками. На розвиток особистості дитини, на оволодіння різними видами сумісної діяльності емоції мають величезний вплив. Від того, як сформувалася емоційна сфера у дошкільників залежить можливість радіти своїм успіхам, спілкуванню, розуміти почуття та емоції тих, з ким взаємодіє в сумісній діяльності, уміння висловлювати власні бажання. Розпізнавати, розуміти емоційних станів інших людей, їх почуттів, уміння будувати взаємодію як з дорослими так і з однолітками – є структурний компонент емоційного інтелекту, а саме емпатія [3,с.14].

Базовий компонент дошкільної освіти в Україні надає особливої актуальності емоційно – ціннісному розвитку, якій введено з огляду на виняткову значущість для становлення емоційної сприйнятливості.

Емпатія (англ. - empathy від (грец. patho) – це розуміння почуттів, емоційних станів іншої особи в формі співпереживання.

Емпатія відноситься до соціальної емоції в соціально – комунікативному розвитку дошкільників. Ця здатність дітей дошкільного віку дозволяє розуміти емоційні стани інших, їх почуття і мотиви, а й активно відгукуватися на їх почуття, знаходити компроміси у складних ситуаціях [1,с.20].

Війна в Україні тільки посилила проблему сучасних дітей, зробила їх більш схильними до негативних проявів емоцій, через напругу, стрес, афективні реакції, страх, пригнічений настрій дітям стало набагато складніше розуміти емоційні стани інших людей, відгукуватися на їх почуття і стани [1,с.21]. Негативний емоційний досвід призводить до недовіри до світу, відчуження. В таких, надскладних обставинах і батьки, вихователі не володіють знаннями і засобами боротьби з емоційними розладами дітей.

Проблему розвитку емпатії у дітей дошкільного віку вивчали зарубіжні та вітчизняні педагоги та психологи, а саме Р. Даймонд, Е. Тітченер, М. Шелер,К. Роджерс, В. Штерн, Т. Ліппс, А. Сміт, Г. Спенсер, Т.Рібо, Л.Вигодський, Т. Гаврилова, Л. Журавльова, С. Максименко, В. Бойко, В. Кротенко, українські психологи І. Сікорський, М. Грот, М. Ланге, В. Зенківський [2,с.489].

Засновник терміну "емпатія" Е.Тітченер вбачав цю здатність як інтуїтивне розуміння іншої людини в результаті власної активності особистості.

Психолог В. Штерн вбачав можливість ототожнювати себе з іншими людьми, в результаті чого дитина вже в ранньому віці схильна до альтруїстичної поведінки [4,с.112].

Психолог Б. Рібо, Т. Ліппс, К. Роджерс, М. Шилер теж емпатію вбачав пов'язаною з альтруїстичною поведінкою та емоційною формою пізнання.

Дехто з вітчизняних психологів у своїх поглядах описують емпатію як процес або емоційний стан співпереживання іншій особі, а інші розглядають цей феномен як здатність особистості і властивість, здатність до інтерпретації поведінки іншої людини [5,с.6].

Ряд досліджень вчених встановив, що у емоційно чутливих дітей легше відбувається взаємодія у спілкуванні як з однолітками, так і з іншими дорослими людьми, вони більш комунікабельні, здатні знаходити компроміс у складних ситуаціях взаємодії.

В закладі дошкільної освіти є широкі можливості розвитку таких компонентів емпатії, як співпереживання і співчуття, спонукання до спільної діяльності з іншими, до конкретних вчинків. Ще на ранніх стадіях психічного розвитку дитини діти залучаються до колективної взаємодії, освітнього процесу, читання казок і розповідей, обговорення життя тварин і рослин в куточку природи та інше [5,с.8]. Діти долучаються до співпереживання літературним героям, одноліткам, дорослим, тваринам, рослинам переважно завдяки механізму психічного, емоційного зараження та ідентифікації.

Розвитку другого компоненту емпатії - співчуттю сприяють різноманітні знання про моральні, ціннісні норми поведінки, розширення емоційних переживань, ознайомлення дошкільників з можливими виявами емоцій та варіантами виходу з певних негативних переживань [1,с.23]. Діти повинні не тільки вміти розпізнавати емоції інших, мати емоційну чутливість, а й розуміти їх. Співчуття і є високим рівнем розуміння.

Третій компонент емпатії – поведінковий, в результаті чого дитина повинна бути здатною до конкретних дій, що направлені на полегшення страждань іншої людини, прагнення їй допомогти. Вихователям і батькам потрібно навчати дошкільника способам взаємодії з однолітками і іншими дорослими.

На сучасному етапі розвитку суспільства проблема розвитку емоційної сфери дошкільників є актуальною як в теоретичному, так і в практичному аспектах. Заклади дошкільної освіти повинні розвивати переживання – співчуття, переживання – утвердження себе, та переживання – дії в формуванні емпатії у дітей дошкільного віку [4,с.101].

ЛІТЕРАТУРА

1. Березюк Г. Емоційний інтелект як детермінанта внутрішньої свободи особистості. *Психологічні студії Львівського ун-ту*. 2002. С. 20 – 23.

2. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків : Віват, 2019. 512 с

3. Лазаревич С. Емоційно-ціннісний розвиток дошкільника. *Дошкільне виховання*. 2009. №8. С.12–14.

4. Максименко С. Емоційний розвиток дитини. Київ : Мікрос СВС, 2003. 112 с.
5. Шевчук А. Творче освоєння дитиною світу культури. *Вихователь -методист дошкільного закладу*. 2012. №12. С. 4–10.

Крамаренко А. О.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С Макаренка “
Полтавської обласної ради
м
Науковий керівник: **Яценко Т. В.,**
кандидат психологічних наук
доцент кафедри педагогіки, психології
та дошкільної освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-
технологічна академія імені А.С Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
у
к

ПРОБЛЕМА АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ ДО УМОВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ

З моменту існування закладів дошкільної освіти, в усі часи перед батьками й педагогічними працівниками постійно поставало питання адаптації дітей до нового, ще невідомого соціального простору, оточення і нових стосунків. Збіг двох важливих періодів – раннього дитинства та періоду початку відвідування закладу дошкільної освіти часто призводить до стресу організму і психіки дитини, невротичних станів, частої захворюваності і, навіть, відставання в розвитку вікових новоутворень. Труднощі адаптації призводять до довготривалих порушень емоційного стану дошкільнят. Знання цих психологічних закономірностей, педагогічних умов є необхідною умовою для швидкої адаптації дітей раннього віку.

Адаптація – це активний процес пристосування організму до нових умов життя та охоплює широкий спектр індивідуальних реакцій.

У різних дітей адаптація може проходити з різним ступенем вираження. Дитина, яку відірвали від домашньої атмосфери, від матері, зазвичай, страждає. Характер і тривалість періоду адаптації залежить від багатьох чинників, що призводить до адаптованості дитини, яка має природні, фізіологічні коріння, або дезадаптації.

У Базовому компоненті дошкільної освіти й Концепції розвитку дошкільної освіти в Україні акцентують увагу на формуванні соціально-комунікативної компетенції, створенні належних умов для адаптації дітей дошкільного віку, забезпеченні переходу з домашнього в дошкільне середовище.

Вперше термін ”адаптація “ заснував німецький фізіолог Г. Ауберт у 1865 році, який розглядав ”адаптацію “ як зміни пристосувального характеру чутливості аналізаторів до дії

зовнішніх подразників, пізніше – як працездатність всіх органів чуття, яка пов’язана з «пристосуванням».

Проблема ”адаптації “ викликає інтерес у дослідників різних галузей науки: філософії, психології, біології, фізіології, соціології, педагогіки та ін…

Всебічне вивчення проблеми ”адаптації“ за межами біології концептуально розкриваються в роботах вітчизняних та зарубіжних науковців таких, як Д.Ельконін, Маслоу, Т. Шибутані, К. Роджерс, А. Фрейд, З. Фрейд, Л. Вигодський, О. Запорожець, Н. Мухіна, А. Н., Кузьміна, С. Ладивір, Венгер, Л. Бєлкіна, О. Мороз, Ф. Березін, І. Булах та ін..

На сучасному етапі цей термін ”адаптація“ вживають у позначенні певного періоду становлення особистості.

Останні роки Україна зіткнулася з поширенням вірусного захворювання COVID-19, що істотно вплинуло на життя людей, карантинні обмеження, ізоляцію, закриття закладів дошкільної освіти. Далі, 24 лютого 2022 року, в Україні розпочалася повномасштабна війна, яка також обмежила роботу ЗДО. Україна та українці намагаються повертатися до життя, заклади дошкільної освіти працюють зараз за наявності укриттів. На початку війни ще батьки були дуже пильними до стану дітей та того, як вони адаптуються до страшних подій, до всього нового, то зараз не так просто розпізнати та зрозуміти психологічний стан дітей. До того ж малюки дуже залежні від психологічного стану значущого дорослого, що перебуває поруч. З проблемою адаптації до умов ЗДО зіштовхнулися не тільки батьки, які вперше привели до дитячого садка вихованців, але й батьки, діти яких раніше відвідували заклад, але вимушені були тривалий час перебувати вдома.

Не зважаючи на те, що проблема ”адаптації“ досліджувалася багатьма психологами, педагогами, широко відсвітлювалася в науковій літературі, періодичних професійних виданнях, проте з появою нових, несприятливих умов життя й суспільства дана проблема потребує подальшого розв’язання й нових відкриттів, залишається актуальною на сучасному етапі розвитку науки, а в умовах військового стану країни відноситься до найактуальніших.

Саме тому нами було обрано тему дослідження: “Психолого – педагогічні умови адаптації до умов закладу дошкільної освіти дітей раннього віку”.

Висока вразливість дитячого організму, тісний взаємозв'язок фізичного та нервово – психічного розвитку, підвищена емоційна вразливість, провідна роль дорослого в розвитку дитини, порушення сну, апетиту, вегетативні розлади, ослаблення імунітету, знижена активність, недостатній досвід спілкування з незнайомими дорослими та однолітками, побоювання дошкільного закладу, незнайомих людей, не сформованість навичок самообслуговування, відсутність ігрових умінь та звички виконувати вимоги дорослих, невідповідність режиму дня у сім’ї та дошкільному закладі. Серед факторів, які можуть значно ускладнити адаптацію – є шкідливі звички під час вагітності, недоношеність або переношеність вагітності, діти, які народилися із великою вагою, понад 4 кілограми, часта захворюваність, затримка психічного розвитку, неповна родина, перша або єдина дитина в сім’ї, погані взаємовідносини між батьками дитини.

Все вище перераховане викликає необхідність цілеспрямованої підготовки дитини раннього віку до дошкільного закладу.

За спостереженнями психологів, найбільш критичний вік для адаптації – від 9 -10 місяців до 1 року 6 місяців; від 3 років до 4років.

Адаптація – явище складне. Вихователям закладу дошкільної освіти слід створювати умови, які значно полегшать адаптаційний період дітей у групі. Розпочати слід з тісного

позитивного зв'язку із батьками дитини, яка відвідуватиме групу. Слід організувати життя дитини в сім'ї. Батьків ознайомлюють із режимом дня у закладі дошкільної освіти та рекомендують дотримуватися його вдома. Важливо проводити просвітницькі бесіди з батьками, в результаті яких вони повинні усвідомити, що перш ніж відвідувати заклад, потрібно вже вдома розвивати навички самостійності, зокрема, навички самообслуговування. Вихователю перед прийомом новачків потрібно установити позитивний, доброзичливий настрій у групі та у ставленні до дітей. Зустрічати їх посмішкою і лагідними словами. Від першого враження дитини залежить і її ставлення до вихователя, до закладу загалом! Від тяжкого розлучення з батьками швидко переключати увагу дитини привернув увагу на іграшки, предмети кімнати. Потрібно називати дитину так, як її зазвичай звуть удома. Вихователь у перші дні перебування дитини в садочку не повинен вводити жорсткі правила, обмеження, не дорікати й не лаяти дитину, не акцентувати на невдачах увагу інших дітей. Сприяти легкій адаптації, викличе бажання йти до садочку, якщо зацікавити дитину дитячим садком. Прогулюючись, показати їй дошкільний заклад, ігрові майданчики, разом поспостерігати за грою дітей. Неприпустимо залякування дитини садком. Не радять також обговорювати при маляті проблеми, пов'язані з дитячим садком.

Вчити дитину гратися. Діти, які довго граються іграшками, захоплюються грою, швидко забувають про розлуку з рідними, легше звикають до нового оточення. Не можна формувати у дітей негативне ставлення до незнайомих людей. Батькам потрібно навчити дитину реагувати на їхні звертання. Ключове значення має розвиток мовлення малюка, дитина зможе висловити своє бажання, повідомити про потребу, відповісти на запитання. Малюка потрібно готувати до тимчасової розлуки з батьками, дати йому зрозуміти, що це неминуче тільки тому, що він вже дорослий!

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурсова С. Адаптація дитини до умов дошкільного навчального закладу як психолого-педагогічна проблема / С. Бурсова // Педагогічні науки : зб. наук. праць / Полтавський державний педагогічний університет імені В. Г. Короленка. Полтава, 2011. Вип. 1. С. 49-53.
2. Заїка Н. Психологічний супровід новачків. *Практичний психолог : Дитячий садок*. 2018. № 5. С. 8-13.
3. Заїка Н. Супровід новачків: організовуємо роботу. *Практичний психолог: Дитячий садок.* 2018. № 5. С. 4-7.
4. Проценко О. Профілактика соціальної дезадаптації дошкільнят. Київ : Шкільний світ, 2008. 126 с.
5. Яремич О. Адаптація дітей до умов ДНЗ. *Психолог дошкілля.* 2014. № 9. С.44-48.

Фролова В. В.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського
м. Кременчук

СУЧАСНА ПРОПАГАНДА ЯК ЕЛЕМЕНТ УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ

Пропаганда – активне поширювання якоїсь ідеї. В 1622 р. папа Григорій V утворив конгрегацію кардиналів ПРОПАГАНДА ФІДЕ, себто конгрегацію для поширення в світі католицької віри [1, с. 15-16].

Роль інформаційних технологій у посиленні сучасної пропаганди:

Сучасні технології, зокрема Інтернет, соціальні мережі та штучний інтелект, значно полегшують поширення пропаганди. Це дає можливість пропагандистам масово впливати на аудиторію, використовуючи персоналізовану рекламу, аналітику поведінки та алгоритми рекомендацій. Такі технології можуть підсилювати фільтрування ізольованих інформаційних бульбашок та підтримувати впливовість пропаганди над окремими групами населення [2, с. 46-222; 3, с. 93-133].

1. Які ж інформаційні технології використовуються для посилення пропаганди?

- Це може включати в себе використання соціальних мереж, інтернет-ресурсів, месенджерів, відеохостингів, а також алгоритми таргетингу для спрямованої доставки пропагандистського контенту до цільових аудиторій.

2. Які можливості надають інтернет і соціальні мережі для поширення пропаганди?

- Інтернет і соціальні мережі дозволяють швидко розповсюджувати інформацію, створювати вірусний контент, формувати спільноти та взаємодіяти з аудиторією у реальному часі.

3. Як використовуються алгоритми штучного інтелекту в сучасній пропаганді?

- Алгоритми штучного інтелекту можуть використовуватися для аналізу поведінки користувачів, рекомендаційного контенту, створення персоналізованих повідомлень та розподілу пропагандистського матеріалу.

4. Як можна визначити маніпулятивну інформацію та пропаганду в онлайн-середовищі?

- Визначення маніпулятивної інформації може вимагати критичного мислення, перевірки джерел, аналізу контексту та залучення фактичних даних. Також важливо відслідковувати походження та цілі розповсюджувачів інформації.

5. Як боротися з поширенням пропаганди через інформаційні технології?

- Боротьба з пропагандою може включати в себе підвищення інформаційної грамотності, розробку алгоритмів виявлення маніпулятивної інформації, регулювання інтернет-платформ та співпрацю з соціальними мережами для виявлення і блокування пропагандистського контенту.

Маніпуляція масовою свідомістю через соціальні мережі та медіа: сучасні методи та приклади:

Сучасна пропаганда активно використовує соціальні мережі, щоб розповсюджувати дезінформацію, фейки та спрямовані повідомлення. Психологічні методи, які використовуються у цій маніпуляції, можуть включати в себе створення страхів, обурення та подразнення серед аудиторії. Приклади включають кампанії впливу на вибори, спрямовані на підрив довіри до демократичних процесів, а також сприяння радикалізації через інтернет.

Основні методи маніпуляції масовою свідомістю можуть включати в себе розповсюдження дезінформації, використання психологічних прийомів, які викликають емоційну реакцію, створення фейкових новин та маніпулювання алгоритмами рекомендацій [2, с. 227-238].

Психологічними механізми які використовуються для маніпуляції масовою свідомістю в соціальних мережах можуть бути використання страху, обурення, підсилення психологічних стереотипів, створення ілюзії консенсусу, а також використання підсвідомих механізмів впливу.

Прикладами успішної маніпуляції масовою свідомістю через соціальні мережі і медіа відомі в останні роки можуть бути вплив на громадську думку під час виборів, поширення

дезінформації щодо пандемії COVID-19, маніпуляції громадською думкою під час соціальних протестів та використання ботів для підсилення певних ідей.

Маніпуляція може призводити до розколу суспільства, посилення конфліктів, дезінформації та зменшення довіри до інформації взагалі. Індивіди можуть страждати від стресу, неправильних рішень або впливу на їхні погляди та переконання.

Боротьба з маніпуляцією масовою свідомістю в інтернеті і соціальних мережах може включати в себе підвищення інформаційної грамотності, фактчекінг, регулювання медіа та інтернет-платформ, а також використання алгоритмів машинного навчання для виявлення маніпулятивної інформації [5, с. 20-24]

Вплив сучасної пропаганди на суспільні настрої, політичні рішення і соціокультурну дійсність:

Сучасна пропаганда може суттєво впливати на суспільні настрої, формувати публічну думку та визначати політичні рішення. Вона може викликати конфлікти, розколи в суспільстві, а також змінювати культурні стандарти та цінності. При цьому сучасна пропаганда може працювати як на користь, так і на шкоду суспільству [4, с. 47-75].

Користь сучасної пропаганди:

-Може мобілізувати суспільство: Пропаганда може стимулювати громадян до участі в суспільному житті, реагувати на важливі питання та підтримувати певні цілі і ідеали.

-Ефективний інформаційний засіб: Пропаганда може використовувати інформаційні технології та медіа для швидкої та широкомасштабної поширення ідеології, інформації або сповіщення про події.

-Може підвищити національний дух: Пропаганда може використовуватися для підтримки національної ідентичності, підвищення патріотизму та об'єднання суспільства.

-Засіб впливу на думки та поведінку: Пропаганда може впливати на громадську думку та визначати громадські переконання та погляди.

Шкода сучасної пропаганди:

-Дезінформація та фейкові новини: Пропаганда може поширювати дезінформацію та фейкові новини, що може призводити до неправильних рішень і впливу на громадську безпеку.

-Розкол суспільства: Пропаганда може підкріпляти конфлікти, розколювати суспільство і сприяти соціальним розбратам.

-Обман і маніпуляція: Пропаганда може використовувати психологічні та маніпулятивні методи для переконання аудиторії.

-Порушення свободи слова: Деякі форми пропаганди можуть обмежувати свободу слова та вільний доступ до інформації.

-Втрата довіри до медіа та інформаційних джерел: Продукція пропаганди може призвести до втрати довіри до медіа та інформаційних джерел.

Отже, сучасна пропаганда має потенціал бути корисною для мобілізації суспільства та інформування громадян, але вона також може призводити до серйозних наслідків у вигляді дезінформації, розколу суспільства та маніпуляції громадською думкою. Важливо розвивати критичне мислення та вміння аналізувати інформацію для збалансованого сприйняття пропаганди та інформації взагалі.

Геополітичний аспект сучасної пропаганди: вплив на міжнародні відносини і конфлікти:

Геополітичний аспект сучасної пропаганди відіграє значущу роль у міжнародних відносинах і конфліктах. Сучасні засоби інформаційного впливу та пропагандистські

технології стали важливою складовою інструментарію держав та нестандартних акторів на світовій арені. Ось деякі ключові аспекти геополітичного впливу сучасної пропаганди [6, с. 7-23].

Вплив на геополітичні конфлікти: Пропаганда може використовуватися для збільшення внутрішнього або зовнішнього підтримання в конфлікті. Вона може формувати образи ворога, маніпулювати громадською думкою і змінювати сприйняття подій.

Інформаційна війна: Деякі країни ведуть активну інформаційну війну через розповсюдження дезінформації та фейкових новин, щоб впливати на рішення інших країн або дезорієнтувати громадськість.

М'яке силове вплив: Сучасна пропаганда може служити інструментом м'якого силового впливу, коли держави використовують інформаційні ресурси для створення симпатії та впливу на інші країни, не вдаючись до військових дій.

Формування образу країни: Країни можуть використовувати пропаганду для створення певного іміджу або образу, який вони хочуть проектувати в міжнародному співтоваристві.

Цифрова пропаганда: Інтернет і соціальні медіа надали нові можливості для глобальної пропаганди, дозволяючи акторам здійснювати вплив на міжнародний рівень, залучаючи аудиторії по всьому світу.

З огляду на ці аспекти, сучасна пропаганда може бути суттєвим чинником в міжнародних відносинах та конфліктах, впливаючи на сприйняття та поведінку держав, груп і громадян.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пропаґанда. Українська мала енциклопедія : 16 кн. : у 8 т. / проф. Є. Онацький. Накладом Адміністратури УАПЦ в Аргентині. Буенос-Айрес, 1963. Т. 6, кн. XII : Літери По Риз. С. 15-16.

2. ,,Медіаосвіта та медіаграмотність" Підручник для студентів педагогічних коледжів. Київ: Центр Вільної Преси, 2014. 431 с

3. Т.В. Гончарук-Чолач, Н.В. Джугла ,,Теорія та практикаполітичної пропаганди" ,,Основи міфо-дизайну" Всеволод Зеленін.

4. Г. Почепцов ,,Сучасні інформаційні війни" GEOPOLITICS: UKRAINE, EUROPE, WORLD (SOCIO-POLITICAL VIEW) MYKOLA VEGESH, MYKOLA PALINCHAK, J?N HOLONI? 2020

Гаврашенко А. А.,
аспірант кафедри права, національної безпеки та європейської інтеграції
навчально-наукового інституту державного управління Харківського національного університету імені В .Н. Каразіна
м. Харків
Братанова Л. В.,
Директор закладу дошкільної освіти № 532
м. Києва

СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНА ПІДТРИМКА ЯК МЕХАНІЗМ КОРЕКЦІЇ ТА ПОДОЛАННЯ НЕГАТИВНИХ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ У ДІТЕЙ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

Повномасштабна війна в Україні, яка триває другий рік поспіль, призвела до значних змін у житті багатьох громадян, зокрема дітей. Насильство, втрата рідних, переїзди та стійке

відчуття небезпеки стали складовими їх повсякденного життя. Станом на серпень 2023 року понад 1618 дітей постраждали в Україні внаслідок повномасштабної збройної агресії РФ: щонайменше 503 дитини загинули та близько 1115 отримали поранення різного ступеня тяжкості [6]. Наразі в Україні зареєстровано понад 120000 дітей, що мають статус внутрішньо-переміщених осіб [7].

Діти в особливо вразливому віці відчувають глибокий вплив військових дій, який може мати тривалі наслідки для їх психічного здоров'я та соціального розвитку. Страх, тривога, депресія та посттравматичний стресовий розлад – лише декілька із психологічних проблем, які можуть виникнути в результаті військових дій.

Тим більше, війна в Україні призводить до переривання освітнього процесу, що може мати довгостроковий вплив на академічний успіх та майбутнє дітей. Це також знижує можливості соціалізації та розвитку життєво важливих навичок, які необхідні для успішного переходу до дорослого життя.

Значення соціально-емоційної підтримки у контексті військових дій в Україні є критично важливим, особливо для дітей, шо переживають значний стрес та травми внаслідок конфлікту. Ось декілька ключових прикладів, що підкреслюють значення такої підтримки, відзначені в різних джерелах:

- Відновлення після травм війни: діти, що пережили військові дії, можуть відчувати «тиху травму». Якщо їм не надати необхідну допомогу, це може негативно відобразитися на їхньому майбутньому. Травми можуть викликати тривожність, агресію, а в деяких випадках – самопошкодження [1].
- Підтримка на громадському рівні: організації, такі як Global Fund for Children, активно підтримують програми, спрямовані на надання життєво важливих послуг та ресурсів українським дітям та їх сім'ям через партнерські організації [2].
- Специфічна підтримка для дітей з особливими потребами: уряд та міжнародні агенції працюють над створенням умов для надання відповідного догляду та захисту дітям з інвалідністю, а також підтримки для повторного об'єднання сімей. Ці програми включають психосоціальну підтримку для дітей та опікунів, особливо в урядово контрольованих областях України [5].
- Освітні та психосоціальні послуги: Партнери такі як UNICEF надають доступ до освіти, емоційної підтримки, вирішення конфліктів та психосоціальної підтримки, щоб забезпечити продовження критично важливих послуг для дітей[1].
- Ментальне здоров'я та психосоціальна підтримка: Міжнародні організації надають послуги психічного здоров'я та психосоціальної підтримки дітям, які живуть уздовж лінії зіткнення, що поділяє урядові та неурядові контрольовані області України. Наприклад, за останній рік підтримка UNICEF досягла понад 70 000 дітей, молоді та опікунів [4].

Ці пункти підкреслюють важливість соціально-емоційної підтримки для дітей в Україні, особливо в контексті військових дій та їх впливу на психічне здоров'я та благополуччя молодих людей. Завдяки прикладу інших країн, які наразі надають підтримку дітям в Україні, було б доцільним створити комплексні простори, які б могли надавати різнопланову допомогу дітям, що мають негативний емоційний стан на державному рівні.

Створення просторів підтримки та приміщень для дітей, які страждають від довготривалих воєнних дій, є важливим аспектом надання психосоціальної підтримки цій вразливій групі. Однак відсутність структурованої ініціативи на державному рівні щодо їх створення може означати прогалину в наданні комплексної та сталої підтримки, що

підкреслює важливість державної політики щодо створення та підтримки таких просторів. Руйнівний вплив війни на українських дітей, особливо тих, хто перебуває у вразливих ситуаціях, підкреслює нагальну потребу втручання на державному рівні та створення спеціальних просторів підтримки для задоволення психосоціальних потреб дітей.

Простори соціально-емоційної підтримки на державному рівні можуть включати місця для вираження емоцій, навчання методам боротьби зі стресом, а також розвиток м'яких навичок, таких як спілкування, емпатія, та розв'язання конфліктів, а саме:

1. Створення безпечного середовища: після переживань пов'язаних із військовими діями, дітям важливо відчувати себе безпечно. Соціально-емоційна підтримка надає можливість для встановлення відносин довіри та безпечного вираження емоцій.
2. Навчання роботи зі стресом: діти можуть навчитися технікам розслаблення та справляння зі стресом, які допоможуть їм краще розуміти та керувати своїми емоціями.
3. Розвиток м'яких навичок: розвиток навичок спілкування, емпатії, та розв'язання конфліктів є важливим для підтримання здорових відносин та покращення соціальної адаптації.
4. Підтримка психічного здоров'я: надання психологічної підтримки може допомогти запобігти або зменшити симптоми посттравматичного стресового розладу, анксіозності або депресії, які можуть виникнути у результаті військових дій.
5. Посилення психологічної резилентності: Соціально-емоційна підтримка може допомогти дітям розвивати резилентність, яка є ключовою для адаптації та відновлення після травматичних подій.

Ці аспекти соціально-емоційної підтримки можуть істотно сприяти покращенню якості життя дітей в Україні у відповідь на військовий конфлікт, допомагаючи їм відновити віру в себе та надію на майбутнє.

Виходячи з вищезазначеного, можна зробити висновок, що в Україні існує відчутна потреба у створенні державних центрів та просторів підтримки для дітей, які зазнали негативного впливу військових дій. Хоча наразі деяку підтримку надають міжнародні партнери через різноманітні організації, такі як UNICEF або Global Fund for Children, цей внесок, на жаль, недостатній для забезпечення всебічної підтримки вразливих дітей в Україні.

Державна політика та ініціативи на державному рівні є критично важливими для забезпечення структурованої, тривалої та ефективної підтримки, яка може сприяти корекції та подоланню негативних емоційних станів у дітей, які зіткнулись з травмуючим досвідом військового конфлікту. Залучення міжнародних партнерів є цінним ресурсом, але основну відповідальність за забезпечення психосоціальної підтримки має нести держава, розробляючи та імплементуючи відповідні програми та створюючи спеціалізовані простори підтримки для дітей, що постраждали від війни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Support Children and Families in Ukraine. by UNICEF USA. // База даних «GlobalGiving». URL: http://surl.li/masaw (дата звернення: 11.10.2023).
2. Supporting Children Affected by the War in Ukraine. // База даних «Global Fund for Children». URL: http://surl.li/maryd (дата звернення: 11.10.2023).

3. The hidden impact of the war in Ukraine on children's mental health: a letter from a psychologist. // База даних «Save the Children International». URL: http://surl.li/maruu (дата звернення: 11.10.2023).

4. Ukraine conflict affecting children's mental health: UNICEF. // База даних «United Nations». URL: http://surl.li/masfs (дата звернення: 11.10.2023).

5. Ukraine war response: Children with disabilities. As in other emergencies, children with disabilities are among the most impacted by conflict. // База даних «UNICEF». URL: http://surl.li/masaj (дата звернення: 11.10.2023).

6. В Україні зросла кількість загиблих та постраждалих внаслідок війни дітей. // База даних «Суспільне новини». URL: http://surl.li/maqwm (дата звернення: 11.10.2023).

7. Україна подолала кризовий поріг за кількістю ВПО: Верещук уточнила цифри. // База даних «Уніан». URL: http://surl.li/marbt (дата звернення: 11.10.2023).

СЕКЦІЯ 4. ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Стрільчук О. І.,
вчитель-логопед
Комунального закладу дошкільної освіти
(ясла-садок) комбінованого типу
№ 76 Криворізької міської ради
м. Кривий Ріг

БІОЕНЕРГОПЛАСТИКА - ЯК НЕТРАДИЦІЙНИЙ МЕТОД В ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯЯ

Важливою проблемою сучасних дошкільників є збільшення кількості дітей з мовленнєвими порушеннями. На сучасному етапі розвитку логопедії у зв'язку із зростанням кількості дошкільнят з мовленнєвою патологією та вираженою тенденцією до стійкості цих порушень тривають пошуки нових шляхів підвищення ефективності логопедичної роботи у сензитивний для цього період [4]. Слід зазначити, що на сьогоднішній день в арсеналі фахівців, які займаються корекцією мовлення та розвитком мовленнєвої функції у дітей дошкільного віку, є достатньо різноплановий практичний матеріал. При корекції звуковимови логопеди традиційно використовують вправи артикуляційної гімнастики, зокрема завдання на тренування рухливості та переключення органів артикуляційного апарата, відпрацювання певних положень губ, язика, щелепи, необхідних для правильної вимови звуків. Значно підвищити результативність логопедичних занять можна завдяки поєднанню традиційних вправ артикуляційної гімнастики з рухами кістей рук. Новим і цікавим напрямом цієї роботи є біоенергопластика, що передбачає поєднання рухів органів артикуляційного апарату з рухами кисті рук [1]. Автором цієї технології є випускник Академиї ім. П. Ф. Лесгафта, кандидат педагогічних наук Курис Ірина Вікторівна. За результатами досліджень таких науковців як А. В. Ястру бової та О. І. Лазаренко, рухи тіла, спільні рухи руки й апарату артикуляції, якщо вони пластичні, вільні, допомагають активізувати природний розподіл біоенергії в організмі. Це сприятливо впливає на активізацію мовленнєвої та інтелектуальної діяльності дітей, розвиває координацію рухів і дрібну моторику.

Біоенергопластика - це поєднання рухів артикуляційного апарату з рухами кістей рук.

Біоенергопластика в логопедії оптимізує психологічну базу мови покращує моторні можливості дитини за усіма параметрами; - сприяє корекції звуковимови. Синхронізація роботи мовної і дрібної моторики скорочує час зайняття, посилює їх результативність, дозволяє швидко прибрати зорову опору - дзеркало і перейти до виконання вправ за відчуттями.

Під час впровадження біоенергопластики артикуляційні вправи проводяться одночасно з рухами спочатку однієї кисті руки (правої, лівої), потім обох, що імітують рухи щелепи, язика та губ. Особливістю проведення артикуляційної гімнастики з біоенергопластикою рука дитини, підключається тільки за умови повного засвоєння артикуляційної вправи і виконанні її без помилок. Добір комплексу вправ біоенергопластики, сприяє розвитку рухливості артикуляційного апарату, що, у свою чергу, впливає на точність засвоєння артикуляційних укладів [4].

Застосування біоенергопластики є ефективним у процесі виправлення порушень звуковимови у дітей зі зниженими та порушеними кінестетичними відчуттями, оскільки діюча долоня багаторазово посилює імпульси, що йдуть від м'язів язика до кори головного мозку.

Мета використання біоенергопластики:

- розвивати координацію рухів, дрібної моторики пальців рук, органів артикуляції;
- нормалізувати м'язовий тонус;
- подолати синкенезію, гіперкінези, спастичне застигання пальців руки в неприродному положенні;
- формувати кінестетичне відчуття напруження та розслаблення;
- активізувати мовленнєву та інтелектуальну діяльності дитини;
- розвивати пам'ять, довільну увагу, зорове і слухове сприйняття;
- формувати вміння діяти за словесними інструкціями;
- адаптувати вправи біоенергопластики до рухових, неврологічних і психологічних особливостей дітей із ЗНМ, ускладнені стертою формою дизартрії.

Корекція звуковимови з використанням біоенергопластики, відбувається поетапно.

1. ***На першому*** **етапі.** Діагностичний (збір анамнезу, обстеження загальної, дрібної та артикуляційної моторики).

2. **На другому етапі.** Підготовчому етапі, ознайомлення дітей з органами артикуляції (відпрацювання артикуляційних вправ)

3. **На третьому етапі.** Початковий до артикуляційних вправ залучати рухи руками з підключенням провідної руки; поступово підключається друга рука) [3].

4. **На ч*етвертий етап***. Формувальний на цьому етапі до артикуляційної гімнастики діти залучають непровідну руку. Вправи виконували за змістом та методикою попереднього етапу.

5. ***П'ятий*** **етап**, Основний протягом цього етапу діти вчаться тримати пози та рухи артикуляції та двох рук одночасно, позбавлятися зайвого напруження та привчатися до відчуття легкого напруження.

6. **На шостому етапі** Заключний, коли діти повністю засвоїли вправи, можна розповідати казку, читати вірші, а діти мають самостійно виконувати артикуляційні вправи з рухами рук.

Таким чином, діти виконують артикуляційну вправу або утримують позу, одночасно рухами обох рук імітують, повторюють рухи артикуляційного апарату. Автоматизація отриманих навичок.

Синхронізація роботи над мовленнєвою і дрібною моторикою вдвічі скорочує час занять, не тільки не зменшуючи, але навіть посилюючи їх результативність. Вона дає змогу швидко прибрати зорову опору - дзеркало і перейти до виконання вправ по відчуттях. Це особливо важливо, тому що в реальному житті діти не бачать свою артикуляцію.

Перевагами біоенергопластики у логопедичній роботі є:

– оптимізує психологічну основу мовлення;

– підвищує рівень моторних можливостей дитини;

– сприяє корекції звуковимови, фонематичних процесів;

– підвищує результативності логопедичних занять шляхом синхронізації

дрібної та артикуляційної моторики;

– дозволяє швидко прибрати зорову опору під час виконання артикуляційних вправ та залучити кінестетичні відчуття;

– сприяє розвитку координації рухів, удосконаленню пам'яті, уваги, мислення [3].

Окрім підвищення ефективності роботи з корекції звуковимови, вправи з

біоенергопластики сприяють загальному зміцненню м'язів язика, губ, щік внаслідок покращення їх кровообігу [2].

Таким чином, застосування методу біоенергопластики під час корекції звуковимови у дітей дошкільного віку є перспективним напрямом у логопедичній роботі,а також дає широкі можливості прояву творчості логопеда.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бегас Л. Д. Логопедичні практикуми: Навчально-методичний посібник. Умань: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2016 р. 123с.

2. Логопедія: підручник / за ред. М. К. Шеремет; 2-е вид., перероб. та доп. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 672 с.: іл.

3. Ольховська І. П. Використання інноваційних технологій в формуванні зв'язного мовлення у дітей із тяжкими порушеннями мовлення. International scientific conference URL: http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/198/5621/11750-1?inline=1 (дата звернення 25.09.2022).

4. Нечипорук Н.І., Томей О.П. Розвивальні ігри для дошкільників. Х.: Видавництво група «Основа», 2007. 171с.

Яблонська Т. І.,
вчитель-логопед
Комунального закладу дошкільної освіти
(ясла-садок) комбінованого типу
№ 238 Криворізької міської ради
м. Кривий Ріг

АКТУАЛЬНІСТЬ ЛОГОРИТМІКИ В КОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ З ДОШКІЛЬНИКАМИ

Дошкільний вік є сенситивним для розвитку сприймання, що слугує формуванню пам'яті, мислення, уваги. В основі розвитку вищих функцій лежить складний процес інтеграції зовнішнього світу у внутрішній. «Розвиток сприйняття різної модальності створює ту первинну базу, на якій починає формуватися мова» (Л. С. Виготський).

Важливим напрямом розвитку мовлення дошкільнят є навчання їх правильної вимови. Коригування та усунення недоліків звуковимови має безпосередній вплив на збагачення словникового запасу вихованців, удосконалення психофізичних функцій, сприяє емоційному та комунікативному розвитку малят. Без формування артикуляційного та граматично правильного мовлення повноцінний особистісний розвиток дитини та її адаптація в навколишньому світі — неможливі. Загально відомо, що далеко не всі малята протягом перших трьох років досягають однакового рівня мовленнєвого розвитку: одні переважно правильно вимовляють слова, інші говорять недосить виразно й чітко, спотворюють окремі звуки. Та всі ці недоліки в основному явища тимчасові, і в ході мовленнєвого розвитку, до 5 років життя поступово зникають. Але, є діти, які потребують корекційної допомоги.

І одним із ефективних засобів рішення проблеми розвитку мовлення є заняття з логоритміки, вона є своєрідною формою терапії, засобом впливу в комплексі методик. Оскільки ЗНМ є однією з найпоширеніших мовленнєвих вад, цією проблемою займаються не лише логопеди. Вона є актуальною для науковців, працівників-практиків, медицини, дефектології та психології У логопедії під терміном «загальне недорозвинення мовлення» (ЗНМ) розуміється така патологія мовлення у дітей із нормальним слухом і первинно збереженим інтелектом, яка характеризується порушенням формування всіх компонентів мовленнєвої системи.. У дітей із ЗНМ затримується формування сенсорних і рухових функцій, оптико-просторових уявлень, для них характерний низький рівень розвитку основних властивостей уваги: відзначається недостатня її стійкість, переключення, обсяг; страждають всі види пам'яті: слухова, зорова, моторна. В. Грінер у своїй роботі «Логопедична ритміка для дошкільнят» говорить про необхідність застосування логоритмічних занять в логопедичних групах, що є найважливішою основою для виправлення не тільки моторики дитини, але і безпосередньо її мовленнєвих недоліків.

Логоритміка передбачає поєднання мови з рухом, сприяє розвитку відчуття ритму, нормалізації та регулюванню темпу вимовляння

Метою логоритмічних занять є подолання мовного порушення шляхом розвитку і корекції немовних і мовних психічних функцій і зрештою адаптація дитини до умов зовнішнього і внутрішнього середовища.

Чим вище рухова активність дитини, тим краще розвивається його мова. Мова є одним з основних елементів в рухово-просторових вправах. Ритм мови, особливо ритм віршів, приказок, прислів'їв, сприяє розвитку координації, загальної і дрібної моторики. За допомогою віршованої ритмічної мови виробляється правильний темп мовлення, ритм дихання, розвиваються мовний слух, мовна пам'ять.

Логоритміка пов’язана з різними видами музичної діяльності: співи, слухання музики, музично-ритмічні рухи, гра на дитячих музичних інструментах.

Співи – включають в себе вправи та підспівки для тренування периферичного відділу мовного апарату а також вправи для розвитку дрібної моторики, ігри зі співами, координацію співів і рухів.

Музично-ритмічні рухи – мають на увазі вправи, ігри зі співами та словом, інструментальні ігри для розвитку уваги, пам’яті, координації рухів, орієнтації у просторі, почуття ритму, тощо.

Гра на музичних інструментах – допомагає розвитку почуття ритму та дрібної моторики. Музичним іграшкам і дитячим інструментам відводиться особлива роль, так як вони втягують дитини в сферу музики, допомагають розвивати його творчі здібності.

На логоритмічних заняттях для розвитку звуковисотного слуху використовуємо дзвіночки, які звучать по-різному по своїй висоті, і діти дізнаються, який дзвіночок співає вище, який нижче.

На заняттях з логоритміки ми систематично використовуємо різноманітний матеріал, а саме:

- Вірші,
- Пальчикові вправи
- Скоромовки,
- Чистомовки,
- Прислів'я,

- Приказки,
- Потішки
- Забавлянки
- Співаночки.

Під час логоритмічних занять ми реалізуємо наступні завдання:

- формування звукової культури мовлення (вдосконалення звукової мови, вправляння артикуляційного апарату);
- розвиток інтонаційної виразності мовлення (сила голосу, ритм, тембр, інтонація);
- розвиток і корекція зорово-рухової координації
- розвиток дрібної моторики,
- розвиток міміки обличчя;
- формування граматичного ладу мовлення;
- підвищення рівня мовленнєвої активності дошкільників

З досвіду роботи в логопедичній групі я можу відмітити що заняття з логоритмікою:ігрові, сюжетні, подвижні при високій активності дітей: мовленнєвій,творчій,руховій.

Тому логоритміка є ефективним інструментом

- для встановлення емоційного контакту з дітьми;
- формується позитивне відношення до логопедичних занять.

На занятті з логоритміки включаю різні види вправ і ігор.

Вправи:

- рухові вправи(ходьба ,легкий біг зі зміною темпа,швидкості,напряму,що супроводжується музикою,відбиванням ритму,голосовими командами.
- мовленнєві вправи (чистомовки,продовження чистомовок, римівок, завдання на автоматизацію, диференціацію звуків)
- дихальні вправи (направлені на розвиток як фізичного,так і мовленнєвого дихання.
- пальчикові вправи (масаж кістей рук,самомасаж-розвиток зміцнення пальцевої моторики)
- рухливі ігри (перш за все направленні на орієнтування у просторі,вміння рухатися і діяти за сигналом ,координація рухів).
- вправи на розвиток пам'яті і уваги
- артикуляційна гімнастика(мімічна моторика)
- ігри на музичних інструментах
- співаночки ,вірші супроводжуючи рухами (мова,рух)

Структура заняття не завжди включає в себе всі перераховані елементи,все залежить від корекційних задач конкретного заняття.

В результаті використання логоритміки до кінця навчального року у дітей простежується позитивна динаміка мовного розвитку.

- Сформовані вміння виконувати рухи зі словами;
- Покращилися навички відтворення ритму;
- Покращилися навички взаємодії в групі;
- Позитивна динаміка в розвитку мовленнєвого дихання, темпа мови,модуляція голосу;
- Позитивні результати оцінки творчих здібностей дітей.;
- Скорочення терміну автоматизації звуків.

Логопедична ритміка корисна всім дітям, які мають проблеми становлення мови, в тому числі затримку мовного розвитку, порушення звуковимови, заїкання та ін. Адже мета даних заняттях - попередження і подолання мовних порушень, що досягається шляхом виховання і корекції рухової сфери дитини за допомогою слів і музики.

Практика показала, що регулярні заняття логоритміки сприяють нормалізації мовлення дитини незалежно від виду мовного порушення, формують позитивний емоційний настрій, а також вчать спілкуванню з однолітками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кавиіна Г. К. – НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ «ЛОГОРИТМІКА»2021
2. Сухар В.Л. «Логоритмічні заняття в ДНЗ» 2011
3. Тищенко В., Рібцун Ю. «Як навчити дитину правильно розмовляти» 2006

Гуменюк Н.П.,
музичний керівник
закладу дошкільної освіти
№ 6 ,,Веселка"
Нетішинської міської ради
м. Нетішин

МУЗИЧНІ ЗАНЯТТЯ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Учені багатьох країн світу давно зробили висновок, що залучення дітей з особливими освітніми потребами до загального освітнього процесу дає змогу їм соціалізуватися та адаптуватися до сучасних умов життя. Інклюзивна освіта передбачає навчання й виховання дітей з особливими освітніми потребами в закладах дошкільної освіти, де створено відповідні умови для ефективного освітнього простору.

Відтак, основною метою інклюзивного навчання є реалізація права дітей з ООП на отримання якісної освіти, їхня соціальна адаптація в суспільстві. І ось, саме період дошкілля відіграє важливу роль у становленні особистості та є сприятливим для формування її свідомості, розвитку соціальних властивостей.

Як відомо, одним із дієвих засобів суспільної адаптації, а також важливим компонентом розвитку і виховання дітей є музика. Саме у процесі музичних занять у дітей формується цілеспрямована діяльність, зосереджена увага. Заняття з музики сприяють сенсорному, мовленнєвому розвитку дітей.

Сприйняття музики дітьми з ООП відрізняється від сприйняття музики у звичайних дітей. А тому дуже важливо, щоб музичний керівник був фахово підготовленим до такого роду музичної діяльності з дітьми та обов'язково враховував особливі потреби дитини. Згідно з цим, музичний керівник має ретельно добирати музичний репертуар до заняття, а також стиль його проведення.

Будь-яке заздалегідь підготовлене заняття має включати:

- пластичну імпровізацію (можливість самореалізуватися);

- пальчикові ігри та вправи (розвиток дрібної моторики рук, тактильної чутливості);
- артикуляційні вправи (тренування язичка, щік, губ);
- тілесну перкусію (відчуття власного тіла, розслаблення м'язів);
- гру на музичних інструментах (зміцнення м'язів тула, розвиток ритму);
- рухливі музичні ігри (орієнтування в просторі, координація рухів).

У дітей з особливими освітніми потребами набагато вищий ступінь нестійкості уваги, аніж у звичайних дітей. А тому музичному керівнику потрібно добирати на заняття короткі й яскраві музичні фрагменти. Вводити лише один новий музичний фрагмент. Увесь інший матеріал має бути уже знайомим. Також, необхідно частіше змінювати види діяльності. Обов'язковими на заняттях мають бути і хвилинки релаксації, для того щоб діти мали змогу відпочити.

Музичні заняття в інклюзивних групах мають мати позитивний настрій, щоб діти з особливими освітніми потребами змогли засвоїти музичний матеріал і отримати від нього користь.

Не менш важливим на музичних заняттях з дітьми з ООП є співпраця музичного керівника, вихователя та асистента. При єдності цілей має бути рівноправне співробітництво. Лише так можна досягти високих результатів.

Одним із пріоритетних завдань суспільства є створення умов якісної освіти для дітей із особливими освітніми проблемами. Виховання таких діток музичним мистецтвом зорієнтоване на емоційний та розумовий розвиток особистості. Використання різних видів діяльності сприяють загальному розвитку та створюють умови для формування позитивних емоцій, підвищення життєвого тонусу, регуляції нервових процесів дітей з особливими освітніми потребами. Добираючи форми та методи навчання музичний керівник має максимально враховувати як саме вони будуть впливати на дитину та на засвоєння нею знань та навичок. Використання ефективних методів музичного виховання з дітьми з ООП робить роботу музичного керівника результативною та креативною, а також допомагає формувати світогляд, самосвідомість та розвиток соціальних властивостей дітей.

Підводячи підсумок, можна впевнено сказати, що використання музичних занять у роботі з дітьми з ООП в інклюзивному середовищі у різних її формах та видах є надзвичайно важливим для забезпечення нормалізації їх життєдіяльності. В закладах дошкільної освіти, де відбувається розвиток і навчання особливих діток, музика повинна зайняти важливе місце. Тому що впровадження творчих, нестандартних, креативних засобів впливу на внутрішні ресурси організму особливої дитини, створює набагато більше шансів для її всебічного розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вихователю інклюзивної групи/Ольшевська Ж., Мягких Н., Щербина З. та ін..; упоряд. Семизорова В., Духовська О., Радоміцька Н. Київ : «Видавнича група «Шкільний світ», 2018. 144 с.
2. Інклюзивна освіта. Практичний посібник/ Деппелер Д., Лорман Т., Харві Д. Київ, 2013, Друге видання. 295 с.
3. Педагогічний потенціал музикотерапії / Г. Побережна. Мистецтво та освіта № 2, 2008. 9-12 с.

Прядка Ю. О.,
вихователь
Кременчуцької початкової школи № 15
Кременчуцької міської ради
Кременчуцького району
м. Кременчук

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Соціалізація дітей з особливими освітніми потребами є важливою складовою сучасної освітньої системи. Цей процес включає в себе адаптацію цих дітей до соціального оточення та надання їм можливості взаємодіяти з іншими членами суспільства.

Інклюзивна освіта передбачає спільне навчання дітей з особливими освітніми потребами разом з іншими дітьми. Це сприяє їхній інтеграції в соціум і розвитку соціальних навичок. Процес інклюзивної освіти для дітей з особливими освітніми потребами та дітей з обмеженими функціональними можливостями в єдиному загальноосвітньому просторі – це незворотній процес на сучасному етапі розвитку суспільства і його гуманістичних цінностей. Разом з тим, цей процес може вважатися повноцінним, якщо забезпечує три неодмінні умови: навчання кожної дитини відповідно до її особливих освітніх потреб та розвитку; можливість дитини відвідувати навчальний заклад, проживаючи в сім`ї, а батькам – виховувати власну дитину; розширення кола спілкування дитини та підвищення її соціальної адаптації [1, 248].

Особливі освітні потреби - це унікальні потреби, які виникають у дітей з фізичними, розумовими, емоційними або поведінковими особливостями, які вимагають індивідуалізованого підходу до навчання та виховання. «Діти з особливими освітніми потребами» – поняття, яке широко охоплює всіх дітей, чиї освітні потреби виходять за межі загальноприйнятої норми.Воно стосується дітей з порушеннями психофізичного розвитку, зокрема дітей з інвалідністю, дітей із соціально вразливих груп. [4, 43].

Соціалізація - це процес набуття дітьми соціальних навичок, знань, цінностей та ролей, які необхідні для їхньої адаптації до суспільства та взаємодії з іншими людьми. Педагоги та батьки відіграють важливу роль у процесі соціалізації дітей з особливими освітніми потребами. Вони спільно працюють для створення сприятливого оточення.

Зміст, форми та методи навчання і виховання дітей з особливостями психофізичного розвитку мають бути корекційно спрямованими. Успіх навчання та корекційно–виховної роботи учнів із психофізичними порушеннями залежить і від правильної організації та здійснення медичного супроводу, а вдале проведення лікувально-профілактичних заходів – від чітко скоординованої діяльності медичних працівників та педагогічного колективу [2, 336].

У більшості випадків дітям просто необхідне доступне викладання, що потребує використання різних методів, які відповідають індивідуальним вимогам, здібностям та особливостям розвитку дитини. Дитина з особливостями психофізичного розвитку не повинна займати особливого становища в закладі, вона має почуватися природно, досягти самостійності, наскільки це можливо. Дуже важливо в інклюзивній групі створити таку атмосферу взаєморозуміння та взаємодопомоги між дітьми, щоб забезпечити дитині з

особливостями психофізичного розвитку можливість самоствердитися, подолати неадекватні установки та стереотипи, набути певних навичок соціальної поведінки [1, 30].

У зв'язку з процесом впровадження інклюзивної освіти виникає низка проблем, а саме: недостатня готовність освітніх закладів до повноцінного забезпечення інклюзивної освіти, починаючи із забезпечення фізичного простору для осіб, які, наприклад, повинні пересуватися на візочках, закінчуючи навчальною й методичною літературою для навчання дітей із проблемами зору чи слуху, затримкою розумового розвитку тощо; неготовність наших психологів, вихователів до викладання низки дисциплін для дітей, які мають певні обмеження; соціально-психологічні проблеми, які пов'язані з дискримінацією дітей з особливими потребами [1, 46-47].

Одним із викликів є позитивне ставлення інших дітей до своїх однолітків з особливими потребами. Також існують фінансові обмеження та недостатня підготовка педагогічних кадрів. Зростаюча увага до інклюзивної освіти та розвиток технологій можуть сприяти подальшому поліпшенню процесу соціалізації дітей з особливими освітніми потребами. Соціалізація дітей з особливими освітніми потребами є важливим елементом сучасної освітньої системи. Вона передбачає інклюзивний підхід, індивідуалізацію навчання та співпрацю між вчителями та батьками. Незважаючи на виклики, існують перспективи розвитку, які можуть забезпечити кращу соціалізацію дітей з особливими освітніми потребами і сприяти їхньому повноцінному включенню в суспільство.

Соціалізація дітей з особливими освітніми потребами в закладах дошкільної освіти є важливим завданням для створення інклюзивного середовища. Ось кілька ключових аспектів соціалізації в ЗДО:

1. Інклюзивна освіта ЗДО повинні створювати умови для спільного навчання дітей з різними освітніми потребами. Це сприяє взаєморозумінню та прийняттю різних дітей один одним.

2. Індивідуалізований підхід: Вчителі та спеціалісти в ЗДО повинні працювати над індивідуальними планами для дітей з особливими потребами, враховуючи їхні унікальні характеристики та потреби.

3. Сприяння взаємодії: ЗДО повинні сприяти взаємодії між дітьми різних вікових груп і рівнів розвитку. Це може включати спільні ігри, проекти, та інші діяльності.

4. Підтримка вчителів та персоналу: Вчителі та персонал ЗДО повинні мати необхідну підготовку і ресурси для роботи з дітьми з особливими потребами.

5. Батьківська співпраця: Батьки дітей з особливими освітніми потребами повинні бути активно залучені у навчальний процес і мати можливість співпрацювати з ЗДО.

Навчання в інклюзивних навчальних закладах є корисним як для дітей з особливими освітніми потребами, так і для дітей з типовим рівнем розвитку, членів родин та суспільства в цілому. Як свідчать дослідження, в інклюзивних групах наголос робиться, в першу чергу, на розвиток сильних якостей та талантів дітей, а не на їхніх фізичних або розумових проблемах. Взаємодія з іншими дітьми сприяє когнітивному,фізичному, мовному, соціальному та емоційному розвитку дітей з особливими освітніми потребами. При цьому діти з типовим рівнем розвитку демонструють відповідні моделі поведінки дітям з особливими освітніми потребами і мотивують їх до цілеспрямованого використання нових знань та вмінь. У більшості випадків дітям просто необхідне доступне викладання, що потребує використання різних методів, які відповідають індивідуальним вимогам, здібностям та особливостям розвитку [3, 14-18].

ЛІТЕРАТУРА

1. Дитинство в Україні: права, гарантії, захист. (Збірник документів): ч. 2, К.: АТ Видавництво «Столиця», 1998. 248 с.
2. Ілляшенко Т. Затримка психічного розвитку дітей: причини виникнення та корекція. Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: Науково-методичний збірник / За ред. Н.Софій, І.Єрмакова та ін. К.: Контекст, 2000. С. 336.
3. Ілляшенко Т. Інтеграція дітей з освітніми потребами у загально-освітньому навчальному закладі / Психолог, 2009. № 10. С.14-18.
4. Сабат Н. Соціально-педагогічний аспект інклюзивного навчання / Надія Сабат/ Соціаль ний педагог. 2008. №3. С.43

Бочкарьова О. О.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
м. Кременчук
Науковий керівник: **Станіченко О. Ф.,**
викладач дошкільних дисциплін
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
м. Кременчук

ІНКЛЮЗІЯ В УМОВАХ ДОШКІЛЬНОЇ STREAM-ОСВІТИ

Сучасне демократичне суспільство нашого народу пропагує та інтенсивно поширює ідеї гуманізації освіти. На сьогодні державоцентристську освітню систему замінює дітоцентристська, де переважає орієнтація на інтереси дитини та на задоволення її потреб [1, 52]. Сучасна освіта здійснює перехід на нові освітні концепції та технології. В наш час відбувається створення відповідних умов для дітей з особливими освітніми потребами та залучення їх до освітнього процесу. Ми маємо досвід європейських країн, де люди з особливими потребами навчаються, працюють, створюють сім'ї та виховувати власних дітей. В Україні інклюзивна освіта зараз поступово набуває визнання та впровадження.

Останнім часом науковці А. Колупаєва, Т. Євтухова, В. Ляшенко, І. Іванова, О. Столяренко, А. Шевчук та інші проводять дослідження з метою залучення дітей з ООП до навчання в загальноосвітніх навчальних закладах, їх реабілітації та соціалізації до суспільних норм.

Вчені В. Засенко та Л. Прохоренко наголошують, що на сьогодні наша країна використовує соціальну модель ставлення до людей з особливими освітніми потребами, чим дотримується прав людини. «Соціальна модель «розглядає» розлади здоров’я як соціальну проблему, а не як характеристику особистості, оскільки ця проблема зумовлена непристосованістю оточення, в тому числі ставленням до осіб з особливими потребами, виробничими нормами, архітектурою, транспортом тощо» [2, с.49].

Оскільки малюки з особливими освітніми потребами перебувають в дитячих колективах нормотипових діток, тому буде доречно залучати їх до усіх видів діяльності у яких бере участь колектив. Хотіли б зупинитися на «освітній моделі STREAM – це один із трендів у світовій освіті, який має на увазі змішане середовище навчання, й показує підростаючому поколінню, як застосовувати науку та мистецтво разом у повсякденному житті. Розвиток умінь отримувати, переробляти та практично використовувати отриману інформацію і лежить в основі програми STREAM-освіти» [5].

Європейські країни об'єднують науковців, які сприяють розвитку STREAM-освіті (природничих наук, технологій, інженерії та математики). Експерти, які розробляють методики STREAM-освіти, дійшли висновку, що природничі та технічні дисципліни слід активно залучати до творчих дисциплін, які допомагають розвивати наочно-образне мислення та відчуття. Ми повинні дати дітям спробувати можливість бути співаками, акторами, балеринами, музикантами, науковцями, винахідниками. При цьому уважно стежити за тим, що дитині найбільше подобається, та допомогти їй це розвинути [5, с.14].

Наразі наше суспільство розвивається швидко, тому у найближчому майбутньому суспільство матиме велику потребу в програмістах, інженерах, промислових дизайнерах і фахівцях високотехнологічних галузей на стику з природничими науками (фахівцях біотехнологій і нанотехнологій). Діти з ООП у яких збережений інтелект і які можуть опановувати такі знання повинні залучатися до такого популярного напряму в освіті як STREAM-освіта.

Під час гри STREAM-технологіїї вчать малюків аналізувати все оточуюче. Застосування цих технологій допоможе досягнути успіхів у пізнавальному розвитку, бо вони: спрямовані на розвиток мислення, уяви, інтелектуальних здібностей; розвиває допитивість, допомагає виробити інженерні навички, дозволяє набути якостей, необхідних для роботи в команді, сприяє вмінню аналізувати результати виконаних заходів, сприяє найкращій пізнавальній активності дошкільнят.

Спеціалісти із залучення дітей з особливими освітніми потребами до STEM-діяльності радять:

- бути компетентним - вірити, що малюки з особливими освітніми потребами можуть зробити більше, ніж зазвичай від них очікують
- розвивати сильні сторони та інтереси дітей. Діти будуть більш зацікавлені у виконанні завдань, якщо відчуватимуть, що мають для цього знання та навички. Однак слід не забувати, що так само, як і нормотиповим дітям їм потрібно час від часу підвищувати свій рівень, щоб їхні навички вдосконалювалися та розвивалися
- використовувати допоміжні технології, де це доречно. Це може полегшити дітям розуміння інформації та завдань, особливо тим, хто має порушення зору або слуху [3].

Перспективою подальших досліджень є розширення діяльності з використанням STREAM-технологій в інклюзивному середовищі дітей дошкільного віку.

Отже, для дітей з особливими потребами важливі знання та навички STREAM - освіти, як і для звичайних дітей. Ці знання мотивують до наукового розвитку. Використовуючи у грі побудовану власноруч конструкцію, діти швидше засвоюють знання про навколишнє середовище, мотивуються до дослідження предметів, діяти з ними, бачити об’єкти в системі, виділяти їхні головні та другорядні функції, швидко застосовують аналогії між об’єктами довкілля й конструкціями, які споруджують на заняттях, що так важливо для розвитку дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гевко І. Інклюзивна освіта в Україні: сучасний стан та проблеми розвитку. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : зб. наук. пр. / за ред. проф. Тетяни Степанової. № 1 (64), лютий 2019. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019. 294 с.
2. Засенко В., Прохоренко Л. Освіта «особливих» дітей: стратегія розвитку. Рідна школа. 2019 № 3-4. С.48
3. Крутій К., Грицишина Т. STREAM-освіта дошкільнят: виховуємо культуру інженерно мислення. *Дошкільне виховання.* 2016. № 1, с. 3
4. Стеценко І. STREAM-освіта: техніка+мистецтво. *Дошкільне виховання.* 2016. №12, с. 14
5. STEM-освіта у дитячому садочку. URL: https://ischool.kiev.ua/stem-osvita-u-dityachomu-sadochku

Бондаренко М. В.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
м. Кременчук
Науковий керівник: **Станіченко О. Ф.,**
викладач дошкільних дисциплін
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
м. Кременчук

ВИКОРИСТАННЯ КАНІСТЕРАПІЇ У РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Вважаючи на збільшення кількості дітей з особливими освітніми потребами зростає кількість запитів на послуги спеціалістів, які працюють з ними. З’являються нові методи і способи вирішення проблем таких дітей. Одним із ефективних методів психоосвітньої реабілітації, який допомагає дітям розвиватися, пізнавати життя та адаптуватися у світі звичайних людей, є каністерапія [4, 64]. В Україні каністерапія є досить новою формою реабілітації. На сьогодні тваринна терапія, зокрема каністерапія, є маловивченою у нашій дежаві з наукової точки зору, що напротивагу досліджено закордонними науковцями. Таким чином, метою даної публікації є стисле висвітлення емпіричних даних про особливості впливу фактору людино-тваринної взаємодії в каніс-роботі (взаємодії з твариною) на психоемоційну сферу особистості [1,67].

Ми б хотіли зауважити, що каністерапія є одним із ефективних методів психоосвітньої реабілітації, який допомагає дітям розвиватися, пізнавати життя та адаптуватися у світі

звичайних людей. Цей метод є дуже популярним у Європі та Америці, швидко розвивається і в Україні. Зазвичай, у каністерапевтичній діяльності задіяні такі спеціалісти як психологи, дефектологи, реабілітологи, каністерапевти, кінологи-дресирувальники, соціальні працівники тощо. Каністерапія покликана допомагати дітям і підліткам із особливими потребами в адаптації та розвитку через організацію взаємодії зі спеціально підготовленими собаками.

Появі каністерапії ми завдячуємо канадському дитячому психіатру Б. Левінсону. Саме він у 60-х роках виявив позитивний вплив собаки на дітей, які проходили в нього лікування. Пізніше ним запропоноване лікування психічних розладів за допомогою тварин. В його приймальні був створений «зоокуточок» (клітки з птахами, акваріуми з рибками і т.д.). Дослідивши цей феномен більш розгорнуто, Левінсон публікує результати в роботі «Pet oriented ChildPsychiatry», де доводить користь від використання тварин в дитячій психотерапії. Саме ним запроваджено вживання терміну «пет-терапія». Пет-терапія (від анг. pet – «улюблена тварина») використовується для позначення терапії за допомогою тварин (собак, коней, дельфінів, котів, птахів та ін.), яка виникла як професійний вид діяльності відносно недавно) [4, 30].

Досвід спілкування людини з собакою має позитивний вплив на людину, так як ці тварини мають якості, подібні до людських (емоційність, здатність виражати свої переживання діями, звуками, мімікою, реакцією на комунікативні ініціативи людини). Стаючи партнерами дітей, собаки-терапевти прискорюють їхній емоційний розвиток, допомагають долати стреси. Позитивного ефекту можна досягнути під час організації спільних видів діяльності дитини і тварини (під час гри, тренування, виконання індивідуальних і групових вправ і т.д.). Взаємодія з собакою дозволяє з високою ефективністю долати проблеми, пов’язані з соціальною дезадаптацією дітей [1, 67].

Науковці дослідили, що каністерапія поліпшує стан дітей, хворих на аутизм, аутичні розлади, синдром Дауна, ДЦП, синдром дефіциту уваги і гіперактивності, із затримкою мовленнєвого розвитку, затримкою розумового розвитку та при інших специфічних особливостях розвитку дитини. Спілкування з собаками дозволяє «особливим» діткам бути собою, бо для собаки немає значення, чи відповідає дитина загальноприйнятим психоосвітнім та медичним нормам. Собака не оцінює, не критикує, не реагує на істерики і не задовольняє примхи дитини. За даними останніх наукових досліджень собаки-терапевти можуть знизити стрес у дітей з аутизмом. Такі собаки проходять спеціальне навчання, яке гарантує їхню повну слухняність і спокій у будь-який ситуації. Після появи такої собаки у домі в дітей з аутичними розладами понижується рівень гормону стресу – кортизолу.

Каністерапія передбачає різні функції, які мають наукове та практичне підтвердження:
- здатність гармонізувати та стабілізувати психічний стан, зниження рівня тривоги, напруги;
- стимулювання діяльності емоційної сфери;
- позитивний вплив на психомоторний розвиток;
- нормалізація вегетативних функцій організму людини;
- актуалізація так званих ресурсних станів особистості;
- зменшення аутизації;
- позитивний вплив на розвиток комунікативних навичок;
- сприяє самореалізації особистості та інше [5, 42].

Як зазначає науковець С. Садрицька варто звернути увагу не те, що каністерапія має певну структуру та функції:
- пацієнт, який потребує допомоги;

- кваліфікований кінолог – каністерапевт;
- собака, що має діюче підтвердження терапевтичної собаки того класу, що відповідає виду занять (собака-поводир, собака, що працює з дітьми);
- фахівець – наприклад, лікар, психолог, педагог, якщо каністерапія є складовою широкого кола медико-соціальних заходів;
- хазяїн собаки (за необхідності, якщо це – не сам каністерапевт);
- волонтер (за потреби);
- документи: направлення, інформація про відсутність протипоказань, повний діагноз захворювання (якщо має місце лікування), функціональний опис (стадій розвитку певних навичок, наприклад), рекомендації до реабілітації від фахівця (наприклад соціального працівника), згода батьків, опікунів за необхідності, картка проведення занять, а також профілактичний огляд, наприклад, раз на рік з фіксацією змін [5, 42].

Спілкування з собакою відіграє особливу роль в соціально-психологічному благополуччі дітей, воно дає необхідне емоційне "підживлення" і саме по собі є психотерапією. Особливо воно необхідне дітям, які нерідко страждають від самотності у власних сім'ях, а також дітям з неблагополучних сімей.

Перспективи подальших досліджень з цієї тематики полягають: у розробці відповідних нормативних документів на рівні держави; у підготовці методичних рекомендацій для всіх учасників каністерапії; у проведенні досліджень з метою відстеження ефективності застосування методу каністерапії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Герасіна С., Мельничук О. Використання каністерапії в роботі з дітьми з вадами розумового розвитку та аутичними розладами. Humanitarium. 2017. Том 39, Вип. 1. с. 63-74.
2. Кашуба Л., Чекан О. Каністерапія як метод психокорекції в спеціальній освіті. Вісник Науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки. Вип. 9 : Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика : матеріали 9-ої Всеукр. наук.-практ. конф. (30-31 березня 2023 р.) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; [головред. Малишевська І. І.[та ін.]. Умань: Візаві, 2023. с. 217
3. Комар І. Соціально-педагогічні аспекти каністерапії / І. Комар, Л. Гальма // Молодь і ринок. 2012. № 4. с. 97-98.
4. Кравченко О. Каністерапія як інноваційний напрям соціально-психологічної реабілітації. Інноватика у вихованні. 2021. № 1(13), с. 28-38.
5. Садрицька С. Проблеми каністерапії як новітнього методу практичної соціальної роботи. SOCIOПРОСТІР: міждисциплінарний електронний збірник наукових праць з соціології та соціальної роботи». 2021. № 11, с. 38-45.

Музика О. В.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
м. Кременчук
Науковий керівник: **Станіченко О. Ф.,**
викладач дошкільних дисциплін
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
м. Кременчук

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ ЧЕРЕЗ ДИДАКТИЧНУ ГРУ

Щодня сучасна дитина стикається з великою кількістю інформації. Малюк повинен мати певні навички та когнітивні здібності для обробки отриманої інформації. Тому одним із актуальних завдань, яке стоїть сьогодні перед педагогами та батьками, є формування пізнавальної активності дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами**.**

Під пізнавальною активністю ми розуміємо самостійну, ініціативну діяльність дитини, спрямовану на пізнання навколишньої дійсності (як прояв допитливості) й зумовлену необхідністю розв'язання пізнавальних завдань, що постають перед нею у конкретних життєвих ситуаціях [3, 47].

Для реалізації основних положень Концепції прав дитини ООН, щодо забезпечення виживання, захисту та розвитку дітей, спеціального навчання у нашій країні реалізується у трьох напрямках: спеціальні школи (школи-інтернати); інтегроване навчання в умовах загальноосвітньої школи; інклюзивне навчання — спільне перебування дітей із різними порушеннями психофізичного розвитку з їхніми здоровими ровесниками.

У більшості випадків дітям потрібна доступна освіта, яка вимагає використання різних методів, залежно від особистості, навичок та особливостей розвитку. Дошкільний вік – особливий і вирішальний період розвитку дитини, коли формуються основи особистості дитини, формується воля і довільна поведінка, активно розвиваються уява, пам'ять, мислення, творчість, загальна ініціатива. У дошкільному віці закладаються основи пізнавальної діяльності дитини, що виражається в розвитку вміння планувати й реалізовувати її, вміння поєднувати знання й уявлення, виражати почуття.

У дошкільному віці пізнавальний розвиток відбувається через гру. Дітям з особливими освітніми потребами якомога раніше потрібно активізовувати пізнавальні процеси, розвивати пізнавальний інтерес, формувати бажання пізнавати нове, розвивати волю, сприяти формуванню зв'язного мовлення через дидактичну гру. Більшість дидактичних ігор спрямовані на вдосконалення декількох когнітивних процесів одночасно. Найважливішою умовою успішного керівництва дидактичною грою є завоювання довіри дітей і встановлення з ними контакту. Обираючи гру, вихователь повинен враховувати, які програмні завдання будуть вирішуватися з її допомогою, як дидактична гра сприяє зростанню пізнавальної

активності дітей, вихованню етичних сторін особистості та формуванню чуттєвого досвіду. Виконуючи завдання програми, педагог зобов'язаний всебічно продумувати ігрову діяльність, як підтримувати відповідний темп гри і забезпечити кожній дитині з ООП можливість активно діяти в ігровому середовищі.

Дидактична гра є одним із шляхів формування пізнавальної активності дітей дошкільного віку. Це складне і багатогранне явище, у якому визначаються види, структура, функції, тобто основні елементи, що характеризують гру як форму навчання та ігрової діяльності. Дидактична гра як засіб підвищення пізнавальної активності дошкільників містить у собі великі потенційні можливості: активізує пізнавальні процеси, виховує інтерес і уважність дітей, розвиває пізнавальні здібності, вчить дошкільнят діяти за правилами, розвиває допитливість, закріплює знання, уміння.

Розглянемо особливості дидактичних ігор як способу формування пізнавальної діяльності у дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами. Правила, методики та зміст ігор мають бути дібрані таким чином, щоб для дітей, у яких відсутній або дуже слабкий інтерес на заняттях, гра стала мотиватором до отримання нових знань.

«Вчені виділяють основні психологічні механізми розвивального та корекційного впливу гри:

- моделювання системи соціальних відносин в наочно-дієвої формі в особливих ігрових умовах, дослідження їх дитиною і орієнтування в цих відносинах;

- зміна позиції дитини в напрямку подолання пізнавального і особистісного егоцентризму і послідовної децентрації, завдяки чому відбувається усвідомлення власного «Я» в грі та зростає міра соціальної компетентності і здатності до вирішення проблемних ситуацій компетентності і здатності до розв’язання проблемних ситуацій;

- формування поряд з ігровими реальних відносин співробітництва і кооперації між дитиною і однолітками, що забезпечують можливість позитивного особистісного розвитку;

- організацію поетапної відпрацювання в грі нових, більш адекватних способів орієнтування дитини в проблемних ситуаціях, їх інтеріоризацію і засвоєння;

- організацію орієнтування дитини на виділення пережитих їм емоційних станів, усвідомлення сенсу проблемної ситуації і формування її нових значень;

- формування здатності дитини до довільної регуляції діяльності на основі підпорядкування поведінки системі правил, що регулюють виконання ролі, а також правил, що регулюють поведінку в ігровій ситуації» [4, 489-490].

За допомогою дидактичних ігор у дошкільників поповнюється й активізується словниковий запас, формується правильна звуковимова, розвивається зв’язне мовлення, формується вміння правильно висловлювати власні думки. Важливо, що дидактичні ігри розвивають мислення та мовлення дитини з особливими освітніми потребами [1,12].

«Зміст дидактичних ігор формує у дошкільників з особливими освітніми потребами правильне ставлення до явищ суспільного життя, природи, предметів навколишнього середовища, систематизує та поглиблює знання про Батьківщину, професії, трудову діяльність. За допомогою дидактичних ігор педагог привчає цих дітей самостійно мислити, використовувати отримані знання в різних життєвих обставинах» [2,116].

Отже, використання дидактичних ігор в освітньому процесі сприяє позитивному вирішенню освітніх завдань дошкільного виховання, реалізації програмових завдань, досягненню загальних освітніх цілей, робить процес пізнання та формування компетентностей дошкільників з особливими освітніми потребами пізнавальним та мотивуючим.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуш А. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи. Київ : Слово, 2008. 256 с.

2. Калініна, Т. С., & Яцинік, А. В. (2023). Особливості використання дидактичних ігор у формуванні мовленнєвої компетентності дошкільників з особливими освітніми потребами. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки* , (1 (355), 115–121.

3. Корягіна, Ю. І., О. А. Сорочинська, and В. В. Танська. "Формування пізнавальної активності дошкільників у процесі ознайомлення з природою." *Психологія і педагогіка в системі сучасного гуманітарного знання XXI століття: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції:(м. Харків, Україна, 13-14 грудня 2019 р.)* (2019): 47-50.

4. Обрізанова А. О. Дидактичні ігри як спосіб формування пізнавальної діяльності у дітей дошкільного віку з затримкою психічного розвитку / А. О. Обрізанова // Формування життєвої компетентності осіб з особливими освітніми потребами в системі позашкільної, спеціальної та інклюзивної освіти [Електронне видання] : зб. наук. пр. [за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф.] / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [за заг. ред. Ю. Д. Бойчука]. Харків : ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2023. С. 488–491.

Коваленко В. Р.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
м. Кременчук

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ДОШКІЛЬНИКІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Діти зі складними порушенням є найвразливішою категорією суспільства, а, отже мають труднощі у процесі пристосування до умов життєдіяльності, оволодіння соціальними нормами та цінностями. Тому у виховному середовищі (сімейному, спеціальному дошкільному закладі тощо), мають бути створені особливі умови для успішної соціалізації, розвитку та реабілітації особистості.

Особливості соціального розвитку дошкільників виражаються у характерних для нього видах діяльності, передусім в ігровій, яка є провідною діяльністю дошкільників. Гра є цілеспрямованою, вільною, самостійною, творчою діяльністю. Тому важливо дослідити умови правильної організації ігрової діяльності, засоби стимулювання ігор та особливості підбору ігор для дітей зі складними порушеннями задля сприяння їхньому соціальному розвиткові. Відомо, що у дітей зі складними стійкими порушеннями спостерігаються стереотипні, депривaційні ігри – одноманітні рухливі стереотипії без емоційного пожвавлення (розкачування, підплигування, перебирання пальцями, вертіння головою). Дитині з інвалідністю важко навчитися грі у зв’язку з підвищеним психічним виснаженням, низьким рівнем мотивації до гри.

Важливою формою життєдіяльності дитини є гра. Вона охоплює всі періоди життя, на кожному з яких змінюються ігрові мотиви, форми проведення, ступінь вияву почуттів та емоцій. Гра належить до традиційних і визнаних методів навчання і виховання дошкільників. Цінність цього методу полягає в тому, що в ігровій діяльності освітня, розвиваюча й виховна функції діють у тісному взаємозв'язку. Гра як метод навчання організовує, розвиває дітей, розширює їхні пізнавальні можливості, виховує особистість.

У процесі гри у малюків виробляється звичка зосереджуватися, самостійно думати, розвивати увагу. Захопившись грою, діти не помічають, що навчаються, до активної діяльності залучаються навіть найпасивніші. Особливістю гри дітей дошкільного віку зі складними порушеннями вважається наявність рухових тиків, як прояв їх емоційної активності. Таким чином можна виділити, як специфічні особливості ігрової діяльності у дошкільників з порушеннями зору та опорно-рухового апарату: гру на самоті, поряд з товаришем, з іншими; вербалізм, активізацію рухових тиків.

В самому процесі формування ігрових дій у дітей дошкільного віку зі складними порушеннями також спостерігається своєрідність. Вони спираються на бідний і обмежений досвід практичних дій, на погано розвинену моторику і мову. В тісному мовному контакті з дорослими, малюки оволодівають хоча і неточними, але досить широкими знаннями, які дозволяють їм включитись в ігрову діяльність. Науковцями встановлено, що ігрова діяльність дітей дошкільного віку з порушеннями зору досить багатогранна; її виникнення залежить від багатьох умов: оволодіння моторикою власного тіла, розуміння функціональних дій з предметами і вміння практично їх виконувати. Глибоке порушення або обмеження функції зорового аналізатора створює труднощі при оволодінні всіма структурними компонентами ігрової діяльності: у дітей спостерігається бідність ігрового сюжету, змісту гри, схематизм ігрових і практичних дій [3]. Так само як і зрячі, діти з порушенням зору для розгортання ігрової діяльності повинні отримати досить широкі знання про життя оточуючих людей. Великого значення при цьому має словесне спілкування дітей. Проте, не володіючи достатнім запасом конкретних уявлень, такі діти неточно розуміють зміст зверненої до них мови. Поступово діти продовжують накопичувати запас слів, і оволодівають знаннями про життя оточуючих їх людей. Позитивна динаміка розвитку ігрової діяльності дітей зі складними порушеннями спостерігається під педагогічним впливом.

Тому важливо дотримуватися таких умов у процесі організації ігрової діяльності в дітей дошкільного віку зі складними порушеннями:

- давати дитині чітку інструкцію, що вона повинна зробити;
- за необхідності надавати допомогу;
- постійно схвалювати правильні ігрові дії;
- виховувати адекватність ігрових дій ігровому матеріалу.

Порушення функцій опорно-рухового апарату являє собою рухливі розлади, що виникають у результаті пошкодження мозку на ранніх етапах його розвитку. Гра для дитини з порушеннями опорно-рухового апарату та порушеннями зору повинна стати джерелом задоволення. В період раннього дитинства дорослим варто грати з малюком в ігри з простим фізичним контактом: обіймати, лоскотати тощо. Батькам, спеціалістам, котрі працюють з дітьми, варто створити серію ігор із різноманітними іграшками та дрібним будівельним матеріалом. Наприклад, дійти (добігти) до певного місця і взяти який-небудь предмет; певну кількість разів спіймати і кинути м’яч дорослому; докотити обруч до кінця кімнати. Важливо

встановлювати чіткі правила та продумувати певний сюжет ігор, це сприятиме формуванню уміння дитини узгоджувати свої дії з діями партнера.

Однією з найпоширеніших ігор для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату є «Чарівний мішечок», коли в спеціальний мішечок розміщують іграшки, які можна добре помацати: шарики, кубики, ляльки (можна покласти різні види фруктів чи овочів). Дитину просять взяти який-небудь предмет, упізнати його шляхом дотикового сприймання й назвати. Якщо малюк не володіє мовою або в нього уражені всі кінцівки в результаті хвороби, або порушене зорове сприймання цю гру можна модифікувати, розклавши предмети перед ним і запропонувати обрати (показати поглядом, вказівним жестом) на певний предмет. У процесі дорослішання дитини слід ускладнювати її ігрову діяльність, робити її колективною, розширюючи коло друзів.

Таким чином, організовуючи ігрову діяльність з дітьми зі складними порушеннями, важливо знати та враховувати певні особливості та умови відповідно до специфіки захворювання. Дітей можна та необхідно навчати іграм: фізичним (рухливим, спортивним); розвиваючим та дидактичним; творчим, сюжетно-рольовим, що сприятиме засвоєнню ними культурного досвіду, розвиткові потенціалу, природних здібностей, комунікативних навичок.

Рекомендовано в корекційній роботі з розумово відсталими дітьми більш інтенсивно підбирати такі форми завдань, які будували б їхню розумову активність, потребу в пізнавальній діяльності. На їхню думку, до таких завдань варто віднести ті з них, які вимагають використання почуттєвої сфери, опора на практичну діяльність і досвід учнів. До їхнього числа можна безумовно віднести дидактичну гру.

Застосування на заняттях ігор та ігрових моментів робить його легшим, цікавішим, створює у дітей бадьорий робочий настрій, допомагає подолати труднощі, які виникають у них. Перш ніж застосувати дидактичну гру, педагог має продумати і підібрати ту з них, яка найбільше відповідає навчальній меті.

Таким чином, дидактичні ігри – це не просто заповнення вільного часу дітей, а спланований і цілеспрямований педагогічний прийом для розширення і закріплення одержаних ними знань. В процесі гри діти з ООП вчаться на практиці самостійно застосувати одержані знання в нових, ігрових умовах, що позитивно впливає на їх розумовий розвиток. Свою роль ігри виконують успішніше, якщо вони застосовуються в системі, що припускає варіативність, поступове ускладнення і за змістом, і за структурою, зв'язок з іншими методами роботи з формування уявлень і понять.

ЛІТЕРАТУРА

1. Особливості розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями зору: науково-методичний посібник / Л. С. Вавіна та ін. Київ : Педагогічна думка, 2012.

2. Чеботарьова О. В., Коваль Л. В., Данілавічютє Е. А. Дитина із церебральним паралічем. Харків : Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018.

3. Білоус С. Особливості організації навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах [Електронний ресурс] / С. Білоус, Л. Іванчук // Пед. дискурс : зб. наук. пр. / Ін-т педагогіки НАПН України, Хмельн. гуманітарно-пед. акад. Хмельницький, 2014. Вип. 17.

4. Балабан М. Консультації з інклюзивного навчання / Марина Балабан // Освіта України. 2014. 17 лют.

Сенченко С. О.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
“Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Коробко Ю. В.,**
асистент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу
“Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНІ ВПРАВИ У КОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ, ЯКІ МАЮТЬ ОСОБЛИВІ ОСВІТНІ ПОТРЕБИ

При організації корекційно – відновлювальної роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби педагоги використовують різноманітні інноваційні методи та прийоми, які покращують психофізичний стан дитини. Нейропсихологічні вправи є важливим інструментом для практичного використання та покращення психофізичного здоров'я. Нейропсихологічні вправи зручні тим, що їх можна використовувати як елемент заняття, так і у повсякденному житті дитини, як частину реабілітаційної програми, так і для покращення когнітивних функцій у звичайному житті, як щоденну рутину, так і основну частину корекційної години.

Важливо зазначити, що нейропсихологічні вправи виникають на основі наукових досліджень, які вивчають взаємозв'язок між мозковою діяльністю і психічними функціями, такими як пам'ять, увага, мовлення тощо. Ідеї та методи розвитку мозку розробляються науковими групами, психологами, корекційними педагогами, нейрологами та іншими спеціалістами у галузі нейропсихології та дефектології.

Нейропсихологічні вправи виникли на основі досліджень методів розвитку і активізації мозку, в інтердисциплінарній області, яка включає в себе психологію, нейробіологію, медицину та інші спеціальні галузі. Науковці та практики в цих галузях спільно розробляють та вдосконалюють методи нейропсихологічних вправ. Велика кількість нейропсихологічних методів і вправ базуються на принципах нейропластичності мозку, які вказують на здатність мозку змінюватися та адаптуватися протягом життя. Наприклад, методи, що сприяють покращенню пам'яті, уваги чи інших когнітивних функцій, розробляються з врахуванням цих наукових принципів і використовуються для покращення якості життя та здоров'я як здорових людей, так і людей з обмеженими психофізичними функціями організму.

Нейропсихологічні вправи - це спеціально розроблені завдання та вправи, які використовуються для оцінки та покращення різних аспектів функціонування мозку і когнітивних навичок людини. Ці вправи використовуються фахівцями в галузі нейропсихології з метою вивчення роботи мозку, виявлення порушень та розвитку когнітивних здібностей.

Нейропсихологічні вправи можуть включати різні завдання, такі як тести пам'яті, уваги, обробки інформації, моторики, мовлення тощо. Ці вправи допомагають фахівцям оцінити функціонування різних частин мозку та когнітивні навички особи. Наприклад, під час нейропсихологічного тестування можуть використовуватися завдання на сприйняття образів, логічне мислення, пам'ять, увагу та інші психологічні функції. Ці вправи допомагають не лише в оцінці функцій мозку, але й у розробці індивідуалізованих планів реабілітації для людей з порушеннями нервової системи, нейрологічними захворюваннями або когнітивними викликами.

Нейропсихологічні вправи є важливою частиною нейропсихологічних асесментів і реабілітації осіб з порушеннями нервової системи, такими як травми голови, церебральний інсульт, деменція, розлади розвитку та інші патології. На сучасному етапі розвитку корекційної педагогіки, нейропсихологічні вправи широко використовують під час освітнього тпроцесу з дітьми дошкільного віку, які мають особливі освітні потреби. Ці вправи допомагають діагностувати та оцінювати функції мозку, а також покращувати їх у осіб з різними психофізичними проблемами.

Нейропсихологічні вправи вдало використовують в корекційній роботі з дітьми, які мають особливі освітні потреби. Ці вправи можуть сприяють покращенню когнітивних, мовних, рухових та інших навичок дітей з різними видами обмежень чи порушень.

Нейропсихологічні вправи покращують мовлення, активізують словник, розвивають мовні навички, поліпшують артикуляцію та розуміння мови, допомагають у налагодженні соціальної комунікації. Сприяють розвитку координації та рухових навичок, спрямовані на поліпшення рухових навичок та зміцнення м'язів загальної, дрібної і артикуляційної моторики. Покращують увагу та концентрацію, що особливо ефективно в корекційній роботі з гіперактивними дітьми. Розвивають соціальні навички, такі як розуміння емоцій, емпатія та комунікація.

При проведенні нейропсихологічних вправ необхідно враховувати індивідуальні особливості кожної дитини, для того щоб ефективно відновлювати збережені функції організму. Проте важливо мати на увазі, що нейропсихологічні вправи повинні бути розроблені та ведені фахівцем у галузі нейропсихології. Батьки можуть бути включені в процес, але важливо, щоб фахівець надавав рекомендації та вказівки, які допоможуть дитині досягти максимальних результатів і враховували її індивідуальні потреби.

Загалом, нейропсихологічні вправи можуть бути важливою частиною педагогічної та психологічної підтримки дітей з особливими освітніми потребами. Вони дозволяють індивідуалізувати підхід до навчання та розвитку дитини, що сприяє досягненню її потенціалу та покращенню якості соціального життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інклюзивна освіта: використання інноваційних методів та прийомів. ULR:https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/posibniki/inklyuziyavnz.pdf. (дата звернення: 17.10.2023).

2. Корекційні ігри та вправи в інклюзивному просторі на практиці. URL: https://vseosvita.ua/library/movni-igri-v-logopedicnij-roboti-z-ditmi-dizartrikami-126291.html. (дата звернення: 13.10.2023).

3. Смирнова О.Л. Основи корекційної педагогіки. *Практичний психолог*. 2016. № 4. С. 28–32.

Яковенко А. О.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-
технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
м. Кременчук
Науковий керівник: **Станіченко О. Ф.,**
викладач дошкільних дисциплін
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
м. Кременчук

ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ: ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Інклюзивна освіта у нашому сьогоденні є доступною для дітей з особливими освітніми потребами. Кожна дитина має право на рівний доступ до якісної освіти та навчання за місцем проживання. Кожна людина, незважаючи на свої особливі потреби, має право на одержання освіти, яка за якістю не відрізнятиметься від якості освіти інших. Інклюзивний простір є позитивним для усіх учасників освітнього процесу. Взаємодія з нормотиповими дітьми сприяє когнітивному, фізичному, мовному, соціальному та емоційному розвитку дітей з особливими освітніми потребами [1]. Актуальним питання навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами було ще у XIX ст. Вже тоді були перші спроби створення дошкільних закладів для таких дітей. Видатні зарубіжні педагоги і лікарі А. Бланше, Л. Брайль, Р. Вайс, Б. Мендель, М. Монтессорі, А. Фукс наголошували, що починати працювати з такими дітьми потрібно якомога раніше.

У період становлення інклюзивного навчання дітей із особливими освітніми потребами в закладах освіти України (кінець 90-х років XX ст.) розпочинається розробка концепції формування інклюзивного освітнього середовища, керуючись міжнародними стандартами. Науковець М. Берегова зазначала, що попри наявні наукові праці сучасних українських дослідників (В. Бондар, Л. Будяк, В. Засенко, І. Дмитріюва, А. Колупаюва, С. Миронова, Н. Савінова, Т. Сак, В. Синьов, В. Тарасун, М. Шеремет, Д. Шульженко та ін.), що присвячені проблемам інклюзивної освіти, залишається актуальною проблема визначення організаційно-методичних засад створення інклюзивного освітнього середовища в умовах закладів загальної середньої освіти [2].

Метою XXI століття є «створення доступного суспільства для всіх». Щоб говорити про те, чи приживеться інклюзивна модель навчання в Україні, необхідно провести ще не одне дослідження. Законом України «Про освіту» сформовано поняття «інклюзивне середовище» - це «сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей» [3, 1]. Інклюзивне

освітнє середовище потрібно розуміти як сукупність спеціальних освітніх умов, які забезпечують рівний доступ до якісної освіти для усіх категорій дітей [4, 78]. Створення інклюзивних груп в закладах дошкільної освіти забезпечує не просто реалізацію права дошкільників на освіту, а є інноваційним підходом до навчання і виховання. У свою чергу, це вимагає створення інклюзивного середовища, яке потребує ефективного облаштування простору, організації психолого-педагогічного супроводу дітей та батьків, забезпечення рівних умов залучення усіх дошкільників у корекційно-розвивальний та освітній процеси. Головним завданням інклюзивного середовища є подолання відхилень у розвитку вихованця з особливими освітніми потребами та профілактиці небажаних негативних проявів. Провідними принципами інклюзивного освітнього середовища є його готовність пристосовуватись до індивідуальних потреб різних категорій дітей, індивідуалізація та диференціація освітнього процесу, гуманні стосунки з кожною дитиною, підтримка її самостійності та активності, партнерської взаємодії з родиною, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.

Створення інклюзивного освітнього середовища у закладах дошкільної освіти – це не тільки відкриття інклюзивних груп, а це: розроблення адаптованих освітніх програм, спеціальне матеріально-технічне забезпечення, підвищення компетентності педагогічних працівників та викорінення стереотипів щодо освіти «особливих дітей» [5, 45]. Інклюзивний педагогічний процес у закладі дошкільної освіти організовують та реалізують вихователь, помічник вихователя, а також, за потреби, з дітьми працюють асистент вихователя та профільні спеціалісти (психолог, логопед, дефектолог, медичні працівники). Злагодженість роботи, професіоналізм цих фахівців є запорукою ефективності дошкільної освіти. Діти з особливими освітніми потребами інтегруються в соціум, стають більш комунікативними, вони мають можливість навчатися за більш складною програмою ніж ті діти, що перебувають у спеціалізованих закладах та можуть продовжити навчання, отримавши документ про закінчення закладу загальної середньої освіти. Усі діти, перебуваючи в інклюзивному середовищі, вчаться толерантності у відносинах з однолітками, навчаються бачити передусім людину, а не її ваду чи обдарованість і в результаті з повагою відносяться до «особливих людей» [5, 46].

Забезпечення психоемоційного комфорту учасників освітнього процесу варто реалізувати шляхом організації психологічних, корекційних та розвивальних занять. Особливої уваги потребує процес розвитку комунікативних навичок дошкільників. Роль педагогів полягає у формуванні позитивного ставлення нормотипових вихованців до дітей з особливими освітніми потребами. Важливою є співпраця педагогів з батьками. Проведення інформаційної та просвітницької роботи з батьками дозволить їм краще пізнати та зрозуміти дитину, забезпечити комфортні умови перебування в освітньому закладі, отримати підтримку та кваліфікаційний супровід щодо подальшого розвитку та навчання свого малюка.

Організоване таким чином інклюзивне освітнє середовище працює за умов комплексного і багаторівневого супроводу учасників освітнього процесу [1, 12]. Отже, інклюзивне освітнє середовище – це простір, де незалежно від своїх освітніх потреб діти здатні ефективніше навчатися, підвищувати свою соціальну компетентність, вдосконалювати комунікативні навички, а також відчувати себе частиною спільноти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: зб. наук. праць. К.: Університет «Україна», 2009. № 6 (8). С. 10–15.

2. Берегова, М. І. (2019). Дидактико-практична підготовка майбутніх корекційних педагогів до роботи в умовах освітнього інклюзивного простору (дис. … канд. пед. наук: 13.00.03). Львів. 2019. С. 235.
3. Закон України «Про освіту»// Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2017. – № 30, ст. 1
4. Колупаєва А. А., Софій Н. З., Найда Ю. М. Концептуальні аспекти інклюзивної освіти. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навч.-метод. посібник; за заг. ред. Л. І. Даниленко. К., 2007. С. 127
5. Сороколіт, Юлія. "Інклюзивне освітнє середовище як один з аспектів соціальної адаптації дітей з особливими освітніми потребами." (2020).
http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/16127/1/13_SOROKOLIT%20YuLIYa.pdf

СЕКЦІЯ 5. ІНСТРУМЕНТИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ

Маєвська М. Р.,
викладач інформатики Обласного коледжу
,,Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ЦИФРОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ MENTIMETER

Однією із актуальних проблем в освітньому процесі є оцінювання не результатів, а самого процесу навчання. На допомогу приходить формувальне оцінювання, яке дозволяє оцінити здобуття обов’язкових компетентностей здобувачів освіти. Як відомо, формувальне оцінювання ґрунтується не на кількісних, типу скільки помилок, а на якісних показниках. Наприклад, як працювали студенти, чи засвоїли матеріал, які були труднощі, чи співпрацювали з іншими, чи докладали зусилля, що зацікавило і стало відкриттям на занятті.

Формувальне оцінювання допомагає студентам ідентифікувати свої слабкі та сильні сторони, зосередитися на тих навичках, що потребують удосконалення, бути активними і вмотивованими. Мета формувального оцінювання – не лише підвести підсумки навчання здобувача освіти в балах, але і знайти спосіб покращити ефективність самих занять. Безумовно, педагоги здійснюють формувальне оцінювання, але взаємооцінювання та самооцінювання робить студентів також суб’єктами оцінювання. Це означає, що у формувальному оцінюванні інструменти оцінювання мають розроблятися студентами у співпраці з викладачем і застосовуватися щодо робіт одне одного або власної роботи. І педагог сьогодні повинен вміти використовувати такі педагогічні та інформаційно-комунікаційні технології, які б сприяли формуванню та розвитку ключових компетентностей, задіювати сучасні цифрові інструменти, щоб зробити навчання більш ефективним, захоплюючим та мотивуючим для студентів. Які ж це інструменти?

Одним із таких інструментів є сервіс Mentimeter. Mentimeter - простий і доступний в освоєнні інструмент опитування, що забезпечує миттєвий зворотний зв’язок від аудиторії. Цей онлайн сервіс дозволяє створювати інтерактивні презентації, щоб оцінити знання студентів і мотивувати їх на досягнення успіхів під час освітнього процесу. Також Mentimeter дозволяє викладачу залучати аудиторію до обговорення і активно з нею взаємодіяти, що робить його виступ більш успішним і якісним. Онлайн сервіс підходить до використання не лише на заняттях, а і на лекціях, семінарах, майстер-класах, вебінарах, конференціях та воркшопах тощо. Його зручно використовувати для опитування студентів як у реальному часі в аудиторії, так і під час дистанційних занять, оскільки він доступний і на мобільних пристроях, і в онлайн середовищі, що дозволяє використовувати технологію BYOD (Bring Your Own Devices – ,,візьми свій власний пристрій“) – це принцип активного використання для навчальних занять смартфонів.

Онлайн-опитування може містити серію питань з різними типами відповідей:

- множинний вибір (один або кілька із кількох);
- відкриту відповідь;

• оцінка за шкалою;

• ранжування відповідей у межах 100%;

• введення відповіді у вигляді точки на плоскій координатній площині.

Питання з множинним вибором. Респондент може вибрати одну або кілька правильних відповідей із множини.

Питання з відкритою відповіддю. Респондент вводить відповідь у текстовому вигляді у відповідь. Результати можуть відображатися в різних форматах: у вигляді прямокутних блоків, хмари слів, слів, що розташовуються один над одним та ін.

Питання з прив'язкою відповіді до шкали. Респондент оцінює зазначені параметри (показники) у межах встановленої шкали, наприклад, від 0 до 5 і більше.

Питання з розподілом відповідей у межах 100% . Респондент розподіляє вагу (оцінку) параметрів, показників у межах 100%.

Питання з відповіддю на матриці . Респондент оцінює об'єкти за двома критеріями, що є осями діаграми.

Для роботи з програмою потрібна реєстрація на сайті https://www.mentimeter.com, яку педагог може здійснити через Google аккаунт. Хоча і у безкоштовній версії є обмеження - дозволено створити інтерактивну презентацію лише з 2-х слайдів, але обмежень на загальну кількість презентацій не має. І викладач може підготувати одну презентацію з 2-х слайдів на початок заняття і використати її для опитування з метою визначення емоційного стану студентів, здійснення психологічного налаштування, а другу презентацію застосувати в кінці заняття для підбиття підсумків і проведення рефлексії. У налаштуваннях профілю можна обрати мову інтерфейсу – українську. Для зберігання і швидкого доступу до презентацій, користувач може створювати окремі папки.

Щоб провести опитування в аудиторії необхідні технічні пристрої:

• ПК з трансляцією зображення на екран – у викладача;

• смартфони або планшети з виходом в Інтернет – у студентів.

Голосування здійснюється на сайті https://www.menti.com , тому спеціальної програми на смартфоні або планшеті не потрібно.

У педагога є 3 способи поділитися із студентами презентацією і провести опитування:

• надіслати покликання на сайт;

• відправити цифровий код (важливо пам'ятати, що код діє лише 2 доби);

• згенерувати QR-код.

Розглянемо короткий опис порядку підготовки та проведення онлайн-опитування студентів в аудиторії:

1. Викладач заздалегідь створює опитування, включаючи одне чи кілька питань.
2. В аудиторії викладач запускає опитування із ПК. На екрані (дошці результатів опитування) відображається адреса та код опитування для студентів.
3. Студенти, використовуючи мобільні пристрої, входять на сайт, вводять код опитування та відповідають на питання.
4. На екрані миттєво з'являються результати опитування.

Перевагою сервісу є те, що проводити опитування можна як у синхронному режимі (в аудиторії, ,,тут і зараз"), так і в асинхронному і у межах заданого інтервалу опитування.

Налаштування програми дозволяють:

• задати режим участі в опитуванні - студент може відповідати лише на поточне запитання чи все; о змінити дизайн представлення результатів;

• встановити часові рамки проведення опитування; о очистити результати та провести опитування повторно;

• згенерувати QR-код для швидкого доступу до опитування;

• за допомогою спеціального плагіна вбудовувати опитування у презентацію MS PowerPoint (для версії 2013);

• надати доступ до опитування можна за посиланням або за допомогою вбудовування html-коду елемент LMS Moodle, на сайт або блог.

У разі використання програми в режимі безкоштовного тарифного плану існують такі обмеження:

• опитування може містити трохи більше 2 питань;

• голосування проходить анонімно;

• немає можливості експорту результатів, спільного використання та налаштування оформлення.

Анонімне голосування може ефективно застосовуватися як інструмент формувального оцінювання, коли необхідно визначити загальний рівень розуміння теми або питання студентами. Воно має низку позитивних властивостей, зокрема:

• анонімність дозволяє голосуючому уникнути стереотипного мислення та висловити відкрито;

• особиста думка;

• відсутність критики чи негативної оцінки з боку оточуючих дозволяє респондентам легше висловити себе;

• результати будуть більш точними, оскільки учасники не схильні до тиску з боку оточуючих;

• анонімність дозволяє уникнути негативного домінування думки одного чи кількох учасників голосування.

Отже, перевіркою лише результатів навчання не можливо оцінити досягнення студентів і викладачу у сучасних реаліях варто вести спостереження за роботою кожного студента. Сервіс Mentimeter є універсальним цифровим інструментом формувального оцінювання для створення мобільних онлайн опитувань та іншого інтерактивного контенту, що дозволяє не лише оцінити рівень навчальних досягнень студентів, а й вчасно виявити прогалини у знаннях та їх мінімізувати.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жидкова М.О. Формувальне оцінювання: онлайн-ресурс Mentimeter. https://educationpakhomova.blogspot.com/2023/06/mentimeter.html

Кіріллова А. О.,
викладач кафедри спеціальної освіти
КЗВО„Хортицька національна
навчально-реабілітаційна академія“
Запорізької обласної ради
м. Запоріжжя

МЕДІАГРАМОТНОСТЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ООП У ВОЄННИЙ ЧАС

Ключовим об’єктом сучасного суспільства є інформація, яку люди одержують, зберігають, використовують та поширюють. Тому під впливом ЗМІ та медіа знаходяться всі.

У зв’язку з цим постала необхідність кожному сформувати нове уміння – медіаграмотність (як певну культуру правильного споживання інформації).

Формування медіаграмотності це не лише забаганка ряду науковців чи представників певної професії, це державна політика, яка чітко регламентована в рамках Державного стандарту початкової освіти, де в Типовій освітній програмі передбачена змістова лінія „Досліджуємо медіа». Крім того, аналізуючи Концепцію нової української школи ми можемо знайти згадку про інформаційно-цифрову компетентність, яка передбачає впевнене та критичне застосування ІКТ для створення/пошуку/обробки/обміну інформацією та ін. [4]. Бути медіаграмотним означає бути спроможним знайти необхідну інформацію, вибрати з її великої кількості те, що нам потрібно, й визначити надійність джерел.

Медіаосвіта стала предметом наукового дослідження багатьох учених: Л. Баженова, О. Бондаренко, К. Ворсноп, Н. Габор, А. Дилижан, С. Дорогий, В. Лизанчук, О. Нечай, Т. Свистельников, О. Федоров, Є. Черкашин та ін. Аспекти інформаційних впливів медіа в рамках початкової школи досліджували О. Волошенюк, О. Ганик, В. Голощапова, Г. Дегтярьова, І. Іванова, А. Кожанова, Г. Пиза, О. Шкребець, О. Янкович та ін.

Проте актуальність даної теми лежить дещо глибше, ніж просто потреба діяти згідно з чинним законодавством. Наразі в Україні триває повномасштабний воєнний конфлікт та ми всі бачимо чимало негативних речей в реальному світі, але нас ще оточує велика кількість медіаінформації, яка може спричиняти травматизацію не лише дорослих, а й дітей. Значна кількість рекламних оголошень, сторінок з новинами, роликів по телевізору нам розповідають про стан на фронті, воєнні злочини, переговори політичних діячів, смерті військових та ін. І це все демонструється ЗМІ відкрито та щоденно. Діти молодшого шкільного віку вже вміло користуються ґаджитами, володіють навичками читання та осмислення прочитаного, тому можуть швидко знайти певну інформацію чи випадково на неї натрапити при пошуку інших речей в мережі Інтернет. Їх дитяча психіка ще не готова до сприймання більшості новин, але якщо ці діти мають особливі освітні потреби (далі – ООП), то ситуація стає набагато серйознішою. Молодші школярі з ООП можуть більш гостро реагувати на побачені кадри чи прочитані не завжди правдиві факти, що може спричинити появу страхів, панічних атак, депресивних ознак та спричиняти загострення наявних проблем зі здоров’ям.

Згадки про медіатравматизацію зараз активно з’являються в наукових роботах (О. Вознесенська, А. Браточкін, Л. Найдьонова, О. Плетка та ін.), але переважно вони націлені на опис теоретичного підґрунтя даної проблеми.

Медіатравматизація (за О. Вознесенською) є видом психічної травми, яка може виникнути під впливом медіаповідомлень, медіаконтенту, як шкідлива для психіки реакція на емоційно значущі події, яка викликана відчуттям реальної або уявної загрози. На тлі власних думок та переконань діти, які мають ООП можуть настільки себе залякати, що у них виникнуть різні фобії чи інші патології сприйняття дійсності [1].

Однак необхідно розуміти, що воєнний конфлікт ще не завершився, тому є сенс говорити про можливі прояви ретравматизації. Вона виникає в тому випадку, коли діти будуть подумки повертатися до тієї інформації, яку вони побачили, прочитали, почули, або при перегляді відео та фото матеріалів про певну подію.

Деякими науковцями застосовується визначення «вторинна травматизація», яке описує процес переживання подій, про які є у дитини неповна інформація, тому відсутню частину фактів лімбічна система заповнює фантазіями та свідомість їх сприймає як реальні речі. Ці фантазії можуть набагато сильніше травмувати дитину, адже сама подія вже завершилась, а

думки можуть прокручуватись ще велику кількість разів, домальовуючи нові деталі та спричиняючи нові страхи.

На основі цього ми повинні розуміти, що розвиток медіаграмотності є важливим моментом в процесі навчання молодших школярів з ООП, адже діти повинні вміти критично оцінювати всю інформацію, яка ними сприймається, не відкривати підозрілі сайти/відео/статті, вміти аналізувати джерела на наявність достовірної інформації та ін. М. Меламед зазначає, що формувати дану навичку вкрай необхідно саме в молодшому шкільному віці, адже:

– даний віковий період вкрай важливий для інтелектуального, фізичного та психоемоційного розвитку дітей;

– до початку шкільного навчання діти мають значний аудіовізуальний базовий досвід;

– навчання в школі передбачає, що діти постійно будуть зіштовхуватись з великою кількістю інформації, але самостійно сформувати пошукові навички, навички критичної оцінки інформації та ін. їм не вдається [3, с. 245].

Формування медіаграмотності учнів молодшого шкільного віку з ООП відбувається на основі ряду навичок:

− естетичні і креативні навички (здатність бачити, чути, створювати та інтерпретувати медіаконтент);

− інтерактивні навички (здатність спілкуватись за допомогою медіа, приміряти на себе різні медіаролі);

− навички критичного аналізу (інтерпретація і розуміня значення різних медіа контентів);

− навички безпеки (вміння знаходити вихід з різних ситуацій/уникати їх; безпечна поведінка у віртуальному просторі – захист приватного простору і вміння уникати шкідливих контактів та контенту).

Робота з медіа в початкових класах охоплює певні види діяльності (за Л. Баженовою):

– формування навичок сприйняття медіапродуктів;

– тлумачення результатів сприйняття, аналіз побаченого/почутого;

– розуміння різних методів комунікації;

– створення власних медіапродуктів на основі творчої діяльності за допомогою різноманітних медіазасобів [2].

Отже, формування основ медіаграмотності в молодших школярів з ООП – процес тривалий, складний та вкрай важливий в сучасних умовах, адже невміле користування інформацією, яка з'являється в медіапросторі в момент воєнного стану вкрай різноманітна, суперечлива та травмівна, що може в свою чергу негативно вплинути на психоемоційний стан даної групи дітей та спричинити появу деструктивних поведінкових реакцій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вознесенська О. Імпліцитна типологія медіатравм в контексті медіаактивності особистості. URL: http://mediaosvita.org.ua/book/voznesenska-o-l-implitsytna-typologiya-mediatravm-v-konteksti-mediaaktyvnosti-osobystosti/.

2. Іванов В. Ф., Шкоба О. Я. Медіаосвіта та медіаграмотність: визначення термінів. *Інформаційне суспільство*. 2012. Вип. № 16. С. 41–52.

3. Меламед В. А. Упровадження медіаосвіти в освітній процес початкової школи. *Вісник ХДАК*. 2018, Вип. 53. С. 242–249.

4. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/novaukrainska-shkola-compressed.pdf.

Нарищенко С. М.,
вихователь-методист
комунальний заклад дошкільної освіти
(ясла-садок) компенсуючого типу № 148
Криворізької міської ради
м. Кривий Ріг

МОНІТОРИНГ ДОСЯГНЕНЬ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ФОРМАТІ ДИСТАНЦІЙНОЇ СПІВПРАЦІ

Дошкільний вік – це важливий період у становленні та розвитку дитини, а дошкільна освіта є невід'ємним складником та першим рівнем у системі освіти – стартовою платформою особистісних досягнень. Одним з головних завдань дошкільної освіти є формування особистості дитини, розкриття її творчих здібностей, набуття нею соціального досвіду, готовності до систематичного навчання в умовах Нової української школи.

Пріоритетним напрямом діяльності закладів дошкільної освіти є спрямування освітнього процесу на реалізацію нового Базового компонента дошкільної освіти, як державного стандарту, що визначає вимоги до обов'язкових компетентностей та результатів освіти дитини дошкільного віку (6 (7) років). Базовий компонент наголошує на нових підходах до оцінювання ефективності освітнього процесу та формування життєвої компетентності дитини. Одним з інструментів утілення моделі якісної дошкільної освіти є моніторинг.

2020-2023 рр. стали справжнім випробуванням для всього людства та нашої країни. Коронакриза та воєнні дії внесли істотні й незворотні зміни в усі сфери нашого життя, а також в освіту. Коли освітяни були переведені на віддалену роботу, постала проблема в опануванні програмних та освітніх технологій дистанційної роботи.

Тож завданням педагогічного колективу нашого закладу стало ефективне використання потенціалу різних моделей організації освітнього процесу із застосуванням інновацій через впровадження дієвих форм партнерської взаємодії з родинами. Однією із таких форм виявилась організація процедури моніторингу досягнень дітей старшого дошкільного віку в онлайн форматі через використання програмного забезпечення Google-forms, у формі опитування, із залученням батьківської громадськості задля отримання даних про поточний стан сформованості ключових компетентностей дітей, рівня засвоєння програмового матеріалу відповідно до Базового компонента дошкільної освіти, простеження динаміки особистісних досягнень, проведення аналізу та підвищення якості освітнього процесу.

Методологія комплексної оцінки розвитку дитини, інструментарій та критерії оцінки, що представлені в опитувальниках Google-forms, спираються на принцип цілісності розвитку дитини. Використання такої форми опитування дозволяє отримувати інформацію про

розвиток дитини в режимі реального часу з будь-якого пристрою, забезпечуючи мобільність зворотного зв'язку, у будь-який зручний час для батьків.

Визначення рівня досягнень та відстеження результатів освітнього процесу в онлайн-форматі проводилось на початку вересня, січня та травня 2023 року. Основними методами діагностичної процедури є дидактичні ігри та вправи, бесіди та спілкування тощо.

Структура моніторингу побудована за освітніми напрямами (із посиланнями на Google-опитувальники), що визначені Базовим компонентом дошкільної освіти: ,,Особистість дитини"; ,,Дитина в соціумі"; ,,Дитина в природному довкіллі"; ,,Дитина у світі мистецтва"; ,,Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі"; ,,Мовлення дитини". Окрім ,,Гра дитини".

Змістовне наповнення за кожним освітнім напрямом повністю відображає програмові вимоги щодо дітей старшого дошкільного віку. В опитуваннях подано вказівки щодо проведення моніторингу, розкрито критерії оцінювання якісних показників досягнень дітей. Запропоновано такі рівні засвоєння матеріалу: *високий рівень; достатній рівень*; *середній рівень*; *початковий рівень*.

Проведення моніторингового дослідження у групі дітей старшого дошкільного віку дало змогу відстежити динаміку розвитку особистості дошкільника, встановити як загальну картину розвиненості вихованців, так і індивідуально для кожної дитини, що дозволяє педагогам більш плідно і ефективно працювати над проблемами виявленими в ході вивчення та визначати необхідні корективи по кожному освітньому напряму.

Моніторинг досягнень дітей старшого дошкільного віку надає можливість і педагогам, і батькам проаналізувати якість власних освітніх впливів на дитину і зробити висновок, як можна і треба вдосконалити освітній процес в подальшому, з яким стартом передавати дитину до школи, та забезпечити наступність між дошкільною та початковою ланками освіти.

Для стимулювання особистісного зростання дітей і вчасного виявлення та усунення недоліків в освітньому процесі, таке обстеження дозволить найкращим чином допомагати кожній дитині успішно розвиватися і досягати освітніх результатів - компетентності дитини старшого дошкільного віку, які встановлено Базовим компонентом дошкільної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження / Упоряд.: О.Г. Косенчук, І.М. Новик, О.А. Венгловська, Л.В. Куземко. – Харків: Вид-во ,,Ранок", 2021. – 240 с.

2. Дитина: Освітня програма для дітей віком від двох до семи років / наук. кер. проєкту В.О. Огнев'юк; авторський колектив. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. – 440 с.

3. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років ,,Дитина" / наук. ред. Г.В. Бєлєнька, О.А. Половіна, І.В. Кондратець; авт. колектив. – К.: ТОВ «АКМЕ ГРУП", 2021. – 568 с.

4. Моніторинг досягнень дітей дошкільного віку згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти: методичний посібник / упоряд.: Н.М. Шаповал, В.О. Левченко, Г.М. Остапюк та ін. – 3-тє вид. зі змінами. – Тернопіль: Мандрівець, 2021. – 184 с.

Гуртова Л. М.,
консультант КУ
,,Центру професійного розвитку
педагогічних працівників“
м. Покровськ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗДО В ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ

Навчатися все своє життя – тільки таким шляхом можливо домогтися справжньої освіченості. Це повною мірою стосується педагогічних працівників дошкільної освіти. Дошкілля Покровської громади зробило величезний крок уперед в опануванні дистанційних технологій в роботі з дітьми в цьому навчальному році. Серед багатоманіття платформ для онлайн навчання Покровська громада обрала платформу Microsoft Teams, як частину програмного забезпечення Офіс 365.

З платформою Microsoft Teams педагоги дошкільних закладів познайомились ще у 2021 році під час карантину. Але використовувалась вона виключно як система цифрового документообігу між відділом освіти та закладами та для проведення міських нарад та методичних онлайн заходів.

Перед початком навчального року, відділ освіти прийняв рішення про відкриття дошкільних закладів для здійснення дистанційної освіти на платформі Microsoft Teams. Вересень був визнаний як період адаптації дітей, батьків, педагогів.

Був і страх і спротив, але можливість працювати та бажання знов зустрітися з дітьми хоча б через екран монітору, переважили весь негатив. Велика підготовча робота була проведена консультантами ЦПРПП протягом серпня - вересня: по перше це навчання модераторів в кожному дошкільному закладі по роботі у центрі адміністрування Microsoft Teams, реєстрація нових користувачів (було зареєстровано 1243 нових користувача дітей та педагогів). По-друге - навчання керівників, вихователів-методистів, педагогів особливостям складання чек-листів, організації та проведення он-лайн занять з дітьми, організації ресурсних зустрічей з батьками. За короткий час педагогам потрібно було вдосконалити свої професійні функції, переконати та змотивувати батьків, з нашою допомогою опанувати платформу, іноді без комп’ютера, на телефоні, постійно перебуваючи у тривожному стані через постійні повітряні тривоги.

Для успішної та ефективної організації дистанційної форми організації освітнього процесу недостатньо перенести заняття в онлайн формат без зміни методів і прийомів. Тому зазнало оновлення і роль керівництва, методичної служби, для педагогів постали нові професійні виклики. У зв'язку з цим, постала необхідність у створенні професійних спільнот, які б допомагали та сприяли професійному зростанню, формуванню компетентності педагогів і були б поштовхом до самоосвіти в опануванні комп’ютерними цифровими технологіями, освітніми ресурсами, ігровими платформами для дистанційної роботи з батьками та вихованцями. В Покровській громаді було створено 8 професійних спільнот, які охопили педагогів всіх вікових груп, педагогів спеціальних груп, музичних керівників, керівників та вихователів-методистів.

Через голосування в Forms (теж застосунок Офіс 365) були обрані керівники спільнот. Для організації зустрічей керівники створили команди в Microsoft Teams, де зберігалися відео записи для тих, хто не зміг бути присутнім та матеріали заходів.

Для обраних керівників консультантами ЦПРПП було проведене навчання щодо вимог до роботи згідно положення про професійні спільноти та майстер-клас ,,Цифрові інструменти керівника спільноти" для того щоб зустрічі з педагогами проходили інтерактивно, динамічно та плідно. Керівники спільнот намагались уникнути стандартного підходу до проведення зустрічей з педагогами, використовували мотиваційні інтерактивні ігри Wordwall, Genially, рефлексивні опитування в Mentimeter, сучасні презентації Prezi, SlidesMania, розуміючи, що початок роботи – запорука гарного старту.

Тематика зустрічей спільнот охоплювала весь спектр діяльності педагога з дітьми в умовах дистанції, а саме:

- Як сформувати тематичний перспективний план з врахуванням психологічних і фізичних можливостей дітей кожного вікового періоду;
- Як зацікавити дітей на початку заняття, змотивувати на плідне спілкування;
- Як уникнути ,,шкільного" підходу до проведення занять;
- Як залучити батьків до спільної діяльності та сформувати у них відповідальність за створення умов вдома та свідомого ставлення до відвідування занять та виконання чек-листів;
- Як перетворити заняття на гру, за допомогою яких інструментів це можна зробити;
- Як проаналізувати рівень засвоєння дітьми матеріалу і багато іншого.

Педагогів як і дітей також треба було зацікавлювати. У когось це виходило краще, хтось намагався, але досвід методичної онлайн роботи отримали всі. Ось тільки декілька прикладів зустрічей та форм в яких вони були проведені.

Педагогічна зустріч за чашкою чаю ,,Як зацікавити та підтримати інтерес у дітей до освітньої діяльності в умовах сьогодення" - дозволила в невимушеній, стилізованій атмосфері обговорити проблемні питання за чашкою чаю з педагогами – однодумцями. На цю зустріч були запрошені гості-спікери, які були представлені як ,,геймдизайнер", ,,відеомонтажер" та ,,коуч" з навчання дітей раннього віку, які ділились своїми напрацюваннями та досвідом роботи. Знайомлячись з професією ,,геймдизайнера", педагоги зрозуміли, що вони всі опановують цю професією створюючи інтерактивні завдання та ігри на різних платформах LearningApps, Wordwall, SlidesMania, Genially, Padlet дошка.

Дуже цікава зустріч була з ,,відеомонтажером", вихователі вчилися створювати відеоролики в відеоредакторі ,,InShot" та як відкрити свій Youtube-канал. Для створення колориту зустрічі, чайна тема проходила наскрізь, всі педагоги підтримували цю ідею та мали змогу випити ковток смачного чаю та прийняти участь в хвилинці розвантаження ,,Чаювання".

До методичного ланчу ,,Ігрова діяльність дошкільників: сучасний формат" презентація оформлювалась в стилі ,,меню страв". Відбувалась імітація подачі страв відповідно до етикету. Ведучий-модератор виступав в ролі адміністратора (менеджера) закладу. Учасники займали місця за онлайн-столами. Модератору допомагали кухарі (спікери), які представляли свої страви згідно тематики зустрічі протягом всього заходу: холодна закуска ,,Скарбничка знань", салат ,,Мова", капусняк ,,Художня література", паста під соусом ,,Ігротека", коктейль ,,Сервіс LearningApps". На ланчі пропонувався теоретичний матеріал та практичні вправи, націлені на мотивацію учасників до розвитку позитивних якостей особистості, саморозвитку, активної професійної діяльності, створення сприятливої психоемоційної атмосфери.

На кінець навчального року всі професійні спільноти узагальнили результати своєї роботи у вигляді методичних продуктів, як то: електронні ресурси, збірники матеріалів, які були презентовані на методичній раді відділу освіти:

- Padlet дошка „Флеймворк: веселковий дивограй“ - відеозбірник сенсорно-пізнавальних ігор для дітей раннього віку закладів дошкільної освіти.
- Padlet дошка „Інтерактивні ігри за освітніми напрямками БКДО“, представляє авторські інтерактивні ігри за освітніми напрямками
- Padlet-дошка „Інформаційний, методично - дидактичний контент з патріотичного виховання“, на якій зібрано найрізноманітніші дидактичні матеріали, які допоможуть вихователям у складанні змістовних і цікавих освітніх заходів патріотичного спрямування за напрямками.
- Padlet дошка „Музична ігротека“. Інтерактивний контент ігрової діяльності для проведення музичних занять зібраний за сезонами.
- Padlet дошка Дошкільна лабораторія „Маленькі дослідники“, добірка авторських відео з різноманітними дослідами, які батьки можуть проводити з дітьми вдома.

Вирішення будь–якої проблеми – це можливість стати кращим. Освітній простір Покровської громади повністю діджиталізовано. Організація роботи платформи дозволила повністю реалізувати усі етапи освітнього процесу та його безперервність починаючи від малечі ЗДО та закінчуючи ЗПО. Надихаючись успіхами педагогів громади, Центр професійного розвитку постійно тримає курс на позитивні зміни та завжди відкритий для кожного педагога громади.

ЛІТЕРАТУРА

1. Методичні рекомендації щодо здійснення освітньої діяльності з питань дошкільної освіти на період дії правового режиму воєнного стану. URL:http://ru.osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/86206/ (дата звернення 11.10.2023.)
2. «Проблеми дистанційної освіти дошкільнят“. *Дошкільне виховання.* 2020. №5. С. 21-29.
3. Санітарний регламент для дошкільних навчальних закладів, затверджений наказом Міністерства охорони здоров’я України №234 від 24.03.2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0563-16#Text (дата звернення 10.10.2023)
4. Базовий компонент дошкільної освіти. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення 18.09.2023.)
5. Закон України «Про дошкільну освіту“. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text (дата звернення 11.10.2023.)

Лейба А. А.,
здобувач другого (магістерського) рівня
вищої освіти Українського державного
університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ
Науковий керівник: **Ступак О. Ю.,**
доктор педагогічних наук,
доцент Українського державного
університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ

РЕКОМЕНДАЦІЇ БАТЬКАМ З ПРИВОДУ ПІДВИЩЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Комунікативна компетентність дітей дошкільного віку є важливою складовою їх загального розвитку. Вона охоплює здатність дитини спілкуватися, виражати свої думки і почуття, розуміти інших та взаємодіяти в соціальних ситуаціях. Для розвитку комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку важливо створити сприятливе середовище, в якому вони можуть вільно спілкуватися та вивчати світ. Заклади дошкільної освіти, родинне оточення та ігри є важливими чинниками у розвитку комунікативних навичок дітей.

Для гармонійного розвитку дитини старшого дошкільного віку варто створити в родині дружню та спокійну атмосферу, встановити чіткі вимоги та бути послідовними у їх представленні. Також батькам варто бути терплячими, сформувати у дитини старшого дошкільного віку навички особистої гігієни та самообслуговування. Потрібно заохочувати проведення ігор з іншими дітьми, розширювати коло спілкування з дорослими. Під час розмови дитини потрібно її уважно слухати. Варто говорити з дитиною повільно, короткими фразами, в розмові називати більше предметів, давати зрозумілі та пояснення. Потрібно запитувати у дитини, що вона робить, їй читати, піклуватися про те, щоб були нові враження, займатися спільною творчою діяльністю, заохочувати цікавість та не скупитися на похвалу.

Для того, щоб підвищити рівень комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку варто навести основні рекомендації для вихователів та батьків. Так, для батьків варто надати наступні рекомендації:

1. Потрібно дати зрозуміти дитині, що батьки його приймають таким яким він є.

2. Батькам варто пам'ятати, що кожне сказане слово, прояв жестів, інтонації, міміки, гучність голосу дають дитині повідомлення щодо його самоцінності. Батькам необхідно сформувати високу самооцінку в дитини.

3. Варто зверніть увагу на манеру спілкування між батьками, оскільки діти повністю копіюють це спілкування та проявляють потім не повагу до одного з батьків.

4. Спілкуватися з дитиною варто на рівні її очей, щоб дитина змогла не лише почути, а й сприйняти те, що сказане батьками.

5. Під час спілкування з дитиною варто приділяти увагу різним невербальним формам спілкування.

6. Батькам варто проявляти зацікавленість до дитини старшого дошкільного віку під час спілкування.

7. Не варто говорити дитині того, чого ви їй не бажаєте. Потрібно пам'ятати, що переважна більшість установок в подальшому окреслять їх поведінку.

8. Під час спілкування з дітьми старшого дошкільного віку варто пам'ятати, що дитина має виключне право голосу під час вирішення сімейних проблем. Тому батькам обов'язково потрібно радитися з дітьми, не приймати рішення самостійно.

9. Потрібно дотримуватися принципів рівності та співробітництва з дітьми старшого дошкільного віку.

10. Не потрібно допускати того, щоб дитина перебувала наодинці з власними переживаннями.

11. Батькам потрібно застосовувати різні мовні формули під час спілкування з дітьми старшого дошкільного віку. Вимовляти всі слова варто доброзичливим тоном, з усмішкою, при цьому супроводжувати їх тактильним дотиком.

12. Потрібно намагатися адекватно реагувати на всі вчинки дітей старшого дошкільного віку:

– потрібно зрозуміти дитину та з'ясувати, що стало основним спонукальним мотивом для проведення дій;

– варто спробувати вникнути в переживання дитини;

– доцільно оцінювати не особистість дитини, а його основні діяння;

– обов'язково потрібно дайте дитині можливість зрозуміти, що незалежно від вчинку батьки до неї будуть ставитися позитивно;

– не варто порівнювати власну дитину з іншими дітьми.

13. Батькам під час розмов потрібно намагатися не вживати під час мовлення такі фрази як: ,,Я зараз зайнятий (а)“, ,,Скільки разів я тобі казала!“, ,,Вічно ти все лізеш“, ,,Що б ти без мене робив“ [1].

З метою правильної організації взаємовідносин з дітьми старшого дошкільного віку варто подолати наступні бар'єри:

– бар'єр зайнятості, оскільки батьки дуже часто зайняті домашніми справами або роботою;

– бар'єр дорослості, тому що більшість батьків не відчувають всі переживання дітей та не розумієте їх потреб;

– бар'єр ,,виховних традицій“, оскільки батьки не враховують рівень розвитку для дитини старшого дошкільного віку та змінені ситуації виховання, при цьому намагаючись здійснювати дублювання педагогічних дій власних батьків;

– бар'єр ,,дидактизму“, оскільки батьки постійно намагаються повчати власних дітей.

Для вдосконалення комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку батькам варто:

1. для розвитку вміння уважно слухати та не перебивати співрозмовника;

2. якщо дитина не говорить мовні етикетні формули варто про це нагадувати батькам;

3. для загального розвитку вміння встановлювати контакт із конкретним співрозмовником варто запропонувати дітям наступну ігрову ситуацію: ,,Давайте говорити один одному компліменти» [2];

4. для подальшого розвитку вміння спілкуватися засобами вербальної форми можна запропонувати ігри ,,Через скло“, ,,Іноземець“ та ,,Розкажи вірші руками“. Варто спробувати хоча б раз вдень по 15 хвилин спілкуватися з використанням жестів та міміки;

5. для подальшого розвитку вміння оцінити почуття та настрій варто запропонувати дитині вести спостереження за родинами. Для цього можна використати такі ігри як ,,На що схожий настрій?“ та ,,Намалюй свій страх і переможи його“;

6. для розвитку у дітей старшого дошкільного віку почуття емпатії варто застосовувати різні сюжети казок. Варто проаналізувати відповіді дітей на такі питання: ,,Казка ‒це добре чи погано? Що хорошого в казці? Є хороші герої? Назви. Є погані? Хто вони? А чому вони погані? Що хорошого може статися з казковими героями? А що поганого?“ Намагайтеся читати і завжди обговорювати казки [3, с. 344-345].

Отже, активна співпраця батьків з вихователями в питаннях формування комунікативної компетенції дітей старшого дошкільного віку надає можливість здійснювати ефективну організацію спілкування в закладі дошкільної освіти, формує оптимальні умови для розвитку у дітей старшого дошкільного віку навичок комунікації для набуття досвіду мовленнєвої взаємодії з однолітками та дорослими.

ЛІТЕРАТУРА

1. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. навч. Закладів. Київ : Академвидав, 2006. 456 с.
2. Сарапулова Є. Г., Панченко Т. Д. Самоопізнання та етика спілкування як засоби формування комунікативних умінь у представників молодого покоління. *Педагогіка толерантності.* 2008. № (45). С. 57–65.
3. Толмачова І. М. Змістова характеристика дидактичної гри як методу. *Молодий вчений.* 2016. № 2. С. 344-347.

Ткаченко Л. І.,
вихователь санаторного дошкільного навчального закладу (ясла-садок) № 65 ,,Лукомор’я“ м. Кропивницький;
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського м. Миколаїв

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Виживає не сильніший і не розумніший,
а той, хто найкраще реагує на зміни,
що відбуваються.
Гордон Драйден

Цифровізації освіти в Україні – один з найважливіших механізмів, що зачіпає основні напрями модернізації освітньої системи. Сучасні технології відкривають нові перспективи для

підвищення ефективності освітнього процесу. Велика роль надається методам активного пізнання, самоосвіті, дистанційним освітнім програмам.

Дистанційна освіта – навчання на відстані – набуває сьогодні все більшої популярності. За наявності сучасних комп'ютерних технологій та доступності інтернету, вона стає зручною та доступною. Адже дистанційна освіта не вимагає від дитини присутності в дошкільному закладі.

У своїй роботі використовую цифрові інструменти – сучасні освітні платформи і рекомендую педагогічному працівнику дошкільної освіти:

1.Освітня онлайн дошка Padlet

2.Власні тести на Всесвіті

3.Інтерактивні вправи .learningApps.org

4.Створення пазлів.www.jigsawplanet.com

5.Освітня платформа дошкільників.www.Learning.ua

1.**Створення онлайн – дошки Padlet Дистанційне навчання, група № 5. СДНЗ №65 "Лукомор'я" посилання**

Технологія використання віртуальної дошки PADLET в освітньому процесі. Сьогодні застосування інтерактивних засобів навчання увійшло в навчальний процес сучасної освіти [7].

Padlet зручно використовувати як систему зберігання документів, завантаживши на дошку матеріали, які будуть доступні для скачування в будь-який час. Можна використовувати дошку для спільного збору матеріалів по тій чи іншій темі. Педагоги при цьому можуть працювати як усім колективом, так і в групах. **Практичний матеріал для ЗДО.**

Для використання очно, заочно, дистанційно і т.д.)

Всі ресурси будуть зібрані в одному місці, і ніколи не загубляться.

2.**Національна освітня платформа ,,Всеосвіта**"

Освітній проєкт "Всеосвіта" – це сучасна платформа, яка допомагає педагогам професійно зростати та підвищувати педагогічну майстерність. Тут є всі необхідні інструменти для організації дистанційного навчання, безкоштовна онлайн-бібліотека методичних матеріалів, розробки для розвитку й навчання дітей будь-якого віку [6]. Користування платформи "Всеосвіта" є безкоштовним. **Власні тести на Всесвіті**

3.Інтерактивні вправи learningApps.org

Цифровізація навчально-виховного процесу передбачає широке використання інформаційно орієнтованих засобів навчання на базі сучасних комп'ютерів і телекомунікаційних мереж. Нині є велика кількість програм і сервісів, за допомогою яких можна створювати освітні ресурси, багато з них вимагають знання основ програмування, що для звичайного педагога викликає ряд сумнівів та багато побоювань. Але існують програми та сервіси, які може освоїти самостійно і звичайний вихователь. Наприклад: LearningApps.org – загальнодоступний безкоштовний он-лайн-сервіс, заснований на роботі з готовими шаблонами-заготовками для заповнення, призначений для створення інтерактивних завдань різного рівня складності, тематики і формату [4].

Авторські вправи на LearningApps.org

4.Створення пазлів.www.jigsawplanet.com

Пазл – це захоплююча гра! Пазл – це цікава розвиваюча і навчальна гра, яка вимагає посидючості, акуратності, терпіння і уважності. Збираючи картину, дитина пізнає зв'язки між частиною і цілим, розвиває логічне мислення і дрібну моторику рук [5]. На сайті ти можеш

обрати пазл на свій смак, а можеш створити власний пазл з будь-якої картинки самостійно і безкоштовно. Авторські **ІНТЕРАКТИВНІ ПАЗЛИ**

5.Освітня платформа дошкільників.www.Learning.ua

Найбільша освітня платформа для дошкільників www.learning.ua/

Мета Learning.ua – надати дітям інструмент доступного та практичного навчання. Здобувати нові знання легше, якщо навчання подається як гра. Кожна вправа сайту являє собою рівень цієї гри, долаючи який дитина отримує винагороди – цікаві міні-ігри, які дають змогу відволіктись і відпочити. Це механізм, який відображає досягнення дитини, темпи та слабкі місця. Мета – показати дитині не оцінки, а дані які об'єктивно показують результати, та куди і як потрібно рухатись [3].

Отже, впровадження цифрових технологій в освітній процес є однією з найбільш важливих тенденцій розвитку освіти. Процес навчання стає більш мобільним, диференційованим та індивідуальним. При цьому технології не замінюють педагога, а доповнюють його. Всі ми різні, однак нас об'єднує спільна мрія – створити для дітей безпечний віртуальний освітній простір, де навчання буде приємним і цікавим. Тому розробила систему, яка задовольняє всі аспекти сучасного дошкільного освітнього процесу. https://padlet.com/lyudo4kat/dnz

Разом ми можемо змінити світ на краще. Кожен із нас здатний на гарні вчинки, що змінюють світ на краще. Я хочу допомогти дітям втілювати мрії і покращувати якість життя. Самі по собі кроки на краще можуть здаватися несуттєвими, але чим більше таких кроків ми робимо, тим відчутною стає користь. Якщо ми докладемо спільних зусиль, то можемо змінити картину світу.

Я вірю і мрію що, освіта стане цікавою пригодою для Дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1.Базовий Компонент Дошкільної Освіти (Державний Стандарт Дошкільної Освіти) Науковий керівник: Т.В.Піроженко, дійсний член НАПН України**,** проф, доктор психологічних наук. Київ. Вид., 12.01.2021.

2.Програма Дитина. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років. Київ. 2020

3.https://learning.ua/

4.https://learningapps.org/

5.https://www.jigsawplanet.com/

6.https://vseosvita.ua/

7.https://youtu.be/jrDSHzooCu8

Іванова Н. А.,
викладач інформатики Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка" Полтавської обласної ради (м. Кременчук).

ЛЕГКЕ СТВОРЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ У СЕРВІСІ CANVA

Вчителю часто потрібні ілюстрації: наочні матеріали до уроку чи гарні шаблони оформлення робочих аркушів. Такі плакати, малюнки та схеми можна зробити самостійно за допомогою Canva. Він працює як онлайн-програма для комп'ютера, і як додаток на смартфоні.

Як працювати

1. Зареєструйтесь на сайті Canva (https://www.canva.com/) через електронну пошту, номер мобільного або облікові записи Google, Facebook, Apple.

2. Виберіть шаблон.

У списку праворуч натисніть на кнопку ,,Створити дизайн“ і клацніть по потрібному вам формату графіки. Вікно редактора відкриється у новій вкладці.

3. Вивчіть інструменти.

У правій частині екрана є порожній аркуш – заготовка для графіки, у лівій – панель інструментів та бібліотека шаблонів. Інструменти, які вам знадобляться:

✓ ,,Фото“ - вибрати ілюстрації та фон з бібліотеки фотографій;

✓ ,,Елементи“ - вставити лінії, фігури, смайлики, квіти, цифри та інші невеликі зображення;

✓ ,,Текст“ - додати фрагмент тексту;

✓ Фон — вибрати підкладку для графіки, якщо не підходять шаблони та фотографії.

Якщо ви плануєте використовувати власні зображення, використовуйте ,,Завантаження“.

4. Виберіть дизайн.

Шаблони у бібліотеці розподілені за темами. Щоб переглянути все, натисніть ,,Показати все“.

5. Змініть елементи дизайну.

Будь-який фрагмент шаблону можна виділити курсором – одне натискання лівою кнопкою миші. Хочете щось змінити, наприклад, відредагувати текст, видалити або дублювати два натискання.

6. Доповніть шаблон.

Нове поле для тексту можна додати інструментом ,,Текст“, нове зображення - інструментами ,,Фото“, ,,Завантаження“ та ,,Елементи“. Виберіть потрібний елемент та натисніть на нього. Він з'явиться на шаблоні графіки. Щоб перемістити елемент, виділіть його лівою кнопкою миші.

7. Завантажте картинку.

Кнопка скачування знаходиться зверху праворуч: вертикальна стрілка з межею. Виберіть потрібний формат у списку: .png — висока якість і великий розмір або .jpg — невисока якість. Потім натисніть ,,Завантажити“. Редактор запропонує вибрати папку на комп'ютері, де потрібно зберегти зображення. Виберіть папку та натисніть ,,Зберегти“.

Презентація допомагає утримувати увагу учнів на уроці, диктує темп заняття та допомагає сконцентруватися на головному. Крім того, вона може стати опорним конспектом вчителя для самопідготовки та повторення.

Як створити презентацію в Canva

✓ Виберіть формат презентації. Для цього натисніть ,,Вибрати дизайн“ у верхньому правому кутку та пункт ,,Презентація“.

✓ Виберіть шаблон. Редактор пропонує тематичні добірки шаблонів у лівій частині екрану. Використовуйте будь-який, хто сподобався. Педагогам, які ніколи не працювали в Canva, радимо вибрати шаблон із розділу ,,Презентація на тему освіти“. Там зібрано готові набори слайдів, які відповідають структурі стандартного заняття.

✓ Виберіть слайди. Кожен шаблон презентації — це 15–25 слайдів із різними поєднаннями заголовка, тексту та зображення. Ви можете використовувати всі слайди шаблону у запропонованому порядку – кнопка ,,Застосувати всі сторінки“. Або створити свою

структуру. Для цього лівою кнопкою миші виберіть слайди, що сподобалися, вони з'являться в правій частині екрана в полі редагування. Потім натисніть „+ Додати сторінку“ і клацніть по потрібному слайду.

✓ Змініть елементи слайдів.

✓ Скачайте презентацію на комп'ютер або флешку. Натисніть кнопку скачування у верхньому правому кутку - стрілка вниз, виберіть формат - *.jpg, якщо вам зручно зберегти слайди у вигляді окремих зображень, або багатосторінковий файл *.pdf, або в форматі *.pptx

Кілька фішок – гарячих клавіш – для презентацій у неформальній обстановці – вони допоможуть привернути увагу аудиторії та викличуть посмішку, перетворивши презентацію на шоу:

Літера C для дощу з конфетті

Будь-яка цифра — для таймера зі зворотним відліком (наприклад, перед початком презентації або для відповіді на запитання вікторини. Цифра буде відповідати числу хвилин у таймері)

Літера S для шикаючого смайлика із закликом до тиші

Літера B для розмиття слайду

Літера D для барабанного дробу

Літера O для анімації з бульбашками.

Кілька гарячих клавіш у додатку Canva, які можуть допомогти вам прискорити процес роботи:

Ctrl + D - дублювати елемент

Ctrl + C - копіювати елемент

Ctrl + V - вставити скопійований елемент

Ctrl + Z - скасувати останню дію

Ctrl + Shift + Z - відмінити ефект

Ctrl + A - виділити всі елементи на сторінці

Ctrl + G - згрупувати виділені елементи

Ctrl + Shift + G - розгрупувати виділені елементи

Ctrl + T - повернути видалений елемент

Ctrl + Shift + > - перенести виділений елемент на передній план

Ctrl + Shift + < - перенести виділений елемент на задній план

Ctrl + Shift + M - відкрити меню розмірів

Ctrl + Shift + O - відкрити меню вирівнювання

Ctrl + E - вирівняти по центру виділені елементи по вертикалі

Ctrl + L - вирівняти по лівому краю виділені елементи по горизонталі

Ctrl + R - вирівняти по правому краю виділені елементи по горизонталі

Ctrl + Shift + C - скопіювати код кольору виділеного елемента

Ctrl + / - відкрити меню довідки та підтримки.

Командні функції

Canva дозволяє створити команду, запросивши інших користувачів електронною поштою.

Коли ви створюєте нову папку, ви можете поділитися доступом до неї з окремим користувачем або командою. Є 3 рівні доступу: перегляд, редагування, редагування + публікація.

Команду є сенс створювати для колег, з якими ви регулярно спільно створюєте візуальні матеріали та підбираєте ілюстрації. Члени команди можуть отримати доступ до спільних папок дизайнів та елементів для спільної роботи, щоб уникнути нескінченного пересилання чернеток у месенджерах.

Щоб поділитися доступом до людини без створення команди, натисніть кнопку ,,Поділитися». Це зручно у тих випадках, коли ви не працюєте разом постійно. Для доступу необов'язково знати адресу пошти, на яку зареєстровано обліковий запис Canva — достатньо натиснути ,,Копіювати посилання» під пунктом ,,Надіслати посилання для редагування/перегляду“ та надіслати її людині. Також можна надати персональний доступ, вписавши адресу пошти конкретного користувача.

Сервіс регулярно оновлюється, тому варто стежити за появою нових опцій. А поки що можна освоювати ті функції, які вже доступні та стабільно працюють.

ЛІТЕРАТУРА

1. Практичні дослідження Canva для освіти Режим доступу: https://www.canva.com/education/case-studies/
2. Сервіс Canva: якісне створення візуального контенту Режим доступу: https://naurok.com.ua/post/servis-canva-yakisne-stvorennya-vizualnogo-kontentu
3. Практичні прийоми створення робочого матеріалу для діяльності вчителя з використанням платформи Canva, Режим доступу: https://vseosvita.ua/news/praktychni-pryiomy-stvorennia-robochoho-materialu-dlia-diialnosti-vchytelia-z-vykorystanniam-platformy-canva-45291.html

Макарова Н. О.,
викладач філологічних дисциплін
обласний коледж „Кременчуцька
гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ФОРМИ РОБОТИ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У сучасному світі кожному українцю доводиться пристосовуватися до постійних змін у житті, бути свідком багатьох життєвих ситуацій. Тому в умовах війни великого значення вимагає від викладача вищого освітнього закладу постійне підвищення його кваліфікаційного рівня, наполегливість до роботи, бути креативним та легко адаптуватися до нових умов життя.

Під час очного навчання відбувається цікавий освітній процес – це активне спілкування, робота в парах, групах, у колективі, активні ігри, руханки, концерти, змагання, олімпіади, квести тощо. Тим самим дає очікуваний результат у навчанні та забезпечує виконання освітньої програми [3, с. 21].

На жаль, сьогодення внесло свої корективи. Спочатку період пандемії, спалах COVID-19, потім – повномасштабне вторгнення 24 лютого 2022 року російською федерацією на територію суверенної держави України. Ми змушені шукати нові форми та методи роботи, щоб одержати позитивні результати, виключити прогалини у навчанні, враховуючи виклики сьогодення. Отже, для вивчення предмету застосовуємо дистанційне або змішане навчання.

Модель змішаного навчання включає періодичне чергування очного та дистанційного навчання. Під час проведення занять враховуємо вікові категорії, відповідно, корегуємо час проведення дистанційних занять відповідно до вимог МОЗ та МОН, застосовуємо різні методи щодо навчання та виховання успішної, креативної та конкурентоспроможної молоді. У процесі навчання мотивуємо до вивчення предмету, вчимо як саме не розгубитися в потужному інформаційному просторі, вміти вибирати головне та другорядне з вивчених тем, розвиваючи відповідні вміння та навички з предмету, передбачені навчальною програмою [1, с. 207].

Під час дистанційного навчання працюємо на освітніх платформах: **Zoom, Google Classroom;** використовуємо відеоуроки з YouTube, власні відео, вправи, інтерактивні презентації, електронні підручники та інформаційні ресурси.

Інтерактивні презентації містять різноманітні **інтерактивні вправи, ігри, вікторини та завдання** (Spinner Game, Memory Game, What`s hiding?, Domino Game, Spelling Game, Matching Game etc).

Крім цього, використовуємо та створюємо власні **live worksheets.** Це інтерактивні аркуші із завданнями, які дають змогу здобувачам освіти перевірити свої знання та оцінити правильність відповідей. Деякі завдання допомагають удосконалити навички слухання, оскільки містять аудіо матеріали.

Також часто використовуємо ігрові платформи для створення онлайн – ігор, такі як: **Quizlet та Baamboozle.** Студенти можуть грати у командах, отримувати бали за кожну правильну відповідь, виконуючи безліч цікавих завдань.

Платформа **Quizlet** дає змогу створити різноманітні **flashcards** та вправи для засвоєння нових слів (writing, spelling, matching etc). Її зручно використовувати для онлайн занять, оскільки студенти чують та візуально запам’ятовують нові слова та практикують їх використання.

Використовуємо платформу для онлайн ігор **„Educandy“** для студентів перших курсів. Тут можна створити онлайн ігри такі як: Noughts and Crosses, Crosswords, Match-up, Memory, Multiple Choice та інші. Дані ігри можна використати під час дистанційного заняття на певну тему.

Рекомендуємо використовувати для створення дистанційних занять Інтернетсайт **„Book creator“**, де зібрані усі завдання та види діяльності під час занять. Це дає змогу створити план-конспект заняття з аудіо матеріалами, скріншотами, відеопрезентаціями та посиланнями на онлайн-ігри та інтерактивні вправи.

Щоб досягти позитивних результатів у навчанні важливо забезпечити ефективну взаємодію усіх учасників освітнього процесу, враховуючи освітні потреби кожного в складних життєвих умовах.

Модель змішаного та дистанційного навчання забезпечує нові форми роботи, змінює атмосферу під час заняття та його перебіг, вносить певну „родзинку“, що допомагає покращити рівень знань студентів, досягти певних результатів у процесі вивчення англійської мови та забезпечує виконання освітньої програми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кулікова Т. В., Дорошенко Т. М., Мацько В. В., Шаляпіна І. В. Дистанційна робота як складова навчання сучасного вищого освітнього закладу в умовах воєнного часу. *Інноваційна педагогіка*. Випуск 51. Том 1. 2022. С. 207 – 209.
2. Масліч С. Методика організації і проведення занять за дистанційною й змішаною формами навчання: електронний курс. Біла Церква, 2022. 39 с.
3. Муращенко Т. В. Змішане та дистанційне навчання як спосіб доступу до якісної освіти. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*, № 3. 2017. С. 283 – 286.

Орлова О. О.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
,,Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Остапко Л. О.,**
асистент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу
,,Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПОДОЛАННЯ КРИЗИ 3 РОКІВ У ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ

Криза 3 років є природним етапом розвитку у дітей раннього віку. Цей період супроводжується фізіологічними та психологічними змінами в організмі дитини і може супроводжуватися різними проблемами, з якими стикаються дитина та її батьки/опікун. В даній роботі ми розглянемо психолого-педагогічні умови, які можуть допомогти подолати цей період та забезпечити гармонійний розвиток дитини.

Однією з ключових психолого-педагогічних умов подолання кризи трьох років є стимулювання розвитку самостійності та волі у дитини. Під час цього періоду дитина починає виявляти бажання та волю, і важливо, щоб батьки та педагоги підтримували цей процес. Наприклад, дитині можна дозволити самостійно вибирати одяг, гратися з обраною іграшкою, а також приймати прості рішення. Це допоможе дитині розвивати свою особистість та навички самостійного функціонування.

Одним з важливих аспектів подолання кризи трьох років є стимулювання гри як засобу соціального та емоційного розвитку дитини. Гра дозволяє дитині виразити свої емоції, фантазію та взаємодіяти з іншими дітьми. Конструктивні види гри, такі як будівництво, розвивають творчість та просторову уяву дитини.

Фізичне здоров'я та психологічне благополуччя дитини є взаємопов'язаними. Регулярна фізична активність, така як рухові ігри та спортивні заняття, сприяє зниженню рівня стресу, покращує самопочуття та покращує загальний настрій дитини. Достаток сну та здоровий режим харчування також мають вагому роль у психологічному благополуччі дитини.

Батьки та педагоги грають важливу роль у підтримці дитини під час кризи 3 років. Емоційна підтримка та повага до дитини є основою виховання. Розуміння особливостей цього вікового періоду допомагає батькам і педагогам ефективніше взаємодіяти з дитиною. Структуроване середовище та планування ритму дня забезпечують чутливу безпеку для дитини.

Розглядається можливість використання технологій, таких як комп'ютерні програми та мобільні додатки, для подолання кризи 3 років у дітей. Зазначається, що правильно вибрані та контрольовані технології можуть стати ефективними інструментами для навчання та розвитку дитини.

Діти на цьому віці починають проявляти інтерес до ровесників та виконання рольових ігор. Встановлення сприятливого середовища у колективі дитячого садка або групи забезпечує позитивні стосунки та комунікативні навички у дітей. Взаємодія з ровесниками позитивно впливає на самопочуття дитини та допомагає подолати соціальні труднощі.

Подолання кризи 3 років у дітей раннього віку потребує встановлення певних психолого-педагогічних умов. Гра як засіб соціального та емоційного розвитку, здоровий спосіб життя, підтримка батьками та педагогами, а також позитивна взаємодія з ровесниками є важливими аспектами у подоланні кризи в цьому віковому періоді. Розуміння та урахування цих умов можуть сприяти гармонійному розвитку дитини та забезпеченню її психологічного благополуччя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.mon.gov.ua/ua//activity/education/56/690/bazovij_ komponent-doshkilnoji_osviti_v_ukrajini/.

2. Гурковська Т. Проблеми раннього віку. Т. Гурковська. *Дошкільне виховання*. 2001. №12. С. 15–16.

3. Мушинський В. Особливості адаптації дітей до умов дитячого закладу / В. Мушинський. *Психолог*. 2004. №25–26. С. 3–12.

Миколенко А. Е.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук
Науковий керівник: **Остапко Л. О.,**
асистент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ УЯВИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В КОНСТРУКТИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Розвиток творчої уяви у дітей дошкільного віку в конструктивній діяльності є важливим аспектом їхньої загального розвитку. Конструктивна діяльність передбачає творчу активність

дитини, яка полягає в створенні нового, оригінального, унікального. У цій курсовій ми розглянемо особливості розвитку творчої уяви у дітей дошкільного віку в конструктивній діяльності.

Одна з особливостей розвитку творчої уяви у дітей дошкільного віку в конструктивній діяльності полягає в їхній здатності до експериментування. Малюючи, ліплячи або будуючи, діти спробовують різні комбінації форм, кольорів і текстур, спостерігаючи, як вони впливають на їхню творчість. Цей процес експериментування допомагає дітям розвивати свою творчу уяву, найкращі комбінації матеріалів та ідеї.

Розвиток творчої уяви також сприяє формуванню просторового мислення у дітей. Конструктивна діяльність, така як будування з конструктора або ліплення із пластиліну, допомагає дітям розуміти і відчувати просторові відношення. Вони вчаться представляти об'єкти у тривимірному просторі, а також розмістити їх згідно зі своїми задумами та бажаннями. Це розвиток просторового мислення є важливим для засвоєння подальших навичок та вмінь, таких як геометрія та архітектура.

Конструктивна діяльність також стимулює розвиток творчого мислення у дітей. Коли вони створюють щось нове, вони вчитимуться генерувати оригінальні ідеї та робити неочікувані засоби. Вони можуть експериментувати з різними матеріалами та способами їх використання, щоб створити непередбачувані результати. Це розвиває творчість та уяву дітей, допомагаючи їм мислити нестандартно та інноваційно.

Крім того, конструктивна діяльність сприяє розвитку дрібної моторики у дітей дошкільного віку. Ліплення, будування та розфарбовування допомагають розвивати м'язи рук та пальців, а також займають робочу пам'ять та увагу дитини. Це розвиток дрібної моторики є важливим для подальшого вивчення навичок письма та маніпуляцій з маленькими предметами.

Узагалі, розвиток творчої уяви у дітей дошкільного віку в конструктивній діяльності є важливим кроком у їхньому загальному розвитку. Це сприяє їхньому креативному мисленню, вмінню експериментувати, розвивати просторове мислення та дрібну моторику. Родичі та вихователі повинні сприяти цьому процесу, надаючи дітям доступ до різноманітних матеріалів та можливостей для самовираження.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вершовницька, І. С., Корабліна, М. О., Паламарчук, Н. О. Гра як засіб розвитку творчої уяви дитини. - Київ: ВЦ "Освіта", 2002.
2. Використання конструктора "Лего" у розвитку творчих здібностей дошкільників [Електронний ресурс] // www.pedsovet.org.
3. Давидова, Н. М., Книжникова, К. О. Формування творчої уяви дошкільників у процесі конструктивної діяльності. - Минск: БГУ, 2010.
4. Жуковська, О. І., Заболотний, В. К. Розвиток творчої уяви дошкільників в процесі конструювання. - Київ: Оріон, 2005.

СЕКЦІЯ 6. ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Аторіна В. М.,
доктор філософії, старший викладач
кафедри дошкільної педагогіки і психології
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка
м. Глухів

РОЗВИТОК ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Однією з важливих проблем удосконалення освітнього процесу в закладах вищої освіти в умовах дистанційної освіти є естетичне виховання студентів: розвиток естетичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, зокрема, їх здатності до організації й реалізації естетичного виховання дошкільників. Оскільки відсутній прямий контакт з дітьми та можливість використовувати традиційні методи навчання в закладах дошкільної освіти.

Різні аспекти естетичного виховання, формування й розвитку естетичної компетентності майбутніх фахівців досліджено українськими науковцями: Л. Глазуновою, О. Заїкою, Л. Масол, О. Мисик, Л. Михайловою, Г. Падалкою, О. Рудницькою, Н. Федорченко, Т. Швець, О. Щолоковою та іншими [1; 2; 3].

У контексті розв'язання досліджуваної проблеми поняття «естетична компетентність майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти розуміється нами як здатність до естетичного сприймання, переживання, оцінювання та перетворення світу за законами краси, сформованість естетичного ідеалу, смаку, цінностей, наявність розвинених естетичних почуттів, суджень, знань у галузі естетики, дошкільної педагогіки і психології та вмінь застосовувати їх в естетичному вихованні дітей [2].

Для розвитку естетичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти можна використовувати різні методи. Серед яких важливими ми вважаємо:

- використання віртуальних музеїв та галерей. Здобувачі освіти можуть відвідувати віртуальні музеї та галереї мистецтва, розглядаючи та аналізуючи мистецькі твори. Вони можуть створювати звіти або презентації про враження від експонатів. Це допоможе розширити їхній художній світ і відкрити нові горизонти в естетичному сприйнятті.
- розгляд мультимедійних матеріалів, які допоможуть здобувачам вищої освіти краще зрозуміти та оцінювати різні види мистецтва.
- використання віртуальних інструментів для творчості. Здобувачі освіти можуть вивчати та використовувати онлайн-інструменти для створення малюнків, музики, анімації тощо. Ці завдання можна дистанційно виконувати та обговорювати. Це сприятиме, на наш погляд, розвитку їхньої творчості, а також естетичної компетентності.
- проведення віртуальних естетичних заходів. Майбутні вихователі можуть організовувати віртуальні мистецькі виставки, дискусії з митцями тощо, щоб діти дошкільного віку могли брати участь у культурних подіях, навіть під час дистанційної освіти.

• самостійне дослідження та обговорення актуальних питань естетичної освіти в контексті дистанційного навчання. Спільні обговорення та обмін мистецьким досвідом є важливими для розвитку естетичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Здобувачі освіти можуть об'єднуватися в групи для спільного виконання завдань та обговорення результатів.

Отже, запропоновані нами методи вважаємо доцільними щодо прогнозування позитивної динаміки рівнів розвитку естетичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах дистанційної освіти. У комплексі вони сприяють ефективності розвитку означеної компетентності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аторіна В. Естетизація предметно-розвивального освітнього середовища закладу вищої освіти як важлива умова розвитку естетичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. / *Acta Paedagogica Volynienses*, 2021. № 5. С.10–15.

2. Аторіна В. М. Розвиток естетичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у фаховій підготовці : дис. … доктора філософії : 011 Освітні, педагогічні науки. Глухів. 2021. 314 с.

3. Demchyk K., Myropolska N., Blyznyuk L., Monke O., Atorina V. Organizational and pedagogical conditions for artistic and aesthetic competence formation in children of senior preschool age. *AD ALTA: journal of interdisciplinary research*. Volum 12. Issue 2. Special Issue XXVIII. 2022. Pp. 126-132.

Карпенко О. Є.,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка
м. Дрогобич

ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ СУЧАСНОГО ВИХОВАТЕЛЯ ЗДО

Для багатьох дітей вихователі є першими дорослими, з якими вони взаємодіють поза сім'єю. Вихователі повинні плекати дитину з любов'ю, забезпечити її розвиток, відкрити для неї навколишній світ, формувати моральне обличчя. Вихователь повинен володіти такими якостями: навичками ефективної комунікації; організаторськими здібностями; виховання позитиву та оптимізму; виявляти терпіння; відповідальність; знання та творчий підхід до виховання; відданість справі.

Вихователі повинні досягати успіху в спілкуванні як зі своїми вихованцями, так і з батьками. Це передбачає забезпечення того, щоб діти розуміли зміст матеріалу, відчували себе комфортно, ставили запитання. Крім того, вони повинні інформувати батьків про успіхи їхніх дітей, щоб вони могли надавати підтримку вдома та задовольняти освітні потреби своїх дітей. Ефективна комунікація також є життєво важливою для співпраці з колегами, обміну навчальними стратегіями та досвідом.

Вихователі повинні розвивати позитивне та оптимістичне мислення, зберігаючи при цьому дитячу перспективу під час навчання дітей раннього віку. Оскільки вихователі часто взаємодіють з дітьми, які мають обмежений соціальний досвід, для них дуже важливо розуміти поведінку дітей і зберігати їхнє почуття здивування [1]. Наприклад, якщо дитина розфарбовує місяць у блакитний колір або малює будинок у небі, вихователь повинен утриматися від виправлення дитини, а натомість заохотити її продовжити і завершити свою роботу. Дуже важливо, щоб у дітей була багата уява, і щоб їхнє творче мислення не було передчасно пригнічене. Вихователі повинні демонструвати любов і турботу до дітей, навіть коли мають справу з проблемною поведінкою.

Вихователі повинні проявляти терпіння, надаючи дітям час і простір для виправлення своїх помилок. Кожна дитина є унікальною особистістю, має свої інтереси, вподобання та потреби. Оскільки поведінка дітей не завжди збігається з очікуваннями педагога, вихователі повинні проявляти більшу терпимість і терпіння, щоб запобігти розчаруванню і розгубленості в педагогічній професії. Терплячий вихователь розуміє різноманітність здібностей дітей і дає їм змогу розвиватися у тому темпі, який підходить для досягнення їхніх освітніх цілей. Такий підхід дозволяє дітям вчитися без надмірного тиску, і підвищує їхнє задоволення від процесу навчання.

Роль вихователів займає центральне місце у прийнятті відповідальності. На них покладено важливий обов'язок піклуватися про дітей, захищати їхнє благополуччя, старанно спостерігати за їхньою поведінкою та вчинками [2]. Вони несуть відповідальність за те, щоб діти дотримувалися правил безпеки, стоять на сторожі безпеки дітей, не лише захищають їх, але й беруть на себе відповідальність за їхню поведінку. Цим він завойовує довіру батьків, які довіряють своїх дітей під опіку ЗДО.

Вихователі повинні мати справжню пристрасть до своєї роботи, виявляти живий інтерес до дітей і постійно досліджувати інноваційні методи, які сприятимуть їхньому навчанню та розвитку. Неминуче настануть моменти, коли з'являться втома і монотонність. Саме тоді ентузіазм набуває вирішального значення, оскільки він допомагає людям долати періоди виснаження та стресу, пов'язані з роботою. Без справжньої любові до своєї професії вихователі стикатимуться з постійними проблемами.

Вихователь повинен володіти винятковими організаторськими здібностями, особливо при організації освітньої діяльності. Вони повинні структурувати уроки і розробляти навчальні завдання таким чином, щоб вони відповідали когнітивному розвитку дітей дошкільного віку, мінімізуючи плутанину і хаос.

Регулярний моніторинг прогресу дошкільників сприяє зменшенню робочого навантаження і дає більше часу для індивідуальної уваги до дітей. Ефективне планування та організація дозволяють вихователям ефективно справлятися з численними завданнями, задовольняти різноманітні потреби своїх маленьких вихованців і забезпечувати безперебійну роботу.

Комунікабельність є цінною рисою, яка допомагає вихователям у щоденному спілкуванні з дітьми, у щоденній взаємодії, встановленні контакту як з дітьми, так і з їхніми батьками. Екстравертна поведінка також допомагає вихователям почуватися бадьорими після довгих годин, проведених з дітьми, оскільки вони щиро насолоджуються соціальною взаємодією, а не відчувають себе примушеними до неї.

Отже, вихователі повинні бути уважними до своїх слів і вчинків, демонструвати турботу про кожну дитину, сприяти її асиміляції в колективі та спрямовувати її розвиток. Це

ті основні якості, які ми вважаємо обов'язковими для компетентного дошкільного педагога. Кожен вихователь має вдосконалювати свої професійні навички, сприяючи повноцінному розвитку кожної дитини. Вихователі, які досконало володіють професійними якостями, займають шановане становище, слугуючи для дітей взірцем для наслідування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І. Професія вихователя: концептуальні основи. *Вихователь-методист дошкільного закладу.* 2023 № 5. URL: https://emetodyst.expertus.com.ua /10006501

2. Косенчук О., Регент А., Стягунова О. *Методичні рекомендації про впровадження професійного стандарту вихователя закладу дошкільної освіти*. / Київ: Державна установа „Український інститут розвитку освіти". 2022. 16 с.

Чепіль М. М.,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка
м. Дрогобич

МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ ДО ДОСЯГНЕННЯ КАР'ЄРНИХ ТА ЖИТТЄВИХ ЦІЛЕЙ

Мотивація є ключовим компонентом успіху, особливо для студентів, які прагнуть досягти життєвих планів. Хоча для студентів цілком природно стикатися з викликами та перешкодами на своєму шляху, підтримка високого рівня мотивації може суттєво вплинути на їхню здатність долати ці перешкоди. Першим кроком у мотивації до досягнення кар'єрних і життєвих цілей є постановка чітких і конкретних цілей. Нечіткі або занадто широкі цілі можуть призвести до відсутності напрямку і мотивації. Студенти повинні витратити час на те, щоб визначити свої цілі конкретно. Наприклад, замість того, щоб ставити загальну мету на кшталт „Я хочу зробити успішну кар'єру", вони можуть уточнити: „Я хочу працювати у (назва ЗДО) через два роки''. Така конкретизація забезпечує чітку мету, що полегшує створення плану дій і підтримку мотивації.

Переваг у формулюванні цілей у такий спосіб багато. Це забезпечує чітку і виразну мету, яка не залишає місця для інтерпретацій або сумнівів. Така конкретність полегшує створення плану дій, який окреслює необхідні кроки для досягнення мети. Крім того, це допомагає підтримувати мотивацію, адже коли мета чітко визначена, вона стає більш відчутною і досяжною. Коли студенти можуть чітко уявити, до чого вони прагнуть, вони з більшою ймовірністю залишатимуться відданими своїм зусиллям і систематично відстежуватимуть свій прогрес.

Розбиття цілей на менші завдання є життєво важливою стратегією для перетворення амбітних, довгострокових цілей на керовані та досяжні етапи. Після того, як студенти визначили свої чіткі та конкретні цілі, наступним кроком є деконструкція цих цілей на менші, більш засвоювані компоненти. Цей підхід слугує кільком важливим цілям: зменшення перевантаження; створення відчуття досягнення; відстеження прогресу; святкування маленьких перемог.

Візуалізація успіху – це потужна стратегія для підтримки мотивації серед студентів, коли вони переслідують свої кар'єрні та життєві цілі. Ця техніка передбачає заохочення студентів створювати яскраві уявні образи себе, які успішно досягають своїх цілей. Візуалізація успіху може значно підвищити впевненість у собі. Коли студенти постійно уявляють себе успішними, це зміцнює їхню віру в свої здібності. Ця підвищена впевненість у собі може бути потужним мотиватором, оскільки вони з більшою ймовірністю будуть наполегливими і діятимуть, коли віритимуть у свою компетентність. Візуалізація допомагає студентам залишатися відданими своїм довгостроковим цілям, навіть коли вони стикаються з труднощами. Вона забезпечує ментальний якір, який тримає їх зосередженими на загальній картині, нагадуючи їм про кінцеву винагороду, заради якої вони працюють.

Пошук підтримки та підзвітності є наріжним каменем підтримки мотивації та досягнення кар'єрних і життєвих цілей. Це передбачає залучення допомоги інших, чи то через обмін своїми прагненнями з друзями, родиною, наставниками чи консультантами, чи то через створення структурованої системи підзвітності. Наставники можуть запропонувати цінну інформацію, поради та стратегії, засновані на власному досвіді, допомагаючи студентам приймати обґрунтовані рішення та орієнтуватися в складнощах обраного ними шляху. Усвідомлення того, що хтось інший інвестує в їхній успіх, може бути потужним мотиватором для студентів. Коли вони діляться своїми цілями та успіхами з іншими, у них формується почуття відповідальності та бажання не підвести своїх прихильників. Ця зовнішня мотивація може спонукати їх працювати старанніше і залишатися відданими своїм цілям.

Створення системи підзвітності, чи то з наставником, коучем чи другом, якому довіряють, допомагає студентам не відставати від графіка. Регулярні перевірки, звіти про прогрес або зустрічі з постановки цілей забезпечують структуровану основу для аналізу прогресу і внесення будь-яких необхідних коректив у плани. Така структурована система підзвітності гарантує, що студенти послідовно працюють над досягненням своїх цілей. Підтримка та підзвітність також передбачають отримання конструктивного зворотного зв'язку.

Досягнення кар'єрних і життєвих цілей рідко буває лінійним шляхом. Студенти неминуче стикаються з невдачами, поразками та моментами сумнівів у власних силах. У таких ситуаціях важливо розвивати стійкість і співчуття до себе. Стійкість дозволяє студентам відновлюватися після невдач і використовувати їх як навчальний досвід. Співчуття до себе дозволяє студентам ставитися до себе з добротою, розуміючи, що досконаліть не обов'язкова для успіху. Завдяки життєстійкості та самоспівчуттю студентам можуть підтримувати свою мотивацію навіть перед обличчям несприятливих обставин.

Отже, мотивація спонукає студентів до досягнення кар'єрних і життєвих цілей. Ставлячи перед собою чіткі цілі, розбиваючи їх на менші завдання, візуалізуючи успіх, шукаючи підтримки та підзвітності, а також проявляючи стійкість і співчуття до себе, студенти можуть побудувати міцний фундамент для мотивації. Зрештою, шлях до досягнення кар'єрних і життєвих цілей полягає не лише в тому, щоб досягти пункту призначення, а й у тому, щоб рости і розвиватися на цьому шляху. Мотивація відіграє ключову роль у цьому трансформаційному процесі, допомагаючи студентам долати труднощі та наполегливо прагнути до повноцінного й успішного життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Осередчук О. А. Формування позитивної мотивації студентів до самомоніторингу навчальних досягнень з метою самовдосконалення. *Наукові записки Центральноукраїнського*

державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія : Педагогічні науки. 2022. Вип. 203. С. 107–114.

2. Піменова О., Гапончук М. Мотивація до навчання студентів в умовах воєнного стану. / *Габітус.* / 2023. Вип. 47. С. 36–39.

Крупіна Л. В.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри початкової освіти,
гуманітарних дисциплін та інформатики Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради
м. Кременчук

ВИКЛИКИ СИСТЕМІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

За висновком експертів ЮНІСЕФ російський напад на Україну створив безпосередню та зростаючу загрозу життю й добробуту 7,5 млн українських дітей. Гуманітарні проблеми примножуються та зростають щогодини. Сотні дітей убито й поранено, щосекунди діти зазнають глибоких травм від насильства, що їх оточує. Сотні тисяч із них втрачають доступ до безпечної води та електрики через пошкодження інфраструктури [1].

Війна в Україні призвела до руйнівних наслідків для дітей у таких масштабах і темпах, яких не було з часів Другої світової війни, – заявляє ЮНІСЕФ. Унаслідок військових дій 3 млн дітей в Україні та понад 2,2 млн дітей у країнах, які приймають українських біженців, потребують невідкладної гуманітарної допомоги. Внутрішнє й зовнішнє (за кордон) переміщення торкнулося кожних двох дітей із трьох. Згідно з даними Управління Верховного комісара ООН з прав людини, щодня в Україні гине двоє дітей та четверо дістають поранення – здебільшого внаслідок російських атак із використанням вибухової зброї в населених пунктах. Цивільна інфраструктура, від якої залежать діти, надалі зазнає все більше пошкоджень чи руйнувань. Окрім цього, війна й масові переміщення знищують джерела прибутку та економічні можливості жителів України. Унаслідок цього багато сімей залишаються без достатнього доходу для задоволення своїх основних потреб і не можуть надати належну підтримку своїм дітям [2].

Освітній процес в Україні опинився в нових реаліях сьогодення, а перед управлінцями постали питання, які ніхто ще не вирішував.

Так, відповідно до норм ст. 15 Закону України „Про правовий режим воєнного стану’’, повноваження місцевих органів влади, обласні департаменти, зокрема в частині управління закладами та установами освіти, переходять до військових адміністрацій.

Основними викликами для системи дошкільної освіти в умовах воєнного стану стали масштабні руйнування та пошкодження закладів дошкільної освіти; створення безпечного освітнього середовища та облаштування бомбосховищ та/або укриттів (до речі, у Полтавській області з 540 ЗДО, тільки 69 мають укриття; 4 пошкоджені); відновлення й ефективна організація освітнього процесу; ухвалення рішень щодо питань психологічної, методичної й інформаційної складової; втрата кадрового потенціалу закладів дошкільної освіти, яка зумовлена масштабним переміщенням педагогічних кадрів в умовах війни, проблема оплати

праці педагогів цих закладів; налагодження ефективної комунікації між учасниками освітнього процесу ЗДО.

Ми повинні пам'ятати, що дошкільна освіта є невід'ємним складником та першим рівнем у системі безперервної освіти України, стартовою платформою особистісного розвитку дитини.

Зміст освітньої діяльності з питань дошкільної освіти на період дії правового режиму воєнного стану регулюється законами України „Про дошкільну освіту", „Про охорону дитинства", „Про затвердження Указу Президента України „Про введення надзвичайного стану в окремих регіонах України", „Про затвердження Указу Президента України „Про введення воєнного стану в Україні", „Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану".

Освітній процес у ЗДО на період дії воєнного стану організовується відповідно до вимог чинного законодавства й Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту) та з урахуванням безпекової ситуації й рішення обласних, місцевих військово-цивільних адміністрацій. Робота у ЗДО здійснюється із використанням дистанційної, змішаної, очної та індивідуальної форм організації освітнього процесу. Організація освітнього процесу в Полтавській області здійснюється із використанням дистанційного формату – 183; змішаного – 37; очного – 46 закладах дошкільної освіти.

До підтримки освітньої діяльності ЗДО під час дії воєнного стану долучилися міжнародні партнери. Зокрема, ЮНІСЕФ за сприяння МОН відкрили дитячий онлайн-садок НУМО, де знімають відеозаняття для дітей віком від 3 до 6 років. З урахуванням нинішніх реалій було розроблено нову парціальну програму з національно-патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку та запроваджено серію вебінарів за участю авторів комплексних і парціальних програм для дітей раннього й дошкільного віку.

Отже, попри дію режиму воєнного стану, Міністерство освіти і науки України визначило низку пріоритетів подальшого розвитку дошкільної освіти: відновлення й організація освітнього процесу в ЗДО, у т. ч. для дітей із числа ВПО та з ООП, із урахуванням фактора місця їх перебування і спроможності закладу щодо надання освітніх послуг в умовах воєнного стану; створення безпечного освітнього середовища та облаштування сховищ/укриттів у ЗДО для всіх учасників освітнього процесу; організація психологічної, методичної й інформаційної підтримки всіх учасників освітнього процесу; відбудова зруйнованих і ремонт пошкоджених ЗДО; збереження мережі ЗДО та їх працівників; створення умов для підвищення фахового рівня педагогічних працівників із проєкцією на нинішні обставини; систематичне проведення вебінарів із підвищення професійної кваліфікації педагогічних працівників ЗДО; налагодження ефективної комунікації між учасниками освітнього процесу; співробітництво з інклюзивно-ресурсними центрами.

Тож освітній процес у ЗДО триває за суттєвої підтримки МОН, міжнародних партнерів і військово-цивільних адміністрацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Війна в Україні становить безпосередню загрозу для дітей / ЮНІСЕФ. URL: https://www.unicef.org/ukraine/donate-now.

2. 100 днів війни в Україні призвели до того, що 5,2 мільйона дітей потребують гуманітарної допомоги / ЮНІСЕФ. URL: https://www.unicef.org/ukraine/press-releases/one-hundred-days-war-ukraine-have-left-52-million-children-needhumanitarian.

Заровнятних В. Л.,
вихователь-методист КЗДО (ясла-садок) № 247
Криворізької міської ради
м. Кривий Ріг

ПРОФЕСІЙНЕ ЗРОСТАННЯ ПЕДАГОГІВ: ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ

Зважаючи на важливість ролі педагогів у дошкільній освіті, основним завданням є професійне зростання педагогів ЗДО та підвищення їх професійної кваліфікації для реалізації стратегії подолання освітніх втрат.

Дозвольте мені поділитися ідеєю створення програми підтримки педагогів ЗДО:

1. Оцінка потреб: першим кроком є оцінка потреб педагогічного колективу. Це допоможе зрозуміти, які саме знання та навички вони потребують для кращого навчання та розвитку дітей.
2. Розробка індивідуальних планів: основною ідеєю є створення індивідуальних планів професійного розвитку для кожного педагога, які відповідають їхнім потребам та цілям.
3. Навчання та навчальні ресурси: забезпечення доступу до навчальних ресурсів спрямованих на розширення знань педагогів у сфері психології, освіти дітей з особливими потребами, інноваційних методик тощо.
4. Менторська підтримка: організація наставництва, де більш досвідчені педагоги можуть допомогти менш досвідченим, обмінюючись знаннями та практичним досвідом.
5. Створення професійних спільнот.

Створення програми підтримки педагогів ЗДО щодо оцінки їх потреб є стратегічним кроком у покращенні якості дошкільної освіти та подоланні освітніх втрат. Цей процес передбачає детальне вивчення та аналіз потреб педагогічного колективу, їх навичок, знань та вимог сучасної освітньої практики. Оцінка потреб педагогів дає змогу створити програму підтримки, яка максимально відповідає вимогам сучасності та сприяє подальшому професійному зростанню.

Оцінка потреб педагогів включає:

1. Аналіз компетенцій: проведення аналізу знань, навичок та компетенцій педагогічного колективу та визначення потреб у їх покращенні.
2. Виявлення індивідуальних потреб: кожен педагог має свої індивідуальні потреби та бажання щодо професійного зростання.
3. Участь у діалозі: організація діалогу з педагогами допоможе зрозуміти їхні потреби, думки, пропозиції.
4. Врахування сучасних вимог: педагогічні підходи та вимоги до якості освіти постійно змінюються.
5. Визначення пріоритетів: на основі отриманих даних визначаються напрямки та аспекти, які найбільше цікавлять педагогів.

6. Планування та реалізація програми: на основі оцінки потреб можуть бути розроблені програми підтримки.

7. Оцінка результатів: по завершенні реалізації програми важливо провести оцінку її ефективності.

Оцінка потреб педагогів є етапом у створенні програми підтримки, яка дасть можливість педагогам досягти високого рівня професійної майстерності та забезпечить високу якість дошкільної освіти.

Розробка індивідуальних планів для педагогів ЗДО є важливою складовою програми підтримки та підвищення їх професійної кваліфікації.

Це передбачає персоналізований підхід до розвитку кожного педагога, враховуючи його потреби, цілі, можливості та професійні амбіції. Розробка індивідуальних планів є інструментом для досягнення високого рівня професійного зростання та якості педагогічної діяльності. Розробка індивідуальних планів сприяє створенню мотивованого педагогічного колективу, здатного ефективно працювати над підвищенням якості дошкільної освіти.

Навчання та навчальні ресурси в контексті програми підтримки педагогів ЗДО є основними факторами, які допомагають досягти високого рівня професійної компетентності, розвитку педагогічних навичок та впровадження передового досвіду в педагогічну практику.

Навчання:

- Тренінги та семінари: участь у тренінгах та семінарах дозволяє педагогам поглибити свої знання та набути нових навичок.
- Онлайн-курси: сучасні технології дозволяють педагогам навчатися зручно та ефективно, навіть не виходячи з дому.
- Майстер-класи: дозволяє педагогам практично засвоїти нові методики роботи. Це може бути робота з конкретною методикою з розвитку дитини, творчими вміннями або використанням сучасних технологій у навчанні.
- Взаємовідвідування: обмін досвідом та взаємовідвідування дозволяє педагогам спостерігати за роботою колег, вивчати їх методи та підходи, а також вносити цей досвід у свою педагогічну практику.

Навчальні ресурси:

- Методичні матеріали: підготовка методичних матеріалів надає педагогам доступ до систематизованої інформації, яка допоможе їм в роботі.
- Електронні ресурси: онлайн-платформи, сайти, блоги та форуми з педагогічною тематикою дають педагогам можливість обмінюватися досвідом, ділитися матеріалами, ставити запитання та отримувати відповіді.
- Література: книги, періодичні видання, статті та дослідження з педагогічної галузі допомагають педагогам поглибити свої знання.
- Технології: використання сучасних технологій, таких як відеоуроки, вебінари, допоможуть зробити процес навчання більш цікавим.

Менторська підтримка є одним із важливих аспектів програми підтримки педагогів закладів дошкільної освіти. Цей підхід передбачає взаємодію між досвідченими педагогами та новачками в освітній галузі з передачі знань, умінь та навичок, спільну роботу над професійним зростанням та підвищенням якості педагогічної діяльності.

Ключові аспекти менторської підтримки:

- Взаємообмін досвідом: досвідчений педагог, який виступає ментором, ділиться своїми знаннями, практичними навичками та методиками з новачком.

- Підтримка та обговорення: ментор надає підтримку у важких ситуаціях, допомагає вирішувати професійні завдання, проводить обговорення результатів роботи, дає поради та рекомендації.

- Розвиток навичок: ментор допоможе новому педагогу розвивати ключові навички, необхідні для успішної роботи з дітьми, такі як: планування занять, спілкування з батьками, організація групової роботи тощо.

- Практичне навчання: наставник може запропонувати молодому педагогу брати участь у своїх заняттях, спостерігати за роботою.

Переваги менторської підтримки: швидка адаптація молодих педагогів, подолання труднощів у професійній діяльності, обмін досвідом, розвиток компетенцій та професійних навичок молодих педагогів, сприяння створенню позитивного робочого середовища та дружнього колективу.

Створення спільноти педагогів у рамках програми підтримки є важливою складовою для підвищення професійного розвитку, обміну досвідом та підтримки один одного.

*Основні аспекти створення спільноти: о*б'єднання за інтересами (за віковими категоріями дітей, освітніми напрямками, певними педагогічними методиками або тематикою), обмін досвідом, взаємопідтримка, взаємодія з колегами, створення спільних проєктів, розвиток креативності педагогів та відкриття нових підходів до навчання та виховання, проведення спільних заходів.

Професійне зростання педагогів базується на п’яти ключових аспектах: *підвищення якості освіти, адаптація до сучасних вимог, індивідуалізація підходу до дітей, створення сприятливого освітнього середовища та розширення передового досвіду* – має суттєвий вплив на якість роботи педагогів та підвищення статусу дошкільної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти: Авт. група: О. М. Байер, А. М. Богуш, О. К Безсонова та ін. / К. : Видавництво, 2021. 41 с.

2. Олійник В. В. *Підвищення кваліфікації керівників освіти за дистанційною формою навчання:* навч. посіб. / В. В. Олійник ; за заг. ред. В. В. Олійника. / Київ : Логос, 2006. 408 с.

НАШІ АВТОРИ

1. ***MAKSIMOV Dafna***, post-graduate student at the University of Educational Management, the National Academy of Educational Sciences of Ukraine Master in Sociology of Education, Hebrew University (Jerusalem, Israel); Med Educational Psychology, University of Derby, England; holder of the third (scientific) level of higher education "University of Management and Education" NPAS (Kyiv, Ukraine).
2. ***SADYKINA Alyona***, graduate student, Department of "Educational Institution Management" Classical private university (Zaporizhzhia, Ukraine).
3. ***АЛЄКО Оксана***, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти ДВНЗ Донбаський державний педагогічний університет (м. Дніпро – м. Слов'янськ).
4. ***АТОРІНА Вікторія***, доктор філософії, старший викладач кафедри дошкільної педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (м. Глухів).
5. ***БАКАЙ Анастасія,*** здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка" Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
6. ***БАРСУКОВСЬКА Галина***, старший викладач кафедри дошкільної педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (м. Глухів).
7. ***БАШКОНДАРЕНКО Марина***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка" Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
8. ***ВОРОЗДУН Сніжана***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А.С. Макаренка" Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
9. ***ГОЧКАРЬОВА Оксана***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка" Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
10. ***ГРОВАТА Олена***, завідувач відділення, викладач дошкільних дисциплін Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка" Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
11. ***ГРАТАНОВА Леся***, директор закладу дошкільної освіти № 532 (м. Київ).
12. ***ВАСИЛЬЄВА Ю*** (здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка" Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
13. ***ВИЛОБКОВА Яна***, здобувач передвищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка" Полтавської обласної ради (м. Кременчук).

16. ***ВІДНІЧЕНКО Людмила***, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського (м. Кременчук).
17. ***ВІРЬОВКА Єлизавета***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
18. ***ВОЙТОВИЧ Галина***, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (м. Дрогобич).
19. ***ВОЙТЮК Наталія***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
20. ***ВОРОНЕНКО Діана***, асистент кафедри дошкільної освіти ДВНЗ „Донбаський державний педагогічний університет“ (м. Слов'янськ).
21. ***ГАВРИШЕНКО Аліна***, старший викладач кафедри права, національної безпеки та європейської інтеграції навчально-наукового інституту державного управління Харківського національного університету імені В .Н. Каразіна (м. Харків).
22. ***ГЕЙ Аліна***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
23. ***ГЛУБИНА Євгенія***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
24. ***ГУМЕНЮК Наталія***, магістерський рівень закладу дошкільної освіти № 16 „Веселка“ компенсуючого типу (м. Звягель).
25. ***ДЖУГОВА Лариса***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
26. ***ДЯЧЕНЮК Вікторія***, директор закладу дошкільної освіти № 16 „Веселка“ компенсуючого типу (м. Звягель).
27. ***ДОНОВА Світлана***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
28. ***ЄЛЬЧЕНКО Ірина***, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти Київського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Київ).
29. ***ЖАРОВНЯТНИХ Валентина***, вихователь-методист КЗДО (ясла-садок) № 247 Криворізької міської ради (м. Кривий Ріг).

34. ***ЗЛИНЬКО Олеся***, викладач дошкільних дисциплін КЗ „Нікопольський фаховий педагогічний коледж“ ДОР“ (м. Нікополь).
35. ***ІВАНОВА Наталія***, викладач інформатики Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
36. ***І***
В
37. ***А***
Н
38. ***ИПЬЧЕНКО Оксана***, викладач дошкільних дисциплін Обласного коледжу „Кременчуцька
М
39. ***ЩЕНКО Катерина***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного
К
коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“
К
Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
40. ***ВАРПЕНКО Ореста***, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри загальної
О
педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету
І
імені Івана Франка (м. Дрогобич).
41. ***КІРІЛЛОВА Анна***, викладач кафедри спеціальної освіти КЗВО„Хортицька національна
А
навчально-реабілітаційна академія“ Запорізької обласної ради (м. Запоріжжя).
42. ***КЛЮШНИЧЕНКО Олександра***, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти ДВНЗ „Донбаський
К
державний педагогічний університет“ (м. Слов’янськ).
43. ***КОВАЛЕНКО Вікторія***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного
К
коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“
О
Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
44. ***К***
О
45. ***КОЗАКОВА Дар’я***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного
К
коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“
К
Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
46. ***КОЗУЛІНА Дарина***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного
Т
коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“
А
Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
47. ***КОНДРАТЕНКО Тетяна***, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри
К
Ф
І
48. ***КОРДАН Тетяна***, вихователь-методист закладу дошкільної освіти № 7 „Оленка’’
К
Нетішинської міської ради (м. Нетішин).
49. ***КОРОБКО Юлія***, аспірант кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти Обласного
К
коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“
М
Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
50. ***КОРХ Віра***, кандидат психологічних наук, старший викладач Українського державного
У
університету імені Михайла Драгоманова (м. Київ).
51. ***КРАВЕЦЬ Ангеліна***, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти Українського
І
державного університету імені Михайла Драгоманова (м. Київ).
М
К
П
І
З

52. ***КРАЙНЯ Аліна***, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (м. Київ).
53. ***КРАМАРЕНКО Анастасія***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти О
54. ***К***
Р
а
55. ***М***
Н
56. ***К***
Е
57. ***КРУПІНА Леся***, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти, ***К***гуманітарних дисциплін та інформатики Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-***Т***технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
58. ***КРУПНИК Тетяна***, практичний психолог закладу дошкільної освіти № 5 „Пізнайко“ ***Н***Нетішинської міської ради (м. Нетішин).
59. ***ЛЕБІДЬ Оксана***, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти Кременчуцького ***Д***національного університету імені Михайла Остроградського (м. Кременчук).
60. ***ЛЕВЧЕНКО Василина***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного ***К***коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені ***А***А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
61. ***ЛЕЙБА Анна***, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти Українського ***К***державного університету імені Михайла Драгоманова (м. Київ).
62. ***ЛИСОВА Анастасія***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного ***К***коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ ***Т***Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
63. ***Л***
Н
А
64. ***ЛУКОВА Надія***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного ***К***коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ ***Т***Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
65. ***МАЄВСЬКА Мар(ма***, ***І***здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька ***К***гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
66. ***МАКАРОВА Наталія***, викладач філологічних дисциплін Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
67. ***МАЛЯЧОВА Тетяна***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
68. ***МАРИНКО Неля***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
69. ***МАСЛО Анастасія***, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету (м. Кривий Ріг).

70. ***МАЦЬКО Вікторія***, викладач дошкільних дисциплін Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
71. ***МИКОЛЕНКО Аліна,*** здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
72. ***МОЖАЄВА Юлія***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
73. ***МОЛЯВКО Тетяна***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
74. ***МУЗИКА Ольга,*** здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
75. ***М***
У
Ш
76. ***НАРИЩЕНКО Світлана***, вихователь-методист КЗДО (ясла-садок) компенсуючого типу №148 Криворізької міської ради (м. Кривий Ріг).
77. ***НЕПОРАДА Ірина***, старший викладач кафедри початкової освіти, гуманітарних дисциплін та інформатики Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ (м. Кременчук).
78. ***НІКОЛЕНКО Анастасія***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
79. ***Н***
О
80. ***ОЛІЙНИК Ірина***, викладач психолого-педагогічних дисциплін Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
81. ***ОРЛОВА Ольга***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
82. ***ОСІПОВ Віталій,*** кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри фізичного виховання та здоров’я людини Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
83. ***О***
С
Т
Викладач дошкільних дисциплін Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
84. ***ПАПКА Людмила***, вихователь ЗДО № 63 „Посмішка’’ (м. Кропивницький).
85. ***П***
О
Вихователь ЗДО № 16 „Веселка’’ (м. Звягель, Житомирська область).
86. ***П***
Ю
К

„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).

87. ***ПЕТІНОВА Анастасія***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).

88. ***ПОБЕРЕЖНА Людмила***, практичний психолог ЗДО №6 „Веселка“ (м. Нетішин).

89. ***ПРЯДКА Юлія***, вихователь Кременчуцької початкової школи №15(м. Кременчук).

90. ***ПРЯДКО Діана***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).

91. ***П***

Ш

92. ***І Р***

93. ***Н РУДЮК Ірина***, музичний керівник, спеціаліст ІІ кваліфікаційної категорії ЗДО № 6 ***Д*** Веселка’’ (м. Нетішин).

94. ***И С***

Ю

Д

95. ***Ю САЙКО Олександра***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ***В*** Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені ***Н*** А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).

96. ***а С***

Н

97. ***а СЕМЕРЯГА Оксана,*** практичний психолог комунального закладу дошкільної освіти ***Ш*** (ясла-садок) ЗДО №8 „Золотий ключик №202“ Криворізької ***Д*** міської ради (м. Кривий Ріг).

98. ***О СЕНЧЕНКО Софія***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного ***В*** здобувач „Кременчуцька гуманітарно-технологічний коледж імені А. С. Макаренка“ ***Н*** Полтавської обласної ради (м. Кременчук).

99. здобувач ***СВІТЛИЧНА Світлана***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу ***Д*** „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської ***А*** обласної ради (м. Кременчук).

100. ***С СКРИПНІКОВА Софія***, кандидат філософських наук, доцент кафедри етики та ***і*** естетики Українського державного університету Українського державного університету ***м*** імені Михайла Драгоманова (м. Київ).

101. здобувач ***СЛОБУНІК Володимир***, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти ***К*** Кременчуцька академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

102. ***С***

Л

103. ***ОТАНІЧЕНКО Оксана***, викладач дошкільних дисциплін Обласного коледжу ***Д*** „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ ***О*** (м. Кременчук).

104. ***ТАРИК Віра***, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти Кременчуцького ***О*** національного університету імені Михайла Остроградського (м. Кременчук).

Н

Ю

К

Л

Ю

105. ***СТРІЛЬЧУК Ольга***, вчитель-логопед Комунального закладу дошкільної освіти (ясла-садок) комбінованого типу № 76 Криворізької міської ради (м. Кривий Ріг).
106. ***СТУПАК Оксана***, доктор педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (м. Київ).
107. ***СУКАЧ Тетяна***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
108. ***СУЯТИНОВА Катерина***, кандидат педагогічних наук, доцент Криворізького державного педагогічного університету (м. Кривий Ріг).
109. ***ТКАЧЕНКО Людмила***, вихователь санаторного дошкільного навчального закладу (ясла-садок) № 65 „Лукомор'я“ (м. Кропивницький), здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського (м. Миколаїв).
110. ***ТРИСТАН Альона***, здобувач передфахової вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С, Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
111. ***ФЕДЬ Вероніка***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
112. ***ФІЛАНЧУК Світлана***, соціальний педагог закладу дошкільної освіти № 16 „Веселка“ компенсуючого типу (м. Звягель).
113. ***Ф Р***
114. ***ХАЛЯВА Аліна***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
115. ***ХВОСТИК Ірина***, вихователь Кременчуцької початкової школи №15 (м. Кременчук).
116. ***ХОМЕНКО Тетяна***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
117. ***НЕБОТАРЬОВА Аліна***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
118. ***НЕМЕРИС Наталія***, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (м. Київ).
119. ***НЕПІЛЬ Марія***, доктор педагогічних наук , професор, професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (м. Дрогобич).
120. ***ЧУ***
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського (м. Кременчук).
121. ***ШУТО Катерина***, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (м. Київ).
122. ***ШКІВПІДПИЛЯКА***, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти педагогічного факультету ДВНЗ

123. ***ШЕВЕЛЬОВА Анна***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
124. ***Ш***
К
Л
125. ***Щ***
Є
В
126. ***ЮНГ Анна***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
127. ***ЮРКО Юлія***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
128. ***ЯБЛОНСЬКА Тетяна***, вчитель-логопед Комунального закладу дошкільної освіти (ясла-садок) комбінованого типу № 238 Криворізької міської ради (м. Кривий Ріг).
129. ***ЯКОВЕНКО Антоніна***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
130. ***ЯРМОЛЬЧУК Ярина***, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).
131. ***ЯЦЕНКО Тетяна*** кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук).

ДИТИНСТВО XXI СТОЛІТТЯ:
ІННОВАЦІЙНА ОСВІТА

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

27 жовтня 2023 року
Кременчук

Редактори випуску Тетяна КУЛІКОВА, Тетяна ЯЦЕНКО, Ольга КАСЬЯН

Редакція не завжди поділяє думки авторів, за зміст, достовірність інформації та точність цитувань відповідальності не несе.
При передруці статтей посилання на матеріали є обов'язковим.